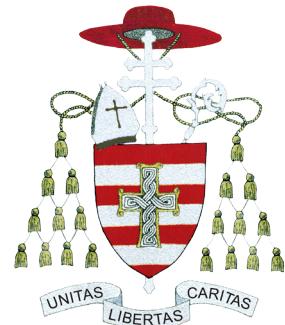

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 11-12/2017. STUDENI / PROSINAC

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Izdaje: Nadbiskupski ordinarijat, Jurja Biankinija 2, 23000 Zadar
tel: 023/208-650; faks: 208-640;

e-mail: izdavstvo@zadarskanadbiskupija.hr

Odgovara: Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Uredništvo: Don Josip Lenkić, don Šimun Šindija, don Marin Batur, Ines Grbić, prof

Fotografije: Ines Grbić; Računalni slog: don Šimun Šindija

Tisak: IT CENTAR - BIOGRAD

Slika na naslovnoj stranici: Četri zadaarske crkve: katedrala sv. Stošije, crkva sv. Krševana, crkva sv. Šime i crkva sv. Marije

Božićni susret zadarskog nadbiskupa Želimira Puljića i ravnatelja osnovnih i srednjih škola
Zadarske županije održan u srijedu 20. prosinca.

Budnim pastirima koji su bili u iščekivanju, kao i mudracima u traženju dogodio se Božić – objava Mesije i Spasitelja svijeta

1. Rođenje Isusa Krista, Spasitelja i Otkupitelja svijeta osobiti je događaj ljudske povijesti za koji velimo da zbio „u punini vremenâ“. Tada je, naime, u svijet opterećen grijehom, sukobima i ratovima sišla Ljubav, Istina, Pravednost i Svetost. Sveti Karlo Boromejski je govorio da su Božićni dani „vrijeme spasenja, mira i pomirenja za kojim su čeznuli drevni patrijarsi i proroci“. I dodaje da „Crkva to razdoblje liturgijske godine oduvijek svečano slavi i zahvaljuje vječnome Ocu što nam je poslao Onoga koji će nas poštenu življenu poučiti, priopćiti plodove kreposti, obogatiti blagom svoje milosti i pozvati nas među baštinike vječnog života“.

U našim crkvama ovih dana u središtu pozornosti su jaslice koje nam žele dočarati događaje koje opisuju evandelisti. Uz Mariju i Josipa nalazimo skupinu pastira, ovce, slamu, zvijezde i mudrace s istoka. To vizualno uprizorenje ima svoju poruku i svoje značenje. Među likovima Betlehemske štalice pastiri su najuočljiviji. Njihova nazočnost kod rođenja Mesije podsjeća i na slavni lik kralja Davida koji potječe iz židovske pastirske kulture. No, pastire se promatra i kao one koji su budni i u zvijezde zagledani, te sposobni vidjeti i onkraj privida. Prosvijetljeni osluškuju, te u stavu klanjanja i adoracije obraćaju se Novorođenomu.

2. No, uz pastire kod jaslica vidimo i drugu skupinu biblijskih likova, a to su mudraci s istoka koje zovemo i kraljevima. Oni predstavljaju ljude koji čitaju znakove vremena, a njihov broj i tri dara tumači se kao „puninu vremena“ i izraz „zajedništva“. Njihove darove ovako se tumači: Smirna upućuje na novo rađanje, kao i na čuvanje tijela od raspadanja. Zlato nije samo simbol bogatstva, nego je simbol i onoga što izlazi iz dubine zemlje. Za nj se veli kako je ono „mineralna svjetlost“, pa stoga i „simbol prosvjetljenja“. Treći dar, tamjan, simbolizira dim i miris koji nosi naše molitve prema nebu. Tamjan spaja zemaljsko sa nebeskim. A u tajni Utjelovljenja, koju prepoznajemo u jaslicama, očima naše duše sinulo novo svjetlo Božje slave. Pa dok u božićnom djetetu spoznajemo Boga, budi se u nama čežnja za nebeskim dobrima.

U Božiću, dakle, očitovalo se kraljevstvo Sina Božjega po kojem smo spašeni, posvećeni i otkuljeni. I sami postali „sveti puk, kraljevsko svećenstvo, narod stečen da naviješta silna djela Gospodnja“, reći će sveti Petar (1 Pt 2, 9). Dapače, ovaj blagdan ima kozmičko značenje širih razmjera. Jer, Krist želi pristupiti svakom čovjeku, bez obzira iz kojeg plemena, puka i naroda bio. Činjenica je, međutim, da su ga samo dvije vrste ljudi prepoznale i radovale se njegovu dolasku. To su bili priprosti, jednostavnici i siromašni pastiri, te učeni, mudri i poučljivi kraljevi s istoka. A to znači ako želimo u malom Djetetu prepoznati Boga, treba nam jednostavno, otvoreno, poučljivo i djetinje srce. A za razumjeti ga potreban je um koji ga prihvata i iskreno mu se klanja, poput mudrih kraljeva s Istoka.

3. Braćo i sestre u Kristu! Utjelovljeni Isus želi nas i ove godine pohoditi u našim domovima i priključiti se našem obiteljskom zajedništvu. On i ove godine dolazi ususret, zove nas i traži. Andrejski korovi su ga dopratili do ove naše suzne doline. Odliježe pjesma radosti i mira: Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima dobre volje! Požurimo mu ususret reći da je on mir i čežnja duše naše. I uputimo mu ponizno molitveni vapaj: Dođi, Gospodine! Jer u djetetu Isusu, koga je rodila Marija, nebeski Otac je poklonio zemlji, ljudima, vremenima i narodima svoj najdragocjeniji dar: Jedinorođenoga Sina Isusa Krista, koji je s neba sišao „radi nas ljudi i radi našeg spasenja“.

Čestit Božić i mirom Božjim blagoslovljenu Novu 2018. godinu želim svim članovima ove časne Crkve zadarske! Zahvaljujem svima koji su mi uputili usmene ili pismene čestitke i dobre želje. Koristim prigodu uputiti čestitke vjernicima koji žive i rade diljem svijeta, posebice našim pomorcima i iseljenicima. Neka ih Novorođeni obdari darovima radosti i mira kako bi bili i ostali ponosni na svoj rod i svoj dom, na svoje vjerske i narodne korijene. A nama koji ćemo uz pjesmu i molitvu slaviti Božić i razmišljati o velikom događaju Božjega dolaska na ovu zemlju, neka Novorođeni razbudi čežnja za nebeskim dobrima. I neka nam daruje priprosto i jednostavno srce pastira, kao i mudri i poučljivi um kraljeva kako bismo ovih božićnih dana mogli pjevati, moliti i ponavlјati: Dijete nam se rodilo, Bog nam je darovan. Svima pozdrav i blagoslov od Gospodina,

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

SVETA STOLICA

Poruka pape Franje za 55. svjetski dan molitve za duhovna zvanja, 22. travnja 2018.

Draga braćo i sestre, u listopadu iduće godine održat će se 15. opća redovita skupština Biskupske sinode koja će biti posvećena mladima, osobito odnosu između mlađih, vjere i zvanja. Bit će to prilika da dublje razmišljamo o tome kako je, u središtu našega života, poziv na radost koji nam Bog upućuje i kako je to „Božji plan za muškarce i žene svakog doba” (Biskupska sinoda, XV. Opća redovita skupština, Mladi, vjera i razlučivanje zvanja, Uvod).

Ta blagovijest iznova snažno odjekuje na 55. svjetski dan molitve za duhovna zvanja. Nismo plod slučajnosti i ljudski život nije niz nepovezanih događaja; naprotiv, naš život i prisutnost na ovom svijetu plod su Božjeg poziva!

I u ovim našim nemirnim vremenima, otajstvo utjelovljenja podsjeća nas da nam Bog neprestano dolazi ususret. On je Bog s nama, koji kroči često prašnjavim putovima našega života. On poznaje našu tjeskobnu čežnju za ljubavlju i srećom i poziva nas na radost. U različitosti i specifičnosti svakog, osobnog i crkvenog, poziva postoji potreba slušanja, razlučivanja i življenja ove Riječi koja nas poziva odozgori, dok nam omogućava oploditi naše talente, čini nas ujedno oruđima spasenja u svijetu i upravlja naše korake prema punini sreće.

Ta tri aspekta – slušanje, razlučivanje i život – bila su prisutna i na početku samog Isusova poslanja, koji je, nakon dana molitve i borbe u pustinji posjetio svoju sinagogu u Nazaretu i ondje slušao Božju riječ, raspoznao sadržaj misije koju mu je povjerio Otac i proglašio da je došao to ostvariti „danasm“ (usp. Lk 4, 16-21).

Slušati

Gospodinov poziv – treba to odmah reći – nije tako jasan kao neka od onih stvari koje možemo čuti, vidjeti ili dotaknuti u našem svakodnevnom iskustvu. Bog dolazi tiho i diskretno, ne nameće se našoj slobodi. Tako se može dogoditi da ga uguše mnoge brige i podražaji koji nam ispunjavaju um i srce.

Moramo, stoga, biti ljudi duha pripravna na duboko slušanje njegove Riječi i života, posvetiti pažnju također pojedinostima našega svakodnevnog života, naučiti tumačiti događaje očima vjere i ostati otvoreni iznenadenjima Duha.

Nećemo moći otkriti poseban i osobni poziv koji nam je Bog namijenio u svojoj namisli, ako ostanemo zatvoreni u sebe same, u svoje navike i apatiju onih koji uzalud protrate svoj život u uskom krugu vlastitog „ja“, gubeći priliku da sanjaju velike stvari i da postanu protagonisti one jedinstvene i originalne povijesti koju Bog želi ispisati s nama.

Isus je također bio pozvan i poslan. Zato je imao potrebu sabrati se u tišini, slušao je i čitao Božju riječ u sinagogi i, svjetlošću i snagom Duha Svetoga, otkrio je njezino puno značenje, koje se odnosi na samu njegovu osobu i povijest izraelskog naroda.

Danas to slušanje postaje sve teže u društvu punom buke, preplavljenom obiljem podražaja i informacija koji nas svakodnevno obasipaju sa svih strana. Vanjska buka koja ponekad prevladava u našim gradovima i četvrtima često je praćena našom unutarnjom rastresenošću i zbunjeničnošću koji nam ne dopuštaju da se zaustavimo i uživamo u ljepoti kontemplacije, da u miru razmišljamo o svemu onome što nam se događa u životu i, uzdajući se u brižni Božji plan ljubavi prema nama, izvršimo plodonosno razlučivanje.

No, kao što znamo, Božje kraljevstvo dolazi tiho i nenametljivo (usp. Lk 17, 21). Moguće nam je

uočiti njegove klice tek kada, poput proroka Ilike, znamo ući u dubine svoje duše i dopustimo joj da se otvori nezamjetljivom šapatu laganog i blagog Božjeg lahora (usp. 1 Kr 19, 11-13).

Razlučivati

Kad Isus, u nazaretskoj sinagogi, čita odlomak iz proroka Izajije, on razaznaje sadržaj misije zbog koje je poslan i predstavlja je onima koji su čekali Mesiju: „Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza! On me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglašiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene, proglašiti godinu milosti Gospodnje” (Lk 4, 18-19).

Jednako tako, svaki od nas može otkriti svoj vlastiti poziv jedino duhovnim razlučivanjem. To je „proces kojim osoba, u dijaligu s Gospodinom i osluškujući glas Duha, donosi temeljne odluke, počevši od opredjeljenja za pojedini životni stalež” (Biskupska sinoda, XV. Opća redovita skupština, Mladi, vjera i razlučivanje zvanja, II, 2).

Tako na poseban način otkrivamo da kršćanski poziv uvijek ima proročku dimenziju. Sveti pismo nam govori da je Bog narodu slao proroke u situacijama velike materijalne neizvjesnosti i duhovne i moralne krize, kako bi u njegovo ime uputili poruku obraćenja, nade i utjehe. Poput vjetra koji uskovitla prašinu, prorok remeti lažni spokoj savjesti onih koji su zaboravili Gospodinovu riječ, promatra događaje u svjetlu Božjeg obećanja i pomaže narodu otkriti znakove svitanja usred tamnih sjena povijesti. I danas imamo veliku potrebu za razlučivanjem i proroštvom. Moramo se othrvati napastima ideologije i fatalizma i otkriti, u odnosu s Gospodinom, mjestâ, oruđâ i situacije kroz koje nas On poziva. Svaki bi kršćanin trebao znati razviti sposobnost „nuntarnjeg čitanja” života i shvatiti gdje i na što ga Gospodin zove kako bi nastavio njegovo poslanje.

Živjeti

Konačno, Isus naviješta novost sadašnjeg časa, koja će ispuniti zanosom srca mnogih i ovdernuti srca drugih. Došla je punina vremena i on je Mesija čiji je dolazak najavio Izajija, pomazan zato da oslobodi zatočene, vrati vid slijepima i naviješta milosrdnu ljubav Boga prema svakom stvorenju. Upravo „danас se ispunilo ovo Pismo što vam još odzvana u ušima” (Lk 4, 21), kaže Isus.

Radost evanđelja, koja nas otvara susretu s Bogom i braćom, ne trpi naše sporosti i lijenošti. Neće nam dotaknuti srce ako budemo i dalje pogledavali kroz prozor pod izgovorom da čekamo pravo vrijeme i ako upravo danas ne preuzmemmo na sebe rizik donošenja odluke. Pozvani smo danas! Kršćanska misija je za sadašnji čas! Svaki od nas je pozvan – bilo na laički život u braku, bilo na svećenički život u zaređenoj službi ili pak na život posebnog posvećenja – kako bi, ovdje i sada, postao Gospodinovim svjedokom.

Ovo „danас” koje je proglašio Isus jamči nam da Bog nastavlja “silaziti” da spasi našu ljudsku obitelj i da nas učini dionicima svoga poslanja. Gospodin nastavlja pozivati ljude na život s njim i da ga slijede u odnosu posebne blizine, da služe njemu samom. Lijepo je – i velika je to milost – biti potpuno i zauvijek posvećeni Bogu i služenju braći. Gospodin i dalje poziva da ga slijedimo. Ne smijemo čekati da budemo savršeni kako bismo odgovorili svojim velikodušnim „da”, niti se bojati svojih ograničenja i svojih grijeha. Moramo naprotiv otvoriti svoja srca Gospodinovu glasu. Moramo slušati taj glas, prepoznati naše osobno poslanje u Crkvi i svijetu, i napoljetku živjeti ga u današnjem času koji nam Bog daje.

Neka nas Presveta Marija, mlada djevojka s periferije, koja je slušala, prihvatile i živjela Božju riječ koja je tijelom postala, čuva i trajno prati na našem putu.

Iz Vatikana, 3. prosinca 2017.

Prva nedjelja došašća

Franjo

Priopćenje Tiskovnog ureda Svete Stolice o stanju na Bliskom istoku

Vatikan, 10. prosinca 2017.

Sveta Stolica s velikom pažnjom prati razvoj situacije na Bliskom istoku, posebno što se tiče Jeruzalema, svetoga grada za kršćane, Židove i muslimane iz cijelog svijeta. Izražavajući žaljenje zbog sukoba posljednjih dana i žrtava, Sveti Otac ponovno apelira na mudrost i razboritost svih, te uzdiže žarke molitve da se vođe naroda, u ovom posebno teškom trenutku, založe da se spriječi novu spiralu nasilja, te riječima i djelima odgovore na težnje za mirom, pravdom i sigurnošću naroda te izmučene zemlje.

Kao posljedica zabrinutosti zbog budućnosti mira u regiji posljednjih dana pokrenute su razne inicijative, među kojima i sastanci koje su hitno sazvali Arapska liga i Organizacija islamske suradnje. Sveta Stolica svjesna je tih zabrinutosti i, podsjećajući na srdačne riječi pape Franje, ponovno potvrđuje svoj dobro poznat stav o jedinstvenom karakteru Svetoga grada i nezaobilaznog poštovanja statusa quo, u skladu s odlukama međunarodne zajednice i ponovljenih zahtjeva crkvenih hijerarhija i kršćanskih zajednica Svetе zemlje. Istovremeno, Sveta Stolica ponavlja vlastito uvjerenje da samo rješenje koje je plod pregovora između Izraelaca i Palestinaca može donijeti stabilan i trajan mir i zajamčiti miran suživot dviju država unutar međunarodno priznatih granica.

Poruka pape Franje za 26. svjetski dan bolesnika [11. veljače 2018.]

Draga braćo i sestre,

Crkva svoje služenje bolesnima i onima koji za njih skrbe mora nastaviti sa sve većim poletom, u vjernosti Gospodinovoј zapovijedi (usp. Lk 9, 2-6; Mt 10, 1-8; Mk 6, 7-13) i naslijedujući vrlo rječiti primjer svoje Glave i Učitelja.

Ove godine za temu Dana bolesnika uzete su riječi koje Isus s križa upućuje svojoj Majci i Ivanu: „Evo ti sina!... Evo ti majke! I od toga časa uze je učenik k sebi” (Iv 19, 26-27).

1. Ove Gospodinove riječi bacaju snažno svjetlo na otajstvo križa. To nije beznadna tragedija, nego mjesto na kojem Isus očituje svoju slavu i pokazuje svoju beskrajnu ljubav, koja postaje temelj i pravilo kršćanske zajednice i života svakog učenika.

Prije svega, Isusove su riječi izvorište Marijina majčinskog poziva prema čitavom ljudskom rodu. Ona će na poseban način biti Majka učenikâ svoga Sina, brinuti se za njih i čuvati ih na njihovu životnom putu. A kao što znamo, majčinska briga za dijete obuhvaća i materijalne i duhovne aspekte njihova odgoja i podizanja.

Neizreciva bol križa probada Marijinu dušu (usp. Lk 2, 35), ali je ne paralizira. Naprotiv, kao Gospodinova Majka, ona započinje novi put sebedarja. Isus na križu pokazuje brigu za Crkvu i sav ljudski rod, a Marija je pozvana dijeliti tu istu brigu. U opisu velikog izlijevanja Duha Svetoga na Pedesetnicu Djela apostolska nam pokazuju da je Marija započela vršiti tu svoju zadaću u prvoj zajednici Crkve. To je neprolazna zadaća.

2. Ivan, ljubljeni učenik, je slika Crkve, mesijanskog naroda. On mora priznati Mariju svojom majkom. A to znači da je pozvan uzeti je k sebi i gledati u njoj uzor učeništva i majčinski poziv koji joj je povjerio Isus, sa svim onim što to uključuje: nježnost Majke koja rađa djecu sposobnu ljubiti prema Isusovoj zapovijedi. Stoga je Marijin majčinski poziv da skrbi za svoju djecu povjeren Ivanu i Crkvi u cjelini. Čitava zajednica učenikâ je uključena u Marijin majčinski poziv.

3. Ivan, kao učenik koji je sve dijelio s Isusom, zna da Učitelj želi sve ljude dovesti do susreta s Ocem. On može posvjedočiti da je Isus susretao mnoge osobe bolesne bilo u duhu zbog oholosti

(usp. Iv 8, 31-3) bilo u tijelu (usp. Iv 5, 6). Svima je dijelio milosrđe i oproštenje, a bolesnima i tjelesno ozdravljenje, znak života u izobilju Kraljevstva nebeskog, gdje će svaka suza biti otrta. Učenici su, po uzoru na Mariju, pozvani brinuti se jedni za druge. I ne samo to. Oni znaju da je Isusovo srce otvoreno svima, bez iznimke. Evandelje Kraljevstva mora se naviještati svima i svima koji su u potrebi mora se pružiti kršćansku ljubav, jednostavno zato što su osobe, Božja djeca.

4. Ovaj majčinski poziv Crkve prema potrebitima i bolesnima nalazio je konkretan izraz u njezinoj dvije tisuće godina dugoj povijesti u impresivnom nizu inicijativa u korist bolesnika. Tu se povijest predanosti ne smije zaboraviti. Ona se nastavlja i dan-danas diljem svijeta. U zemljama u kojima postoji odgovarajući sustavi javne zdravstvene zaštite, katoličke redovničke zajednice, biskupije i njihove bolnice nastoje ne samo pružiti kvalitetnu zdravstvenu skrb nego i staviti osobu u središte zdravstvenog procesa te provoditi znanstveno istraživanje uz puno poštovanje života i kršćanskih moralnih vrijednosti. U zemljama gdje su zdravstveni sustavi neodgovarajući ili uopće ne postoje, Crkva nastoji učiniti sve što je u njezinoj moći da unaprijedi zdravstvenu skrb, ukloni smrtnost dojenčadi i suzbije raširene bolesti. Posvuda nastoji pružati njegu, čak i kad nije u mogućnosti ponuditi lijekove. Slika Crkve kao „poljske bolnice”, u koju se primaju svi koji su ranjeni životom, veoma je konkretna stvarnost, jer su u nekim dijelovima svijeta misijske i biskupijske bolnice jedine institucije koje pružaju potrebnu skrb stanovništvu.

5. Sjećanje na ovu dugu povijest služenja bolesnima ispunja radošću kršćansku zajednicu, a osobito one koji danas obavljaju tu službu. No, prošlost moramo promatrati prije svega zato da nas ona obogati. Njome se moramo dati poučiti jer nas ona uči o samoprijegornoj velikodušnosti mnogih utemeljiteljâ ustanova koje su se stavile u službu bolesnika, zatim kreativnosti oživljenoj ljubavlju, mnogim inicijativama poduzimanima tijekom stoljećâ kao i predanosti znanstvenom istraživanju kako bi se bolesnima ponudilo nove i pouzdane lijekove. Ta nam ostavština iz prošlosti pomaže izgrađivati bolju budućnost. Pomaže nam, naprimjer, zaštititi katoličke bolnice od one vrste upravljanja koja nikako ne priliči zdravstvenim ustanovama a kojim se diljem svijeta od zdravstvene skrbi nastoji ostvarivati unosna zaradu, što ima za posljedicu odbacivanje siromašnih. Mudra organizacija i ljubav zahtijevaju da se bolesnika poštuje u njegovu dostojsanstvu i da stalno bude u središtu zdravstvene skrbi. Time bi se u svome radu trebali također voditi kršćani koji rade u javnim strukturama; oni su također, zbog svoje službe, pozvani dati dobro svjedočanstvo evanđelja.

6. Isus je Crkvi ostavio na dar svoju moć ozdravljanja: „A ovi će znakovi pratiti one koji užvjeruju: [...] na nemoćnike će ruke polagati, i bit će im dobro” (Mk 16, 17-18). U Djelima apostolskim čitamo opis ozdravljenjâ po Petrovim (usp. Dj 3, 4-8) odnosno Pavlovim rukama (usp. Dj 14, 8-11). Poslanje Crkve odgovor je na taj Isusov dar, jer ona zna da mora bolesnicima donositi isti pogled pun nježnosti i samilosti svojega Gospodina. Pastoral djetalnika u zdravstvu jest i uvijek će biti nužna i bitna zadaća, koju svi trebaju ostvarivati s novim zanosom, od župnih zajednica pa sve do najvrsnijih zdravstvenih ustanova. Ne smijemo pritom zaboraviti ljubav i ustrajnost kojom brojne obitelji skrbe za svoju djecu, roditelje i rođake koji su kronični bolesnici ili teški invalidi. Skrb koju se pruža u obitelji izvanredno je svjedočanstvo ljubavi prema ljudskom biću i treba je na odgovarajući način priznati i pratiti odgovarajućim politikama. Zbog toga liječnici i zdravstveno osoblje, svećenici, Bogu posvećene osobe i volonteri, obitelji i svi oni koji skrbe za bolesnike sudjeluju u tom crkvenom poslanju. Riječ je o zajedničkoj odgovornosti koja obogaćuje vrijednost svakodnevnog služenja svakog pojedinca.

7. Mariji, Majci nježnosti, povjeravamo sve bolesne u tijelu i u duhu, da ih ona podupre u nadi. Upućujemo joj također molitvu da nam pomogne da budemo otvorena srca prema našoj bolesnoj braći i sestrama. Crkva zna da treba posebnu milost da bi mogla biti na visini svoje evanđeoske zadaće skrbi za bolesne. Ujedinimo se stoga u usrdnoj prošnji Gospodinovoj Majci da

svaki član Crkve s ljubavlju živi svoj poziv na služenje životu i zdravlju. Neka nas Djevica Marija prati svojim zagovorom na ovaj 26. Svjetski dan bolesnika, neka pomogne bolesnim osobama živjeti vlastito trpljenje u zajedništvu s Gospodinom Isusom i neka bude na pomoć onima koji se za njih skrbe. Svima, bolesnicima, zdravstvenim djelatnicima i volonterima, od srca udjelujem apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 26. studenoga 2017.

Svetkovina Gospodina našega Isusa Krista Kralja svega stvorenja

Poruka Urbi et orbi pape Franje, Božić 2017.

Draga braćo i sestre, sretan Božić!

U Betlehemu se, od Djevice Marije, rodio Isus. On je rođen, ne po volji čovjekovoj, već po daru ljubavi Boga Oca, koji je „tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca, da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni” (Iv 3, 16).

Ovaj događaj se danas obnavlja u Crkvi, putnici kroz povijest, jer vjera kršćanskog naroda ponovno proživljava u božićnoj liturgiji otajstvo Boga koji dolazi, koji preuzima na sebe naše smrtno ljudsko tijelo, koji postaje slab i siromašan da nas spasi. I ovo nas ispunja dubokim ganućem, jer je nježnost našega Oca tako silna.

Prvi koji su vidjeli poniznu Spasiteljevu slavu, nakon Marije i Josipa, bili su betlehemske pastiri. Oni prepoznaje znak koji su im anđeli obznanili i pokloniše se Djetetu. Ti ponizni ali budni ljudi primjer su vjernicima svakog doba koji, pred Isusovim otajstvom, nisu sablažnjeni njegovim siromaštvom, već se, poput Marije, uzdaju u Božju riječ i jednostavnim očima razmatraju njegovu slavu. Pred otajstvom Riječi koja je tijelom postala, kršćani svakog mjesta ispovijedaju riječi evangeliste Ivana: „i vidjesmo slavu njegovu – slavu koju ima kao Jedinorođenac od Oca – pun milosti i istine” (1, 14). Danas, dok svijetom pustoše vjetrovi rata, a zastarjeli model razvoja nastavlja iznjedrivati ljudsko, društveno i ekološko propadanje, Božić nam doziva u svijest znak Djeteta i poziva nas da ga prepoznamo na licima djece, osobito one za koje, poput Isusa, „nije bilo mjesta u svratištu” (Lk 2, 7).

Vidimo Isusa u djeci Bliskog istoka koja i dalje trpe zbog sve većih napetosti između Izraelaca i Palestinaca. Uputimo na ovaj blagdan molitvu Gospodinu za mir u Jeruzalemu i čitavoj Svetoj zemlji. Molimo da među dvjema stranama prevlada volja za nastavkom dijaloga i da se konačno prispije do rješenja u pregovorima koje će omogućiti mirni suživot dviju država unutar međusobno dogovorenih i međunarodno priznatih granica. Neka Gospodin podupre također napore svih onih u međunarodnoj zajednici nadahnutih dobrom voljom da pomognu toj izmučenoj zemlji da, unatoč ozbiljnim preprekama, pronađe sklad, pravdu i sigurnost koju tako dugo iščekuje.

Vidimo Isusa na licima sirijske djece, na kojima se još uvijek vide ožiljci rata, koji je posljednjih godina izazivao krvoprolaća u toj zemlji. Neka se u ljubljenoj Siriji konačno ponovno poštuje dostojanstvo svake osobe kroz zajedničku predanost obnovi društva neovisno o etničkoj i vjerskoj pripadnosti. Vidimo Isusa u djeci iz Iraka, ranjenog i rastrganog neprijateljstvima koje je ta zemlja doživjela u posljednjih petnaest godina, kao i u djeci Jemena, gdje traje sukob koji je u velikoj mjeri zaboravljen, s ozbiljnim humanitarnim posljedicama na tamošnje pučanstvo koje trpi glad i širenje bolesti.

Vidimo Isusa u djeci iz Afrike, posebno u onima koji pate u Južnom Sudanu, Somaliji, Burundiju, Demokratskoj Republici Kongo, Srednjoafričkoj Republici i Nigeriji.

Vidimo Isusa u djeci iz cijelog svijetu gdje mir i sigurnost ugrožava opasnost napetosti i novih sukoba. Molimo da se prevlada sukob na Korejskom poluotoku te da poraste međusobno povje-

renje na korist čitavog svijeta. Djetešcu Isusu povjeravamo Venezuelu, da se u toj zemlji nastavi ozbiljni dijalog među različitim sastavnicama društva na dobrobit čitavog voljenog venecuelskog naroda. Vidimo Isusa u djeci koja, zajedno sa svojim obiteljima, trpe nasilja u sukobu u Ukrajini kao i njegove ozbiljne humanitarne posljedice; molimo da Gospodin što prije udijeli mir toj dragoj zemlji.

Vidimo Isusa u djeci nezaposlenih roditelja koji se svim silama trude pružiti svojoj djeci sigurnu i mirnu budućnost, kao i u djeci kojoj je ukradeno djetinjstvo i koja su od najmanjih nogu prisiljena raditi ili koju su beskrupulozni plaćenici unovačili u vojne postrojbe.

Vidimo Isusa u mnogobrojnoj djeci koja su prisiljena napustiti svoje zemlje, putovati sama u neljudskim uvjetima i koja postaju laki plijen trgovaca ljudima. Kroz njihove oči vidimo dramu svih onih koji su prisiljeni napustiti svoje krajeve i koji izlažu pogibelji svoje živote izlažući se iscrpljujućim putovanjima koja katkad skončavaju tragično. Ponovno vidim Isusa u djeci koju sam susreo tijekom svog nedavnog posjeta Mjanmaru i Bangladešu i nadam se da međunarodna zajednica neće prestati raditi na tome da se dostojanstvo manjina prisutnih u toj regiji primjereni zaštiti. Isus dobro zna bol koju osjeća onaj koji nije dobrodošao i koliko je teško onome koji nema gdje svoju glavu položiti. Neka naša srca ne budu zatvorena kao što su bile kuće u Betlehemu.

Draga braćo i sestre, i nama je pokazan znak: „novorođenče povijeno gdje leži u jaslama” (Lk 2, 12). Poput Djevice Marije i Svetoga Josipa, i betlehemske pastira, prihvativi u Djetetu Isusu ljubav Boga koji je radi nas postao čovjekom i trudimo se, uz pomoć njegove milosti, učiniti naš svijet humanijim i dostojnjim mjestom za današnju i buduću djecu.

[...]

Vama, draga braćo i sestre, iz cijelog svijeta koji ste se okupili na ovome Trgu i svima vama iz različitih zemalja koji ste povezani posredstvom radija, televizije i drugih sredstava komunikacije, upućujem svoj srdačan pozdrav.

Neka rođenje Krista Spasitelja obnovi srca, pobudi želju za izgrađivanjem budućnosti u kojoj će biti više bratstva i solidarnosti te svima donese radost i nadu. Sretan Božić!

Poruka pape Franje za 51. svjetski dan mira, 1. siječnja 2018.

1. Želja za mirom

Mir svim ljudima i svim narodima na zemlji! Mir, koji su anđeli navijestili pastirima u božićnoj noći,[1] je duboka težnja svakog pojedinca i svih naroda, a osobito onih koji najviše trpe zbog njegove odsutnosti. Od ovih potonjih, koje stalno nosim u svojim mislima i molitvama, ponovno bih spomenuo više od 250 milijuna migranata diljem svijeta, od čega 22,5 milijuna čine izbjeglice. Papa Benedikt XVI., moj dragi predšasnik, govorio je o njima kao “muškarcima i ženama, djeci, mladima i starijim osobama koji traže mjesto na kojem će se skrasiti i živjeti u miru”.[2] Da bi pronašli taj mir, mnogi su od njih spremni izložiti opasnosti vlastiti život na putovanju koje je često dugotrajno i opasno, podnositi teškoće i patnje i suočavati se s ogradama i zidovima izgrađenim kako bi ih se držalo daleko od njihova cilja.

Milosrdna duha zagrimo sve one koji bježe od rata i gladi ili su zbog diskriminacije, progona, siromaštva i srozavanja okoliša prisiljeni napustiti svoja ognjišta.

Svesni smo da nije dovoljno otvoriti svoja srca za druge koji pate. Mnogo će se toga još trebati učiniti prije nego što naša braća i sestre uzmognu ponovno mirno živjeti u sigurnom domu. Pribavljanje drugih traži konkretno zalaganje, mrežu pomoći i dobročinstva, budnu i suosjećajnu pažnju, odgovorno upravljanje novim i složenim situacijama koje se katkad pridodaju brojnim

drugim već postojećim problemima, kao i resursima koji su uвijek ograničeni. Provođenjem u djelo kreposti razboritosti, čelnici vladâ trebali bi poduzeti praktične korake kako bi ih primili, promicali, zaštitili i integrirali, "i koliko to dopušta nepatvorenog dobro njihove zajednice, i[šli] na ruku onima koji bi se možda htjeli uključiti u novu zajednicu".[3] Oni imaju jasnu odgovornost prema vlastitim zajednicama, legitimna prava i skladan razvoj kojih moraju osigurati, da ne bi postali poput ludog graditelja koji je pogrešno izračunao i nije uspio dovršiti kulu koju je počeo graditi.[4]

2. Zašto tako mnogo izbjeglica i migranata?

Uoči Velikog jubileja kojim se obilježavalo dvije tisuće godina od andeoskog proglašenja mira u Betlehemu, sveti Ivan Pavao II. ubrojio je sve veći broj izbjeglica među posljedice "beskrajnog i užasnog slijeda ratova, sukobâ, genocidâ i etničkih čišćenja"[5] koji su obilježili dvadeseto stoljeće. U ovom novom stoljeću nije se dogodio pravi preokret: oružani sukobi i drugi oblici organiziranog nasilja i dalje uzrokuju seljenje ljudi unutar nacionalnih granica i šire.

No, ljudi migriraju također iz drugih razloga, u prvom redu zato što "svim srcem žude za boljim životom i nerijetko pokušavaju ostaviti iza sebe "očaj" jedne bezizgledne budućnosti".[6] Kreću na put jer se žele pridružiti svojim obiteljima ili zato što traže priliku za zaposlenje ili obrazovanje: oni koji ne mogu uživati ta prava ne žive u miru. K tome, kao što sam primijetio u enciklici Laudato si', došlo je do "tragičnog porasta broja migranata koji pokušavaju pobjeći od sve veće bijede uzrokovane uništavanjem okoliša".[7]

Većina ljudi koji žele migrirati prolazi redovne procedure. Neki se, međutim, odlučuju na druge putove, prije svega iz očaja, kada njihove zemlje ne nude nikakvu sigurnost ni priliku, a svi pravni putovi su nedostupni, onemogućeni ili prespori.

U mnogim odredišnim zemljama uzela je velikog maha retorika u kojoj se ističu opasnosti po nacionalnu sigurnost ili visoki troškovi primanja novih pridošlica, iskazujući time prijezir prema ljudskom dostojanstvu koje se mora priznati svima kao Božjim sinovim i kćerima. Svi koji, možda i zbog političkih razloga, namjesto da grade mir raspiruju strah od migranata, siju nasilje, rasnu diskriminaciju i ksenofobiju, što izaziva veliku zabrinutost kod svih onih kojima je na srcu sigurnost svakog čovjeka.[8]

Svi pokazatelji kojima raspolaže međunarodna zajednica ukazuju na to da će globalne migracije nastaviti označavati našu budućnost. Neki to smatraju prijetnjom. Ja vas, naprotiv, pozivam da na to gledate s povjerenjem, kao na priliku za izgrađivanje budućnosti mira.

3. Gledati kontemplativnim pogledom

Mudrost vjere hrani taj kontemplativni pogled, koji je kadar prepoznati da smo svi "dio iste obitelji, doseljenici i mjesno pučanstvo koje ih prima, i svi imaju jednako pravo koristiti prirodna dobra, koja su namijenjena svima, kao što to uči socijalni nauk Crkve".[9] Ove riječi ponovno pred nas stavljaju biblijsku sliku novog Jeruzalema. U knjizi proroka Izajie (pog. 60) i Otkrivenju (pog. 21) opisan je kao grad s uвijek otvorenim vratima, kako bi u njega mogli ući ljudi iz svakog naroda, koji mu se dive i ispunjavaju ga bogatstvom. Mir je vrhovni vladar koji ga vodi a pravda načelo koje upravlja suživotom u njemu.

Trebamo ovim kontemplativnim pogledom promatrati također grad u kojem živimo, "odnosno pogledom ispunjenim vjerom koji otkriva onoga Boga koji stanuje u njegovim kućama, na njegovim ulicama, na njegovim trgovima [...] promičući solidarnost, bratstvo, želju za dobrom, istinu, pravdu"[10] – drugim riječima, ostvarujući obećani mir.

Kada upravimo taj pogled na migrante i izbjeglice, otkrivamo da ne dolaze praznih ruku. Oni

donose svoju hrabrost, vještine, energiju i težnje, kao i blaga vlastite kulture; i na taj način obogaćuju živote naroda koji ih primaju. Vidimo jednako tako kreativnost, ustrajnost i duh žrtve bezbrojnih pojedinaca, obitelji i zajednica širom svijeta koji otvaraju svoja vrata i srca migranti-ma i izbjeglicama, čak i tamo gdje se ne obiluje dobrima.

Tim se kontemplativnim pogledom trebaju također voditi u svom razlučivanju oni koji su odgovorni za javno dobro, tako da nastave poticati politike prihvaćanja “koliko to dopušta nepatvoren dobro njihove zajednice”[11], imajući u vidu potrebe svih članova ljudske obitelji i dobrobit svakog pojedinog od njih.

Oni koji se nadahnjuju tim pogledom moći će prepoznati sjeme mira koje već kljija i pobrinuti se za njegov rast. Naši će se gradovi, često podijeljeni i polarizirani sukobima oko prisutnosti migranata i izbjeglica, tako pretvoriti u gradilišta mira.

4. Četiri miljokaza za djelovanje

Pružiti tražiteljima azila, izbjeglicama, migrantima i žrtvama trgovine ljudima priliku da pronađu mir koji traže zahtjeva strategiju koja objedinjuje u sebi četiri djelovanja: primiti, zaštititi, promicati i integrirati.[12]

“Primiti” doziva u svijest potrebu širenja pravnih putova za ulazak i da se više migrante i izbjeglice ne tjera prema zemljama gdje ih očekuju progoni i nasilje. To također traži da se naša briga o nacionalnoj sigurnosti dovede u ravnotežu sa zaštitom temeljnih ljudskih prava. Sveti pismo nas podsjeća: “Gostoljublja ne zaboravljajte: njime neki, i ne znajući, ugostiše andele!”.[13]

“Zaštititi” se tiče naše dužnosti da prepoznamo i branimo nepovredivo dostojanstvo onih koji bježe od stvarnih opasnosti u potrazi za azilom i sigurnošću, te da spriječimo njihovo izrabljivanje. Tu posebno mislim na žene i djecu koji se nalaze u situacijama u kojima su više izloženi opasnostima i zlouporabama koje mogu čak ići dotle da ih se pretvori u roblje. Bog ne diskriminira: “Jahve štiti tuđince, sirote i udovice podupire”. [14]

“Promicati” podrazumijeva podupiranje cjelovitog ljudskog razvoja migranata i izbjeglica. Među mnogim sredstvima koja mogu pomoći u toj zadaći, naglasio bih važnost da se djeci i mladima osigura pristup svim razinama obrazovanja. Tako će ne samo odnjegovati i ostvariti svoje potencijala, već će ujedno biti bolje osposobljeni za susret s drugima i jačati duh dijaloga, a ne zatvaranja ili sukoba. Biblija uči da Bog “ljubi pridošlicu, daje mu hranu i odjeću”. Stoga poziva: “Ljubite i vi pridošlicu, jer ste i sami bili pridošlice u zemlji egipatskoj”. [15]

“Integrirati”, na kraju, znači omogućiti izbjeglicama i migrantima potpuno sudjelovanje u životu društva u koje su primljeni, kao dio procesa uzajamnog obogaćivanja i plodne suradnje u službi cjelovitog ljudskog razvoja lokalnih zajednica. Sveti Pavao to izražava u ovim riječima: “više niste tuđinci ni pridošlice, nego sugrađani ste svetih i ukućani Božji”[16].

5. Prijedlog za dva međunarodna sporazuma

Od srca se nadam da će taj duh nadahnjivati proces koji će tijekom 2018. godine voditi do definiranja i odobravanja dvaju svjetskih sporazuma od strane Ujedinjenih naroda, od kojih se jedan odnosi na sigurnu, uređenu i redovnu migraciju, a drugi na izbjeglice. Kao zajednički sporazumi na globalnoj razini, ovi sporazumi će predstavljati referentni okvir za političke prijedloge i praktične mjere. Zato je važno da budu nadahnuti suošćanjem, dalekovidnošću i hrabrošću, kako bi se iskoristilo svaku priliku za unaprijeđenje procesa izgrađivanje mira. Jedino tako nužni realizam koji se traži od međunarodne politike neće podleći cinizmu i globalizaciji ravnodušnosti.

Dijalog i koordinacija su nužnost i jasna dužnost međunarodne zajednice. Izvan granica pojedi-

ne zemlje, i manje bogate zemlje mogu primiti – ili bolje prihvati – veći broj izbjeglica, ako im međunarodna suradnja osigura potrebna sredstva.

Odjel za migrante i izbjeglice Dikasterija za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja objavio je dvadeset točaka djelovanja[17] kao konkretne pravce za provođenje u djelo ovih četiriju glagola u državnim politikama kao i u vladanju i postupanju kršćanskih zajednica. Tim i drugim doprinosima želi se izraziti zanimanje Katoličke Crkve za proces koji će dovesti do usvajanja dva UN-ova svjetska sporazuma (Global Compact). To zanimanje je pokazatelj općenitije pastoralne skrbi koja ima svoje korijene u samim počecima Crkve a nastavila se u njezinim mnogim djelovanjima sve do naših dana.

6. Za naš zajednički dom

Neka nam za nadahnuće posluže riječi sv. Ivana Pavla II. "Ako je "san" o svijetu u kojem vlada mir zajednički mnogima, ako se prepozna vrijednost doprinosa izbjeglicâ i migranata, tada čovječanstvo može sve više postajati obitelj sviju a naša zemlja pravi "zajednički dom"."[18] Mnogi su tijekom povijesti vjerovali u ovaj "san", a njihova postignuća svjedoče o tome da to nije puka utopija.

Među njih se ubraja i sv. Franciska Ksaver Cabrini, čija se stota obljetnica smrti obilježava ove godine. Ovog trinaestog dana mjeseca studenog mnoge crkvene zajednice slave njezin spomen-dan. Ta izvanredna žena, koja je svoj život posvetila služenju migrantima i postala kasnije njihovom nebeskom zaštitnicom, naučila nas je kako možemo primiti, zaštiti, promicati i integrirati tu našu braću i sestre. Neka Gospodin, po njezinu zagovoru, udijeli svima nama da iskusimo kako se "plod pravednosti u miru sije onima koji tvore mir".[19]

Iz Vatikana, 13. studenoga 2017.

Spomendan sv. Franciske Ksaver Cabrini, zaštitnice migranata

Franjo

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

SJEDNICA VIJEĆA HBK ZA KULTURU I CRKVENA KULTURNAMA DOBRA

Redovita sjednica Vijeća HBK za kulturu i crkvena kulturna dobra koju je sazvao i njome predsjedao zadarski nadbiskup Želimir Puljić, predsjednik toga Vijeća, održana je u srijedu 8. studenoga u prostorijama HBK u Zagrebu. Tema zasjedanja bila je 'Ususret Europskoj godini kulturne baštine' i neki kulturni događaji kršćanske inspiracije koji se zadnjih godina održavaju diljem Hrvatske. Najprije je mons. Puljić izvjestio kako su Europski parlament i Vijeće Europske unije 17. svibnja 2017. g. odlučili proglašiti da 2018. godina bude „Europska godina kulturne baštine“. Ideali, načela i vrijednosti zajednički su „izvor sjećanja, razumijevanja, identiteta, dijaloga, kohezije i kreativnosti za Europu“, stoji u obrazloženju te odluke. U preambuli Ugovora o Europskoj uniji (UEU) navodi se kako su potpisnici „nadahnuti kulturnim, vjerskim i humanističkim nasljeđem Europe“ odlučili da se sljedeća godina obilježi kao godina Europske kulturne baštine.

Europska godina kulturne baštine dobra je prigoda razmišljati o „čovjeku kao stvaratelju kulture“ naglasio je mons. Puljić. U tomu nam može pomoći učiteljstvo Crkve, osobito dvojica velikih papa, Ivan Pavao II. i Benedikt XVI. „Sv. Ivan Pavao II. je pisao kako fizičke sile, osjećaji, inteligencija ne određuju čovjeka, već ga treba mjeriti mjerom svijesti i savjesti. Time se on distancira od ideologija koje razmišljanja o čovjeku započinju od slika stvorenih putem socijalnih, povjesničkih, kulturnih, materijalnih ili političkih uvjetovanosti. Uz to, sv. Ivan Pavao II. navodi dvije bitne dimenzije kulture: slobodu koja izvire iz 'dubine duha, iz bistrine uma i iz nesebične ljubavi', te cjelovitost koja 'nije niti sam duh, niti samo tijelo; a ni sama individualnost, kao niti sama socijalnost'. Ona zapravo vapi za transcendencijom jer u čovjeku 'drijema izvanpovijesni element koji je izvorom njegove ljudskosti'“ rekao je nadbiskup Puljić.

Ivan Pavao II. je pisao o potrebi „obnove kulture“ koja će se dogoditi ako se „znanstvena misao i snaga vjere udruže u traženju istine koju je Bog objavio čovjeku“. Sredstva za obnovu kulture su razum i znanost. Budući da se razum zadnjih stoljeća „pokazao samodostatnim“, često se „izjednačavalо religiju s iracionalnošću“. Zbog toga se sveti Ivan Pavao II. nije umarao ponavljati kako razum može ostvariti potencijal svojih mogućnosti ako „prihvati zagrljav s vjerom“. Preobrazba čovjeka, znanosti i kulture dogodit će se kad se udruže razum i vjera, znanost i etika. „Nadati se kako će Crkva u Europskoj godini kulturne baštine (2018.) znati ponuditi svoje silno blago baštinjeno i stvarano stoljećima. A uz to pokazati put obnove kršćanske kulture koja će se dogoditi ako „razum zagrli vjeru, a znanost kreće u svoje pustolovine pod ruku s etikom“ kako je pisao i govorio sveti Ivan Pavao II.“ poručio je mons. Puljić.

Nakon usvajanja Zapisnika s posljednjeg zasjedanja, prešlo se na izvješća o nekim kulturnim događajima kršćanske inspiracije zadnjih godina diljem Hrvatske. O "Danim kršćanske kulture" u Splitu, Šibeniku i Dubrovniku govorio je akademik Emilio Marin. O "Tjednu kršćanske kulture" u Osijeku, Vinkovcima i Slavonskom Brodu u organizaciji "Udruge katoličkih intelektualaca" izvjestio je mons. Luka Marijanović. O "Festivalu kršćanskog kazališta" koji se već treću godinu odvija u Zagrebu govorio je mons. Nedjeljko Pintarić, a o kulturnim događajima u sklopu "Dana hrvatskih svetaca i blaženika" u Križevcima izvjestio je don Damir mr. Bobovec. O kulturnim programima koji se odvijaju u sklopu "Krševanovih danima kršćanske kulture" u Zadru govorio je mons. Pavao Kero.

Kao zadnja točka susreta, predsjednik Vijeća HBK za kulturu i crkvena kulturna dobra, mons. Želimir Puljić održao je kratko slovo „In memoriam dr. Darka Gašparovića“ koji je bio dugogodišnji član Vijeća. Preminuo je 7. siječnja 2017. g. u Rijeci, u 73. godini života. Rodio se 27.

travnja 1944. g. u Zagrebu, gdje je maturirao na Klasičnoj gimnaziji, diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu te magistrirao i doktorirao iz društveno-humanističkih znanosti na istom fakultetu. Objavio je petstotinjak kazališnih kritika, ogleda, feltona, polemika i kolumni u mnogim hrvatskim i stranim časopisima i listovima. Autor je deset knjiga iz područja teatrolologije, teorije književnosti, dramske i putopisne književnosti. Objavljuvao je tekstove duhovnog značaja u kršćanskoj obiteljskoj reviji Kana, bio je član Društva hrvatskih književnika, Matice hrvatske, Hrvatskog društva kazališnih kritičara i teatrologa, Hrvatskog društva političkih zatvorenika, Družbe Braća Hrvatskog Zmaja te član Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za kulturu i crkvena kulturna dobra. Veliki i decentan skup građana koji su došli na riječko groblje Kozalu oprostiti se od njega, pokazuje kako su ga neizmjerno cijenili i znali da je bio uzoran vjernik. On je svake nedjelje dolazio i pjevalo na misu u dominikanskoj crkvi svetoga Jeronima u Rijeci, pa ga je isti zbor ispratio na vječni počinak.

Kao intendant u Rijeci Gašparović je otvorio kazalište gradu i grad uveo u kazalište dramatizacijom romana „Vježbanje života“ Nedjeljka Fabria. Taj je komad postao zaštitnim znakom grada Rijeke i njezine kazališne umjetnosti. Dr. Gašparović po vokaciji je bio pjesnik, a njegov umjetnički jezik bio je prožet dubokom duhovnošću. Posljednju knjigu posvetio je „svojoj duhovnoj braći (Nelku, Šacu, Jordanu) suputnicima i supatnicima u traganju za zlatnim runom u vremenu, nevremenu i svevremenu, za sve što su dijelili u nedjeljivome“. Tako je napisao na prvoj stranici knjige „Zlatnoga runa“ koja je objavljena dva dana prije njegove prerane smrti. Tim kratkim prisjećanjem na poštovanoga kolegu, članovi Vijeća HBK za kulturu i crkvena kulturna dobra htjeli su zahvaliti za njegov doprinos na području teatrolologije i književnosti, te osobiti na polju osobnog vjerničkog svjedočanstva i kršćanske kulture. On sam uputio je posljednjom knjigom „Zlatnoga runa“ „najveću zahvalnost Stvoritelju koji mu je dao darove i sposobnost da ih prepozna, prihvati i umnoži“.

Poruka biskupa Hrvatske biskupske konferencije

Uvod

Prateći gibanja u hrvatskome društvu i potaknuti raspravama u našoj javnosti o prijedlozima poboljšavanja sustava obrazovanja, o zakonskim odredbama koje se tiču obitelji, kao i o Konvenciji Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, kolokvijalno zvanoj ‘Istanbulска konvencija’, mi, hrvatski biskupi, osjećamo potrebu svojim razmišljanjem i riječju pridonijeti zauzimanju ispravnoga stajališta i donošenju plodonosnih odluka o tim vrlo osjetljivim pitanjima koja dugoročno utječu na važna područja obiteljskoga, odgojnoga, obrazovnoga i općedruštvenoga života u Hrvatskoj. To su, naime, pitanja koja duboko zadiru ne samo u osobne stavove, nego i u svjetonazorske i vrijednosne postavke hrvatskoga društva u cjelini te kao vjernici i građani Republike Hrvatske, u posebnosti svoje službe i odgovornosti, prema njima nismo i ne smijemo biti ravnodušni. Zbog toga smatramo primjerenim uputiti na određena načela, polazišta i vrjednote koje pomažu u promicanju dobrobiti naše domovine, zaštiti dostojanstva ljudske osobe i poštivanju temeljnih prava čovjeka i obitelji.

1. Školsko obrazovanje

Koliko god se isticali pojedini naglasci u obrazovanju, u nastojanju poboljšanja školskoga obrazovnog sustava ne smije se izostaviti odgajanje za vrjednote. Iskustvo nam, naime, potvrđuje da se niti jedan društveni sustav ne može plodonosno izgrađivati i razvijati ako ne postoji prepoznatljiva vrijednosna podloga. Ona pruža sigurnost u prosudjivanju događaja, novih okolnosti i izazova te jednako tako potiče na kritičko propitivanje raznih ideooloških ponuda kojima suvremenost obiluje, pritom naročito pazeći na ideologije oslonjene na materializam, individualizam i etički relativizam. U tome vidu naglašavamo kako su od iznimne važnosti polazišta koja omogućuju djeci i mladima da sazrijevaju na čvrstim temeljima. Svjesni da se u školi svi

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

predmeti trebaju međusobno povezati i da se u svakome školskom predmetu odražava određeni sustav vrjednota, želimo na osobit način naglasiti da je od iznimne važnosti za hrvatsko školstvo, ali i za opće dobro društva, da školsko obrazovanje posveti osobitu pozornost predmetima iz društveno-humanističkoga područja, budući da oni na izravan način pružaju vrijednosni okvir za odgoj u poštivanju drugoga, nesebičnosti i u istinskoj čovječnosti, u onome što se s pravom može zvati ‘solidarnim humanizmom’. S tih polazišta jaču snagu i smisao zadobivaju svi ostali predmeti, kako pojedinačno, tako i u međusobnoj povezanosti.

Humanizirati odgoj znači staviti osobu u središte odgoja i obrazovanja potičući razvoj različitih odnosa koji su nužni za izgradnju pojedinca i žive zajednice, osobito u ostvarivanju općega dobra. Imajući u vidu spoznajne mogućnosti djece i učenika u određenoj dobi, te poštujući njihov emocionalni i voljni razvoj, reformiranje obrazovanja ne može se zaustaviti samo na poboljšanju usvajanja nastavnoga gradiva. Ona se mora usmjeriti prema plodovima koji se očituju u sposobnosti mlađih ljudi da oblikuju svoje osobne, moralne i društvene stavove i vrijednosti te, uvažavajući njihove talente, usmjeravati ih prema izgradnji općega dobra. Ovime se nipošto ne podcjenjuje učenje i znanje prirodnih znanosti, kao i poznavanje suvremenih tehnologija. Želimo samo naglasiti da je za razvoj stvaralačkoga i kritičkoga razmišljanja od iznimne važnosti upoznati djecu i mlade s ostvarenjima ljudskogauma i duha, osobito na području filozofije i umjetnosti. Smatramo, stoga, da prenaglašeno isticanje ‘informatike i tehnologije kao jezgre kurikuluma’ neće puno pomoći u razvoju komunikacijskih vještina, a niti u poticanju neovisnoga stvaralačkog razmišljanja. Dapače, pogodovat će većoj ovisnosti i podložnosti brojnim mogućim manipulacijama. Posljedice toga naročito su vidljive u zastupanju iskrivljene antropologije i pokušaju da ju se nametne pomoći sustava obrazovanja.

Pozivamo stoga sve koji nose odgovornost za hrvatski obrazovni sustav da dužnu pozornost posvete oblikovanju nastavnih uputnika (kurikula) za predmete u kojima je najsnažnije zastupljen identitetski značaj, misleći pritom osobito na hrvatski jezik i književnost, na povijest i zemljopis te vjeronauk, jer upravo ovi predmeti izgrađuju nacionalni, kulturnalni i vjerski identitet mlađe osobe. Nedvojbeno je da obrazovna reforma neće polučiti uspjeh, ako djecu ne upoznamo s bogatom hrvatskom kulturnom baštinom, pazeci na to da brižnost o jeziku nadilazi spoznajnu, pedagošku i metodičku stranu učenja. Ni nastavni uputnik iz povijesti neće polučiti svoje ishode, ako djeci ne pružimo uvid u cjelovitu povijest hrvatskoga naroda, s ciljem ne samo očuvanja hrvatskoga povijesnog i kulturnog identiteta, nego i čitanja povijesnih događaja kojim se otkriva istina sadašnjosti utirući put odgovornosti prema budućemu. Budući da je povijest svjedok vremena i „učiteljica života”, ona pomaže ljudima razumijevati povijesne događaje, otkrivati istinu i razvijati kritičko mišljenje.

Također je vrijedno naglasiti da su neka istraživanja i studijski članci od prije desetak godina analizirali odgojno-obrazovna polazišta i odrednice katoličkoga vjeronauka u sklopu Hrvatskoga nacionalnog obrazovnog standarda (HNOS) te pokazali da se vjeronauk u školskome sustavu usredotočuje na osobu u zajednici i njezin rast i dozrijevanje u humanosti, pa tako posebice pridonosi moralnom i duhovnom odgoju učenika. Konfesionalni vjeronauk, dakle, odgojnomu i obrazovnomu procesu također pruža značajan doprinos, budući da – ističući vlastitosti – razvija dijalog s pripadnicima drugih konfesija i vjerskih zajednica te odgaja za istinske moralne vrijednosti, osobito za duh služenja i življenja Kristove zapovijedi ljubavi, pridonoseći zajedničkomu životu, promicanju mira, društvene pravednosti i solidarnosti. U suodnosu s ostalim nastavnim predmetima potiče duh stvaralaštva i poduzetnosti u svijetu rada.

Svjesni da uspjeh svake obrazovne reforme ovisi o mnogim čimbenicima, želimo ipak istaknuti da ona, na osobit način, ovisi i o uključenosti samih roditelja u školski sustav, jer su upravo oni, prije svih ostalih, najodgovorniji za odgoj i obrazovanje svoje djece. To je, uostalom, u skladu s

Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te Konvencijom o pravima djeteta (usp. čl. 2.). Pozivamo stoga roditelje, prve i povlaštene odgojitelje svoje djece, da ostvare svoja prava sudjelovanjem u oblikovanju nastavnih sadržaja, osobito onih koji su povezani s njihovim vjerskim i svjetonazorskim uvjerenjima. Osim toga, svjesni važnosti koju pojedini međupredmetni sadržaji imaju u oblikovanju identiteta mlade osobe, smatramo da je od iznimne važnosti omogućiti provođenje vrijednosno različitih programa, osobito iz zdravstvenog i spolnog te građanskog odgoja. Tako se roditeljima daje mogućnost odabrati onaj program koji je u skladu s njihovim svjetonazorom ili, pak, odlučiti da njihova djeca ne slušaju određene teme ako prosude da ti sadržaji nisu primjereni dobi njihove djece. Osim toga, uspjeh obrazovne reforme ovisi i o izobrazbi samih nastavnika te smatramo da treba sve učiniti kako bi njihov poziv bio dostojno vrjednovan, a rad pravedno nagrađen.

2. Obitelj u zakonskim odredbama

Bračno zajedništvo muškarca i žene prirodno je okruženje za nastanak i rast ljudskoga života te je za svaku državu od iznimne važnosti donošenje zakonskih odredaba i drugih propisa kojima je svrha zaštiti i promicati tu temeljnu stanicu ljudskoga društva. Obitelj je područje primarne socijalizacije, jer je „prvo mjesto gdje se uči odnositi prema drugome, slušati i dijeliti, biti strpljiv i pokazati poštovanje, jedan drugomu pomagati i učiti se suživotu... U obitelji se uči blizini, brizi i poštivanju drugih. Tu se razbija prvi krug pogubne zaokupljenosti samim sobom i spoznajemo da živimo s drugima, s drugima koji su vrijedni naše pažnje, naše ljubaznosti i naše ljubavi“ (papa Franjo, *Amoris laetitia /AL/*, 276). Za nas vjernike obitelj, kao intimna zajednica bračnoga života i bračne ljubavi muža i žene, ujedno je slika saveza Boga i čovjeka i nadilazi svoje sociološke temelje i razloge. Obitelj je svetište života, ozračje u kojemu se život rađa, brižno čuva, njeguje i prati u razvoju. Stoga obitelj valja promatrati ponajprije u otajstvenome odnosu muža i žene, u kojemu Bog daruje dijete. Taj je temelj važno polazište za promišljanje o svakomu čovjeku i o odnosima prema roditeljima.

U tome smislu ne bi se smjelo dogoditi, da se pod krinkom zabrinutosti da nekomu ne bi bila nanesena nepravda, otvori prostor za promicanje ideologije koja ima nakanu promijeniti same antropološke temelje poimanja obitelji. Sasvim je jasno da se pravno uređenje učinaka drugih zajednica koje nisu obitelj uređuju i mogu urediti drugim posebnim propisima.

Jasno podupiremo one zakonske odredbe koje imaju za cilj zaštitu dobrobiti djece i njihova prava na oba roditelja. To je načelni stav koji za hrvatsko društvo dobiva dodatnu težinu u ozračju sadašnjih nepovoljnih demografskih kretanja i zabrinjavajućega pada nataliteta, kao i porasta broja razvoda i rastava. U tome duhu također podupiremo nastojanja da se osmisli i ostvari posredovanje u slučajevima u kojima prijeti opasnost razvoda; da se pruži stručna pomoć bračnim drugovima koji imaju zajedničku maloljetnu djecu, kako bi prevladali krizu i ozdravili svoje odnose. Naime, treba učiniti sve što je moguće da dođe do pomirenja i jačanja bračnoga zajedništva, jer se na taj način štiti institucija braka, a istodobno dodatno konkretizira ustavna obveza države da štiti obitelj. Podsjecamo stoga kako je obitelj „prva škola ljudskih vrjednota, gdje se učimo mudro koristiti slobodu“ (AL 274). Suočeni i s onim mučnim slučajevima u kojima u braku treba zaustaviti nepravdu, nasilje i zlostavljanje; u kojima je „potrebno slabijega bračnog druga ili malu djecu sačuvati od težih rana, prouzročenih arogancijom i nasiljem, ponižavanjem i izrabljivanjem, zastranjivanjem i ravnodušnošću“ (AL 241), ističemo da je potrebno na prvo mjesto staviti dobrobit djece, a ne ih držati kao taoce. Podupiremo stoga i nastojanja da se, kao opće pravilo, uvede zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi za roditelje koji ne žive zajedno, kako bi se ojačala naravna veza djeteta s oba roditelja.

3. 'Istanbulска конвениција'

Bilo koji oblik nasilja nad ljudima, usmjeren protiv žena, djece ili muškaraca, kršćanima je neprihvatljiv i suprotan je Kristovu učenju i crkvenomu nauku. Osim toga, obiteljsko nasilje nije samo privatna stvar, nego i veliki društveni problem, zlo o kojem moramo javno govoriti i učiniti sve da bi ono bilo iskorijenjeno. Na osobit se način svi trebamo založiti za suzbijanje diskriminiranja žena, za uređivanje zakonskih propisa i za učinkovito djelovanje mjerodavnih tijela da nasilje bude spriječeno, a ako se ono dogodi, da se žrtvama osigura pomoć i zaštita. S toga stajališta treba pozdraviti namjere, prijedloge i dokumente koji očituju obvezu države da štiti od nasilja i da zaštiti žrtve.

U Konvenciji Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, nalaze se takvi i drugi naglasci koje treba promicati, uočavajući da se problemu obiteljskoga nasilja u tome dokumentu ne pristupa samo s gledišta kaznenoga prava i progona, nego i s gledišta preventivnoga postupanja. Vidljivo je da postoje i opravdane odredbe koje obvezuju države potpisnice da osiguraju uvjete i sredstva za edukaciju odgovarajućih služba te one koje nalažu osnivanje većega broja skloništa za žrtve, kao i pokretanje promidžbe protiv nasilja u obitelji.

Ipak, dužnost nam je upozoriti i na to da, zbog težine i višeslojnosti problema – jer su žrtve obiteljskoga nasilja najčešće žene i djeca – pitanje zaštite posebno ranjivih skupina ne smije biti podložno nikakvim ideologijama. U tome smislu, izražavamo zabrinutost što se u tako važnome međunarodnom dokumentu (u čl. 3.) pojavljuju neprihvatljive definicije, prema kojima bi trebalo poimati 'obitelj', 'rod' i 'rodno nasilje'. Očito je da u Konvenciji navedena definicija 'roda' odudara od uvriježenoga shvaćanja da je rod identičan spolu i može biti muški ili ženski. Biti žena ili biti muškarac način je postojanja, a ne tek puki "atribut" ljudskoga bića. U svojoj poruci Muško i žensko stvari ih! (2014.) jasno smo naglasili da kršćanska antropologija u muškarcu i ženi prepoznaće njihovu različitost, ali i međuupućenost, nadopunjavanje koje je neodvojivo od njihove naravi. Spol i rod usko su i neodvojivo povezani, iznutra međuovisni, moglo bi se reći – dva su lica jedne te iste "ljudske" stvarnosti. Muško i žensko, kako ih je Bog zamislio i stvorio, dva su jednakovrijedna spola, zbog toga i jednakopravna roda, a različitost muškarca i žene nije zaprjeka, već poseban put ostvarenja bračnoga i obiteljskoga zajedništva.

Nasuprot takvomu, duboko utemeljenomu shvaćanju, u Konvenciji se ističe da rod „označava društveno oblikovane uloge, ponašanja, aktivnosti i osobine koje određeno društvo smatra prikladnima za žene i muškarce“ (čl. 3 c). Tim određenjem roda Konvencija čini određeni odmak od tradicionalnoga poimanja rodnih uloga koje se u određenoj kulturi oblikuju na temelju spola. To još više dolazi do izražaja, kada se naglašavaju mjere za zaštitu prava žrtava, „bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su: spol, rod, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, pripadnost nacionalnim manjinama, imovinsko stanje, rođenje, seksualna orijentacija, rodni identitet, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, bračno stanje, migrantski, izbjeglički ili drugi status“ (čl. 4. st. 3.). Očito je da se u Konvenciji, osobito navodeći pojam 'rodni identitet', razlikuje (i razdvaja) spol od roda te se 'rod' poima kao društveni konstrukt, vrlo promjenjiv i načelno neovisan od biološke stvarnosti spola. Osim toga, mišljenja smo da je potpuno pogrešno uzroke nasilja u nekome društvu svesti samo na tzv. rodnu uvjetovanost. To je vrlo pojednostavljeni gledanje koje zanemaruje niz drugih uzroka.

Naša zabrinutost tim je veća što Konvencija, nakon ratifikacije, postaje dijelom pravnoga poretku na području njezine primjene te ostaje nejasno koji bi bio doseg tih definicija. Osobito ostaje nejasno tko će tumačiti pojmove „rodni identitet“, i „nestereotipne rodne uloge“, kao i obvezu država potpisnica da, kada je to primjерeno, poduzmu potrebne korake „kako bi nastavne materijale o pitanjima kao što su: ravnopravnost žena i muškaraca, nestereotipne rodne uloge, užajamno poštovanje, nenasilno rješavanje sukoba u osobnim odnosima, rodno utemeljeno nasilje

nad ženama i pravo na osobni integritet, prilagođeno razvojnim sposobnostima učenika, uključile u redovni nastavni plan i program i na svim razinama obrazovanja” (čl. 14.). Smatramo da se na taj način oduzima pravo roditeljima na odgoj djece u skladu s vlastitim kršćanskim uvjerenjima, a vjerskim zajednicama pravo da poučavaju u skladu sa svojim učenjem. Konvencija tako dovodi u pitanje pravo na vjersku slobodu, koja je jedno od temeljnih ljudskih prava u svakome demokratskom društvu.

Želimo istaknuti i vrlo problematičan tekst Konvencije koji predviđa da će države potpisnice „poduzeti potrebne mjere kako bi osigurale da pravila povjerljivosti koja su unutarnjim pravom nametnuta određenim stručnim osobama ne predstavljaju prepreku za mogućnost prijavljivanja, pod odgovarajućim uvjetima, nadležnim organizacijama ili tijelima ako imaju opravdalog razloga vjerovati da je počinjeno teško djelo nasilja obuhvaćeno područjem primjene ove Konvencije i da se mogu očekivati daljnja teška djela nasilja” (čl. 28.). Mišljenja smo da, unatoč svim poteškoćama, zaštita žrtve ne smije zahtijevati izravnu povrjetu profesionalne tajne, jer to otvara širok prostor nepovjerenju prema osobama koje rade sa žrtvama obiteljskoga nasilja, a osobito prema obiteljskim savjetnicima i terapeutima te vjerskim službenicima.

Za katoličke svećenike to je dodatno neprihvatljivo, jer Konvencija na taj način izravno zadire u područje isповједne tajne i krši temeljna prava vjerske slobode, osobito zajamčena međunarodnim Ugovorom između Republike Hrvatske i Svetе Stolice. Slobodni smo podsjetiti da odredbe Konvencije o profesionalnoj tajni, a time i isповјednoj, ne mogu dovesti u pitanje odredbe međunarodnoga prava i drugih propisa kojima se jamči nepovrjetivost isповјedne tajne, odnosno prema kojima su isповјednici izuzeti od obveze da moraju prijaviti kaznena djela koja se progone po službenoj dužnosti, ako su za njih doznali tijekom obnašanja svoje službe. To, uostalom, priznaje i sama Konvencija, kada na drugome mjestu ističe da ona „ne utječe na obveze koje proizlaze iz drugih međunarodnih instrumenata” (čl. 71.) te tako protuslovi samoj sebi i dodatno otkriva svoju nedorečenost.

Ne možemo se stoga oteti dojmu da se potiho, nedovoljno pojašnjenim pojmovima, na mala vrata uvodi rodna ideologija u naše društvo. Konvencija, naime, na prikriven način, uvodi novo poimanje ljudske spolnosti koje zadire u sam ustroj osobe. Prema onome što zastupa rodna ideologija, muški i ženski rod više nije utemeljen na biološkom spolu, nego se razvija unutar određenoga društvenog konteksta te kao takav podliježe različitim socijalnim i drugim utjecajima te dva roda, muški i ženski, nisu više čovjeku prirodno urođeni, već su mu na neki način nametnuti. U tom smislu, ne zanemarujući činjenicu „da na oblikovanje našeg bića, bilo muškog bilo ženskog, nemaju utjecaj samo biološki ili genetski čimbenici, nego također mnogi elementi vezani uz temperament, obiteljsku povijest, kulturu, proživljena iskustva, stečeno obrazovanje” (AL 286) kao i druge okolnosti koje iziskuju napor prilagodbe, želimo još jedanput naglasiti „da ne možemo odvajati ono što je muško i ono što je žensko iz Božjeg djela stvaranja, koje prethodi svim našim odlukama i iskustvima i gdje postoje biološki elementi koje je nemoguće ignorirati” (AL 286). S druge strane, svjesni smo i da se previše krut pristup zdravoj „razmjeni” poslova može pretvoriti u pretjerano naglašavanje muškosti i ženskosti koje onemogućava ravnopravnost spolova, a djecu i mlade ne odgaja za istinsku uzajamnost koja je utkana u stvarne okolnosti bračnog života (usp. AL 286).

Pozivamo stoga da se o ratifikaciji te Konvencije otvori javna rasprava u hrvatskome društvu te da se u otvorenome razgovoru razmotre sve nedoumice koje ona ostavlja, kako bi se izbjegle dugoročne štetne posljedice, osobito u zakonodavnome i obrazovnomo sustavu te time i posljedice za cjelokupno hrvatsko društvo. Uostalom, nositelji javnih vlasti, i bez ratifikacije Istanbulske konvencije u Hrvatskome saboru, pozvani su u nacionalno zakonodavstvo ugraditi najviše standarde zaštite od obiteljskoga nasilja i nasilja prema ženama i djeci te osigurati učinkovitu

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

prevenciju promičući jednakost ljudskoga dostojanstva žena i muškaraca.

Nadamo se da će se ova naša razmišljanja primiti u duhu dobromjernosti kojim su pisana te potaknuti sve ljude otvorene istini, kojima je stalo do naše domovine, na kritičko preispitivanje prijedloga o poboljšavanju sustava obrazovanja, o zakonskim odredbama koje se tiču obitelji kao i o Konvenciji Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Moleći snagu Duha Svetoga onima koji o tim važnim pitanjima odlučuju, na sve zazivamo Božji blagoslov.

U Zagrebu, 30. studenoga 2017. na blagdan sv. Andrije, apostola

Poruka biskupa Ivice Petanjka pomorcima i ribarima o blagdanu sv. Nikole biskupa 2017.

Želja mi je stoga, dragi pomorci, da svoga nebeskog zaštitnika svetog Nikolu prepoznate u njegovu izvornom svjetlu. On je smirio morsku oluju ne zato što je posjedovao nadnaravne moći nego zato što je nastojao svoj život oblikovati u svjetlu Kristova evanđelja, a onda se Bog njime poslužio kako bi se po njemu pred svijetom proslavio.

Draga braćo i sestre!

Uskoro ćemo morati premisljati naše blagdane i spomendane, jer im je suvremenii svijet, koji se prometnuo u to da sve promatra kroz profit, oduzeo njihovo izvorno značenje.

Nekoć su ljudi sebi birali nebeske zaštitnike zato što su bili svjesni da postoje stanja i događaji koji ih nadilaze i koji su izvan njihove kontrole, te im samo Nebo može pomoći, jer su u dosegu Neba, tj. Boga Oca stvoritelja i onih koji su na posebni način s njim povezani, a to su sveči. Tako je i sveti Nikola biskup postao zaštitnik pomoraca i ribara, ne zato što se sam nametnuo, nego zato što su pomorci prepoznali u njemu Božjeg čovjeka koji im može biti pomoćnik i zagovornik dok plove neizmjernim morskim prostranstvima na kojima i najveća ljudska građevina izgleda kao igla u sijenu ili zrno u pijesku. Želja mi je stoga, dragi pomorci, da svoga nebeskog zaštitnika svetog Nikolu prepoznate u njegovu izvornom svjetlu. On je smirio morsku oluju ne zato što je posjedovao nadnaravne moći nego zato što je nastojao svoj život oblikovati u svjetlu Kristova evanđelja, a onda se Bog njime poslužio kako bi se po njemu pred svijetom proslavio.

Međutim, svijet u kojem živimo, čini se, ne oduševljava se ovakvim Božjim očitovanjima, čudima po djelovanju svetaca. Mnogima to djeluju kao tek lijepi priče, pa i ne znaju kako bi sa svećima komunicirali i računali na njihovo suputništvo. Svijet je dovoljan sam sebi. No, pritom zaboravlja da, koliko god napredan bio, život se gradi u odnosima. Suvremena elektroničko-tehnička dostignuća izvukla su vas iz svojevrsne izolacije koja je nekoć pratila vaše kolege i prijatelje, ali ste i vi i vaši najbliži ostali prikraćeni za fizičku blizinu koja je toliko neophodna nama koji smo bića u odnosima, a taj naizgled mali nedostatak za mnoge ima teške posljedice međusobnog otuđivanja, udaljavanja i rastanaka. Nikada nemojte dopustiti da vas pučina odijeli od onih koji vas čekaju i prate svojim molitvama i čežnjom. To otajstvo vaše i njihove samoće i čežnje teško mogu razumjeti ljudi koji ne dijele vaš kruh sa sedam kora. Znam koliko je ljubavi, strpljivosti, vjernosti i pouzdanja u Boga potrebno u dugim danima i noćima samoće i odvojenosti, prepustnosti moćnim silama prirode. I veliki je izazov sačuvati nutarnji mir i ravnotežu duha. Usuđujem se reći da se u tim okolnostima proživljava svojevrsno mučeništvo strpljivosti i velika predanost Providnosti.

Dragi pomorci, niste sami. Vaš duhovni suputnik je sv. Nikola. Najveći dar koji vam on uime Božje može pružiti je dar međusobnog razumijevanja i ljubavi kako biste, izgrađujući se u velikoj kreposti koja se zove strpljenje i poniznost, neprestano iznova pronalazili put do srca onih koji vas vole i s kojima dijelite najvažnije dane života.

Molite se svom nebeskom zaštitniku i utječite se u njegov zagovor kako biste snagom vjere mogli izići kao pobjednici iz svake oluje života.

+ Ivica Petanjak, biskup krčki, predsjednik Odbora HBK za pastoral pomoraca
U Krku, 1. prosinca 2017.

Predstavljena poruka „Založiti se za temeljne vrjednote obrazovanja i obitelji”

Poruku su predstavili nadbiskupi Želimir Puljić i Đurova Hranić i prof. dr. Vladimir Dugalić.

Na konferenciji za novinare održanoj u četvrtak, 7. prosinca u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije predstavljena je poruka biskupa HBK „Založiti se za temeljne vrjednote obrazovanja i obitelji”.

U uvodnom dijelu je predsjednik HBK zadarski nadbiskup Želimir Puljić podsjetio kako je na posljednjem zasjedanju HBK održanom prije mjesec u priopćenju istaknuto, da hrvatski biskupi prate gibanja i rasprave o određenim temama u društvu. Tada je odlučeno obratiti se javnosti jednim ovakvim pismom s prijedlozima o poboljšanju sustava obrazovanja, prijedlozima zakonskih odredbi koje se odnose na obitelj, te vezano uz raspravu oko Istanbulske konvencije. U tom su priopćenju biskupi dodali kako je primijećeno kako konvencija uz plemenite nakane vezane uz raspravu zaštite žene i obitelji od nasilja implementira i terminologiju rodne ideologije i zbog toga je naglašeno kako „ne bi trebalo prihvati određenu kolonizaciju o kojoj je govorio i papa Franjo prošle godine”. Tom su prigodom biskupi pozvali sve koji vode raspravu o konvenciji, da raspravu vode konstruktivno i da ne podlegnu nejasnim i upitnim ponudama koje ta konvencija sa sobom nosi. U vezi pak Kurikulne reforme, biskupi su tada naglasili potrebu kvalitetnog izbora stručnjaka za predmete koji sustav čine hrvatskim, a biskupi su osobiti interes pokazali za katolički vjeroučiteljstvo u osnovnim i srednjim školama. Naglasili su i kako se očekuje transparentan izbor stručnjaka i znanstvenih radnika na različitim područjima posebice kad je riječ o predmetima unutar sustava odgoja i obrazovanja, koji sustav čine hrvatskim, odnosno daju mu njegovu vlastitost.

Predsjednik Vijeća HBK za katehizaciju i novu evangelizaciju i predsjednik Komisije Iustitia et pax HBK đakovačko osječki nadbiskup Đuro Hranić novinarima je približio prvi dio poruke. Podsjetio je kako su hrvatski biskupi već ranije izjavili da podržavaju reformu školstva, no vjeruju da svima koji su odgovorni za obrazovnu reformu na srcu uz obrazovnu dimenziju školskoga sustava leži i odgojna dimenzija. „Odgoj zahtjeva i pretpostavlja određeni sustav vrijednosti. Budući da je riječ o hrvatskom obrazovnom sustavu on mora voditi računa i o hrvatskom, nacionalnom, kulturnom, jezičnom identitetu djece i mladih te upoznavanja s hrvatskom poviješću i kulturom”, rekao je nadbiskup Hranić. U poruci se ističe kako je potrebno posebnu pozornost posvetiti predmetima iz društvenoga humanističkoga područja koji na izravan način pružaju vrijednosan okvir za ono što je Kongregacija za katolički odgoj u svom nedavnom dokumentu s pravom nazvala solidarnim humanizmom. „Humanizirati odgoj znači staviti osobu u središte odgoja i obrazovanja. Dok s jedne strane treba voditi računa o poboljšanju usvajanja nastavnoga gradiva, ipak obrazovna reforma se mora usmjeriti prema plodovima koji se očituju u sposobnosti mladih ljudi da oblikuju svoje osobne, moralne i društvene stavove i vrijednosti te, uvažavajući njihove talente, usmjeravati ih prema izgradnji općega dobra”, stoji u poruci. Biskupi ukazuju na činjenicu da prenaglašeno isticanje samo ove dimenzije obrazovanja, neće puno pomoći u razvoju komunikacijskih vještina, a niti u poticanju neovisnoga stvaralačkog razmišljanja. „A mi na kraju odgojno-obrazovnoga procesa želimo dobiti cjelovite mlade ljudi koji su sposobni samostalno kritički promišljati stvarnost oko sebe”.

U tom kontekstu ovom porukom, biskupi pozivaju sve one koji nose odgovornost za hrvatski obrazovni sustav da „dužnu pozornost posvete oblikovanju nastavnih kurikula za predmete u

kojima je najsnažnije zastupljen identitetski značaj, misleći pritom osobito na hrvatski jezik i književnost, na povijest i zemljopis te vjeronauk, jer upravo ovi predmeti izgrađuju nacionalni, kulturnalni i vjerski identitet mlade osobe". Poruka ističe i važnost konfesionalnoga katoličkoga vjeronauka, ali i drugih konfesionalnih vjeronauka u hrvatskom odgojno-obrazovnom procesu, jer konfesionalni vjeronauk pridonosi razvoju dijaloga s pripadnicima drugih konfesija i vjerskih zajednica s drugim identitetima, a istodobno odgaja za istinske moralne vrijednosti, osobito za duh služenja i življenja Kristove zapovijedi ljubavi, pridonoseći zajedničkomu životu, promicanju mira, društvene pravednosti i solidarnosti. Nadalje se u poruci naglašava važnost uključenosti roditelja u školski sustav, jer su oni prije svih najodgovorniji za odgoj i obrazovanje svoje djece, jer su „oni prvotni odgojitelji, a svi drugi su njihovi suradnici i pomažu im u njihovom pravu i dužnosti da odgajaju i obrazuju svoju djecu”. Na kraju je nadbiskup Hranić dodao kako se u poruci podsjeća i „da uspjeh obrazovne reforme ovisi i o izobrazbi samih nastavnika, te se smatra da treba sve učiniti kako bi njihov poziv bio dostojno vrjednovan, a rad pravedno nagrađen”.

Profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Osijeku prof. dr. Vladimir Dugalić predstavio je dio poruke koja se odnosi na problematiku obitelji u zakonskim odredbama i ratifikacije Istanbulske konvencije. Jasno da biskupi nemaju namjeru pisati obiteljski zakon, ali prateći raspravu u javnosti osobito oko same definicije i poimanja braka i obitelji, a onda i prateći zbivanja oko Istanbulske konvencije žele dati neke smjernice, prije svega vjernicima, ali i društvu u cjelini, i poticati na promišljanje u svjetlu načela koja mogu pomoći da ova dva područja društveno riješimo na najbolji način, rekao je. U poruci biskupi žele naglasiti kako je donošenje obiteljskog zakona za svaku državu od iznimne važnosti, jer svrha toga je zaštiti i promicati osnovne cilje državlja. „Crkva je u svom promišljanju uvijek naglasila kako je obitelj područje primarne socijalizacije, jer je ‘prvo mjesto gdje se uči odnositi prema drugome, slušati i dijeliti, biti strpljiv i pokazati poštovanje, jedan drugomu pomagati i učiti se suživotu.’ Stoga obitelj zaslužuje osobito mjesto u svakome društvu. Za vjernike pak obitelj koja se poima kao intimna zajednica bračnog života i bračne ljubavi, ona je i sakramentalna veza”.

U poruci biskupi ističu da pod krinkom zabrinutosti da nekomu ne bi bila nanesena nepravda, otvoriti prostor za promicanje ideologije koja ima nakanu promjeniti same antropološke temelje poimanja obitelji. Dugalić je naglasio kako je važno jasno definirati što se podrazumijeva pod pojmom obitelj, a pravno uređenje nekih drugih zajednica koje nisu obitelj mogu se urediti nekim drugim posebnim propisima i ta ne znači diskriminaciju ili nepravdu prema takvim oblicima zajednice. Porukom biskupi jasno podupiru one zakonske odredbe koje imaju za cilj zaštitu dobrobiti djece i njihova prava na oba roditelja. „Kakvo će u konačnici biti zakonsko rješenje to će odrediti politika, no kroz ovu poruku se želi naglasiti da se prije svega vodi računa o dobrobiti djece i da se zaštiti njihovo pravo na oba roditelja. To je načelni stav koji za hrvatsko društvo ima dodatnu težinu, osobito u ozračju sadašnjih nepovoljnih demografskih kretanja i zabrinjavajućega pada nataliteta, kao i porasta broja razvoda i rastava. U tome duhu također podupiremo nastojanja da se osmisli i ostvari posredovanje u slučajevima u kojima prijeti opasnost razvoda”, istaknuo je Dugalić. Nadalje je rekao kako sama Istanbulska konvencija nosi sa sobom dosta pozitivnoga i dobrog. „To je prije svega borba protiv nasilja. Bilo koji oblik nasilja nad ljudima za kršćanima je neprihvatljiv jer je suprotan Kristovu učenju i crkvenomu nauku. Obiteljsko nasilje nije samo privatna stvar, nego i veliki društveni problem, zlo o kojem moramo javno govoriti i učiniti sve da bi ono bilo iskorijenjeno. Na osobit se način založiti za suzbijanje diskriminiranja žena, za uređivanje zakonskih propisa i za učinkovito djelovanje mjerodavnih tijela da nasilje bude spriječeno, a ako se ono dogodi, da se žrtvama osigura pomoći i zaštita”. S toga stajališta poruka pozdravlja namjere, prijedloge i dokumente koji očituju obvezu države da štiti od nasilja i da zaštiti žrtve. No, upozorava se, kako konvencija ne pristupa ovome problemu samo s gledišta kaznenoga prava i progona, nego i s gledišta preventivnoga postupanja. „Vidljivo je da postoje i

opravdane odredbe koje obvezuju države potpisnice da osiguraju uvjete i sredstva za edukaciju odgovarajućih služba, te one koje nalaže osnivanje većega broja skloništa za žrtve, kao i pokretanje promidžbe protiv nasilja u obitelji”.

Sve su to dobre inicijative, osobito preventivne mjere, i u konačnici obveza države koja je ovdje osobito naglašena u sprečavanju nasilja nad ženama i djecom, i takve odredbe i mjere se mogu pozdraviti, te trebaju naći mjesto u hrvatskom zakonodavnom sustavu, naglasio je Dugalić, i nastavio: „U biskupskoj poruci želi se upozoriti da ima nekakvih nedorečenosti u ovoj konvenciji koje, ako se ne otklone mogu dugoročno imati određene posljedice, a da mi i ne znamo kojih razmjera. Mislimo da ovako važno pitanje, a to je zaštita posebno ranjivih skupina ne smije biti podložno nikakvim ideologijama”. Naglasio je, kako je sama konvencija iščitana s pozornošću, kao i pojašnjenja koja prate sam tekst. Na tragu toga, biskupi izražavaju zabrinutost što se u tako važnome međunarodnom dokumentu pojavljuju neprihvatljive definicije, prema kojima bi trebalo poimati ‘obitelj’, ‘rod’ i ‘rodno nasilje’, rekao je, te pojasnio: „U čl. 3 definira se rod, u tradicionalnom smislu, i označava muško i žensko, a u pojašnjnjima se i sama konvencija ograjuje od rodne ideologije, ali onda u sljedećem članku se mjere za zaštitu prava žrtava, „bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što su: spol, rod, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, pripadnost nacionalnim manjinama, imovinsko stanje, rođenje, seksualna orientacija, rodni identitet, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, bračno stanje, migrantski, izbjeglički ili drugi status” (čl. 4. st. 3.). Nažalost u tumačenjima i pojašnjima konvencije, pojašnjen je samo pojam ‘roda’, a pojam ‘rodnog identiteta’ nije. „Stoga ne možemo reći da ova konvencija ne upotrebljava terminologiju ‘rodne ideologije’ i da se ona tamo ne nalazi”.

Biskupi jasno žele naglasiti, da bi bilo vrlo neodgovorno i nerazborito ratificirati Konvenciju, a da ne znamo što ti pojmovi znače i tko će tumačiti te pojmove. Tim više, što nakon ratifikacije ova konvencija postaje dijelom pravnoga poretka na području njezine primjene te ostaje nejasno koji bi bio doseg tih definicija. Osobito ostaje nejasno tko će tumačiti pojmove „rodni identitet”, i „nestereotipne rodne uloge”, kao i obvezu država potpisnica da, kada je to primjereno, poduzmu potrebne korake „kako bi nastavne materijale o pitanjima kao što su: ravnopravnost žena i muškaraca, nestereotipne rodne uloge, uzajamno poštovanje, nenasilno rješavanje sukoba u osobnim odnosima, rodno utemeljeno nasilje nad ženama i pravo na osobni integritet, prilagođeno razvojnim sposobnostima učenika, uključile u redovni nastavni plan i program i na svim razinama obrazovanja” (čl. 14.). To ima dalekosežne posljedice i zadire u mnoga prava, ako se to uvede obrazovni sustav, jer se roditeljima oduzima pravo na odgoj djece u skladu s vlastitim kršćanskim uvjerenjima, a vjerskim zajednicama pravo da poučavaju u skladu sa svojim učenjem.

Na kraju je još jednom naglasio, kako Crkva nije protiv konvencije: „Smatramo da sve ono što pozitivno i dobro u zaštiti žena i djece, u borbi protiv obiteljskog nasilja možemo implementirati u nacionalno zakonodavstvo i bez ratificiranja konvencije. No, ne možemo se oteti dojmu da se ovdje potihi, na jedan prikriven način ipak uvodi rodna ideologija u nacionalni zakonodavni i obrazovni sustav. Zabrinjavajuća je i činjenica iz čl. 28 kojom se države potpisnice obvezuju ‘poduzeti potrebne mjere kako bi osigurale da pravila povjerljivosti koja su unutarnjim pravom nametnuta određenim stručnim osobama ne predstavljaju prepreku za mogućnost prijavljivanja, pod odgovarajućim uvjetima, nadležnim organizacijama ili tijelima ako imaju opravdanoga razloga vjerovati da je počinjeno teško djelo nasilja obuhvaćeno područjem primjene ove Konvencije i da se mogu očekivati daljnja teška djela nasilja’. To je zadiranje u profesionalnu tajnu, koja je temelj demokratskog poretka. Takva praksa se dovesti do nepovjerenja između profesionalaca koji rade bilo sa žrtvama ili počiniteljima. Tu se nabrajaju i vjerski službenici pa je to i problem i zadiranje u isповjednu tajnu, što je apsolutno neprihvatljivo. Premda konvencija ističe i iznimke, to znači da je nedorečena u samoj sebi i kontradiktorna”.

ZADARSKA NADBISKUPIJA

SVETKOVINA SVIH SVETIH U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Svetkovina Svih Svetih podsjeća nas na one koji su stigli pred prijestolje Jaganjčevo – propovijed mons. Ž. Puljića

1. Liturgija čitanja danas nam otvara knjigu Otkrivenja pa slušamo kako u njoj „Ivan nešto vidi..“ Vidjeti i gledati nalazimo često na stranicama Svetoga Pisma. – „Mojsije, što vidiš“, pita Jahve? Vidim grm koji gori, ali ne izgara! (Izl 3, 4) – „Što ti, Jeremija, vidiš? Vidim rascvjetanu bademovu granu koja je navještaj sigurnog proljeća“. – Ivane, što vidiš? „Vidim jednog drugog anđela gdje uzlazi s istoka s pečatom Boga živoga koji više iza glasa: Ne udite ni zemlji, ni moru, ni drveću dok ne opečatimo sluge Boga našega. Što još vidiš Ivane? „Eno, velikoga mnoštva što ga nitko ne moguće izbrojiti, iz svakog naroda, plemena, puka i jezika. Stoje pred prijestoljem Jaganjca, odjeveni u bijele haljine, s palmama u rukama“.

Ovi tekstovi koje smo čitali nešto poručuju, kako uz današnju svetkovinu Svih Svetih, tako i uz Dan svih vjernih mrtvih koje sutra obilježavamo? Naš odgovor na upit „što vidiš, brate i sestro, na našim grobljima vjerojatno bi glasio vidimo mnoštvo križeva, bijelih krizantema i upaljenih svijeća po grobovima onih koji su ovde živjeli i više ih nema među nama. Njihova životna simfonija započela je krikom i plačem nakon rođenja, kao preludij brojnih tegoba, strahova i iznenadenja koji će biti obilježeni životnim durovima i molovima. Današnja pak svetkovina Svih Svetih s popratnim spomenom Dana svih vjernih mrtvih najavljuje finale životnoga oratorija svih onih koji su po mjerilima blaženstava za nebo predodređeni. A ta blaženstva upravo je Isus danas predstavio i obrazlažio kao nove propise i zakone novoga uređenja društva.

2. Postavlja se, međutim, opravdano pitanje mogu li receptori suvremenog čovjeka primiti taj govor i razumjeti njegovu poruku? Komu je Isus namijenio ovaj govor blaženstava s novim pravilima, propisima i zakonima? Ako promotrimo okružje u kojem suvremeni čovjek živi i raste, kao i naše europsko okružje o kojemu je prošlih dana bilo dosta govora na susretu predstavnika EU u Vatikanu, doći ćemo do gorke spoznaje kako su receptori čovjeka za prijem vijesti „onkraj života“ sve više i više zakržljali. Nisu kadri uhvatiti ni melodiju koja najavljuje „radost života“ (koja je postala himnom EU), a niti prepoznati neverbalnu komunikaciju neba. A još manje shvatiti govor o Bogu darovatelju života, milosti i svetosti. Ne čudi stoga što je još u drugoj polovici devetnaestog stoljeća provokativni pisac Nietzsche najavio svečanim tonom: „Bog je mrtav“.

I nije ostao usamljen. Pridružio mu se i Marx koji je svojom teorijom dao smjernice kako na socijalnom polju „osloboditi čovjeka od religije i svih vjerskih zasada“, te Freud koji je to učinio na osobnom polju, kao i stotine drugih nadobudnih spisatelja koji su mislili da će kad se „oslobode Božjega autoriteta, osloboditi čovjeka“. Dvojica suvremenih spisatelja su te „osloboditelje“ nazvali „arhitektima kulture smrti“. Jer, kad Boga nema, kada ga se izbriše iz povijesti ljudskog zbivanja, „sve biva dopušteno“, napisao je svojedobno veliki Dostojevski. A zaveden takvim i sličnim umovanjem on zaključuje ako Boga nema, onda nema ni „krajnjeg ovjerovitelja istine“; „nema konačne istine, pa je sve relativno“.

3. Zbog toga je sveti Ivan Pavao II. uzviknuo povišenim glasom u Limi (1985.): „Zemlja ne smije ostati bez Boga“. Istina, nastavio je, „čovjek može urediti zemlju bez Boga, ali, ona će tada biti protiv čovjeka“. Kada se, naime, prekriži Boga koji je „ovjerovitelj ljudskoga dostojanstva“, te pri tomu prigrabi apsolutna moć oružja i medija, postoji realna opasnost bespravila i divljaštva. A dostojanstvo čovjeka, koji je stvoren na Božju sliku, biva ugroženo i napadnuto sa svih strana. Isusov govor o blaženstvima, koji smo slušali, obrana je ugoženog ljudskog dostojanstva. Njegov govor nije upućen onima koji misle da su jedini gospodari svijeta i ljudskih sudsibina; a niti onima

koji zaljubljeni u ovaj svijet misle da će njihova sreća i bogatstvo trajati „po sve vijeke vjekova“. Njima Isus ne govori, jer zna antene su im zakržljale i neće ga razumjeti.

Mogu li se prepoznati obrisi „Isusovoga ustava“ u našim kulturnim i političkim organizacijama, odgojnim institucijama, javnim ustanovama, u tiskovinama i obavijesnim sredstvima? Ako ograničimo dojmove na onome što prenose domaći i strani mediji, odgovor vi vjerojatno glasio: Obrisi Isusovih odredbi s Brda blaženstava slabo su prepoznatljivi. Tiskovine, radijska i televizijska izvješća, naime, prepuni su slučajeva i skandala, pljačke i kriminala. A Isus je želio i htio probleme rješavati dobrotom, oružjem istine i snagom duha, a ne nasiljem. To je bila njegova strategija kojom je započeo osvajati ljude. Ne mačem i bičem, kletvom i zastrašivanjem, nego topлом i blagom riječju koja dušu krije. Stoga su blaženstva temelj kršćanske civilizacije, evanđeoske humanosti, ljudske, obiteljske i socijalne sreće. Ona su nam danas najpotrebni. Blago svima koji pođu za Isusom i uđu u to kraljevstvo koje je pripravljeno malenima, siromašnima, umornima i uplakanima, nevinima i jednostavnima. Blago svima koji Isusove riječi s Gore blaženstava shvate i prihvate.

4. I dok danas budemo slavili svoju domovinu, nebeski grad Jeruzalem, a u tišini se budemo križali nad grobovima svojih dragih pokojnika, pridružimo se u duhu onom silnom mnoštvu spašenih iz Otkrivenja (7,9) koje pada ničice pred prijestoljem Svevišnjega. Svi Sveti koje danas spominjemo, kao i naši dragi pokojnici, za koje ćemo se moliti i svijeće zapaliti, nagovještaj su onoga o čemu je Krist zborio. Oni su nam i trajna opomena u ovom nemirnom i nesigurnom vremenu. Nema, naime, ovdje trajnog prebivališta. I naše će putovanje jednom završiti. Putujemo, naime, u kuću Očevu. Bilo bi nam, istina, puno lakše kad bismo mogli čuti njihovo izvješće kako su stigli tamo „kud za vazda gre se?!“ Oni nas, međutim, ostavljaju u tišini molitve i sabranosti kako bismo antenama duha dokučili valnu dužinu njihovih poruka.

Svetkovina pak Svih Svetih podsjeća nas na one koji su Isusov zakon prihvatili, usvojili i vršili. Ona nas podsjeća i na mnoštvo onih koji su stigli pred prijestolje Jaganjca, odjeveni u bijele haljine, s palmama u rukama. Njih se danas spominjemo i njima se posebice molimo. I rado bismo se našli u njihovome društvu, „umiješali se u zboru patrijarha, proroka, vijeće apostola, među brojne čete mučenika, u društvo ispovjedalaca i djevice; rado bismo se danas okupili u zajedništvu svih svetih“ –kako slikovito piše sveti Bernard i poziva: „Požurimo onima koji nas čekaju i želimo one koji nas žele“ (Govor 2, 5/1968/, 364). Pridružimo se stoga onom silnom mnoštvu iz Ivanovog Otkrivenja pjevajući: „Blagoslov i slava, mudrost i zahvalnica, čast, moć i snaga Bogu našemu. U vijeke vjekova. Amen!“

Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Zadar, 1. studenoga 2017.

SPOMEN SVIH VJERNIH MRTVIH

*Dušni dan: propovijed mons. Želimira Puljića
(Mudr 4, 7-15; 1 Sol 4, 13-18; Iv 11, 17-27)*

1. Uz spomen svih vjernih mrtvih, za koje Crkva danas upućuje žarke vapaje i moli pokoj vječni, čuli smo i neke odlomke iz Svetoga Pisma koja nam tumače otajstvo smrti i umiranja. Ponajprije ovaj događaj iz Betanije gdje se Isus očituje kao gospodar života i smrti i predstavlja kao ‘uskršnije i život’. I nastavlja da ‘tko god bude vjerovao u njega, neće umrijeti nikada’. U odlomku poslanice Solunjanima Pavao veli kako ne želi ‘da budu u neznanju glede onih koji su usnuli’. Pavao ih hvali zbog njihove ustrajnosti i odgovara na pitanja u svezi sodbine “usnulih”? Pavao odgovara na njihova pitanja i poučava ih kako ne znamo točno vrijeme Kristova dolaska: “I sami znate, da će dan Gospodnji doći kao kradljivac u noći” (5,2). Pa dodaje kako zapravo i nije važno znati vrijeme Kristova dolaska, nego živjeti “kao djeca svjetla” i “ne pripadati noći i tami” (5,5).

Euharistija koju slavimo, braćo i sestre, nagovještaj je toga dolaska o kojem Pavao govori: "Kad god blagujete ovaj kruh i pijete ovu čašu, smrt Gospodnju naviješćujete dok on ne dođe" (1 Kor 11,26). Misa je, dakle, spomen Kristove smrti, njegovo stvarno uprisutnjenje. Stoljećima je Crkva isповједала vjeru u njegovu stvarnu nazočnost u Misi. Euharistija tako biva otajstvom u koji se vjeruje i po njemu živi. Na oltaru se odvija Kalvarijska žrtva Isusove smrti i uskrsnuća. Zato je oltar sveto mjesto koje se poštuje i cijeliva i na početku i na koncu slavlja. Za njega se može parafrazirati Jahvine riječi: "Mojsije, izuj obuću, jer mjesto na kojem stojiš sveto je". Na tom svetom mjestu i u tom svetom času Crkva moli da Bog primi žrtvu Kristovu koju prikazujemo na oltaru. «Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ostaje u meni i ja u njemu» (Iv 6,56). Otajstvom euharistije povezani smo s Kristom, u zajedništvu s Crkvom i njezinim problemima, teškoćama, potrebama i nadama. Sudjelujemo, dakle, u zajedništvu svih ljudi, a posebice onih koji pate.

2. Crkva slavi euharistiju kao anticipaciju onoga što će se dogoditi na kraju vjekova kad on ponovno dođe. Svako euharistijsko slavlje usmjereno je tom dolasku. U prva vremena slavlje se zaključivalo riječima: «Dođi, Gospodine Isuse, maranatha» (1 Kor, 16, 22). Euharistija je spomen Posljednje večere i navještaj onoga što se ima dogoditi. Ona je eshatološka anticipacija novog neba i nove zemlje. Sveti Ignacije Antiohijski je govorio kako je euharistija «lijek besmrtnosti» i predujam uskrsnuća. Jer, Krist je obećao kako će sve «koji blaguju njegovo tijelo i piju njegovu krv, uskrisiti u posljednji dan» (Iv 6, 54). Po euharistiji se događa preobrazba ljudi i svih stvorenja koja «sa svom žudnjom iščekuju objavljivanje sinova Božjih» (Rim 8, 19-21). Tako u tami ljudske povijesti euharistija navješćuje uskrsno svjetlo i postaje sigurnim obećanjem ostvarenja Božjeg kraljevstva. I nama večeras kao i Solunjanima Pavao poručuje kako ne želi 'da budemo u neznanju glede onih koji su usnuli'. I dok se večeras posebice sjećamo naših pokojnih nadbiskupa i svećenika, te njihove duše preporučujemo Božjem milosrđu, preporučimo sve žive Božjem milosrđu. Posebice naše obitelji i mlade, radnike i mornare, ribare i putnike, kao i naše sjemeništarce, bogoslove, svećenike i Bogu posvećene osobe neka ih Gospodin blagoslov i čuva. Zahvalni Bogu za dar vjere u život vječni, molimo i za naš narod neka ostane vjeran Crkvi i njezinim pastirima, te urešen kršćanskim krjepostima napreduje ovdje na zemlji dok ne prispije u vječno blaženstvo, amen.

† Želimir, nadbiskup

Katedrala sv. Stošije, 2. studenoga 2017.

BLAGDAN BLAŽENOG SERAFINA KODIĆA

Propovijed mons. Želimira Puljića na misnom slavlju

1. U današnjem evanđelju Isus prekorava farizeje što ne žive onako kako naučavaju. On nas na taj način poučava kako njega slijediti. On, naime, ne voli umišljene učitelje koji se razmeću pobožnošću i traže neka im drugi iskazuju poštovanje. Zbog toga zove i potiče svoje učenike, onda i sada, neka budu veliki u služenju braći i sestrama u njihovim potrebama. A liturgija Riječi i službe podsjeća nas uvijek da se naša „veličina ne očituje u vladanju, nego u služenju“. Upravo onako kako je činio naš Gospodin Isus Krist koji je sebe predao za naše spasenje. U današnjem odlomku iz poslanice Solunjanima Pavao podsjeća svoje čitatelje kako se on ponašao među njima. Jednom rečenicom on opisuje sebe kao misionara koji im je „predao evanđelje Božje, ali i samoga sebe u trudu i naporu“; poput majke koja hrani i njeguje svoju djecu. A gledom na njihov međuodnos Isus jasno veli: „Najveći među vama neka bude poslužitelj“ (Mt 23,1-12). Božji predstavnici, dakle, ne smiju zauzimati Božje mjesto u životu vjernika. Budući da postoji trajna opasnost da poglavari, kako vjerske tako i civilne službe, podlegnu bolesnoj ambicioznosti, Isus potiče i veli „najveći među vama neka bude poslužitelj, jer tko se uzvisuje, bit će ponižen, a tko se ponizuje, bit će uzvišen“. Zbog toga Crkva trajno moli Isusa, Dobroga Pastira, neka nam daruje dobre građanske i vjerske poglavare koji će biti u službi općeg dobra Crkve i naroda. Jedan od takvih božjih službenika je i blaženi fra Serafin Kodić koga se danas posebice spominjemo.

2. Njega je pročelnik Kongregacije za proglašenje svetih i blaženih ubrojio skupa s don Antonom Mužićem među 38 albanskih mučenika, u katedrali u Skadru, na današnji dan prošle godine (5. XI. 2016.). Među njima su bili dvojica biskupa, 21 svećenik, sedam franjevaca, tri isusovca, četiri laika i jedan sjemeništarac. Lijepo je bilo nazočiti tom znakovitom događaju u zemlji u kojoj je puno ljudi stradalo zbog vjere. Svečanost je bila u katedrali koja je u doba komunizma bila pretvorena u sportsku dvoranu gdje su komunisti održavali svoje političke mitinge i govorili o „opasnosti vjere od čega treba ljude oslobođiti“. Zbog toga je svečanost proglašenja blaženih mučenika tога dana „mirisala ozračjem slave i uskrsnuća“, kao nagrada za sve one patnje koje su vjernici podnijeli za Isusa Krista. A sve je započelo polovicom prošlog XX. stoljeća. Zanimljivo je danas čitati homilije i zapise Božjih služitelja iz toga vrfemena. Tako je don Zadej, svećenik male župe na obali Skadarskog jezera, ovako zborio 16. kolovoza 1944. uz svečanosti svetoga Roka; tada je okupljenima, posebice mladima rekao: „Imam samo par riječi danas kazati svima, a posebice vama mladi: Crni oblaci, koji nose crvenu ideologiju primiče se k nama, a njihova je namjera obrušiti se na vas. A vi nećete moći ništa drugo činiti osim trpjeti njezina zla, između ostalog i nijekanje Boga“. On je ovo izgovorio tri mjeseca prije komunističke okupacije, a sedam mjeseci prije nego su ga komunisti strijeljali 25. ožujka 1945. To je unijelo puno straha, ne samo u grad Skadar, već u čitavu tada komunizmom okupiranu Albaniju.

3. Tako je zapravo započelo progonstvo kršćana, a među prvi činima komunističkih vlasti bila je zabrana ulaska apostolskom nunciju mons. Nigrisu koji se morao vratiti u Rim. Enver Hodža je zatim pozvao skadarskog metropolitu mons. Gaspera Thacia i biskupa Sappe mons. Vincenca Prenushia kako bi ih nagovorio neka se odvoje od Svete Stolice. Sličnu je ponudu svojevremeno učinio i Tito našem blaženom Alojziju Stepincu. Obojica su to glatko odbili, pa su bili strijeljani. Nakon nekog vremena Hodža je istu stvar pokušao s biskupom mons. Franom Gjinijem koji mu je također odgovorio kako „nikada neće odvojiti svoje stado od Svete Stolice“. Zbog toga je 18. ožujka 1945. komunistička partija okupila sve svećenike i zatražila neka napuste svoje zvanje. Budući da nijedan od nazočnih nije prihvatio tu ponudu, uslijedila su hapšenja, mučenja i ubijanja.

Uz hapšenje i progona svećenika rušilo se zvonike, a samostane i crkve pretvaralo se u javne prostore, poput sportskih dvorana, magazina ili pak štala i torova za stoku. Među stradalima našao se i mladi sjemeništarac Marko Ćuni za koga su našli u zapisniku tajne službe kako je prije samoga strijeljanja izgovorio dvije znakovite rečenice: Živio Krist Kralj; oprostimo našim neprijateljima! Strijeljali su ga 9. rujna 1946. s trojicom uglednih pastira, mons. Volajom, Deđom i Lacom, te s franjevačkim provincijalom Prennushijem i gvardijanom samostana u Skadru fra Ciprianom. Gvardijana su lažno optužili da je skrivao oružje iza oltara svetoga Ante, a onda oduzeli samostan i pretvorili ga u zatvor gdje je svojevremeno znalo biti i do 700 zatvorenika uglavnom radi „vjerskih razloga“.

4. Kad je Albanija šezdesetih godina prošlog stoljeća prekinula diplomatske veze s Rusijom, vezala se uz Kinu, pa su počele još strože kontrole onih koji su pokazivali znakove vjere. Pod utjecajem Kine Enver Hodža je u veljači 1967. najavio „kulturnu revoluciju“ koja je bila uperena protiv „tradicije i vjerskih običaja“. Taj njegov plan pretvorio je sljedećih godina albansku zemlju u prostor pravoga pakla. Zatvarane su crkve i džamije, a na vratima su vješani programe spomenute revolucije. A zaduženi skojevc i pioniri obilazili su kuće da vide imaju li ljudi u svojim domovima križeve ili svete slike. O Uskrsu bi kontrolirali ima li još onih koji farbaju jaja, ili pak o Božiću pripremaju kolače. A u tom poslu znali su se služiti i djecom pojedinih obitelji da im dojavljuje sve što ih je interesiralo iz vjerskoga života.

Komunistička diktatura je zanijekala ljudsko dostojanstvo i okomila se na religiju i sve koji vjeruju. Bila je to ideologija za koju se slobodno može reći đavolskoga nadahnuća. U igri je bilo

istrjebljivanje vjere a posebice u krilu Katoličke Crkve. Vrhunac toga perverznog sustava u Albaniji zbio se 1976, kada je država proglašila da je po ustavu „ateistička zemlja“ u kojoj je „zabranjeno bilo kakvo vjerničko udruživanje“. Dobro je ovdje spomenuti i dvojicu albanskih svjedoka, mučenika iz toga doba, koji su urešeni titulom kardinala: don Mihovila Koliqija koji je proveo u zatvoru ništa manje nego 36 godina, a od toga 17 u samici. Sveti Ivan Pavao II. imenovao ga je kardinalom u 92. godini života (27. studenoga 1994.). Drugi je fra Ernest Troshani koji je navršio 87 godina, a u zatvoru je prove 27 godina. Pisale su novine kad je u katedrali u Tirani, 21. rujna 2014., svjedočio o svom zatvorskom životu, da ga je papa Franjo zagrljio i proplakao.

5. Mi malo stariji sjećamo se koliko smo bili radosni i ponosni kad smo dobili prvoga sveca mučenika, svetoga Nikolu Tavelića, rodom iz Šibenika. Njemu kao odani štovatelji svake godine podemo na hodočašće pomoliti se za nas i svoje obitelji, za svoj narod i našu nadbiskupiju. To ćemo učiniti i slijedeće nedjelje. U evanđelju čitamo kako je u svom misijskom govoru Isus rekao apostolima da ih šalje „kao ovce među vukove“ (usp. Mt 10), te najavio kako će ih ljudi „zbog njega zamrziti, izvoditi pred sudove i bičevati“. Zato je Isus zatražio od njih neka svjedoče i ne boje se onih koji tijelo ubijaju. I neka ustraju i pri tomu nikomu ne škode. Mučenik je stoga onaj koji je spreman patnju i boli hrabro podnijeti radi Kristovoga Kraljevstva. A njegovo srce pri tomu ispunjeno je ljubavlju i mirom; bez trunka mržnje i osvete. Drago nam je što su među hrabre sinove Crkve prošle godine na današnji dan ubrojena i dvojica Hrvata: fra Serafin Kodić rodom iz Janjeva (25. travnja 1893.) i don Anton Muzić (1921.) rodom iz Vrnavokola.

Fra Serafin kojemu smo blagoslovili portret koji ćemo poslije pronijeti u procesiji oko crkve, živio je samo 54 godine, a od toga kao svećenik 32 godine. Njegova bliža rođakinja, Ivanka Kodić iz Janjeva, dala je svjedočanstvo, koje je čula od starijih, da je fra Serafin bio kamenovan, te podnio mučeničku smrt poput đakona svetoga Stjepana. I on je poput Stjepana oprostio je svojim mučiteljima. Njegovi posmrtni ostaci počivaju u zidinama franjevačke crkve Navještenja BD Marije u Lješu, gdje je pastoralno djelovao nekoliko godina. Crkva se s pravom dići svojim vrijednim sinovima i iskazuje im dužno poštovanje, posebice prema njihovoj krjeposnoj i moralnoj veličini. Mučeništvo je uistinu Božji dar. Ne samo za one kojima je dodijeljen, nego i za sve one koji su s njima povezani, krvlju, rodom, jezikom i poznanstvom; kao i crkvenom pripadnošću pa im se molimo i njihov zagovor prosimo. I u litanijama rado zazivamo: Sveti Nikola Taveliću, moli za nas, sveti Leopolde Bogdane Mandiću..., sveti marko Križevčanine..., sveti Ivane Trogirski..., blažena Marija Propetoga..., blaženi Alojzije Stepinac, blaženi Miroslave Bulešiću, ... blaženi Agostine Kažotiću.. blažene Drinske mučenice..., blaženi Franjo Bonifacio.., blažena Katarina Kosača.., blažena Ozana Kotorska.., blaženi Gracija Kotorski.., blaženi Ivane Merzu.., blaženi Jakove Zadranine.., blaženi Serafine Kodiću.., blaženi Antone Muziću... Svi sveci i blaženici Gospodnji, molite za nas. Amen!

† Želimir, nadbiskup

34. HODOČAŠĆE VJERNIKA ZADARSKE NADBISKUPIJE SV. NIKOLI TAVELIĆU

Sveti Nikola Taveliću, moli za nas! - propovijed mons. Želimira Puljića

1. Svake godine u prigodi našega hodočašća u Šibenik razmišljamo o svetome Nikoli koji je izjavio palmu mučeništva u Jeruzalemu, 14. studenoga 1391. Skupa s dvojicom Francuza Deodatom i Pierrom i s jednim Talijanom, Stefanom iz Cunea. Mi, dakle, o njima razmišljamo, ali im se i molimo i njihovoj svetoj nebeskoj žaštiti sebe i svoje preporučujemo. Svetima ih je proglašio blaženi Pavao VI., 21. lipnja 1971. godine. Rado se sjećam tih dana kad sam kao student u splitskoj bogosloviji bio sudionik radosnoga hodočasničkoga mnoštva na kanonizaciji u Petrovoj bazilici, kao i na audijenciji u dvorištu sv. Damaza. Veliki je broj mučenika ugrađen i u temeljima naših mjesnih crkava diljem hrvatskog prostora, posebice uz obalu: Od Tripuna u Kotoru, pa onda Vlaha, Dujma, Prospere i Jakova, preko Stošije i Krševana do Kvirina, Vida i svetoga Mavra

u Poreču. Mučenici zapravo spadaju u početke organiziranog kršćanstva na ovim područjima i ugrađeni su u temelje početka i razvoja Crkve. Sveti Ivan Pavao II. dao je osobiti zamah temi mučeništva. Od impresivnog broja 1.820 svetih i blaženih uzora koje je proglašio tijekom svoga dugogodišnjega pontifikata, njih 1.400 nose aureolu mučenikâ (a to je 80%, ili četiri petine).

On je uz to pozvao mjesne Crkve tijekom Velikoga Jubileja (2000.) neka „učine sve da se ne pusti zaboravu spomen onih koji su trpjeli za vjeru i Crkvu“. I žarko potakao neka se „prikuplja potrebna dokumentacija“. I dok u ovoj prigodi spominjemo sv. Nikolu Tavelića, našega prvoga proglašenoga sveca-mučenika, pitamo se zašto nas je sveti Ivan Pavao II. poticao da ne zaboravljamo mučenike, već da ih štujemo i njima se molimo?! Koja je svrha ovih naših hodočašća i što sv. Nikola i drugi mučenici poručuju nama koji smo se okupili u ovoj veleranoj katedrali sv. Jakova u Šibeniku? Čitanja koja smo slušali vrlo su poučna i poticajna za svako vrijeme, a posebice pri kraju crkvene godine. Kao što nas je proslava svetkovine Svih svetih i Dana vjernih mrtvih upozorila na smrt i svršetak ovozemaljskog života, te početak onoga vječnoga, večerašnja čitanja preuzimaju istu misao. Pavao piše Solunjanima da će „svi koji vjeruju u Krista biti poneseni u oblacima u susret Gospodinu“. A oni koji se budu ponašali poput „ludih djevica, pa ne budu imali ulja za svjetiljke“, čut će pred zatvorenim vratima potresan glas zaručnika kako im zbori „da ih ne poznaje“.

2. Život je, dakle, budno iščekivanje susreta s Gospodinom koji iznenada dolazi. Zato ih Isus upozorava i potiče neka „bdiju jer ne znaju, ni dana ni časa“ (Mt 25, 13). Budući da se bliži kraj liturgijske godine, Crkva poziva sve neka imaju trajno pred očima one posljednje stvari koje je Katekizam nabrojao kao „smrt, sud, nebo i pakao“; bilo da se radi o vjernicima ili nevjernicima. Svi ćemo jednoga dana preseliti se s ovoga svijeta na drugi. A onda nakon suda dobiti vječnu nagradu u nebu ili ne daj Bože vječnu kaznu u paklu. Onima pak koje muči nepoznati dan i trenutak smrti, Pavao poručuje kako „neće da budu u neznanju o onima koji su usnuli, te da ne tuguju kao drugi koji nemaju nade. Jer, ako vjerujemo da je Isus umro i uskrsnuo, onda će i one koji usnuše u Isusu, privesti zajedno s njime. Pavao k tomu poziva sve neka „se uzajamno tješe ovim riječima“.

Sveti Nikola koga večeras posebice spominjemo, kao i liturgijska čitanja poručuje: Čitajte i razmatrajte Božju Riječ i držite se stoljećima prokušanog nauka Crkve. Imajte povjerenja u pobjedu Dobra i odvažite se prebjegi na Božju stranu kako bi i Bog bio s vama. Ulažite svoje snove i snage u izgradnju mira, ljubavi, pravde i slobode. Treba, dakle, trajno imati svjetlo vjere i ne umarati se činiti dobra djela ljubavi. To je ulaznica u svadbenu dvoranu kraljevstva Božjega. Mudri kršćani razlikuju se od „ludih suvremenika“ upravo po „budnosti i široko otvorenim očima koje gledaju prema vječnost“. Kada su svetom Ivanu XXIII. rekli kako je bolest vrlo ozbiljna, odgovorio je: „Moj kovčeg je spremam i ja mogu krenuti“. Smrt mu nije bila zid pred kojim ne bi znao kamo krenuti, već neka vrsta „prijelaznoga mosta“ (Pasha) preko kojega se ulazi u istinski život koji ne poznaje smrti. Govoreći kako mu je „kovčeg spremam“ i on je poput Krista ponovio Isusove riječi: „Oče, u ruke tvoje spremam sam predati duh svoj“ (Lk 23, 46). Po vjeri je bio duboko usidren u Krista poput lađa koje se sidre u morsko dno kako bi se oduprle valovima koji udaraju sa svih strana.

3. I Franjo Asiški, koga je sveti Nikola uzorno slijedio, ne smo u molitvi i siromaštvu, već i u spremnosti na mučeničko svjedočanstvo kako bi čim prije ostvario jedinstvo s Kristom, dodao je svome „Hvalospjevu stvorenja“ kiticu „hvaljen budi, Gospodine, za smrt, sestruru našeg tijela“. A kad su mu navijestili da se primakao kraj, kliknuo je: „Dobro mi došla, sestrice Smrti“. Smrt mu je, dakle, postala sestrom koju iz zahvalnosti prema Stvoritelju pozdravlja i izriče dobrodošlicu. Zahvalni smo Bogu najprije za naše roditelje, očeve i majke, koji su u kušnjama i prijetnjama stajali „driti ko kolone“, te bili postojani i ostali vjerni svojim duhovnim, vjerničkim, obiteljskim

ZADARSKA NADBISKUPIJA

i narodnim korijenima. Zahvaljujemo i znam i neznam Božjim ugodnicima koji su i ih s neba zagovarali i pomagali u brojim teškoćama i križevima života.

Obraćamo se večeras našem prvom svecu i mučeniku, svetom Nikoli, koji je osjetio dramu borbe dobra i zla, neka i dalje bdiće nad nama svojim nebeskim zagovorom i štiti nas! Molimo i našu Gospu Velikoga Krsnoga Zavjeta, koja se prošetala uz obalu i po našim škojima, od Vrpolja i Piškere do Maslinskoga vrta na Belafuži, od Okita i Tarca do Paga i Rujna na Velebitu. Gospa je, naime, bila i ostala „nada naša i svijetla zora spasenja“. Stoga je molimo neka po njezinu zagovoru u našem narodu i našoj Domovini vlada vrijeme blagoslovjenog i trajnog mira u istini i ljubavi. A mučeništvo svetoga Nikole i njegovih kolega, kao i svih drugih Božjih svjedoka kroza stoljeća, smatramo velikim Božjim darom. Ne samo njima kojima je Gospodin udijelio snagu da podnesu mučeništvo, nego i svima koji su s njima povezani, krvlju, rodom, jezikom i poznanstvom; kao i crkvenom pripadnošću. Stoga im se usrdno molimo i njihov zagovor ponizno prosimo. I u litanijama ih rado zazivamo.

4. Pozivam vas sada, zazovimo naše mučenike, svece i blaženike neka nas prate svojom naklonošću, molitvom i zaštitom: Sveti Nikola Taveliću, moli za nas, sveti Leopolde Bogdane Mandiću..., sveti Marko Križevčanine... sveti Ivane Trogirski..., blažena Marijo Propetoga,.. blaženi Alojzije Stepinac, blaženi Miroslave Bulešiću,... blaženi Agostine Kažotiću.. blažene Drinske mučenice... blaženi Franjo Bonifacio..., blažena Ozana Kotorska..., blažena Katarina Kosača..., blaženi Gracija Kotorski., blaženi Ivane Merzu..., blaženi Jakove Zadranine..., blaženi Serafine Kodiću., blaženi Antone Muziću.. Svi sveci, mučenici i blaženici Gospodnji, molite za nas. Amen! Vjerujem u jednoga Boga!

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Šibenik-katedrala, 12. studenoga 2017.

NE MOŽE SE MRŽNJOM POBJEDITI MRŽNJU!

*Škabrnja, 26. obljetnica stradanja u Domovinskom ratu -
pozdravni govor mons. Želimira Puljića na misi*

Srdačan pozdrav i dobrodošlicu upućujem predvoditelju današnjega slavlja, vojnog ordinariju, mons. Juri Bogdanu i zahvaljujem što je prihvatio predvoditi ovo naše godišnje okupljanje u Škabrnji. Pozdravljam i dvojicu biskupa iz Šibenika, Tomislava i Antu, koji su gimnazijsko školovanje završili u našem sjemeništu u Zadru; pozdravljam predstavnike državnih institucija, županije, Zadra i Škabrnje, vojnih vlasti i policije, te posebice ranjene obitelji naših branitelja, kao i sve koji ste se iz bliza i iz daleka okupili danas u crkvi Uznesenja Marijina u Škabrnji. Dok prebiremo uspomene iz teškoga vremena okupacije i razaranja, te s posebnim pijetetom mislimo na branitelje i sve stradale u Domovinskom ratu, čujemo još uvijek detonacije iz topova i minobacača kako razaraju našu zemlju. A mi povrijedeni i lišeni slobode, obranu i zaštitu nalazili smo u crkvama i skloništima gdje smo se međusobno tješili i hrabrili, molili i plakali.

Uz žarke vapaje Bogu i ljudima bili smo spremni braniti svoja ognjišta i slobodu svoje Domovine. A molitvom, pjesmom i vapajima prkosili smo teškoj sudbini. Danas spominjemo tužni događaj stradanja Vukovara i Škabrnje. Tada je, naime, okupiran i razoren grad na sjevero-istoku, herojski Vukovar i ovo pitomo selo na jugu zemlje, naša Škabrnja. Otada su ova dva mesta osobito povezani duhom i molito. Jer, na dva kraja Domovine utjelovljuju i sviraju zvukove naše himne. Iako nisu izdržali silinu agresije, postali su simbolom i bolnim podsjetnikom svih žrtava koje su pale za slobodu RH. Zato u ovoj Isusovoj žrtvi na oltaru prinosimo stradanja pokojnih i živilih ljudi diljem naše Domovine; počevši od Nadina i Benkovca, do Šibenika i Dubrovnika, preko Gospića, Karlovca, Siska, Broda, Osijeka i Vinkovaca do Vukovara i svih drugih mesta koja su bila meta okupatorovog paklenskoga plana „spaljene zemlje“.

Prekjučer smo se sjetili kako su prije pet godina oslobađeni presude naši generali Ante Gotovina i Mladen Markač. Tada sam na konferenciji za tisak uskliknuo: „Raduj se, zemljo Hrvatska! Tim činom, naime, završila je naša dugogodišnja muka koju smo proživljavali, ne samo u vrijeme rata i okupacije, nego i u poratnom vremenu. Lijepo je bilo slušati našega heroja Gotovinu kako opušteno i suvereno veli da smo, nakon agresije i okupacije izvojevali pobjedu i “dobili i ovu pravnu bitku”, pa nam se valja „okrenuti budućnosti“!

Snažnom vjerom i nesalomivom nadom, kojom smo nadvladali sve ratne i poratne nevolje, mi se ovom euharistijskom žrtvom okrećemo budućnosti. I molimo Oca nebeskoga neka nas prati svojim blagoslovom na našem putu. A svima koji su stradali, neka Uskrsnuli otvoriti rajska vrata i pribroji ih zboru svojih izabralih i svetih; gdje jauka i bola više neće biti. Molim predvoditelja, mons. Bogdana neka nas uvede u otajstvo ovoga svetoga slavlja.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Obvezuje nas bogata kulturna ostavština naših svetih zaštitnika

Propovijed mons. Želimira Puljića na svečanoj večernjoj uoči blagdana sv. Krševana

1. Našim svetim zaštitnicima, sv. Šimunu, Stošiji, Zoilu i Krševanu, dugujemo puno toga što danas imamo; bogatu kulturnu ostavštinu po kojoj nas i drugi prepoznaju i cijene. U ovom tri tisuće godina starom gradu, koji od 4. stoljeća ima svoga biskupa, povijest je zaslugom vrijednih i marnih ljudi, posebice kršćanskog nadahnuća tijekom 17 stoljeća, namrla bogatu umjetničku baštinu arhitekture, slikarstva, kiparstva i zlatarstva. Naša obveza i poslanje je ne samo baštijeno blago prenijeti mlađim naraštajima, već im pomagati riječju i primjerom da usvoje i u životu provode vrjednote koje su naši sveti zaštitnici zastupali, kao napr. vrjednotu marljivosti, pobožnosti, pravednosti, poštenja, zdravoga rodoljublja i čovjekoljublja; kao i vjernosti Božjim zapovijedima upisanim u srcu i savjesti svakog ljudskog bića.

Mi u našem gradu već nekoliko godina obilježavamo „Krševanove dane kršćanske kulture“ koji uobičajeno započinju u mjesecu sv. Krševana i odvijaju se tijekom studenoga i prosinca, sve do blagdana svete Stošije. Liturgiju, nažalost, ne slavimo u Krševanovoj crkvi iz 12. stoljeća zbog sanacije i obnove. Ali, nadamo se da ćemo, kad obnova bude privredna kraju, u tom sakralnom biseru srednjovjekovne arhitekture, moći služiti ne samo liturgiju, već organizirati i kulturne događaje poput koncerata, izložbi, tribina, predavanja, predstavljanja knjiga i drugo. Veseli nas u tom kontekstu i Odluka europskog parlamenta da slijedeću godinu (2018.) proglaše „Europskom godinom kulturne baštine“. Stoga, uz „Krševanove dane kršćanske kulture“, koji su već započeli, čini mi se prigodnim reći par riječi o odnosu vjere i kulture, kao i o čovjeku kao „stvaratelju kulture“. U tomu nam osobitu pomoć pruža Učiteljstvo Crkve, posebice dvojica papa: Sveti Ivan Pavao II. i Benedikt XVI. Poslužit će se nekim mislima i riječima svetoga Ivana Pavla II.

2. Na uobičajeno pitanje „kojom mjerom mjeriti čovjeka; i jesu li fizičke sile, osjećaji, inteligencija ti koji ga određuju“, on je u prigodi pohoda u Poljskoj (13. lipnja 1979.) odgovorio: „Čovjeka treba mjeriti središnjom mjerom svijesti i savjesti“. Tim opisom i definicijom čovjeka koga se promatra kroz prizmu svijesti i savjesti, on se distancira od svih ideologija koje svoja razmišljanja o čovjeku započinju od slika stvorenih putem socijalnih, povijesnih, kulturnih, materijalnih ili političkih uvjetovanosti.. Svijest i savjest bitne su komponente koje određuju čovjeka i njegova djela, među kojima je i kultura. A glavne dimenzije kulture su sloboda i cjelovitost. „Autentična kultura slobode izvire iz dubina duha, iz bistrine uma i iz nesebične ljubavi, te izvan slobode ne može biti ni kultura“, govorio je sveti Ivan Pavao II. Isto tako važna je i cjelovitost koja gleda na čovjeka u cjelini: na području duha i tjelesa, na polju njegovih misli i osjećaja, te svega tipično ljudskoga, ali i božanskoga. Jer, u čovjeku „drijema izvanpovijesni element koji je izvorom njezove ljudskosti“, tvrdio je Ivan Pavao II.

ZADARSKA NADBISKUPIJA

Posljednja tri stoljeća, nažalost, nije se pristupalo cjelovitom proučavanju čovjeka. Napr. njegovu religioznu dimenziju opisivalo se „nezrelim stanjem duha“, ili pak „predznanstvenim mentalitetom“. A u ozračju vladajućega ateizma religiju se proglašilo „opijumom naroda“ (Marx) ili „opsesivnom neurozom“ (Freud). To je onda dovelo do totalitarnih ideoloških i političkih sustava u kojima se čovjek utopio i „postao dijelom materije ili anonimnim građaninom ovozemaljskog grada“. Stoga je Ivan Pavao II. smatrao da je obrana religiozne dimenzije zapravo obrana slobode i savjesti. A „religija matrica autentične kulture“. Povreda „ljudske savjesti i otvorenosti transcendenciji“, govorio je Ivan Pavao II., „najveći je zločin kojim se može uprljati neki ideološki sustav“. Zato je vjerovao da će se „dogoditi obnova kulture kada se znanstvena misao i snaga vjere udruže u traženju istine koju je Bog objavio čovjeku“. U tom vidu on je neumorno ponavljao nužnost i potrebu da se za preobrazbu čovjeka, znanosti i kulture „udruže razum i vjera, znanost i etika“.

3. Nadati se kako će i Crkva u „Europskoj godini kulturne baštine“ (2018.) moći ponuditi svoje silno blago baštinjeno i stvarano stoljećima, te pokazati put obnove kršćanske kulture koja se ima dogoditi tako da „razum iznova zagrli vjeru, a znanost kreće u svoje pustolovine istraživanja pod ruku s etikom“.

Razum, dakle, u zagrljaju s vjerom i znanost pod ruku s etikom budi i daje novu nadu Lijepoj Našoj i ovom starom kontinentu, Europi. Neka nas ovdje u Zadru, na putu preobrazbe čovjeka, znanosti i kulture, pomaže naš dragi prijatelj sveti Ivan Pavao II. i naš višestoljetni zaštitnik sveti Krševan. Amen.

† Želimir, nadbiskup zadarski

Katedrala – Večernja, 23. 11. 2017.

BLAGDAN SV. KRŠEVANA - zaštitnika Grada Zadra

Propovijed mons. Želimira Puljića na misnom slavlju

1. Već više godina ne slavimo liturgiju svetoga Krševana u njegovoj drevnoj crkvi iz 12. Stoljeća, jer taj biser romaničke arhitekture bio je teško oštećen urušavanjem krovišta, pa je započela sanacija i obnova crkve. Nadam se da će biti i nastavljena i jednoga dana privredna kraj, kako bi crkva mogla biti korišten, ne samo u sakralne svrhe, već i za kulturne događaje ovoga grada, kao što su koncerti, izložbe, tribine, predavanja, predstavljanje knjiga i drugo. Posebice u kontekstu prije par godina pokrenutih „Krševanovih dana kršćanske kulture“ koji uobičajeno započinju uz svečanosti sv. Krševana i odvijaju se tijekom studenoga i prosinca, sve do blagdana svete Stošije.

Našim svetim zaštitnicima dugujemo puno toga što danas imamo; bogatu kulturnu ostavštinu po kojoj nas i drugi prepoznaju i cijene. U ovom tri tisuće godina starom gradu, koji od 4. stoljeća ima svoga biskupa, povijest je zaslugom vrijednih i marnih ljudi, posebice kršćanskoga nadahnuća tijekom 17 stoljeća namrla bogatu umjetničku baštinu arhitekture, slikarstva, kiparstva i zlatarstva. Naša obveza i poslanje je ne samo baštinjeno blago prenijeti mlađim naraštajima, već im pomagati riječju i primjerom da usvoje i u životu provode vrjednote pravednosti, poštenja, marljivosti, pobožnosti, zdravoga rodoljublja i čovjekoljublja; kao i vjernosti Božjim zapovijedima upisanim u srcu i savjesti svakog ljudskog bića. A u tomu nam pomažu dobri uzori svetih Božjih ugodnika, svetaca i mučenika koje nam liturgijski kalendar nudi i pruža.

2. Gradovi našega priobalja imaju svi redom zaštitnike za koje se može reći da su bili slavni muževi, kršćanski mučenici iz ranih stoljeća povijesti Crkve. Tako Kotorani imaju svetoga Triputa, Dubrovčani sv. Vlaha, Splićani sv. Dujma, a mi Zadarni uz sv. Stošiju, Šimuna i Zoila i sv. Krševana; vrloga muža i rimskoga časnika koji je živio u drugoj polovici III. stoljeća. Znamo da je bio podanik cara Dioklecijana, a učenik Isusa iz Nazareta. I nije to smatrao nespojivim. Naprotiv, kao kršćanin on je hrabar i bio vrlo angažiran u vjeri i crkvenom životu. Vjeru je smatrao

osobnom, ali ne privatnom stvari. Zato je u svom okruženju očitovao svoj stav prema Bogu čvrstom vjerom; prema svakom čovjeku odanom ljubavlju, a prema nositeljima vlasti iskrenim poštivanjem. Upravo radi takvoga opredjeljenja nije skriva da je kršćanin. No, car koji se smatrao gospodarom života i smrti svojih podanika, smatrao se ugroženim, pa mu je poricao pravo na njegovo životno uvjerenje.

Ponudio mu je položaj namjesnika u jednoj od rimskih pokrajina, uz uvjet da se pokloni i oda čast kumirima, te da se odrekne vjere u Isusa Krista. Sveti Krševan nije to učinio. Naprotiv, hrabrio je proganjene kršćane u Rimu, a među njima je bila i sveta Stošija. Zbog toga je uslijedilo progonstvo u Akvileju gdje je Krševan stradao mučeničkom smrću, odsijecanjem glave. No, poznato nam je kako se kršćani iz toga doba nisu bojale takve smrti. Životnu ozbiljnost i opredjeljenje za Krista i njegovo evanđelje pokazali su i brojni Zadrani tijekom sedamnaest stoljeća života Crkve u ovome gradu. I ostavili neizbrisive tragove svoje vjernosti koju su pretočili u govor vjere oblikovane u umjetničkom bogatstvu zlatarstva, slikarstva, graditeljstva i kiparstva.

3. Kad danas razmišljamo o našim svetim zaštitnicima, kao i o našim pređima koji su ih štovali i slijedili, pitamo se kako su oni uspjeli -brojnim teškoćama usprkos- ostati vjerni savezu svojih otaca, te suprotiva silnih vjetrova juga i bure, s lijeva i s desna, ostati „driti ko kolone“?! Kako im je to uspjelo?! Današnja čitanja ponudila su nam odgovor na ta pitanja. Knjiga Mudrosti u prvom čitanju veli da je Božjega „pravednika mudrost vodila pravim stazama, pokazala mu Božje kraljevstvo i obdarila ga znanjem o svetinjama“. A kad su ga „lakomci pritijesnili, „mudrost mu je pomogla i sačuvala ga od neprijatelja, zaštitila od zasjeda i darovala mu pobjedu, kao i spoznaju da je bogobojsnost od svega jača“. Ona nije ostavila pravednika, nego ga je sa čuvala od grijeha. S njime je u tamnicu sišla te ga ni u okovima nije zapustila, dok mu nije donijela žezlo kraljevsko i vlast nad onima koji ga tlačiše i nagnala u laž one koji ga kaljahu, a njemu dala slavu vječnu.

Psalmist govori kako „andeo Gospodnji spašava one, koji ga se boje“, pa poziva neka „veličaju njegovo sveto ime“ i „kušaju dobrotu Gospodnju“. Stoga apostol Pavao priznaje svome dragom učeniku Timoteju da je „prispjelo vrijeme odlaska“. Godine se nanizale da ni sam ne zna kad prije. Ali, s ponosom i zahvalnošću ističe kako je „dobar boj bio, trku završio, i vjeru sačuvao, pa očekuje „vijenac pravednosti koji će mu u onaj Dan darovati pravedan sudac“. Molimo danas neka sveti Krševan isprosi svima da ostanemo vjerni idealima i načelima kršćanskoga nauka. Neka nas prosvijetli i svojim milostima obdari i pomogne živjeti tako da uzmognemo na koncu ponoviti Pavlovu ispovijed: Dobar sam boj bio, trku završio i vjeru sačuvao! Sveti Krševane, moli za nas! Amen.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Katedrala, 24. studenoga 2017

Neka đakoni, koji će odsada služiti Crkvi, budu dar narodu i svijetu!

Propovijed nadbiskupa Želimira Puljića na đakonskom ređenju u katedrali

1. Zadarska Crkva danas zahvaljuje Bogu za četvoricu akolita koji su odlučili potpuno se posvetiti Božjoj službi u Crkvi njegovoj: Leopold Ninoslav Jagešić iz monaške zajednice benediktinaca, Ivan Jordan iz župe sv. Martina u Ljupču, Tomislav Končurat iz župe sv. Lovre u Kali, te Luka Šustić iz katedralne župe svete Stošije u Zadru. Svako ređenje otajstveni je događaj kojega možemo pratiti i razumjeti samo očima vjere. Ono nas uvodi u misterij Božjeg plana s ljudima i podsjeća na Isusove riječi: „Ne izabrate vi mene, nego sam ja vas izabrao i odredio da idete i rod donosite“. To se posebice osjeća u posvetnoj molitvi ređenja kada se Crkva obraća Bogu „darivatelju časti, djelitelju redova i rasporeditelju službi“ neka milostivo pogleda na sluge svoje koji će se posvetiti za službu đakona, te neka ih „darom svoje milosti ojača za vjerno vršenje službe“. Obred ređenja, dakle, pruža nam prigodu razmišljati o otajstvu Božjeg plana s ljudima.

Drago mi je što u ovoj prigodi mogu uz nazočne akolite, kandidate za đakonsko ređenje, pozdraviti u našoj prvostolnici i njihove roditelje, rodbinu, kolege i prijatelje; sjemenišne poglavare, svećenike i bogoslove, redovnike i redovnice, pjevače, sjemeništarce i sve vas braćo i sestre koji ste se okupili danas u našoj prvostolnici nazočiti ovom važnom liturgijskom događaju. Ovo ređenje odvija se na svetkovinu Krista Kralja kada završava crkvena liturgijska godina. Zašto je zadnja nedjelja liturgijske godine posvećena Kristu Kralju? Što zapravo znači kad kažemo Isus je naš kralj? Kakvo je njegovo kraljevstvo? U povijesti Izraela čitamo da su kraljevi bili uvođeni u službu svećanim pomazivanjem, kao što se čini kod ređenja svećenika i biskupa. Taj čin pomažanja značio je da je kralj bio posvećen u Božje ime upravljati izabranim narodom. Slikoviti opis i smisao kraljevske vlasti nalazimo u zavjernici našega kralja Dimitra-Zvonimira koga je okrunio papinski legat Gebizon (1076.) u crkvi sv. Petra u Solinu. Tamo piše: „Ja, Dimitar-Zvonimir, obvezujem se da će kroviti pravdu.; štititi siromahe, udovice i siročad; odrediti zakonito vjenčanje prstenovanjem i svećeničkim blagoslovom, a sklopljenu (ženidbu) neću dopustiti da se razriješi. Protivit će se prodavanju ljudi, te će Božjom voljom biti pravedan u svemu ..“ (J. Kocijančić: Pape i hrvatski narod, Zagreb 1998., str. 261). Lijepo zvuči ova zavjernica našega kralja Zvonimira na svetkovinu Krista Kralja, a u kontekstu ređenja novih službenika Crkve.

2. Ovi naši akoliti, po imenu Leopold Ninoslav, Ivan, Tomislav i Luka, učinit će danas svoju zavjernicu Kristu Kralju preda mnom, nazočnim klerom i pukom Božjim okupljenim u ovoj katedrali. Poznato nam je da Isusovo „kraljevstvo nije od ovoga svijeta“, te da nema ni teritorija, ni vojske, ni policije. Ono se događa prvenstveno u dušama onih koji prihvataju njegov zakon i njegove zapovijedi koje su sažete u one dvije: Ljubi Boga svim srcem svojim i svom dušom svojom, a bližnjega svoga kao sebe samoga (Mt 22,37). On je, dakle, Kralj onih koji mu vjeruju svim bićem svojim i prihvataju njegovu vlast bez uvjeta i ograničenja. Zbog toga će svi koji ga budu slijedili na koncu vjekova čuti glas iz današnjeg evanđelja: „Dodite, blagoslovljeni Oca mojega! Primite u baštinu Kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta! Jer ogladnjeh i dadoste mi jesti; ožednjeh i napojiste me; stranac bijah i primiste me; gol i zaognuste me; oboljeh i pohodiste me; u tamnici bijah i dođoste k meni“ (Mt 25, 34).

Budući da će naši đakoni ređenici biti „vojnici takvoga Kralja“ i glasonoše njegovih poruka, što bismo im danas poželjeli kod ovog ređenja? Poželimo im najprije neka budu vjerni i odani Kristu koji ih je odabrao još od utrobe majke njihove. Neka budu ljudi molitve, rada i reda. Onako kako je sv. Benedikt zamislio i pravilo monaškoga života sažeо u dvije riječi: moli i radi (ora et labora). Dragi Leopolde, Ivane, Tomislave i Luka molite i vi pobožno i sabrano; kako na Misi tako i uz molitvu časoslova. Neka vam sve u životu i radu bude u sabranosti i radosti duha. Ne zaboravljajte dnevno krunicu i čitanje Svetog Pisma. Molite i opet velim „molite da ne padnete u napast“ (Mt 26,41). Radite, molite i držite se reda! I budite u svemu ljudi rada, reda i molitve. Vi ste ovih dana položili Ispovijed vjere i potpisali Izjavu o svojevoljnem preuzimanju obveze celibata koja je sastavni dio đakonskog ređenja. Čuvajte ljiljan čistoće i molite na tu nakanu. Neka vas prirodni i instinktivni čovjek ne prevari ili zavede. Nosite kleričko odijelo i budite spremni podnosit i poruge „radi imena Isusova“ (Dj 5,41). Ne tražite sebe i svoje slave, već slavu Božju! Ne hvalisajte se, ni u razgovoru, ni u društvu, a pogotovu ne s propovjedaonicice.

3. Kada doskora postanete đakonima, bit ćete ovlašteni dijeliti svete Tajne i navješćivati Riječ Božju. Vaše je prirodno mjesto na ambonu i za oltarom, a ne u sindikalnoj podružnici, ili u nekoj svjetovnoj političkoj organizaciji. Za vas nije ni porezna blagajna, a ni bankarska klupa; ili pak neko poljoprivredno dobro. Ne. Svetе knjige i sveti poslovi vaše je područje zanimanja. Nikada se svećenici-političari nisu politikom posvetili. A kompromitirali su sebe i Crkvu bezbroj puta. Vi ste glasonoše velikoga Kralja (Lk 10,5) koji vas šalje na raskršća života. Vaša je „politika križ Isusov“, govorio je sveti Pio X. Ne koristite nikada propovjedaonicu za obračun s protivnicima. Budite plemeniti sluge i mudri upravitelji duša i savjesti koje su vam povjerene. Budite posebice

prijatelji djece i mlađih, starih i nemoćnih. I budite Bogu zahvalni što vas je nedostojne izabrao i pozvao među svoje učenike (Iv 15,16).

Nakon ovih uputa našim ređenicima obraćam se i vama, braćo i sestre, koji ste došli na ovu svečanost. Potičem i vas molite usrdno za ove kandidate kako bi bili svjesni onoga što rade. Kad se, naime, đakonu predaje evangelje biskup mu veli: „Primi Kristovo evangelje kojemu si postao navjestitelj. Nastoj vjerovati što čitaš, učiti što vjeruješ, te živjeti što druge učiš“. To su znakovite riječi koje nas ispunjavaju radošću i strahopoštovanjem. Njegova je milost što su ovi akoliti izrečeli maloprije svjesno, slobodno i odlučno svoj: „Evo me!“ Poželimo im neka budu na visini zadataka koje im Crkva povjerava. Neka im molitva Božanskog časoslova pomaže biti svjesni onoga što rade, i da druge uče što i sami vjeruju. Kada se za koji trenutak budu prostrli na zemlju, mi ćemo usrdno moliti neka ih Duh Sveti obuče silom odozgora.

4. Svoju molitvu upućujemo nebeskoj Crkvi, posebice našim svetim zadarskim zaštitnicima, neka ih obdare poniznošću srca, postojanošću duha i pouzdanjem u Boga. Naša žarka i iskrena molitva nebeskoj Crkvi izraz je naše nemoći, ali i zaufane želje i molitve za ove Božje odabranike. Sudjelujmo, dakle, sabrano molitvom i pjesmom kod ovog svetog obreda ređenja. Jer, ono je dar Crkvi, braći, društvu i svijetu.

Molimo neka i oni budu dar Crkvi i narodu: dar ljubavi bez koristoljublja, darivanje bez pridržaja i služenje bez uvjetovanja. I neka Gospodin do kraja izvede ono što je započeo na njihovom krštenju u župama sv. Josipa, sv. Martina, sv. Lovre i sv. Stošije. Amen.

Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Zadar, 26. studenog 2017.

PRVA NEDJELJA DOŠAŠĆA „B“ – BDIJTE I MOLITE!

Propovijed mons. Ž. Puljića na misi u katedrali sv. Stošije

Iz 63,16-17. 19; Ps 80; 1. Kor 1, 3-9; Mk 13, 33-37

1. Započinje nova liturgijska godina s četiri nedjelje došašća u vidu priprave za blagdan Božića. Ove liturgijske godine čitat ćemo evangelje po Marku koji je bio Petrov učenik i ostavio zapisane njegove propovijedi. Evangelje je pisao u Rimu gdje je Petar djelovao posljednjih godina svoga života. Vremenski je Markovo evangelje napisano prvo, pa se može reći da je ono i prvi kršćanski „catekizam“. Liturgijsko prvo čitanjem uzeto je iz trećeg dijela Izajijine knjige gdje su zapisane propovijedi proroka među povratnicima u Jeruzalemu (530. prije Krista). Naime, završila je duga noć babilonskog sužanstva. Pred povratnicima je teško razdoblje duhovne i materijalne obnove.

Današnji odlomak zapravo je pokornička molitva nade u trenutku klonuća. Povratnici priznaju svoju grješnost i mole da im Bog pokaže svoje milosrđe. Budući da Boga doživljavaju kao Otca, narod u dubokoj vjerničkoj odanosti moli neka on poput „lončara oblikuje Izraela“ i neka opet obnovi svoj savez s njime. U poklonstvenom zanosu oni mole i vapiju „neka razdere nebesa i neka siđe“. Ovaj je vapaj usudio bih se reći temeljni pripjevni psalam Došašća („ritornello“) koji smo mi Hrvati prepjevali u pjesmu „Padaj s neba, roso sveta“.

2. Isusova rečenica iz evangelja „bdijte, dakle, jer ne znate kad će se domaćin vratiti i da vas ne nađe pozaspale“, slikovito daje do znanja kako je sadašnje vrijeme poput duge noći, a život u njemu sličan snu. Pa zar i sveti Pavao ne veli svojim Rimljanim „Noć je poodmakla, a dan blizu; vrijeme je da se oda sna prenemo. Odložite, dakle, djela tame, a zaodjenite se oružjem svjetlosti“ (Rim 13, 12). Pavao podrazumijeva kako je zapravo „noć“ ovaj zemaljski život, a „dan“ onaj budući koji nas čeka. Što onda u ovom slučaju znači Isusov poticaj da se „bdije“? On je na više mesta to protumačio kad je govorio kako valja „bdjeti i pozoran biti“, te „biti spreman, bdjeti i moliti“. Kad Isus potiče da budemo pozorni, onda želi da budemo „usmjereni i upravljeni prema

nečemu“, prema vječnosti za koju smo predodređeni. I poput vratara ili dvorskoga upravitelja stalno spremni otvoriti gospodaru čim se vrati. Molitva je glavni sadržaj tog vremenu iščekivanja i bdijenja. U buci koja nas opsjeda i okružuje sa svih strana, koja nas zavodi i rastresa, potrebno je naći trenutke šutnje i sabranosti, ugasiti tehniku i druga sredstva kako bismo osjetili nazočnost Duha koji nas ispunja smisлом i značenjem života. To su trenutci koji nam omogućuju stati na pragu odakle se pruža pogled „na drugu stranu“; prema Božjem svijetu, o kojem sveti Ivan veli kako oko ljudsko nije vidjelo, ni uho čulo što je onkraj ovozemnoga horizonta Bog pripravio onima koji ga ljube“.

3. Potaknuti ovim tekstrom spontano se pitamo kada će Isus opet doći da ga znamo čekati i vrata mu otvoriti? Zapravo zašto liturgija na početku došašća o tomu govori. Evo, zašto: Bog, koji je čovjeka stvorio slobodnim, želi mu dobro. Ne želi ga izgubiti, pa ga upozorava neka pazi, neka bdije i gleda. Neka ne zatvara oči pred opasnostima koje mu prijete. – Priča se kako je u noći, kad se potopio Titanik, slano na sve strane puno radijskih poruka i upozorenja o santi leda koja je plutala oceanom. Na brodu Titaniku u to vrijeme bila svečana večera s plesom. Kapetan nije htio ometati putnike, niti poduzimati neke mjere. Odluku je odgađao do idućega jutra. Ali, bilo je prekasno. Vrlo brzo našli su se brod i santa leda jedno prema drugome. I došlo je do najgorega: do sudara, strašnoga jauka i brodoloma. Dogodilo im se kao u dane Noine prije potopa: „Jeli su i pili, ženili se i udavali... dok ne dođe potop i sve ih odnese“ (Mt 24, 38-39).

Ima jedna poučna Židovska priča iz Talmuda koja veli kako je Rabi Jehošua ben Levi susreo jednom proroka Iliju i zapitao ga: „Kada će napokon doći Mesija?“ „Podi i pitaj njega“, odgovorio je Prorok. „A gdje će ga naći?“ „Eno ga na gradskim vratima Jeruzalema“ „Po čemu će ga prepoznati?“ „Sjedi među siromasima i bolesnicima i povezuje im rane“. Rabi Jehošua podje u Jeruzalem i stvarno nađe Mesiju gdje sjedi na vratima, kako mu je prorok opisao. Podje k njemu i reče: „Mir tebi moj Gospodine i Učitelju“. „Mir i tebi, sine Levijev“ odgovori mu. „A kad će moj Gospodin napokon doći da nas otkupi?“ „Danas“, glasio je odgovor. Rabi se vratio natrag k proroku Iliju i rekao mu sav ogorčen: „Mesija me prevario. Rekao je da će doći danas, a još ga nema“. Na to mu prorok Ilija odgovori: „Dok ti ne shvatiš što to znači „danasa“, on ne može doći“.

4. Poučna su, braće i sestre, ova liturgijska čitanja. Posebice u vremenu došašća koje nas podsjeća na Izraela i njegovo iščekivanje Spasitelja. On je došao i opet će doći u slavi na koncu vjekova. „Nepoznato nam je vrijeme dovršenja zemlje i čovječanstva, pišu koncilski otci; a ne znamo ni način preobrazbe svemira. I dok prolazi obliče svijeta ranjenoga grijehom, Bog sprema novi svijet u kojemu će vladati pravednost, a blaženstvo će ispuniti sve želje za mirom što se rađaju u ljudskom srcu... Međutim, kažu koncilski oci, to iščekivanjem nove zemlje nipošto ne smije oslabiti, nego dapače razbuditi u nama brigu za izgradnjom ove zemlje gdje raste ono Tijelo nove ljudske obitelji.“

Vrednote, dakle, ljudskoga dostojanstva, bratskog zajedništva i slobode koje budemo po Gospodinovoj zapovijedi i u njegovu Duhu na zemlji razmnožili, naći ćemo poslije opet kada Krist bude predao Ocu vječno i sveopće kraljevstvo: „kraljevstvo istine i života, kraljevstvo svetosti i milosti, kraljevstvo pravde, ljubavi i mira“. Jer, ono je po njegovu utjelovljenju na zemlji otajstveno prisutno danas, jučer i sutra; svakoga dana. A kada ponovno dođe Gospodin dovršit će se“. (GS 39). A na upit „kada će to biti kako bismo ga mogli dočekati i spasiti se“, Isu odgovara: „Blago slugama koje gospodar, kada dođe, nađe budne“. Zato, „Ako danas glas mu čujete, ne budite srca tvrda (Ps 95, 7-8). Amen.

Katedrala, 3. prosinca 2017.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

MARIJA – POČETAK BOLJEG SVIJETA

Svetkovina Bezgrešnog začeća u sjemeništu ‘Zmajević’ – propovijed mons. Želimira Puljića

Uvod: Nakon pada prvih ljudi u Zemaljskom raju, nakon Istočnog grijeha i brodoloma prve obitelji Adama i Eve, Bog pokazuje novo znamenje na nebu: Najavljuje „drugu Evu“. Tako započinje stvaranje novoga, „boljega svijeta“ (mundi melioris origo) kako piše u Gospinome svetištu na Trškom vrhu. To je svetište građeno punih 11 godina (1750.-1761.), u vrijeme kad je hrvatsko kraljevstvo bilo svedeno na „ostatak ostataka“ (reliquiae reliquiarum). U tom teškom vremenu okupacije naših krajeva hrvatska je hodočasnička duša zapisala: „Marija je početak boljega svijeta“. Naime, južnim dijelom hrvatskoga kraljevstva zavladala je Venecija, od Istre do Kotora. Tursko Otomansko carstvo okupiralo je nakon pada Bosne Slavoniju i Liku, i stiglo na domak Dubrovnika, Klisa i Zadra. Tada „ostatak ostataka“ upire svoj pogled prema Gospi koja je početak boljega svijeta. Ne predaje se već ovim natpisom isповijeda vjeru da je ona Bezgrješna Djevica moćna zagovornica i odvjetnica naša s kojom treba računati za bolje sutra. Ista vjera i pouzdanje u njezin moćni zagovor ponovit će se nekoliko stoljeća kasnije, tijekom nedavnog Domovinskoga rata, kada su naši ljudi, branitelji i vojnici pošli braniti svoja ognjišta i svoja svetišta s krunicom oko vrata. Krunica je tako postala prepoznatljivi znak njezine zaštite i naše pobjede. Zbog toga se rado okupljamo oko Marije kad slavimo njezine blagdane, jer oni nam otkrivaju čar i ljepotu, značenje i ulogu Blažene Djevice Marije u našoj narodnoj povijesti, kao i u povijesti spasenja.

1. Biblijske slike, liturgijska čitanja i povijesni događaji

Prva slika jest opis Adama i Eve pred izgon iz raja. Otuđeni nakon grijeha i izgubljeni optužuju, prigovaraju, zavode i predbacuju: žena na račun zmije, čovjek na račun žene. Svatko svakomu kriv. I nitko nikoga ne pravda. I ne ispričava, nego sudi i osuđuje. Pravi početak paklenih muka koji prati izgon iz Zemaljskog raja. Druga slika jest evanđeoski opis divnog susreta dviju žena: Marije i Elizabete, koji prolazi u ozračju radosti, molitve, pohvale i zahvale. Prekrasna slika molitvenog stava i zanosa. Slikovito bismo mogli reći početak raja u ovoj dolini suza.

Uz ove dvije biblijske slike spomenimo i dva povijesna događaja vezana uz današnji blagdan Bezgrešnog Začeća BDM. Prvi događaj zbio se u jednom nepoznatom mjestu zemlje Izraela. Tamo se u obitelji poodmakle dobi i nepoznatog roda Joakima i Ane rodila kći kojoj sretni roditelji dadoše ime Mirjam, Marija = od Boga blagoslovljena. No, devet mjeseci prije toga dogodilo se čudo nad čudesima. I to je ono što danas slavimo: Za razliku od sve ostale djece, koja već kod začeća baštine iskonski Adamov grijeh, Marija je bila od njega očuvana. I već u tom trenutku sva u sjaju milosti i svetosti. Jedinstveno čudo i neponovljiv Božji dar. Bog ju je očuvao od istočnog grijeha koji se nama opraća na krštenju. Zato je Elizabeta pozdravlja kao “blagoslovljenu među ženama”, a anđeo Gabrijel je oslovljava kao onu koja je “milosti puna”. Marija bez grijeha začeta, oslobođena ljage istočnog grijeha još prije rođenja.

Drugi povijesni događaj zbio se u Europi, pred špiljom de Massabielle u Lourdesu. Europa je u osobitom kulturnom i znanstvenom okruženju. Francuski filozof Comte (1798.-1857.) dokazuje svojim pozitivizmom kako je kršćansko umovanje zastarjelo (“demodé”). Engleski prirodoslovac Charles Darwin (1809. 1882.) svojom poznatom teorijom o evoluciji, uči kako je svijet nastao sam od sebe i bez Boga. A revolucionarni duh pariške komune počinje osvajati i zavoditi radničke duše od Pirineja do Urala, što će uroditи Francuskim veleprevratom (1789.) i listopadskim veleprevratom u Rusiji (1918.). Upravo u vrijeme ruskoga veleprevrata pojavljuje Gospa u Lourdesu što će utjecati na promijene u Europi i u svijetu. U nepoznatom, dakle, mjestancu neukoj djevojčici Bernardetti nebeska pojava veli: „Ja sam Bezgrješno začeće“. Kako su Bogu drage i bliske nezapažene duše. Jer, on „silnike zbaciće s prijestolja, a neznatne uzvisuje“.

ZADARSKA NADBISKUPIJA

2. Blagoslovljena je Marija jer je surađivala u djelu spasenja

Završimo ovo kratko razmišljanje s prekrasnim pripjevnim psalmom i Pavlovom himnom Bogu Stvoritelju iz današnjih čitanja. Dok psalmist zahvaljuje što „svi krajevi svijeta vidješe spasenje Boga našega“, Pavao u zanosu blagoslivlja Boga Oca koji „nas je zamilovao u Ljubljenom“, i „izabrao nas od postanka svijeta da budemo sveti i neporočni pred njim“ (Ef 1, 6). Ne treba se onda čuditi što sv. Ivana Damaščanski u zanosnom govoru veli da je Marija „najveća novost pod suncem, čudo nad čudesima, na nebo uznesena i zauvijek proslavljen“. A biskup sveti Anzelmo, kako čitamo danas u brevijaru, piše da je „Marijinim blagoslovom blagoslovljena sva priroda“, te dodaje kako se zbog toga „veseli podzemlje i nadzemlje, kliču pravednici i čestitaju svi andželi“. I završava: „Ženo, puna i prepuna milosti, tvojim blagoslovom blagoslovljena je sva priroda.“ Zbog toga himan Bezgrješnoj ovako pjeva: „Ti kćeri višnje svjetlosti, Ti diko roda ljudskoga.. Početak svijeta boljega, golubice ti ponizna. Ti budi blagovjesnicom svem svjetu mira Božjega“.

Zato je razumljivo zašto sveti pisci i naučitelji Crkve prikazuju i oslikavaju Mariju kao „tajanstveni kovčeg“ koji se u sveopćem potopu svijeta jedini sačuва od propasti. I slikaju je kao „bijelu golubicu“ koja je letjela iznad blatnih zemaljskih površina te se nije nikada „okaljala“ u mulju zemaljskih strasti i požuda. Imakulata je onaj „šator Gospodnji“ u kojem se sam Bog utjelovio. Ona je veličanstvena duga mira koja se pojavila nakon općeg potopa kao jamstvo pomilovanja i izmirenja čovjeka s Bogom. Po Mariji, koju nam je Isus ostavio za majku, ljudi mogu opet postati djecom Božjom. Ona je uzvišeni libanonski cedar, zasađen pokraj voda tekućica, koji hrani svoju djecu na putu prema vječnoj domovini. Kao sjajna zvijezda mora Marija rasvjetljuje brodolomcima put u luku spasenja, a kao mirisavi balzam Bezgrešna lijeći i ublažuje naše rane. Ovaj posebni dan povelja je ljudskoj časti i dostojanstvu. Stoga, neka je blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, koji nam je dao ovaj blagdan i na današnji dan stvorio i od grijeha očuvao BD Mariju. Neka je blagoslovljena i Marija koja je spremno surađivala u djelu spasenja, pa i nama omogućila zaslugom njezinog Sina postati djecom Božjom. Zdravo Mario milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje Isus! Amen!

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Sjemenište Zmajević, 8. XII. 2017.

MISA POLNOČKA U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Propovijed mons. Želimira Puljića

1. U ovu noć prije 2000 godina, u maloj zemlji Palestini, u gradu Betlehemu dogodio se Božić kao običan zemaljski događaj. Marija zaručena s Josipom rodila je dijete kojem dadoše ime Isus i položiše ga u jaslice, jer u betlehemske kućama nije za njih bilo mjesta. Događaj Isusovoga rođenja ipak je bio poseban. Zbilo se u nepoznatom judejskom selu, u nečijoj zabačenoj štali čijeg vlasnika povijest nije zabilježila. Josip i Marija nisu imali komu javiti sretno rođenje sina jer nikoga u mjestu nisu poznavali. A ni telefona nisu tada imali. Tada se nebo uključilo, a Bog se poslužio svojim obavijesnim sustavom. Odredio je svojim andželima neka tu radosnu vijest hitno prenesu okolnim pastirima koji su čuvali svoja stada po betlehemskim brežuljcima. „Ne bojte se“, rekoše andželi preplašenim pastirima, „evo javljam vam blagovijest i veliku radost za sav narod. Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj, Krist, Gospodin. I evo vam znaka: naći ćete novorođenče povijeno u jaslama“ (Lk 2,10-12).

Tada potrčaše presretni pastiri dok se razlijegala gromoglasna pjesma nebeskih glasnika: „Slava na visinama Bogu, a na zemlji mir ljudima, miljenicima njegovim“ (Lk 2,14). Kad su zadihani dotrčali pred vrata štalice, bacili su se na koljena, veli Luka, i zahvaljivali Bogu što se toliko iščekivani trenutak ispunio te noći. Ovom osobitom događaju ne treba tumačenja. Sve je u njemu rečeno. Narod koji je u tmini hodio svjetlost vidje veliku. Gospodin je obznanio spasenje svoje i

svi krajevi svijeta vidješe spasenje Boga našega. Sva zemljo poklikni Gospodinu. Raduj se, kliči i pjevaj! U rođenom djetetu Isusu, koga je rodila Marija, dogodio se Božji poklon – dar zemlji, svim ljudima, svim vremenima i svim narodima.

2. I mi smo povodom toga događaja ove svete noći došli pokloniti se novorođenom malom djetetu koje leži u jaslama, u kripti ove katedrale. Došli smo pridružiti se sretnim pastirima kako bismo od srca klicali i pjevali Novorođenome Kralju. Zahvalni smo našim očevima koji su u vjerničkom zanosu sročili divne božićne pjesme. Njih ćemo ovih dana pjevati po našim crkvama i našim obiteljima. Tko od nas ne zna pjevati „Radujte se narodi“, „Kirie Eleison“, „Narodi nam se kralj nebeski“. Nema Hrvata katolika koji ovoga Božića neće klicati „U se vrime godišta“, „Božić nam je milo nam je, veselo, veselo“. Ispunjeni nutarnjim mirom i radošću svatko će iskreno poželjeti „Svim na zemlji mir veselje“.

U tom radosnom ozračju želim svima vama, ovdje nazočnima, kao i svima vašima kod kuće, želim čestit Božić. Neka novorođeni Isus obdari sve svojim blagoslovom i u Novoj 2018. godini. Neka je svima sretna i blagoslovljena ova sveta noć. Mir i blagoslov novorođenoga Isusa Krista neka počiva nad ovim gradom i ovom Nadbiskupijom, kao i u srcima njezinih žitelja. A njegovo rođenje neka ispuni naše duše istinskom čežnjom za nebeskim dobrima. Njemu slava u vijeke vjekova. Amen.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

MISA NA BOŽIĆ

Propovijed mons. Želimira Puljića u katedrali Sv. Stošije

1. Rođenje Isusa Krista, Spasitelja i Otkupitelja svijeta osobiti je događaj ljudske povijesti za koji velimo da zbio „u punini vremenâ“. Tada je, naime, u svijet opterećen grijehom, sukobima i ratovima sišla Ljubav, Istina, Pravednost i Svetost. Sveti Karlo Boromejski je govorio da su Božićni dani „vrijeme spasenja, mira i pomirenja za kojim su čeznuli drevni patrijarsi i proroci“. I dodaje da „Crkva to razdoblje liturgijske godine oduvijek svečano slavi i zahvaljuje vječnome Ocu što nam je poslao Onoga koji će nas poštenu življenju poučiti, priopćiti plodove krjeposti, obogatiti blagom svoje milosti i pozvati nas među baštinike vječnog života“. O tom otajstvenom Božjem dolasku na zemlju govore nam čitanja predviđena za ovu svečanost. Evanđelist Luka odveo nas je noćaš u Davidov grad Betlehem, te izvijestio o anđelima, pastirima i drugim protagonistima tog osobitog događaja.

Današnje evanđelje po Ivanu vodi na početke stvaranja i tumači kako se Božja Riječ, koja odvijeka postoji i po kojoj je sve stvoreno, utjelovila se, te u vremenu i prostoru čovjekom postala, što smo noćas svečano i pobožno obilježili. A to na simboličan način označava Gruberova himna „Tiha noć, sveta noć. Ponoć je, spava sve. Samo Marija s Josipom bdi. Divno djetešće pred njima spi. I rajske ga resi mir“. Tišina i šutnja, dakle, pomaže ljudima otkriti Božje lice u djetetu Isusu. Budući da je „svijet obolio od buke i galame“, kako piše filozof Kierkegaard, mir i tišina potrebni su nam danas kao zrak i voda. I knjiga Mudrosti, kada govorci o Božjem silasku, veli: „Dok je mirna tišina posvuda vladala i noć brzim tijekom stigla do sredine svoga puta, jurnula je tvoja svemoguća Riječ s nebesa, s kraljevskog prijestolja“ (Mudr 18, 14-15). Mir i tišina, ljubav radost i povjerenje glavna su obilježja ove velike liturgijske svetkovine.

2. To ćemo osjetiti kada ovih dana s djecom i priateljima budemo obilazili jaslice koje nam žele dočarati evanđeoske događaje. Tamo ćemo uz Mariju i Josipa naći skupinu pastira i mudraca s istoka koji imaju svoju poruku i značenje. Pastiri predstavaljavaju ljude koji su budni i u zvijezde zagledani. Oni su sposobni vidjeti stvari i onkraj privida, te u stavu klanjanja i adoracije obratiti se malom Novorođenom djetetu u jaslama. Mudraci koje zovemo i kraljevima predstavljaju ljude koji istražuju i propituju, poput znanstvenika i istraživača. Oni su uz to sposobni čitati i znakove

vremena. Zahvalni zvijezdi koja ih je dovela do Betlehema, oni prinose darove Spasitelju svijeta: Smirnu koja označava „novo rađanje i čuva tijelo od raspadanja“; zlato koje nije samo simbol bogatstva, već kao „mineralna svjetlost“ simbol je prosvjetljenja. Treći dar, tamjan, simbolizira dim i miris koji nosi naše molitve prema nebu. Tamjan spaja zemaljsko sa nebeskim. Stoga je ovoj trojici mudraca, čim su prepoznali Spasitelja svijeta, duši njihovo „sinulo novo svjetlo Božje slave“.

Zbog toga ovaj blagdan ima kozmičko značenje širih razmjera. Jer u tom događaju očitovalo se kraljevstvo Sina Božjega po kojemu smo spašeni, a i mi sami postali „sveti puk, kraljevsko svećenstvo, narod stečen da naviješta silna djela Gospodnja“, veli sveti Petar (1 Pt 2, 9). No, iako je Krist svojim silaskom na zemlju htio pristupiti svakom čovjeku, bez obzira iz kojeg plemena, puka i naroda bio, činjenica je da su ga samo dvije vrste ljudi prepoznale i radovale se njegovu dolasku. To su bili priprosti, jednostavnii siromašni pastiri, te učeni, mudri i poučljivi kraljevi s istoka. A to znači ako želimo u malom Djetu prepoznati Boga, treba nam jednostavno, otvoreno, poučljivo i djetinje srce. A za razumjeti ga potreban je um koji ga prihvata, darove donosi i iskreno mu se klanja, poput mudrih kraljeva s Istoka.

3. Braćo i sestre u Kristu! Utjelovljeni Isus želi nas pohoditi u našim domovima i priključiti se našem obiteljskom zajedništvu. On i ove godine dolazi ususret, zove nas i traži. Andeoski korovi su ga dopratili do ove naše suzne doline. Odliježe pjesma radosti i mira: Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima dobre volje! Požurimo mu ususret reći da je on mir i čežnja duše naše. I uputimo mu ponizno molitveni vapaj: Dođi, Gospodine! U djetetu Isusu, naime, kojega je rodila Marija, nebeski Otac je poklonio zemlji, ljudima, vremenima i narodima svoj najdragocjeniji dar: Jedinorođenoga Sina Isusa Krista, koji je s neba sišao „radi nas ljudi i radi našeg spasenja“.

Neka nama, koji ćemo uz pjesmu i molitvu slaviti Božić i razmišljati o velikom događaju Božjega dolaska na ovu zemlju, Novorođeni Isus daruje priprosto i jednostavno srce pastira, kao i mudri i poučljivi um kraljeva kako bismo ovih božićnih dana mogli pjevati, moliti i ponavljati: Radujte se narodi, kad čujete glas! Vama, ovdje nazočnima, kao i svim slušateljima koji nas prate preko valova radio Zadra, posebice starima i bolesnima, želim čestit Božić i već sada sretnu i blagoslovljenu Novu 2018. godinu, koja neka bude ispunjena mirom, radošću, ljubavlju i blagostanjem. Ali, i čežnjom za nebeskim dobrima. Jer, Dijete nam se rodilo, Bog nam je darovan! Christus natus est nobis: venite adoremus! Neka mir Božji, koji nam je Isus po Duhu Svetom darovao, zavlada u srcima i savjestima ljudi, obitelji i naroda. Tako neka bude. Amen.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Katedrala, 25. prosinca 2017.

ODREDBE

Broj: 1377/2017.

Zadar, 6. studenoga 2017.

Predmet: Krševanovi dani kršćanske kulture - obavijest i program

Svećenicima i redovnicima u Nadbiskupiji

Poštovani,

Zadarska nadbiskupija i ove godine organizira 'Krševanove dane kršćanske kulture' koji će se održati od 7. listopada 2017. do 15. siječnja 2018. Program ovih dana uključuje vjerske, kulturne i društvene sadržaje. Evo predviđenog programa (prilog).

Dostavljaju se svećenicima i redovnicima na znanje ove prigodne obavijesti o planiranim 'Krševanovim danim kršćanske kulture' u Zadru sa zamolbom neka o tome obavijeste vjernike i potaknu na sudjelovanje.

S poštovanjem Vas pozdravljamo,

don Roland Jelić, ravnatelj Sjemeništa

don Josip Lenkić, kancelar

KRŠEVANOVI DANI KRŠĆANSKE KULTURE

(listopad – studeni - prosinac 2017. - siječanj 2018.)

Datum ,Sadržaj,Mjesto,Izvršitelj

7. 10., Svečana Večernja uoči sv. Šime, Sv. Šime, Nadbiskup

8. 10., Blagdan sv. Šime, Sv. Šime, Nadbiskup

23. 10. , Proslava Dana Škole, Kl. gimnazija Ivana Pavla II., Mons. Juraj dr. Batelja

25. 10. , Od poraza do pobjede. Povijest hrvatske polit. emigracije 1945.-1990. , Sjemenište, Mr. sc. Šime Letina, Don Elvis dr. sc. Ražov

2. 11., A. Stradella,Pieta Signore; J. Bach, Bist du bei mir; Albinoni, Adagio..; Pergolesi, Stabat Mater, Katedrala - 19,30 h, Mo. Žan. Morović

16. 11., O nazočnosti kapucina u Zadru od 18. do 20. st., Sjemenište – 19 h, Don Zdenko dr. sc. Dundović

22.11., Biblija nije udžbenik astronomije, a Zemlja nije ravna ploča, Sjemenište -19, 30 h, Prof. dr. sc. Josip Faričić

22.- 27. 11., Crkve u staroj jezgri grada Zadra – otete zaboravu - izložba, Kl. gimnazija Ivana Pavla II., Prof. Elvira Katić, Prof. Marina Maruna

23. 11. , Svečana Večernja uoči blagdana sv. Krševana, zaštitnika Grada , Koncert uz blagdan svetog Krševana, Katedrala – 18 h, 19 h, Nadbiskup, mo. Žan Morović

24. 11. , Blagdan svetog Krševana, Katedrala – 18h, Nadbiskup

28. 11., Porušene crkve Zadarske nadbiskupije tijekom Domovinskog rata (1991. -1995.) , Sjemenište – 19 h, prof. Božo Došen

ODREDBE

5. 12. , Zadarski nadbiskup Minuccio Minucci (1596.-1604.) i njegova jadranska misija, Dvora na Kneževe palače - 19 h, prof. dr. sc. Josip Vrandečić, prof. dr. sc. Marko Trogrlić

14. 12., Glagoljske matice umrlih župe sv. Nikole u Božavi od 1731. do 1842., Sjemenište –19h, prof. dr. sc. Ante Uglešić, prof. dr. sc. Josip Faričić, prof. dr. sc. Kristijan Juran

15. 12., Portreti zadarskih nadbiskupa, Gradska loža – 18 h, dr. sc. Ante Gverić, dr. sc. Stipan Kujundžić

27. 12. , I. Nižić, Svit za Spasom vapije (oratorij) Zbor Condura Croatica, Katedrala – 19 h, mo. Ivo Nižić

5. 01., II. božićni festival klapa, Dvorana Sveučilišta – 19 h, mo. Žan Morović

6. 01., Božićni koncert klapa, Sv. Frane - 20 h, mo. Žan Morović

10. 01., Dostojanstvo braka i obitelji, Sjemenište – 19 h, gđa. Nikolina Nakić

14. 01., Večernja uoči svetkovine sv. Stošije, Katedrala – 18 h, Nadbiskup

15. 01., Svetkovina sv. Stošije, Katedrala, Nadbiskup

Broj: 1385/2017.

Zadar, 9. studenoga 2017.

Predmet: Đakonsko ređenje u Katedrali - 26. studenoga 2017.

Svim župnim uredima i samostanima u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici,

Drago mi je što Vas mogu obavijestiti da će na svetkovinu Krista Kralja, u nedjelju, 26. studenoga 2017., za vrijeme euharistijskog slavlja u katedrali svete Stošije u Zadru, u 11 sati, zarediti četvoricu đakona.

Kandidati za đakonsko ređenje su trojica akolita Zadarske nadbiskupije: Tomislav Končurat iz župe Kali, Ivan Jordan iz župe Ljubač, Luka Šustić iz župe sv. Stošije u Zadru, te jedan član Benediktinskog samostana Ćokovac, br. Leopold Ninoslav Jagešić iz župe sv. Josipa u Zenici.

Pozivam braću svećenike koji mogu priključiti se euharistijskom slavlju ređenja, a sve potičem pratite molitvom naše ređenike i s ljubavlju ih prihvate kao članove prezbiterija naše Nadbiskupije.

I dok Bogu zahvaljujemo za dar njihovoga zvanja, molimo za naše ređenike, za njihov rast u vjeri i apostolskom žaru, da velikodušno i hrabro stave svoj život u službu Gospodinu.

Ovim ujedno molim braću svećenike neka u nedjelju, 19. studenoga 2017., na misama s narodom obavijeste vjernike o ovom događaju i potaknu ih sudjelovati na obredu ređenja u Katedrali.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov u Gospodinu,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1453/2017.

Zadar, 30. studenoga 2017.

Predmet: Proslava blagdana sv. Nikole - dan pomoraca i ribara

Svim župnim uredima, upraviteljima crkava u Gradu i svim pomorskim ustanovama u gradu Zadru

Draga braćo svećenici, dragi Kristovi vjernici,

Sveti Nikola biskup, čiji blagdan slavimo 6. prosinca 2017., u našoj se Crkvi slavi - osim kao dan darivanja djece - također kao dan pomoraca, ribara i svih 'ljudi od mora'. Po naravi svoga posla pomorci i ribari izloženi su danonoćno velikim naporima i opasnostima. Crkva, naime, skrbi o pomorcima na specifičan način jer je prepoznala kako je i njihov život poseban i specifičan. Žitelji našega Grada i čitavog našeg kraja stoljećima su životom i radom vezani za more, pomorstvo i ribarstvo.

Ovime pozivam sve pomorce i ribare, djelatne i umirovljene, njihove obitelji, pomorske ustanove, posade brodova, profesore, studente i učenike Pomorske škole i Visoke pomorske škole u Zadru, djelatnike putničkih agencija i sve koji su na bilo koji način povezani s morem, da se u srijedu, 6. prosinca, euharistijskim slavljem u našoj Katedrali u 11 sati ujedinimo u molitvi i zahvali za sve žive i preminule djelatnike pomorskih službi.

Svima pozdrav u Gospodinu,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1460/2017.

Dostavlja se svećenicima, redovnicama, redovnicim i katehetama slijedeća dva dopisa:

1. Pripreme za Treći nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji (Br. 1458/2017.)

U vidu daljnje pripreme za Treći nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji u Solinu, u rujnu 2018., naznačio sam nekoliko kateheza o očinstvu i majčinstvu koje se može pronaći na elektroničkim adresama. Uz to čini mi se vrlo urgentnim i važnim uvoditi obitelji u liturgiju molitve. Za to smo im potrebni mi svećenici, redovnici, katehete koji će ih u tome poučiti, potaknuti, podržavati i uvoditi. Jer, nažalost, obiteljska molitva je zamrla, pa je valja ponovno vraćati u domove naših obitelji.

2. Poziv na molitvu za mir i pravdu kod nas i u svijetu (Br. 1459/2017.)

Vijest o presudi hrvatskim generalima iz Bosne i Hercegovine duboko je potresla Hrvate u BiH, kao i žitelje diljem Hrvatske koja je od početka podržavala osnivanje tog međunarodnoga sudsista, jer je bila izložena nemilosrdnoj agresiji jugoslavenske vojske i srpskih paravojnih formacija.

Usprkos ogromnih patnji i stradanja naš je narod imao visoki stupanj povjerenja i zajedništva, suradnje i solidarnosti. Zahvaljujući upravo tomu stekli smo slobodu i nezavisnost, iako su se tomu protivili brojni svjetski političari. Tomu su najviše doprinijeli naši branitelji i generali, brojni vjernici svojim molitvama i svećenici utješnim riječima, sakramentima, te karitativnom i duhovnom potporom. I u ovom sadašnjem trenutku valja nam nastaviti istim žarom i vjerom moliti se i boriti za pravdu i istinu, kod nas i u svijetu. Svećenici i katehete mogu se poslužiti ovom okružnicom u svojim katehezama, susretima i nagovorima. A preporučuje se i održati kakav molitveni susret za mir i pravdu kod nas i u svijetu (misa, krunica, klanjanje, služba riječi).

Zadar, 30. studenoga 2017.

† Želimir Puljić, nadbiskup

**Uz Godinu očinstva i majčinstva
- priprema za Treći nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji -**

U sklopu pastoralnog plana za 2017./2018. rekao sam na Katehetskom danu ove godine kako bi okvirna tema naših susreta u župama bila: „Očinstvo i majčinstvo - dva lica roditeljskog poslanja“. Naime, ne samo u vidu pripreme za susret hrvatskih katoličkih obitelji u Solinu, već općenito, rad s obiteljima za nas je „pastoralni kruh svagdašnji“. U tom vidu osmišljene su i ove mjesečne svećeničke rekolekcije, a trebale bi biti i župne i dekanatske obnove, kao i naši regionalni susreti na hodočasničkim svečanostima.

No, uz katehetske teme, nagovore i propovijedi o obiteljskoj problematici, valja nam se potruditi i uložiti dodatni napor da pomognemo ljudima otkriti ljepotu i važnost zajedničke molitve. Blagoslov obitelji, koji će uskoro započeti, dobra je prigoda „izvidjeti teren“ gdje bi se moglo započeti s praksom „večernje zajedničke molitve“. Kao priručna pomoć moći će poslužiti i „prigodni molitvenik“ s kratkim tumačenjem dijelova svete Mise koji bi uskoro trebao biti tiskan. Obitelji ovogodišnjih prvopričešnika i krizmanika mogu također biti dobar povod da ih se ne samo „po-uči u vjeri“, nego i „uveđe u obiteljsku liturgiju molitve“. Za početak su potrebni svećenici da ih u to uvedu jer obiteljska je molitva zamrla.

U prilogu nekoliko naslova kateheza koje se može naći na naznačenoj internetskoj adresi kao pomoć za homilije ili obiteljske susrete. A mogu se nabaviti i gotovi udžbenici.

Bog – izvor, a brak temelj očinstva

http://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/wp-content/uploads/2017/02/izazov_ocinstva-01.pdf

http://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/wp-content/uploads/2017/02/izazov_ocinstva-02.pdf

Zaštita života – preduvjet očinstva

http://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/wp-content/uploads/2017/02/izazov_ocinstva-03.pdf

Ranjeno očinstvo

http://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/wp-content/uploads/2017/02/izazov_ocinstva-05.pdf

Duhovno očinstvo

http://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/wp-content/uploads/2017/02/izazov_ocinstva-06.pdf

Otac u Crkvi i u društvu

http://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/wp-content/uploads/2017/02/izazov_ocinstva-07.pdf

http://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/wp-content/uploads/2017/02/izazov_ocinstva-08.pdf

Brak - oslonac majčinstva

<https://obitelj.smn.hr/priprava/kateheze-u-godini-majcinstva/22-kateheze-hbk/67-2-brak-oslonac-majcinstva>

Žena u kulturi provizornosti i privremenosti

<https://obitelj.smn.hr/priprava/kateheze-u-godini-majcinstva/21-kateheze-smn/58-1-zena-u-kulturi-provizornosti-i-privremenosti>

Tko će naći ženu vrsnu? (Izr 31,10) - Evo ti majke (Iv 19, 27)

<https://obitelj.smn.hr/priprava/kateheze-u-godini-majcinstva/21-kateheze-smn/60-3-tko-ce-naci-zenu-vrsnu-izr-31-10-evo-ti-majke-iv-19-27>

Poslanje žene u braku i obitelji

<https://obitelj.smn.hr/priprava/kateheze-u-godini-majcinstva/21-kateheze-smn/82-5-poslance-zene-u-braku-i-obitelji>

Zadar, 29. studenoga 2017.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Broj: 1459/2017.

Zadar, 30. studenoga 2017.

Predmet: Poziv na molitvu za mir i pravdu kod nas i u svijetu

Dragi svećenici, braćo i sestre u Kristu!

1. Vijest o presudi hrvatskim generalima iz Bosne i Hercegovine duboko je potresla Hrvate u BiH, kao i žitelje diljem Hrvatske koja je od početka podržavala osnivanje tog među-narodnoga sudišta, jer je bila izložena nemilosrdnoj agresiji jugoslavenske vojske i srpskih paravojnih formacija. No, na kao što znamo na tom sudištu događali su se veliki „politički lomovi“ jer, ono je osnovano da bude „u službi politike“. A kao „politička ustanova s određenim ciljevima“, kako piše u „Haaškoj formuli“ (V. Starešina) stjecalo se dojam kako se Hrvatsku „haaškim sudom ucjenjivalo“ i vršilo pritisak. Razumljivo je onda zašto je pokojni kardinal Franjo Kuharić savjetovao odgovornima u javnom životu neka se ni pred kim „ne klanjaju i ne daju ucjenjivati“. Ni kreditima, ni obećanjima, ni ulaskom u EU. „Sloboda se ne prodaje ni za kakvo blago“, ostavili su nam stari Dubrovčani trajnu opomenu u kamenu.

Nije stoga bez temelja Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti priopćila da je „presuda Haaškog suda šestorici Hrvata iz BiH nepravedna, da nije utemeljena na povijesnim činjenicama i neće pridonijeti pomirenju, te da u ratnim događanjima u BiH s hrvatske strane nije postojao udruženi zločinački pothvat“ (Hina, 29.11.2017.). A to je znanstveno pokazao i ustavni sudac Mate Arlović knjigom „Hrvatska Zajednica Herceg Bosna“ u kojoj dokazuje kako je njezino osnivanje bilo „utemeljeno na člancima Ustava Socijalističke Republike BiH radi obrane svojih mesta i ognjišta i pružanja otpora srpskom naoružanom agresoru“. Arlović uz to razrađuje, pravno dokazuje, otklanja i pobija optužbu da je Republika Hrvatska s vodstvom Hrvata iz BiH bila povezana „u udruženi zločinački poduhvat radi pripajanja dijela BiH Hrvatskoj“. Posebice znanstvenim argumentima obara neutemeljenu tezu da su „Miloše-vić i Tuđman dogovorili podjelu Bosne i Hercegovine“. Tu tezu, nažalost, još uvijek ponavljaju nositelji velikosrpske politike, kao i neki ugledni predstavnici muslimana, Bošnjaka. A nasjedaju joj i neki hrvatski javni djelatnici i novinari koji „imaju problema što se Hrvatska oslobođila“. Jer, oni je nisu ni željeli, ni sanjali; a kamo li za nju se borili i od agresije branili.

2. Razumjet ćete stoga što sam na vijest o oslobađajućoj presudi Anti Gotovini i Mladenu Markaču, uskliknuo „punim plućima“ (16. studenog 2012.): „Raduj se, zemljo Hrvatska, jer ovom oslobađajućom presudom završava tvoja dugogodišnja muka u ratu i teškom poratnom vremenu. Ovim činom konačno je završen obrambeni rat u Hrvatskoj“. No, pri tomu sam naglasio kako „bitka za istinu, pravdu i slobodu na Haaškom tribunalu nije završena“. To se, evo, obistinilo ovom presudom šestorici Hrvata iz BiH. Neugodno nas je zatekla presuda koja ne počiva na „povijesnim činjenicama“, već na političkim motivima i razlozima izjednačavanja krivnje i ne definiranja razlike između agresora i žrtve. U tom vidu osjećam kako nam je sada potrebno mirno, dostojanstveno i hrabro nastaviti svjedočiti za istinu. A uz to još jače osobno i zajednički usrdno se Bogu moliti. Kao što smo činili u tijeku rata i agresije na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, kada smo žarko sklapali ruke i čvrsto se držali zajedno.

Tada smo, naime, usprkos ogromnih patnji i stradanja imali visoki stupanj povjerenja i zajedništva, suradnje i solidarnosti. To je bilo okrunjeno slobodom i nezavisnošću zemlje, iako su se tomu protivili brojni svjetski političari. Tomu su najviše doprinijeli naši branitelji i generali,

ODREDBE

brojni vjernici svojim molitvama i svećenici utješnim riječima, sakramentima, te karitativnom i duhovnom potporom. I sada kao vjernici imamo pravo i obvezu moliti se i boriti za pravdu i istinu. Preporučimo stoga u molitve uznike Hrvate u Haagu s njihovim obiteljima. Sjetimo se posebice pokojnoga generala Praljka i njegove obitelji. Uključimo u molitve sve ranjene, nestale i ponižene diljem Bosne i Hercegovine i svijeta. Neka Gospodar povijesti i ljudskih sudsudbina daruje svoju pomoć i utjehu svima koji pate i trpe zbog nepravde, te svim proganjima diljem svijeta udijeli pravi mir srca koji on jedino darovati može.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Broj: 1517/2017.

Predmet: U susret blagdanu svete Stošije

Zadar, 18. prosinca 2017.

Župnim uredima i samostanima u nadbiskupiji

Hodočašća su bila i ostala prokušan način odgoja u vjeri. Neka u devetnici svete Stošije kao i dosada hodočaste vjernici iz dekanata prema donjem rasporedu. A predvoditelji euharistijskog slavlja neka za homiliju koriste materijal koji je sugeriran na svećeničkoj rekolekciji od 29. studenoga 2017. (br. 1458/2017.) uz „Godinu očinstva i majčinstva“ kao pripremu za „Treći nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji“ u Solinu (u rujnu 2018.).

Dan, Predložena tema propovijedi, Dekanati koji sudjeluju

7. 01., Krštenje Gospodinovo , - slavi se u župama -

8. 01., Bog – izvor, a brak temelj očinstva, Zadar Istok i Zapad

9. 01., Ranjeno očinstvo, Biograd i Pašman

10. 01., Brak - oslonac majčinstva, Benkovac i Zemunik

11. 01., Tko će naći ženu vrsnu? (Izr 31,10) - Evo ti majke (Iv 19, 27), Novigrad i Ražanac

12. 01., Poslanje žene u braku i obitelji, Nin i Pag

13. 01., Duhovno očinstvo, Dugi Otok, Silba i Ugljan u 9h

14. 01., 2. nedjelja kroz godinu – Sveta Misa i Svečana Večernja, Katedrala u 18 sati

15. 01., Misu u 11 sati predvodi mons. Vjekoslav Huzjak bjelovarsko-križevački biskup, a večernju misu predvodi biskup Jure Bogdan

Sveta Misa u katedrali tijekom devetnice slavi se u 18 sati. Molim dekane neka dogovore tko će predvoditi euharistijsko slavlje kako bi pripremio homiliju prema zadanoj temi. Homilije dostaviti na Ordinariat za arhiv (ili Vjesnik). Želim plodne dane priprave za svetkovinu naše nebeske zaštitnice, te Božjim blagoslovom ispunjene dane Nove 2018. godine. Svima pozdrav u Gospodinu,

don Igor Ikić, vikar za pastoral

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1474/2017.

Zadar, 5. prosinca 2017.

Predmet: Pobačaj i ovlast odrješenja

Nakon što je zatvorio Sveta vrata Vatikanske bazilike i zaključio izvanrednu Godinu milosrđa, papa Franjo je nakon molitve Angelusa (21. studenog 2016.) potpisao svoje apostolsko pismo ‘Misericordia et misera’ (‘Milosrđe i bijednica’) upućeno čitavoj Crkvi kako bi nastavila živjeti

milosrđe doživljeno tijekom Izvanrednog jubileja. Iz toga se vidi Papina želja da Božje milosrđe ne bude zatvoreno samo u okvir jedne Godine.

Apostolskim pismom papa Franjo je odlučio podijeliti svim svećenicima ovlast odrješenja od grijeha pobačaja za one koju su ga počinili i skrušena srca traže oproštenje.

U tom vidu svi svećenici, koji imaju ovlast isповijedanja (jurisdikciju) u Zadarskoj nadbiskupiji, imaju ovlast odrješenja od kazne izopćenja zbog sudjelovanja u vršenju pobačaja (Kan. 1398) do donošenja novih propisa.

Pozdravljam Vas i blagoslivljam.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Broj: 1475/2017.

Zadar, 5. prosinca 2017.

Predmet: Nedjelja Caritasa

Župnim uredima i samostanima u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici!

Nedjelja Caritasa tradicionalno se obilježava 3. nedjelje došašća. Usmjerena je crkvenoj javnosti i provodi se odlukom hrvatskih biskupa, ove godine u nedjelju, 17. prosinca 2017., kada će se u svim crkvama prikupljati novčani prilozi vjernika namijenjeni djelovanju Caritasa.

Hrvatski Caritas dostavio Vam je poslanicu mons. Josipa Mrzljaka, predsjednika Hrvatskog Caritasa za ovogodišnju nedjelju Caritasa i druge materijale, na župne uredе.

Potičem Vas, draga braćo svećenici, da dolično i zauzeto obilježite nedjelju Caritasa u svojim župama. Podsjećam kako je milostinja te nedjelje u svim crkvama i na svim svetim Misama namjenska i treba je čim prije dostaviti u Ekonomat s naznakom 'Za Caritas'.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov u Gospodinu.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Broj: 1476/2017.

Zadar, 5. prosinca 2017.

Predmet: Božićno čestitanje Nadbiskupu

- SVIM PREČASNIM DEKANIMA
- SVIM ŽUPNICIMA I UPRAVITELJIMA CRKAVA U GRADU ZADRU
- SVIM REDOVNIČKIM ZAJEDNICAMA U GRADU ZADRU
  - SVEĆENIČKOM DOMU 'ZMAJEVIĆ'
  - NADBISKUPSKOM SJEMENIŠTU 'ZMAJEVIĆ'
  - TEOLOŠKO-KATEHETSkom ODJELU SVEUČILIŠTA U ZADRU
  - KLASIČNOJ GIMNAZIJI IVANA PAVLA II.
  - CARITASU ZADARSKE NADBISKUPIJE
- DJELATNICIMA SREDIŠNJIH USTANOVA ZADARSKE NADBISKUPIJE

Poštovani,

Božićno i novogodišnje čestitanje o. Nadbiskupu svećenika, redovnika, redovnica i djelatnika u središnjim ustanovama Nadbiskupije održat će se u subotu, 23. prosinca 2017. u Nadbiskupskom domu u Zadru (Poljana pape Ivana Pavla II. 1., ulaz s Foruma) u 12,00 sati.

Svima pozdrav u Gospodinu,

don Josip Lenkić, kancelar

ODREDBE

Broj: 1477/2017.

Zadar, 5. prosinca 2017.

Predmet: Božićni blagdani - raspored bogoslužja i događanja

Župnim uredima i samostanima u Nadbiskupiji

1. U nedjelju, 24. prosinca 2017. o. Nadbiskup predvoditi će misu Polnoćku u Katedrali u 24,00 sata.
2. Na svetkovinu Rođenja Gospodinova - Božić, 25. prosinca 2017. misno slavlje u Katedrali u 11 sati predvoditi će o. Nadbiskup
3. Na blagdan sv. Stjepana, Prvomučenika, 26. prosinca 2017., misno slavlje u crkvi sv. Šime u 18 sati predvoditi će o. Nadbiskup.
4. U srijedu, 27. prosinca 2017. u Katedrali, s početkom u 19,30 sati održati će se oratorij ‘Svit za Spasom vapije’ (mo. Ivo Nižić i zbor Condura Croatica Zadar).
5. U nedjelju, 31. prosinca 2017. misu zahvalnicu i svečani ‘Tebe Boga hvalimo’ za proteklu građansku godinu u Katedrali u 18 sati predvodi će o. Nadbiskup.
6. Na svetkovinu Marije Bogorodice i Svjetski dan mira 1. siječnja 2018. misno slavlje u Katedrali u 11 sati predvoditi će o. Nadbiskup.
7. U petak, 5. siječnja 2018. u Svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru u 19 sati održati će se II. Božićni festival klapa.

8. Misno slavlje na svetkovinu Bogojavljenja, u subotu, 6. siječnja u 11 sati u Katedrali predvoditi će o. Nadbiskup. Taj dan je ujedno i početak Devetnice za svetkovinu sv. Stošije, zaštitnice naše Nadbiskupije. U 20 sati u crkvi sv. Frane u Zadru održati će se Božićni koncert klapa.
9. U srijedu, 10. siječnja 2018. u Nadbiskupskom sjemeništu „Zmajević“ u Zadru u 19 sati gđa. Nikolina Nakić, blogerica, novinarka Večernjeg lista i kolumnistica web stranice Bitno.net održat će tribinu na temu: „Dostojanstvo braka i obitelji“.

Svim vjernicima, kao i svim ljudima dobre volje, od srca želimo čestit Božić i blagoslovljenu Novu godinu. Svima pozdrav u Gospodinu,

don Josip Lenkić, kancelar

Broj: 1478/2017.

Zadar, 5. prosinca 2017.

Predmet: Misna tablica

Svi dijecezanski svećenici, aktivni i umirovljeni, župni vikari i svećenici redovnici dužni su predati Nadbiskupskom ekonomatu, do 19. siječnja 2018. godine, popunjenu Misnu tablicu za IV. tromjeseće 2017. godine, kao i tablicu za III. tromjeseće ukoliko to još nisu učinili.

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1479/2017.

Zadar, 5. prosinca 2017.

Predmet: Obveze prema Ekonomatu

Svaka župa, bilo da je povjerena dijecezanskom bilo redovničkom svećeniku, dužna je do 19. siječnja 2018. godine, podmiriti svoje obveze i dugovanja prema Nadbiskupiji kako slijedi:

- a. Obveze župa: Milostinja: Velikog petka - ‘Božji grob’ (50 %); ‘Petrov novčić’ (12. nedjelja kroz godinu); Misija nedjelja (29. nedjelja kroz godinu); Nedjelja Caritasa (3. nedjelja došašća); blagdan Sv. Obitelji - Dan iseljenika (50%); 30 % brutto od redovnih prihoda; 10 % od prodaje ili

najma crkvene imovine ukoliko je bio slučaj; Takse od sprovoda i vjenčanja.

b. Osobni doprinos svećenika: Binacija i trinacija (Misna tablica); Fond za svećenička zvanja (dobrovoljno); Osobni doprinos za svećeničku rekolekciju (500,00 kn); Dobrovoljni doprinos za Svećenički dom; Eventualni dug Nadbiskupskom ekonomatu.

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1480/2017.

Zadar, 5. prosinca 2017.

Predmet: Izvadak iz Blagajničkog dnevnika

Svaki je župnik, dijecezanski i redovnički, dužan prema obrascu Nadbiskupskog ekonomata, do 19. siječnja 2018. godine, predati Ekonomatu Izvadak iz Blagajničkog dnevnika za 2017., za župu/župe svoga upravljanja i posluživanja.

Izvadak iz Blagajničkog dnevnika podnose također Teološko-katehetski odjel Sveučilišta u Zadru, Klasična gimnazija Ivana Pavla II., Sjemenište, Svećenički dom, Koludrički samostani Benediktinci u Zadru i Pagu.

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1481/2017.

Zadar, 5. prosinca 2017.

Predmet: Prijepis Matice krštenih, vjenčanih i umrlih za 2017.

Statistika župe za 2017.

Svaki je župnik dužan do 19. siječnja 2018. godine predati Nadbiskupskom ordinarijatu:

1. Prijepis Matice krštenih, vjenčanih i umrlih za 2017. godinu.

Po svršetku svake kalendarske godine župnik zaključuje upis u matice i parice zaključnim brojem i ovjerava svojim potpisom i župnim pečatom. Ako tijekom godine ne bi bilo nijednog upisa u maticu, neka župnik to ubilježi u maticu i parice za dotičnu godinu i ovjeri svojim potpisom i župnim pečatom i dostavi Ordinarijatu.

2. Statistiku župe za 2017. godinu (prema priloženom obrascu).

Također, potrebno je službeno javiti dopune ili eventualne obavijesti drugim župnim uredima i zaključiti uredno uredske poslove za 2017. godinu.

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1482/2017.

Zadar, 5. prosinca 2017.

Predmet: Raspored misa za članove pokreta 'Pro familia et iuventute christiana'

Određujem da prezbiteri prikažu po jednu svetu misu za članove pokreta 'PRO FAMILIA ET IUVENTUTE CHRISTIANA' prema niže navedenom rasporedu. Koliko god je moguće treba se pridržavati naznačenih subotnjih datuma za služenje svete mise na ovu nakanu, prikazujući tako žrtvu za kršćanske obitelji i mlade.

ODREDBE

SIJEČANJ 2018.

- 6. Mons. Želimir Puljić, nadbiskup
- 13. Don Milivoj Bolobanić i don Jerko Gregov
- 20. Mons. Janko Segarić i don Marin Batur
- 27. Mons. Ivan Mustać i don Božo Barišić

VELJAČA 2018.

- 3. Don Filip Kucelin i don Stipe Mustapić
- 9. Don Thomas Vargas i don Zbigniew J. Korcz
- 17. Don Zdenko Dundović i don Zvonimir Mikulić
- 24. Samostan sv. Kuzme i Damjana (Ćokovac)

OŽUJAK 2018.

- 3. Don Damir Šehić
- 10. Don Mario Sikirić i don Šimun Šindija
- 17. Samostan sv. Mihovila (Zadar)
- 24. Don Srećko Petrov

TRAVANJ 2018.

- 7. Don Zdravko Katuša i don Alojzije Knežević
- 14. Don Šime Kevrić
- 21. Don Josip Lenkić i don Mario Akrap
- 28. Don Ivica Jurišić i don Ivan Perković

SVIBANJ 2018.

- 5. Samostan sv. Frane (Zadar)
- 12. Don Marinko Duvnjak i don Ivica Bašić
- 19. Don Tomislav Vlahović
- 26. Don Boris Pedić i don Slavko Ivoš

LIPANJ 2018.

- 2. Mons. Šime Perić i don Jerolim Lenkić
- 9. Don Andelo Zorić i don Šime Žilić
- 16. Don Ante Sorić i don Martin Jadreško
- 23. Don Pavao Zubčić i don Mario Soljačić
- 30. Don Darko Marušić i don Tomislav Planić

SRPANJ 2018.

- 7. Mons. Pavao Kero

- 14. Don Zenko Milić i don Andrzej Jan Stepien

- 21. Salezijanci - Zadar (Arbanasi)

- 28. Don Tomislav Dubinko

KOLOVOZ 2018.

- 4. Don Tomislav Baričević i don Jure Zubović
- 11. Don Gašpar Dodić i don Tomislav Sikirić
- 18. Don Krešo Ćirak i don Josip Radić
- 25. Samostan sv. Pavla (Školjić)

RUJAN 2018.

- 1. Don Igor Ikić
- 8. Don Damir Juričin i don Domagoj Kelava
- 15. Don Ivan Babjak i don Valter Kotlar
- 22. Don Josip Lisica i don Roland Jelić
- 29. Don Marinko Jelečević i don Dario Tičić

LISTOPAD 2018.

- 6. Don Mladen Kačan i don Darijo Matač
- 13. Don Elvis Knežević
- 20. Don Nikola Tokić i don Zvonimir Čorić
- 27. Don Josip Dučkić

STUDENI 2018.

- 3. Don Andelko Buljat i mons. Nikola Dučkić
- 10. Mons. Eduard Peričić i don Ivan Rončević
- 17. Samostan sv. Pavla - Verbiti (Zadar)
- 24. Mons. Joso Kokić i don Jerko Vučeta

PROSINAC 2018.

- 1. Don Mario Gržanov i don Elvis Ražov
- 8. Don Tihomir Vulin i don Stjepan Vinko
- 15. Don Josip Radojica Pinčić i don Ante Delić
- 22. Don Ante Dražina
- 29. Samostan Bezgrešnog začeća BDM (Karin)

Uz pozdrav u Gospodinu,

† Želimir Puljić, nadbiskup

KRONIKA

STUDENI 2017.

1. studenoga, na svetkovinu Svih svetih, Nadbiskup je u katedrali sv. Stošije predvodio sv. Misu, a popodne na Gradskom groblju predvodio je Službu riječi s odrješenjem za pokojne.
2. studenoga, na spomen svih vjernih mrtvih, Nadbiskup je u katedrali sv. Stošije predvodio sv. Misu za pokojne svećenike i biskupe nakon čega je na grobnici zadarskih nadbiskupa molio molitvu odrješenja.
5. studenoga, na prvu godišnjicu proglašenja blaženim fra Serafina Glasnovića Kodića, Nadbiskup je u Kistanjama Nadbiskup je predvodio sv. Misu i blagoslovio portret blaženika.
7. studenoga. Nadbiskup je sudjelovao na predstavljanju knjige mons. Juraja Batelje „Komunistički progon i mučeništvo blaženoga Alojzija Stepinca“ u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu u Zagrebu.
8. studenoga, u prostorijama HBK održan je sastanak Vijeća HBK za kulturu pod predsjedanjem Nadbiskupa.
12. studenoga, Nadbiskup je sudjelovao na 34. hodočašću vjernika Zadarske nadbiskupije sv. Nikoli Taveliću u Šibenik te predvodio sv. Misu.
16. studenoga, Nadbiskup je u Općoj bolnici Zadar predao donaciju korizmene akcije za potrebe liječenja onkoloških bolesnika Zadarske županije.
18. studenoga, na 26. obljetnicu stradanja Škabrnje u Domovinskom ratu Nadbiskup je sudjelovao na misnom slavlju koje je predslavio vojni ordinarij mons. Jure Bogdan.
18. studenoga, u sklopu duhovne obnove u katedrali sv. Stošije Nadbiskup je predvodio sv. Misu.
19. studenoga, na Svjetski dan siromaha Nadbiskup je pohodio Caritas Zadarske nadbiskupije i susreo se sa korisnicima Pučke kuhinje.
21. studenoga, na svetkovinu sv. Maura zaštitnika Porečko-Pulske biskupije Nadbiskup je u Eufrazijevoj bazilici predvodio sv. Misu i procesiju.
23. studenoga, u katedrali sv. Stošije Nadbiskup je predvodio svečanu Večernju uoči blagdana sv. Krševana.
24. studenoga, na blagdan sv. Krševana Nadbiskup je predvodio sv. Misu u katedrali sv. Stošije.
26. studenoga, na svetkovinu Krista Kralja Nadbiskup je u katedrali sv. Stošije predvodio sv. Misu sa obredom ređenja đakona.
27. studenoga, u nadbiskupskoj palači Nadbiskup je primio rektoricu zadarskog Sveučilišta prof. dr. sc. Dijanu Vican.
29. studenoga. Nadbiskup je sudjelovao na rekolekciji u Sjemeništu.

PROSINAC 2017.

- 2 prosinca, u Nadbiskupskom sjemeništu „Zmajević“ Nadbiskup je sudjelovao na stručnom skupu za vjeroučitelje na temu Katolički vjeronauk u korelaciji s Likovnom kulturom.
4. prosinca, Nadbiskup je predvodio misu zornicu u katedrali sv. Stošije.
5. prosinca, u župi Presvetog Srca Isusova na Voštarnici, Nadbiskup je predvodio misu zornicu.
5. prosinca, Nadbiskup je sudjelovao na obilježavanju Dana volontera u Pučkoj kuhinji Caritasa Zadarske nadbiskupije.
5. prosinca, dvorani Kneževe palače Nadbiskup je sudjelovao na predstavljanju knjige Josipa Vrandečića „Zadarski nadbiskup Minuccio Minuccii i njegova jadranska misija“.
6. prosinca, u župi sv. Josipa na Plovaniji Nadbiskup je predvodio misu zornicu.
7. prosinca, u prostorijama HBK Nadbiskup je sudjelovao na konferenciji za medije gdje je predstavljena poruka „Založiti se za temeljne vrjednote obrazovanja i obitelji“ o školskom obrazovanju, obitelji u zakonskim odredbama i „Istanbulска konvencija“.

KRONIKA

7. prosinca, u Nadbiskupskom sjemeništu „Zmajević“ Nadbiskup je sudjelovao na svečanoj akademiji „Gdje je ljubav, ondje je i Bog“, prema priči Lava Nikolajevića Tolstoja.
8. prosinca, Nadbiskup je u Sjemeništu „Zmajević“ predvodio sv. Misu u prigodi svetkovine Bezgrješnoga Začeća BDM i Dana Sjemeništa.
11. prosinca, Nadbiskup je u župi Uznesenja BDM na Belafuži predvodio misu zornicu.
12. prosinca, Nadbiskup je u župi Kraljice mira na Stanovima predvodio misu zornicu.
13. prosinca, Nadbiskup je u zagrebačkoj katedrali sudjelovao na sv. Misi u prigodi završne proslave 20. obljetnice uspostave Vojnog ordinarijata u RH.
13. prosinca, Nadbiskup je u Zagrebu predsjedao sjednici Stalnog vijeća HBK.
15. prosinca, Nadbiskup je u župi sv. Ante na Smiljevcu predvodio misu zornicu.
19. prosinca, Nadbiskup je u župi sv. Ivana Krstitelja na Relji predvodio misu zornicu.
19. prosinca, Nadbiskup je u prigodi nadolazećih božićnih blagdana pohodio predstavnike civilnih vlasti grada Zadra i Zadarske županije.
19. prosinca, u prostorijama Nadbiskupskog Sjemeništa „Zmajević“ u prigodi nadolazećih božićnih blagdana Nadbiskup je susreo studente Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru.
20. prosinca, Nadbiskup je u župi Gospe Loretske u Arbanasima predvodio misu zornicu.
20. prosinca, u Nadbiskupskom sjemeništu „Zmajević“ održan je tradicionalni božićni susret Nadbiskupa i ravnatelja osnovnih i srednjih škola Zadarske županije.
21. prosinca, Nadbiskup je pohodio Caritas Zadarske nadbiskupije.
21. prosinca, u prostorijama Klasične gimnazije Ivan Pavao II. u Zadru održan je božićni susret djelatnika, učenika i njihovih obitelji.
21. prosinca, Nadbiskup je, u zadarskom Arsenalu, naznačio svečanoj dodjeli povelje UNESCO-a gradu Zadru za univerzalno kulturno dobro „Obrambenih sustava Republike Venecije 16. i 17. stoljeća“.
22. prosinca, u prostorijama Nadbiskupskog Sjemeništa „Zmajević“ Nadbiskup je na konferenciji za medije uputio božićnu čestitku.
23. prosinca, u Nadbiskupskom domu, Nadbiskupu je upriličeno je božićno čestitanje klera, redovnika i djelatnika ustanova Nadbiskupije.
24. prosinca, Nadbiskup je u katedrali sv. Stošije predvodio Misu polnoćku.
25. prosinca, Nadbiskup je u katedrali sv. Stošije predvodio misu i prigodi svetkovine Božića.
31. prosinca, Nadbiskup je na blagdan Svetе obitelji predvodio sv. Misu u katedrali sv. Stošije.

RAZRJEŠENJA I IMENOVANJA

1. Fra Bojan Rizvan OFM imenovan je župnikom u župi Presvetog Srca Isusova u Zadru (dekretni imenovanja broj: 1429/2017., od 21. studenoga 2017.).

Duhovne vježbe svećenika

Privatno obavili duhovne vježbe:

1. Don Andelko Buljat, Dom duhovnih vježbi D. I. Opatija, 6. - 9. studenoga 2017.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE NADBISKUPIJE

ZADAR: MISNO SLAVLJE NA SVETKO-VINU SVIH SVETIH U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Na svetkovinu Svih svetih u srijedu 1. studenog, zadarski nadbiskup Želimir Puljić predvodio je u katedrali sv. Stošije u Zadru euharistijsko slavlje kad je podijelio papinski blagoslov s potpunim oprostom. "Svetkovina Svih Svetih s popratnim spomenom Dana svih vjernih mrtvih najavljuje finale životnog oratorija svih koji su po mjerilima blaženstava za nebo predodređeni. Ta blaženstva Isus je predstavio i obrazlazio kao nove propise i zakone novog uređenja društva" rekao je nadbiskup Puljić u propovijedi, naglasivši da nas ta svetkovina podsjeća na one koji su stigli pred Jaganjčevo prijestolje. „Svi Sveti koje spominjemo i naši dragi pokojnici za koje molimo, nagovještaj su onoga o čemu je Krist zborio. Oni su nam i trajna opomena u ovom nemirnom i nesigurnom vremenu. Nema ovdje trajnog prebivališta. I naše će putovanje jednom završiti. Smrt je neizbjegjan dio života, a mislimo i živimo kao da smrti nema. Smrt nas sve čini jednakima. Svako svoju smrt nosi u sebi, sve stvari na svijetu su prolazne pa i mi" rekao je mons. Puljić, poručujući vjernicima da ne gube nadu jer je Otac nebeski pripremio stanove na nebesima. "Putujemo u kuću Očevu. Svi sveti i pokojnici nas ostavljaju u tišini molitve i sabranosti kako bismo antenama duha dokučili njihovu poruku" rekao je mons. Puljić, istaknuvši da nas svetkovina Svih Svetih podsjeća na one koji su Isusov zakon usvojili i vršili.

„Isusov govor o blaženstvima obrana je ugoženog ljudskog dostojanstva. Njegov govor nije upućen onima koji misle da su jedini gospodari svijeta i ljudskih sudsudina, niti onima koji zaljubljeni u ovaj svijet misle da će njihova sreća i bogatstvo trajati 'po sve vijeke vječeva'" rekao je mons. Puljić, upozorivši da su obrisi Isusovih odredbi, Isusovog ustava s Brda blaženstava slabo prepoznatljivi u kulturnim i političkim organizacijama, odgojnim institucijama, javnim ustanovama, medijima. Nasuprot slučajeva skandala, pljačke i kriminala,

„Isus je želio probleme rješavati dobrotom, oružjem istine i snagom duha, a ne nasiljem. To je bila njegova strategija kojom je započeo osvajati ljudе. Ne mačem i bičem, kletvom i zastrašivanjem, nego topлом i blagom riječu koja krije dušu. Stoga su blaženstva temelj kršćanske civilizacije, evanđeoske humanosti, ljudske, obiteljske i socijalne sreće. Ona su nam najpotrebnija. Blago svima koji pođu za Isusom i uđu u to kraljevstvo pripravljeno malenima, siromašnima, umornima i uplakanima, nevinima i jednostavnima. Blago svima koji Isusove riječi s Gore blaženstava shvate i prihvate" naglasio je nadbiskup Puljić. Upozorio je da je prijem čovjeka za vijesti onkraj života zakržljao.

„Ljudi nisu kadri uhvatiti melodiju koja najavljuje 'radost života' koja je postala himnom EU-a, niti prepoznati neverbalnu komunikaciju neba. A još manje shvatiti govor o Bogu darovatelju života, milosti i svetosti. To pokazuje i europsko okružje o kojemu je prošlih dana bilo dosta govora na susretu predstavnika EU u Vatikanu. Ne čudi stoga što je u drugoj polovici 19. st. Nietzsche svečano najavio 'Bog je mrtav'" upozorio je mons. Puljić, dodavši da su mu se pridružili Marx koji je u socijalnom području dao smjernice kako 'osloboditi čovjeka od religije i vjerskih zasada', Freud koji je to učinio na osobnom polju i stotine drugih 'nadobudnih spisatelja koji su mislili da će, kad se 'oslobode Božjeg autoriteta, osloboditi čovjeka'. Ti su 'osloboditelji' arhitekti kulture smrti, jer kad Boga nema, kad ga se izbriše iz povijesti ljudskog zbivanja, „sve biva dopušteno, nema krajnjeg ovjerovitelja istine, nema konačne istine, pa je sve relativno“, kako je

rekao Dostojevski. „Kada se prekriži Boga koji je ovjerovitelj ljudskog dostojanstva te prigrabi apsolutna moć oružja i medija, postoji realna opasnost bespravljiva i divljaštva, a dostojanstvo čovjeka koji je stvoren na Božju sliku biva ugroženo i napadnuto sa svih strana. Zbog toga je sv. Ivan Pavao II. uzviknuo povišenim glasom u Limi 1985. g.: ‘Zemlja ne smije ostati bez Boga. Čovjek može urediti zemlju bez Boga, ali ona će tada biti protiv čovjeka’“ upozorio je nadbiskup Puljić.

Na svetkovinu Svih Svetih poslijepodne, mons. Puljić je predvodio Službu riječi s odrješenjem za pokojne na Gradskom groblju u Zadru, kad se pomolio nad grobnicom zadarskih svećenika i kod središnjeg križa.

ZADAR: DUŠNI DAN, MISA ZA SVE VJERNE MRTVE U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Na Dušni dan u četvrtak 2. studenog, zadarski nadbiskup Želimir Puljić predvodio je u katedrali sv. Stošije u Zadru euharistijsko slavlje za sve vjerne mrtve, kao i za pokojne biskupe i svećenike Zadarske nadbiskupije. Nakon mise, u pratnji svećenika koncelebranata, nadbiskup je molitvu odrješenja predvodio u pokrajnoj lađi katedrale nad grobnicom zadarskih nadbiskupa. Istaknuvši da je Isus gospodar života i smrti, predstavlja se kao ‘uskrnsnuće i život’ i kaže ‘tko god bude vjerovao u njega, neće umrijeti nikada’, mons. Puljić je u propovijedi govorio o euharistiji koja je nagovještaj Isusovog dolaska o kojem govorи i Pavao: “Kad god blagujete ovaj kruh i pijete ovu čašu, smrt Gospodnju naviješćujete dok on ne dođe” (1 Kor 11,26).

„Misa je spomen Kristove smrti, njegovo stvarno uprisutnjenje. Crkva slavi euharistiju kao anticipaciju onoga što će se dogoditi na kraju vjekova kad on ponovno dođe. Svako euharistijsko slavlje usmjereno je tom dolasku. U prva vremena slavl-

je se zaključivalo riječima: ‘Dođi, Gospodine Isuse, maranatha’ (1 Kor, 16, 22)“ rekao je nadbiskup, dodavši da je euharistija spomen Posljednje večere i navještaj onoga što će se dogoditi, eshatološka anticipacija novog neba i nove zemlje.

Sv. Ignacije Antiohijski je govorio da je euharistija ‘lijek besmrtnosti’ i predujam uskrnsnuća, jer je Krist obećao da će sve ‘koji blaguju njegovo tijelo i piju njegovu krv, uskrisiti u posljednji dan’ (Iv 6, 54). „Po euharistiji se događa preobrazba ljudi i svih stvorenja koja ‘sa svom žudnjom iščekuju objavlјivanje sinova Božjih’ (Rim 8, 19-21). Tako u tami ljudske povijesti euharistija navješćuje uskrnsno svjetlo i postaje sigurnim obećanjem osvrtarenja Božjeg kraljevstva. Kao i Solunjanima, i nama Pavao poručuje da ne želi ‘da budemo u neznanju glede onih koji su usnuli’. Zahvalni Bogu za dar vjere u život vječni, molimo i za naš narod da ostane vjeran Crkvi i njenim pastirima te kršćanskim krepostima napreduje na zemlji dok ne prispije u vječno blaženstvo“ potaknuo je zadarski nadbiskup.

KISTANJE: PRVI SPOMENDAN BL. SERAFINA GLASNOVIĆA KODIĆA I 70. GODIŠNICA NJEGOVE MUČENIČKE SMRTI

Na prvu godišnjicu proglašenja blaženim fra Serafinu Glasnoviću Kodiću, župa sv. Nikole u Kistanjama koju od Domovinskog rata nastanjuju Janjevci s Kosova, u nedjelju 5. studenog proslavila je prvi spomendan tog blaženika podrijetlom Janjevca svečanim koncelebriranim slavlјem koje je u župnoj crkvi sv. Nikole u Kistanjama predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić.

Na početku mise kojom se proslavila i 70. godišnjica mučeničke smrti fra Serafina, nadbiskup je blažoslovio veliku sliku portreta tog blaženika (1,70 m x 1,40 m) autora akademskog slikara Ivice Jurčevića iz Tomislavgrada koja je nakon mise nošena

u procesiji puka oko crkve i dvjema glavnim ulicama u središtu Kistanja.

Za vrijeme procesije mons. Puljić je nosio relikvijar s moćima fra Serafina koje su Janjevcima iz Kistanja dobili prošle godine na slavlju Glasnovićeve beatifikacije u Skadru, a nakon mise su ga počastili brojni vjernici. Pokraj slike, dvije djevojke iz Marijanske vinkovske mlađeži nosile su u procesiji dvije velike grane palme kao znak mučeništva.

Spominjući se blaženika fra Serafina (1893.-1947.) i don Antuna Muzića (1921.-1948.) rodom iz Vrnavokola i još jednog janjevačkog mučenika, Sluge Božjega fra Alojzija Palića (1878.-1913.) kojeg su ubili crnogorski vojnici jer se bio suprotstavio nasilnom pokrštavanju muslimana od strane pravoslavaca, a i sam nije pristao odreći se svećeništva i prijeći u pravoslavnu Crkvu, kao mons. Puljić je rekao: „Radujemo se što su našeg roda. Neka budu sastavni dio našeg života. Sveci nas dobro razumiju, znaju kako je biti u ovoj dolini suza i kažu ‘Izdržite’. Fra Serafin i fra Alojzije u zajedništvu s vama predstavljaju povijest u malome. Činjenica da imamo blaženike našeg roda i plemena govori o vama, dragi Janjevcima, koji ste iz Konavala krenuli prema istoku, skrasili se u Janjevu i tamo stoljećima ostali vjerni svojim korijenima, svojoj vjeri za koju je trebalo puno trpjeli.

Mučenici koje je Crkva priznala znak su priznanja nama kao narodu i vama kao Janjevcima koji se ponosite tim dičnim sinovima. Poticaj su ‘Evo vam uzora, slijedite ih, budite kao i oni vjerni i odani do kraja’, poticaj su ići stopama vaših otaca” rekao je nadbiskup Puljić, istaknuvši da je fra Serafin bio u službi općeg dobra Crkve i naroda. Živio je 54 godine, od toga 32 godine kao svećenik. „Njegova bliža rođakinja, Ivanka Kodić iz Janjeva, posvjeđila je kako je čula od starijih da je fra Serafin bio kamenovan te je podnio mučeničku smrt poput đakona svetoga Stjepana. I on je poput Stjepana

oprostio svojim mučiteljima. Njegovi posmrtni ostaci počivaju u zidinama franjevačke crkve Navještenja BDM u Lješu gdje je pastoralno djelovao nekoliko godina“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da se Crkva s pravom diči svojim vrijednim sinovima i iskazuje im dužno poštovanje, njihovoj krepostnoj i moralnoj veličini.

„Mučeništvo je uistinu Božji dar. Ne samo za one kojima je dodijeljen, nego i za sve koji su s njima povezani krvlju, rodom, jezikom, poznanstvom i crkvenom pripadnošću, pa im se molimo“ potaknuo je nadbiskup, podsjetivši da je Isus u svom misijskom govoru apostolima rekao da ih šalje ‘kao ovce među vukove’ i najavio kako će ih ljudi ‘zbog njega zamrziti, izvoditi pred sudove i bičevati’. “Zato je Isus zatražio od njih neka svjedoče i ne boje se onih koji tijelo ubijaju, neka ustraju i pri tomu nikomu ne škode. Mučenik je spremna patnju i boli hrabro podnijeti radi Kristovog Kraljevstva. A njegovo srce pri tomu ispunjeno je ljubavlju i mirom; bez trunka mržnje i osvete prema progoniteljima” rekao je mons. Puljić, dodavši da nas takva svjedočanstva ne mogu ostaviti hladnim. “Kad se vodi process za proglašenje blaženih i svetih, ispituje se upravo to, to je najvažnije – je li dotični koji je podnio mučeničku smrt, pokazao volju za praštanjem. Ako toga ima, da je njegovo srce bilo ispunjeno ljubavlju, bez trunka mržnje i osvete, sigurno će biti uzdignut na čast oltara” istaknuo je mons. Puljić.

U propovijedi je nadbiskup govorio i o teškom stanju komunističke diktature u Albaniji kad su se događala uhićenja i progona svećenika, rušili zvonici, samostane i crkve pretvaralo se u javne prostore, sportske dvorane, magazine, štale. „Enver Hodža je 1967. g. najavio kulturnu revoluciju usmjerenu protiv tradicije i vjerskih običaja te se Albanija sljedećih godina pretvorila u prostor pakla. Zatvarane su crkve i džamije, a na vratima su vješani programe te revolucije. Zaduženi skojevci

IZ ŽIVOTA ZADARSKЕ CRKVE

i pioniri obilazili su kuće da vide imaju li ljudi u svojim domovima križeve ili svete slike. O Uskrsu bi kontrolirali ima li još onih koji farbaju jaja a o Božiću pripremaju li kolače. U tome su se služili i djecom pojedinih obitelji da im dojavljuje sve što ih je zanimalo iz vjerskog života“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da je komunistička diktatura zanijekala ljudsko dostojanstvo okomivši se na religiju i sve koji vjeruju. „Bila je to ideologija za koju se slobodno može reći da je đavolskog nadahnuća. U igri je bilo istrjebljivanje vjere, osobito u krilu Katoličke Crkve. Vrhunac toga perverzognog sustava u Albaniji zbio se 1976. g., kad je država proglašila da je po ustavu ateistička zemlja u kojoj je zabranjeno bilo kakvo vjerničko udruživanje“ rekao je mons. Puljić.

Podsjetio je i na dvojicu albanskih svjedoka mučenika iz toga doba koji su dobili titulu kardinala: don Mihovil Koliqi je proveo u zatvoru 36 godina, od toga 17 godina u samici. Sv. Ivan Pavao II. imenovao ga je kardinalom u 92. godini života, 27. studenog 1994. g. Na Sinodi biskupa u Europi mons. Puljić je sudjelovao s njim u dvorani na zasjedanju i na jednoj večeri. „Bilo ga je divno vidjeti, čuti njegovo svjedočanstvo i osjetiti kako nema ni trunque osjećaja žalosti, tuge ili mržnje prema onima koji su ga progonili. Zračio je optimizmom i vjerom. Bio je zahvalan da je mogao u to vrijeme ostati vjeran Bogu i to je svjedočio“ rekao je mons. Puljić.

Drugi je fra Ernest Troshani koji je navršio 87 godina, a u zatvoru je proveo 27 godina. Kad je u katedrali u Tirani 21. rujna 2014. g. svjedočio o svom zatvorskem životu, papa Franjo ga je zagrljio i zaplakao videći pred sobom čovjeka koji je za Boga propatio. Kardinal Troshani je u Skadru na beatifikaciji 2016. g. za vrijeme liturgije nosio moći mučenika koje je Crkva proglašila blaženima, a on je s njima tamnovao, rekao je nadbiskup Puljić koji je sudjelovao na slavlju beatifikacije u Skadru.

Fra Serafina Kodića i don Antuna Mužića pročelnik Kongregacije za proglašenje svetih i blaženih ubrojio je među 38 albanskih mučenika. Među njima su bili dvojica biskupa, 21 svećenik, sedam franjevaca, tri isusovca, četiri laika i jedan sjemeništarač. „Lijepo je bilo nazočiti tom znakovitom događaju u zemlji u kojoj je puno ljudi stradalo zbog vjere. Svečanost je bila u katedrali koja je u doba komunizma bila pretvorena u sportsku dvoranu gdje su komunisti održavali svoje političke mitinge i govorili o ‘opasnosti vjere od čega treba ljude oslobođiti’. Zbog toga je svečanost proglašenja blaženih mučenika toga dana „mirisala ozračjem slave i uskrsnuća“, kao nagrada za sve patnje koje su vjer-

nici podnijeli za Isusa Krista. A sve je započelo polovicom 20. st.“ rekao je nadbiskup Puljić. Propovijed je zaključio zazivom litanija za molitveni zagovor hrvatskih svetaca i blaženika.

„Janjevcu su kao narod puno propatili, a njihovi mučenici blaženici im svijetle kao uzori“ rekao je župnik Kistanja don Ivan Perković na kraju mise i podsjetio da je početak molitve za proglašenje blaženima franjevačkih Janjevaca Kodića i Palića počeo upravo u Kistanjama u Zadarskoj nadbiskupiji 2004. g. To je izvanjski obilježeno i misnim slavlјem koje je 7. ožujka 2005. g. u kripti nove župne crkve sv. Nikole predvodio blagopokojni zadarski nadbiskup Ivan Prenda. U zajedništvu s dvadeset janjevačkih svećenika, mons. Prenda je tada blagoslovio prvu sliku koja prikazuje franjevačke mučenike s Letničkom Gospodm, autora Drage Glasnovića. Na toj velikoj slici koja se sada nalazi na zidu u župnoj crkvi sv. Nikole fra Alojzije prima krunicu od Majke Božje, a fra Serafin joj poklanja janjevačku crkvu.

Pjevanje na misnom slavlju predvodio je župni zbor pod ravnanjem s. Blaženke Delonge. U nošenju slike fra Serafina u procesiji izmjenjivali su se janjevački župljeni te četvero mladih odjeveni u janjevačku narodnu nošnju, dvoje iz Janjeva, a dvoje iz Konavala. Župnik Perković osobito je pozdravio i zahvalio na dolasku don Kreši Ćirku, župniku Obrovca i Medviđe, koji je sa svojim župljanima iz Medviđe misu proslavio umjesto u Medviđi u Kistanjama, rekavši da su to prvi hodočasnici fra Serafinu na njegov prvi spomandan u Kistanjama. Među suslaviteljima su bili i dugogodišnji kistanjski župnik i župni vikar mons. Nikola Dučkić i don Josip Dučkić kojima je mons. Puljić zahvalio i na svečanim misnicama koje su dali izraditi s likovima hrvatskih svetaca i blaženika.

Relikvije fra Serafina prošle su godine na dan beatifikacije 5. studenog dobili još i Janjevcu u Zagrebu

i Janjevu, a Letničani su dobili relikviju bl. don Antuna Mužića. Relikvijar fra Serafina koji je cijelo vrijeme misnog slavlja bio sa strane ispred glavnog oltara izradio je umjetnik Drago Glasnović, Janjevac koji živi u Zagrebu. Relikvijar predstavlja spjeni sklop zvonika župne crkve u Kistanjama i Janjevu koje Janjevcima puno znači te je predviđeno da se jednog dana u taj relikvijar polože i moći fra Alojzija Palića.

Na misi su sudjelovali i članovi rodbine fra Serafina. Mons. Nikola Dučkić je osobno poznavao obitelj fra Serafina, rekavši da se sve do demokratskih promjena 1994. g. nije smjelo javno govoriti da je fra Serafin mučenički ubijen. Poznavao je i bl. Antuna Mužića. Don Nikola je bio kapelan u Letnici gdje je don Antun rođen. Naime, do 1981. g. Vrnavokolo je bilo pod letničkom župom. Don Antun je rođen 12. svibnja 1921. g., na isti dan kad i mons. Dučkić, stariji je od njega točno 20 godina. Don Antun je ubijen mlad, s 27 godina. Don Nikola je poznavao majku don Antuna, puno puta je i ručao kod njih, te braću Miku koji je bio crkveni vijećnik i Froku.

Mons. Dučkić je poznavao i braću fra Serafina, Zefu i Kelju. Zefa je imao kuću tik uz crkvu u Janjevu. Rođeni su u centru Janjeva. Unuka Zefe, blaženikovog brata, don Nikolina je snaha. Obitelj fra Serafina je u Janjevu imala vinograde te je don Nikola nekad kao bogoslov išao kod njih kupovati vino koje su inače prodavali.

Don Nikola podsjeća i na ostale janjevačke mučenike. Fra Stjepan Gečev je daljnji rođak don Nikole, a 1929. su ga ubili Srbi pred župom u Zjumu iznad Prizrena. Usprotivio se da srbjanski učitelj prisilno tjera albansku djecu katolike da se mijesaju s pravoslavnima. Fra Lovro Mitrović je 1942. g. ubijen kod Dečana, a izgradio je crkvu u Peći. Preko puta crkve sv. Petra u Đakovici izgradio je i crkvu sv. Antuna koja je sad veliko hodočasničko mjesto za albanske katolike.

U nedjelju 5. studenog Letničani nastanjeni u Voćinu proslavili su prvi spomendan bl. don Antuna Mužića i 25. obljetnicu svog dolaska u Voćin. S njima u Voćin tada je bio došao i don Nikola kojeg su također pozvali da sudjeluje u toj proslavi, no nije mogao zbog slavlja bl. fra Serafina u Kistanjama.

U nedjelju navečer u župnoj crkvi sv. Nikole koncert duhovnih pjesama održale su sestre Palić iz Zagreba. U duhovnoj pripravi ususret proslavi spomen-dana fra Serafina, misno slavlje u petak 3. studenog predvodio je fra Ivan Nimac, župnik Kruševa i dekan Novigradskog dekanata, a u subotu 4. studenog fra Mario Lemo, župni vikar iz Knina.

ZADAR: SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA O TEMI OČINSTVA I MAJČINSTVA – pred- avačica Maja Jakšić

„Očinstvo i majčinstvo: dva lica roditeljskog poslanja“ tema je izlaganja Maje Jakšić, diplomirane teologinje i psihoterapeutkinje iz Splita, koje je održala na svećeničkoj rekolekciji u dvorani sjemeništa ‘Zmajević’ u Zadru u srijedu 8. studenog. Citirajući papu Franjo kako su „roditelji sami sebe prognali iz odgoja djece“ te je trenutak da se „očevi i majke vrate iz svog izgnanstva i ponovo potpuno preuzmu svoju odgojnu ulogu“, Jakšić je istaknula da „danas sile izvan obitelji utječu na djecu više nego ikada u povijesti“. „Veliki dio vremena djeca provode pod nadzorom i utjecajem drugih, a sve veći problem je i ekranizacija odgoja, pa se roditeljima čini da njihovi naporci slabo utječu na djecu. Roditeljski odnos prema djetetu će u najvećoj mjeri odlučiti koliko će dijete biti sretno, sigurno i stabilno, kako će graditi odnose s odraslima i s vršnjacima, koliko će imati samopouzdanja, koliko će biti povučeno ili otvoreno i kako će se nositi s nepoznatim i problemskim situacijama u životu“ rekla je Jakšić, dodavši da „nikada nije bilo toliko roditeljskog propitivanja, literature, članaka, seminara i stručnjaka iz područja odgoja i nikada više problema“. Te informacije su ispravne i vrijedne, no roditelje ipak dodatno zburuju, a kada ih pokušaju primijeniti na dijete, slijedi neuspjeh i razočaranje. Odgoj postaje stihiski, a roditelji nesigurni, rastreseni, odsutni. „Sve se više tjelesno, emocionalno i duhovno iscrpljuju, nejasna im je uloga, nesvesni su značenja i istine bračnog i obiteljskog života“ upozorila je Jakšić. U svijetu koji se brzo mijenja a duhovne vrijednosti erodiraju, ionako iscrpljenim roditeljima jako je teško podizati djecu, istaknula je predavačica.

„Roditeljstvo postaje sve teža zadaća možda stoga što smo zaboravili na svoj vlastiti poziv i što svoje roditeljstvo ne doživljavamo kao poslanje. Jedan od najljepših darova koje roditelj može dati djetetu je bezuvjetna ljubav. Osobama koje ne osjećaju da ih roditelji bezuvjetno vole, teško je osjetiti da ih Bog voli. Ljubav i vjera su najdragocjenije blago i najveća ostavština koju možemo ostaviti djetetu.“

Zato je od presudne važnosti vratiti izgubljenu svijest o roditeljstvu kao pozivu i poslanju, o braku kao svetom sakramentu i djeci kao daru Božjem“ poručila je Jakšić, istaknuvši da su, nasuprot nametnouoj, filmski amerikaniziranoj ‘idealnoj’ a nerealnoj slici braka i obitelji, odgojne poteškoće dio roditeljstva, poteškoće su dio života. Naglasila je da je temelj odnosa s djetetom bezuvjetna ljubav.

„Bez bezuvjetne ljubavi i uvjerenja da je dijete dar, a ne moja svojina, roditeljstvo postaje teret koji zbumjuje i frustrira. Bezuvjetna ljubav je ljubav kojom volimo dijete, bez obzira kakva očekivanja mi imamo od djeteta i bez obzira kako se ono ponosa. Mi radimo drugo. Djecu volimo dok se ponosaju u skladu s našim očekivanjima. Ako dijete volim samo kad se ponaša kako se meni sviđa, to je uvjetna ljubav – rađa nesigurnost, tjeskobu i nedostatak samopouzdanja. Tada djetetu nedostaju spontanost, znatiželja i razigranost voljenog djeteta“ istaknula je Jakšić, napomenuvši kako to ne znači da se roditelju ponašanja djeteta uvijek sviđaju. Loše ponašanje ne treba trpjeti, ali javlja se problem ako ga se ispravlja na neprimjereni način, prestrogo ili previše popustljivo. „Izgraditi dobar odnos s djetetom ne znači udovoljavati dječjim željama i stalno se truditi usrećivati dijete. Djecu se neće razmaziti iskazivanjem ljubavi, nego kad roditelji rade stvari umjesto njih i kad umjesto djetetovih potreba ispunjavaju djetetove želje. Dijete koje nije osjećalo bezuvjetnu ljubav i prihvaćenost, na roditeljski pokušaj da mu prenesu vrijednosti reagirat će neprijateljski, sa srdžbom i ogorčenjem

i vjerojatno će postupati suprotno od onoga što se od njega očekuje i traži“ upozorila je Jakšić, istaknuvši da dijete treba usmjeriti u hiperaktivnom, nestalnom svijetu, kako bi se djelotvorno nosilo s izazovima današnjice.

Najvažniji odnos u obitelji je bračni odnos, važniji od odnosa roditelj – dijete, istaknula je Jakšić. „Najvažnija stvar koju roditelji mogu učiniti za dijete jest da se međusobno vole i da ostanu zajedno. Zdravi brak je temelj roditeljstva i najbolja odgojna metoda. Stoga je važno supružnicima pomoći da uspostave dobar odnos, prije nego krenu rješavati probleme u odgoju djece“ rekla je Jakšić. Upozorila je i na sve prisutniji fenomen infantilnih roditelja „koji se žale svojoj djeci očekujući od njih pomoći, ohrabrenje i utjehu. Treba postaviti granice, jasno dati do znanja tko je odgovoran u tom odnosu i zapamtiti da smo našoj djeci roditelji, a ne prijatelji“.

Upozorila je kako se ne podržava razmišljanje da je majčinstvo najvrijednije ženino ulaganje. „Ideja da žene budu podložne svojim muževima kako je zapovjedeno u Efežanima 5,21-33 smatra se srednjovjekovnom glupošću bez da se potrudi razumjeti što to znači. Koncept da bi muškarac i žena u braku trebali postati jedno tijelo pronalazeći svoj identitet međusobno, a ne kao zasebni pojedinci koji se stalno natječu i bore, navodi se kao nepodnošljiva uvreda za žene. Opis idealne žene i majke, kakav se nudi u knjizi Mudrih izreka 31, 10-31, nezamisliv je za moderne žene. Rezultat je nerazumijevanje koncepta bračnog života (u braku smo dok nam je lijepo), pogrešne percepcije odnosa prema djeci, poteškoće u prenošenju vrijednosti (to prepuštamo drugima) i krivo protumačena ideja slobode (radi što hoćeš“ upozorila je Jakšić, istaknuvši potrebu dosljednosti. „Djeca se opiru granicama, ali ih trebaju jer im daju osjećaj sigurnosti i zaštićenosti. Današnji roditelji djeci kažu ‘Ne’ s osjećajem krivnje i s dozom isprike u glasu. Ne smijemo se bojati reći ‘Ne’ djeci, ako ono što žele nije što im je potrebno. Roditelji odustaju od svojih zahtjeva zato što nisu spremni u njihovo ostvarenje uložiti truda koliko to zahtijeva, ali tako zbumjuju i dezorientiraju dijete“ upozorila je Jakšić.

Moderator je bio don Mario Sikirić, župnik župe bl. Alojzija Stepinca na Bilom brigu u Zadru. Molitvu Srednjeg časa predvodio je don Ivan Perković, župnik Kistanja. O toj je temi predavačica govorila i na rekolekciji redovnica poslijepodne toga dana u crkvi sv. Marije u Zadru.

ŠIBENIK: 34. HODOČAŠĆE VJERNIKA ZADARSKE NADBISKUPIJE SV. NIKOLI TAVELIĆU

Petstotinjak hodočasnika Zadarske nadbiskupije hodočastilo je u nedjelju 12. studenoga svetom Nikoli Taveliću u Šibenik. Prva postaja hodočašća bilo je hrvatsko nacionalno svetište svetog Nikole Tavelića – samostan svetog Frane. Vjernike je primio i pozdravio rektor Svetišta fra Ivan Bradarić, koji je hodočasnicima protumačio novo blagoslovljeni podest s najstarijom slikom sv. Nikole Tavelića. Potom su svi vjernici molili pobožnost sv. Nikoli Taveliću. Središnji dio hodočašća bilo je svećano misno slavlje u katedrali svetog Jakova koje je predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Na misnom slavlju koncelebrirao je i umirovljeni šibenski biskup Ante Ivas.

Euharistija je započela pozdravnim riječima biskupa Ante Ivase. Vjernicima je zaželio dobrodošlicu u katedralu šibenskih biskupa. Ukaao je na biskupa Antuna Fosca koji je najzaslužniji za proglašenje blaženim Nikole Tavelića. Biskup Fosco u katedrali je i napravio oltar svetog Nikole Tavelića, kazao je hodočasnicima biskup Ivas. Spomenuo se i biskupa Josipa Arnerića koji je najzaslužniji za kanonizaciju Nikole Tavelića. Vjerujem da ste došli u Šibenik na ovo hodočašće zato što osjećate da nam danas trebaju svjedoci vjere. Današnje vrijeme htjelo bi poljuljati duh vjere u našem narodu, onaj duh vjere koji nas je stoljećima držao i okuplja. Danas nam je potreban zagovor svetog Nikole Tavelića, kazao je biskup Ante Ivas.

U homiliji zadarski nadbiskup Želimir Puljić naglasio je kako se prigodom ovog hodočašća uvijek moli za zagovor Nikole Tavelića. Osvrnuo se i na nedjeljno evanđelje o mudrim i ludim djevicama. Naglasio je kako sveti Nikola Tavelić kao i pročitano evanđelje vjernike pozivaju na bdijenje, molitvu i život u iščekivanju. Valja nam razmatrati Božju riječ, držati se nauka Crkve i činiti dobra djela. U prigodi ovog hodočašća molimo svetog Nikolu da bdiće nad nama, svojim nebeskim zagovorom neka štiti nas, naše obitelji i naš narod.

ZADAR: 23. GODIŠNJA SKUPŠTINA 'HRVATSKE KATOLIČKE UDRUGE MEDICINSKIH SESTARA I TEHNIČARA - ZADAR'

'Hrvatska katolička udruga medicinskih sestraa i tehničara - Zadrar' održala je svoj godišnji susret članova, prijatelja i podupiratelja Udruge u pondjeljak 13. studenog u velikoj dvorani samostana Školskih sestara franjevki u Arbanasima u Zadru.

Na toj 23. godišnjoj skupštini HKUMST-a Zadar okupili su se i predstavnici gradske i županijske vlasti u znak poštovanja i podrške radu te udruge koja je veliki i prepoznatljivi duhovno-karatativni subjekt djelovanja u Zadarskoj nadbiskupiji, a organiziraju humanitarne akcije kojima pomažu potrebne i u drugim dijelovima Hrvatske.

Predsjednica Udruge Eva Zubović zahvalila je svima za podršku, priopćivši odluku Upravnog odbora Udruge da se s. Melhiori Biošić, osnivači i počasnoj predsjednici HKUMST-a Zadar dodijeli posebno priznanje u zahvalnosti za dugogodišnji izuzetan požrtvovni rad u Udrudi koja je oko inicijativa koje poduzimaju umrežila i okupila brojne pojedince, ustanove, škole i tvrtke diljem nadbiskupije.

Prigodne riječi i čestitke uputili su predstavnici više institucija. Jagoda Surač, zamjenica gradonačelnika Grada Zadra, rekla je da je HKUMST Zadar znak za vrijedan i nezamjenjiv karitativni i duhovni rad: „Poznata je njihova posvećenost u činjenju dobra i poticaj su svima drugima u razvijanju socijalne osjetljivosti za potrebne, čime doprinose izgradnji društva solidarnosti“.

Čestitavši im koliko su društveno korisni, Surač je poželjela da HKUMST ostane svijetli primjer ljubavi za bližnjega.

Dr. Edi Karuc, zamjenik ravnatelja Opće bolnice Zadar rekao je da članovi Udruge vraćaju nadu i osmijeh na lica brojnih oboljelih i potrebnih. Potaknuo ih je da tako nastave u želji da se osoblje bolnice i dalje može oslanjati na njihovu pomoć. U ime Zadarske županije, Udrudi je zahvalio Bernard Maruna, županijski pročelnik za zdravstvo. Poželio je da im Bog i dalje daje snagu u radu i služenju i da ih čuva, rekavši da njihov rad količinom učinjenoga daleko nadmašuje dva desetljeća koliko djeluju.

Poštovanje radu HKUMST-a izrazila je i Darija Katuša, glavna sestra Opće bolnice Zadar. „Svojim humanitarnim radom potičete šиру javnost

IZ ŽIVOTA ZADARSKЕ CRKVE

na sudjelovanje u akcijama koje pokrećete, čime one postaju dobročinstva cijelog grada i županije, čega je osobiti primjer akcija 'Vukovaru ZaDar'. Rođeni ste iz misli koja nije šutjela u prepoznavanju potreba i darivanju potrebnih. Svjedočanstvo ste hrabrosti osoba koje su imale viziju. Ustrajali ste u plemenitim nakanama i ostvarili svoje zamisli nadahnute vjerom i vođene Bogom. Nastavljate djelovati na izvorima na kojima su se napajali naši preci, čuvajući vrijednosti katoličke vjere i hrvatske narodne baštine" rekla je glavna sestra Darija Katuša i zahvalila u ime svih zadarskih medicinskih sestara i tehničara.

Prof. Davor Vidaković, ravnatelj Medicinske škole Ante Kuizmanića Zadar s kojom Udruga intenzivno surađuje te su njihovi učenici bili i na tom susretu, rekao je da Bog i ljubav žive s HKUMST-om. „Nesebični ste djelitelji ljubavi mnogima, a za to su vam inspiracija trajna Ljubav, Bog i evanđelje. Neka vas andeoska poruka nosi i dalje" poželio je Vidaković.

Dr. Vlatko Grković, predsjednik HKLD-a Zadar, iz županijskog Zavoda za hitnu medicinu, zahvalio je HKUMST-u što ih prati molitvama istaknuvši da su podrška lijećnicima i njihovim službama u svakom smislu.

Na skupštini je izviješteno o prošlogodišnjem radu Udruge. HKUMST Zadar je pokretač dugogodišnje humanitarne akcije 'Vukovaru ZaDar' koja će se održati i ove godine u prosincu. U nju su uključeni brojni građani i ustanove iz Zadarske nadbiskupije a prikupljena pomoć se odmah po završetku akcije dostavi u vukovarski caritas, gdje svećenici i lokalne vlasti ističu da je to najveća redovita pomoć u osnovnim živežnim namirnicama i higijenskim potreptšinama koja svake godine iz Zadra dolazi u Vukovar i to u prebožićnim i zimskim danima kad su potrebe veće.

Prošle godine članovi Udruge i organizatori te akcije susreli su se i sa Željkom Mitrović Jurić, djevojčicom u plavom kutiću iz vukovarske kolone 1991. g. koja je sada majka. HKUMST Zadar je naknadno organizirao veliku humanitarnu pomoć za potrebne u njenom mjestu Berak u blizini Vukovara, gdje Jurić skromno živi. Članovi HKUMST-a pohode štićenike domova umirovljenika, pacijente u svim bolnicama u Zadarskoj nadbiskupiji, a uz Svjetski dan bolesnika i božićno vrijeme prigodno ih daruju.

Organizirali su veliku humanitarnu akciju 'Andeli za Andelu' kojom su prikupljena novčana sredstva za liječenje teško bolesne zadarske djevojke Andele

Piplović koja je išla na liječenje i u Nizozemsku. Tom prigodom je održan i humanitarni koncert duhovnih pjesama u HNK Zadar na kojem su nastupili Alan Hržica (Srce Isusovo) i Petar Buljan (Božja pobjeda) iz Zagreba. Organizirali su i humanitarnu akciju 'Korak za Krešimira' za mladića u invalidskim kolicima iz Bibinja koji je sin njihove članice koja je samohrana majka.

Članovi Udruge se redovito sastaju utorkom u prostoriji HKUMST-a Zadar na zajedničkoj molitvi te imaju i prigodna predavanja svećenika i raznih stručnjaka. Sudjeluju u raznim pobožnostima podržavajući zajedništvo u nadbiskupiji te organiziraju hodočašća u domovini i inozemstvu. Ove su godine bili u Altotingu a duhovne vježbe imali su u franjevačkom samostanu na otoku Košljunu.

HKUMST Zadar pohodi i pomaže djecu u Centru za rehabilitaciju sv. Filip i Jakov. Štićenike tog centra na blagdan sv. Šime dovedu u Zadar kad pohode svetište sv. Šime, prošetaju ih gradom i pocaste. Udruga redovito prikuplja pomoć za mladiće Cenacola u Jankolovici koju im dostavi te se tada uvijek održi prigodni duhovni susret. Članovi Udruge su i molitelji ispred Opće bolnice Zadar u sklopu inicijative '40 dana za život'.

U svečanom programu Tomislav Bralić i klapa Intrade izveli su tri pjesme, rekavši da ne mogu ne odazvati se pozivu s. Melhiore za sudjelovanjem jer Udruga to zaslužuje svojim radom i dobrotom. Nastupili su i Zbor mladih župe Belafuža, vokalni sastav udruge 'Magnificat' i mladići iz Cenacola u Jankolovici svjedočkim prigodnim prikazom.

Glumačka sekcija HKUMST-a Zadar 'Smijehom do zdravlja' pod vodstvom Renata Pizeka izvela je humoristični scenski prikaz 'Turizam', s porukom da se u intenzivnoj turističkoj djelatnosti ljudi sačuvaju od lakomosti i pohlepe za materijalnim dobitcima što je izvor mnogih grijeha. Tekst proziva savjest pojedinca u želji da se novac ne zarađuje na preva-

ru gostiju nudeći nekvalitetne usluge u nesrazmjeru s naplaćenim te poručuje da su najvažniji duhovni mir, čista savjest i pošteni pristup u odnosu s ljudima.

ZADAR: ZADARSKA NADBISKUPIJA PREDALA SREDSTVA KORIZMENE AKCIJE ZA ONKOLOGIJU OPĆE BOLNICE ZADAR

U ime Zadarske nadbiskupije, zadarski nadbiskup Želimir Puljić predao je u četvrtak 16. studenog Općoj bolnici Zadar donaciju u iznosu od 250 000 kn za kupnju linearног akceleratora potrebnog u liječenju onkoloških bolesnika Zadarske županije. Ček s naznakom tog iznosa uručio je ravnatelju Opće bolnice dr. Željku Čulinu i dr. Branku Dukiću, gradonačelniku Grada Zadra koji je ujedno i predsjednik Lige za borbu protiv raka Zadar. Taj je aparat potreban jer sada oboljeli od tumora iz Zadarske županije idu na zračenje u Split, Rijeku i Zagreb, što oboljelima i njihovim obiteljima stvara dodatne poteškoće i troškove. Prikupljeni iznos je rezultat ovogodišnje korizmene akcije Zadarske nadbiskupije, čime se i Nadbiskupija uključila u projekt Lige protiv raka Zadar kojeg je Liga počela prije tri godine za kupnju tog aparata koji košta dvadeset milijuna kuna.

Po broju oboljelih od zloćudnih bolesti, Zadarska županija je među najviše pogodenima i u vrhu u Hrvatskoj. Broj raste iz godine u godinu. Sada je to oko 500 novooboljelih od tumora godišnje u Zadru. Prije je bio projek jedan pacijent po danu, sad su dva novooboljela od tumora dnevno. Najviše je pogodena srednja životna dob, a sve je više oboljelih mlađe životne dobi, u dobi od oko 30 godina. Najčešći su tumori dojke, pluća i probava. Sve veći broj oboljelih treba zračenje. Zračenje linearnim akceleratorom u velikom broju slučajeva uspješno zaokruži cijelokupno liječenje onkoloških bolesnika.

„S donacijom i akcijom koju je vodila Zadarska

nadbiskupija došli smo do vrhunca naše akcije. To govori kolika je potreba i želja naroda, kad je i Nadbiskupija osjetila taj poziv da može prikupljati sredstva za nabavku tog aparata koji je nužna potreba sve više oboljelih ne samo u Zadarskoj županiji, nego i u Hrvatskoj i u svijetu“ rekao je dr. Dukić i zahvalio Zadarskoj nadbiskupiji na sredstvima.

Dr. Dukić je izrazio nadu da će se u sljedeće tri godine, dok se izgradi zgrada u kojoj će biti i onkološki odjel, prikupiti i ostatak potrebnog iznosa, „s obzirom na htijenje i volju našeg stanovništva, uključujući i privredu, da svi zadovoljni kažemo da smo napravili dobar posao. Ideja je dugo živjela u Ligi i u djelatnicima Opće bolnice Zadar i razvija se niz godina u dobrom pravcu, da zaokružimo onkološko liječenje uspostavom cijelokupnog onkološkog odjela, nabavom linearнog akceleratora i upotrebe zračenja u Zadru“ rekao je dr. Dukić.

Nadbiskup Puljić je čestitao Ligi protiv raka na upornosti u tom pozitivnom projektu, izražavajući zadovoljstvo što se u njega uključila i Nadbiskupija. „Svijet vode dobre ideje, dobri projekti. Osobito se radujem kad se ljudi nađu zajedno na pozitivnoj realizaciji nekog projekta. Jer činjenica je da je bilo jako puno razjedinjavajućih, rušilačkih i negativnih stvari koje truju atmosferu i ruše dobre odnose. Zato je dobro kad ima takvih pozitivnih projekata koji nas povezuju, a sve u borbi protiv rušenja. Jer rak ruši organizam ljudskog tijela, pa se ujedinjujemo kako pomoći ljudima da se bore s tom opakom bolešću“ rekao je mons. Puljić, izražavajući radost jer je osjetio da su ljudi pozitivno reagirali i odgovorili na tu potrebu, kad je Nadbiskupija objavila da je akcija namijenjena za taj aparat.

„Rezultat je plod od 250 000 kn. Imajući u vidu ekonomsko stanje naših ljudi i kriznu situaciju, to je zaista pozitivna i dobra stvar. Zato se radujem da mogu u ime vjernika i svih koji su sudjelovali u korizmenoj akciji, njima reći ‘Hvala’. Bog neka blagoslov naše zajedničko djelovanje i taj projekt. Radujem se njegovoj realizaciji, najavama da bismo uskoro mogli vidjeti zgradu i aparat u Zadru, što je prijeka potreba, jer naši ljudi moraju ići u druge gradove i to producira nove probleme. Nasuprot arhitektima kulture smrti koji doprinose negativnoj atmosferi, mi želimo pozitivno stvarati i boriti se protiv rušilačkih stvari koje organizam čine neotpornim“ poručio je nadbiskup Puljić.

Dr. Čulina je zahvalio u ime Opće bolnice Zadar. Raznim akcijama dosad je prikupljeno približno dva milijuna kuna za kupnju aparata. U to je uključena

i vrijednost iznajmljivanja stana u središtu Zadra kojeg je Liga dobila kao oporučni dar od akademika Franje Šveleca i njegove supruge Dobrile. Ravnatelj dr. Čulina je rekao da su od razvojne banke dobili kredit u vrijednosti od pedeset milijuna kuna za izgradnju dnevnih bolnica, onkologije, pulmologije, kirurgije, dermatologije i infektologije. U podrumu te zgrade će se napraviti uvjeti za smještaj linearnog akceleratora. Rok za dovršetak izgradnje te zgrade je siječanj 2020. g.

Službene podatke o zločudno oboljelima daje Zavod za javno zdravstvo dvije godine unatrag. Broj zločudno novooboljelih u Zadarskoj županiji od 1997. do 2014. g. povećao se za 70% (sa 536 novooboljelih 1997. g. na 910 novooboljelih 2014. g.). Broj umrlih od zločudnih bolesti u Zadarskoj županiji od 1997. do 2015. g. povećao se za 105% (sa 289 umrlih u 1997. g. na 593 umrle osobe u 2015. g.). Tumori su 1997. g. činili 19% u ukupno umrlima, a 2015. g. 29% u ukupno umrlima.

Kod primopredaje sredstava, među lijećnicima su bili i dr. Edi Karuc, zamjenik ravnatelja Opće bolnice Zadar i dr. Vesna Telesmanić Dobrić, voditeljica Odjela onkologije u zadarskoj Općoj bolnici i članica Predsjedništva Lige protiv raka Zadar. Nadbiskup je bio u pratnji ekonoma Zadarske nadbiskupije don Srećka Petrova. Korizmenom akcijom Zadarske nadbiskupije vjernici i ljudi dobre volje već su nekoliko puta pomogli potrebe Opće bolnice Zadar.

Akcijom 2016. g. prikupljena su sredstva za kupnju novog ultrazvučnog aparata na Neonatološkom odjelu zadarske bolnice. Time Nadbiskupija konkretno pokazuje osjećaj za pomoći zdravstvene potrebe svih faza narušenog života jer je čovjek osobito ranjiv i najviše potreban u situacijama bolesti.

ŠKABRNJA: 26. OBLJETNICA STRADANJA ŠKABRNJE U DOMOVINSKOM RATU – Misno slavlje predvodio mons. Jure Bogdan

Na 26. obljetnicu stradanja Škabrnje u Domovinskom ratu, misno slavlje za stradale u Domovinskom ratu i za domovinu u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Škabrnji predvodio je mons. Jure Bogdan, vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj. Koncelebrirali su zadarski nadbiskup Želimir Puljić, šibenski biskup Tomislav Rogić i umirovljeni šibenski biskup Ante Ivas te brojni svećenici iz cijele Hrvatske.

„Iz naše tjeskobne situacije, jedna snažna Isusova tvrdnja u evanđelju želi nas podići božanskom sna-

gom: ‘Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, ali duše ne mogu ubiti. Bojte se više onoga koji može i dušu i tijelo pogubiti u paklu’. Taj ‘Ne bojte se’ izgovorio je Sin Božji koji je sam ubijen u tijelu, kako kaže sv. Petar, a oživljen u duhu. On zna da čovjek može ubiti čovjeka i obznanjuje da to ubojsvo ne određuje njegovu konačnu sudbinu. Što nam može zlo, ako smo Božji? Može slomiti naše smrtno i prolazno tijelo. Ali dušu našu, zlo nikada ne može ubiti“ poručio je biskup Bogdan, potaknuvši puk da otvori izranjeno srce Bogu: „Pružite mu ruku, usmjerite prema njemu svoje korake, kako biste postali slobodni i jaki u Bogu. I kako biste vidjeli naše stradale u svjetlu Božje ljubavi koja ih se ne odriče, nego ih prihvata“ potaknuo je vojni ordinarij. „Predati Bogu sve terete svoje duše, vjerovati mu i u zlu, znati da postoji svjetlo iako smo trenutno u mraku – to je put oslobođenja od zla koje iznutra pritišće. To je osjećaj smirenosti u iščekivanju da Bog na nama ostvari ono što može jedino i samo njegova ljubav“ naglasio je mons. Bogdan.

Tragom i navještene Božje riječi iz Knjige Tužaljki, u propovijedi je biskup tumačio Božji pristup ljudskim stradanjima. „Svi naši ljudski pokušaji govora i odgovora na tragediju Škabrnje i Vukovara nisu u stanju prodrijeti u dubinu i misterij zla, otkriti smisao patnje i nasilnog umiranja, smiriti dušu i utješiti srce onih koji su zlom izravno pogodeni. Tu nam je, zato i jesmo u Božjem hramu, potrebna nadljudska riječ. Riječ koja otvara nova obzorja, koja daje snagu, riječ koja ne truje naše srce osvetom i mržnjom“ istaknuo je mons. Bogdan. Rekao je da je izvor tragedije koja je u srbijanskoj agresiji bila zadesila Škabrnju i cijelu Hrvatsku „u duhovnoj dimenziji, u ljudskoj slobodi zahvaćenoj na neshvatljivi način zlom koje je pomračilo ljudsku savjest i ljudski um“. Biskup je istaknuo da se toj i sličnim tragedijama ne smije pristupiti stoičkom hlad-

noćom, kao da se ništa nije dogodilo: „Ne olakšavaju patnju o svemu što se dogodilo promišljanja da je potrebno što prije zaklopiti te ružne stranice i okrenuti se budućnosti. To je bijeg od teške stvarnosti i to nas ne oslobađa od posljedica zla“.

Sveti starozavjetni pisac ne bavi se počiniteljem zla, nego usredotočuje pažnju na ljudsku i vjerničku solidarnost prema onima kojima je naneseno zlo, svjedoči Božju blizinu i solidarnost s njima, rekao je biskup Bogdan. I nas to potiče da u takvim kušnjama i situacijama pažnju usredotočujemo na rodbinu i prijatelje preminulih i ubijenih, da očituјemo solidarnost s njihovom patnjom i ranama. „Dolaskom u Škabrnju, želimo svetopisamskim riječima biti blizu vašoj duši kojoj je oduzet mir, koja sahne u vama. Osjetiti vaš dotrajali život, pridružiti se vašoj bijedi i stradanju, pelinu i otrovu. Želimo s vama to vaše stanje povjeriti Bogu te s njime i s vama vjernički ponavljamo: Dobrota Gospodnja nije nestala. Milosrđe njegovo nije presušilo. Tvoja je vjernost velika. Gospodin je dio moj, veli mi duša i zato se u njega pouzdajem i gojim nadu u sebi. Jer dobar je Gospodin onome koji se u njega pouzdaje, duši koja ga traži“ poručio je biskup Bogdan.

Vojni ordinari je podsjetio na ubojstva nedužnih branitelja i civila u Škabrnji, njeno rušenje i nešvatljivo uništavanje cijelog tog kraja, ali i šire. „Neprijatelji hrvatske slobode i neovisnosti, opjeni ideologijom Načeratnija, sijali su smrt te nemilosrdno pustošili i ubijali posvuda gdje su stigli u Hrvatskoj. Istog dana kad i Škabrnja i herojski Vukovar je pao u ruke okrutnog zla i mržnje koja je provarila nerazumljivom silinom. Sve nas je to duboko potreslo i ostavilo velike rane na duši i tijelu. Zatečeni smo i zbunjeni provalom mržnje koja je progovorila ubojitom silinom i koja ostavlja tragove dubokog mraka, pomračenja ljudske savjesti, srca i čovječnosti“ rekao je mons. Bogdan, istaknuvši da se zato svima nameće teško pitanje, otkud i zašto zlo u svijetu. „Ono se nameće iz grčke strašne nevolje i zla koje se dogodilo u Škabrnji, Vukovaru i cijeloj Hrvatskoj. Pitamo se i ne možemo razumjeti kako su počinitelji mogli povjerovati da će zlom i ubijanjem nešto postići? Što to u svojim glavama proživiljavaju kreatori osvajačkih ideologija koji odlaze u tuđu zemlju krasti, paliti, silovati, ubijati, osvajati? O kakvoj budućnosti snivaju za sebe i svoju djecu oni koji je grade na zločinima? Kako razumom protumačiti svu nerazumnost i okrutnost zla koje se dogodilo? Jesu li oni koji je mržnja pogubila žrtve mržnje ili njihovu konačnu sudbinu određuje netko drugi? Ima li ta patnja neko značenje, pitamo se kao kršćani i vjernici, ili

je ona sastavni dio besmisla koje je zlo stvorilo“ upitao je mons. Bogdan, istaknuvši kako, dok se i u zadnjim tjednima liturgijske godine usredotočujemo na svetkovinu Krista Kralja koji uskrsnućem pobijeđuje zlo i smrt, i dvadeset i šest godina poslije zločina u Škabrnji pitamo ‘Bože, gdje si tada bio?’.

Tome što se dogodilo i stradanjima naših dragih nije primjeren emotivno negativni pristup, rekao je biskup. Kao i u drugim situacijama ubojstava, i za stradanje Škabrnje i Vukovara vrijede kršćanska načela i valja ih poštovati, potaknuo je mons. Bogdan, poručivši: „Ne može se mržnjom pobijediti mržnju. Ne može se osvetom pobijediti zlo. Ako na zlo pokušavamo odgovoriti istom mjerom, istim zlom, uspio je onaj koji nam je zlo nanio. I nas je uveo u labirinte mržnje i sunovratio u ponore zla. Doveo nas je na svoju neljudsku razinu. Mržnja je uvijek mrak iz kojeg se nikad ne vidi cjelovita istina. Osveta je nemoć izazvana zlom“. Mons. Bogdan je rekao da je „promašen i pokušaj onih koji duboke rane iskoristišavaju za vlastite interese, bez poštovanja prema poginulima. Veliko je zlo poigravati se s dostojanstvom poginulih žrtava i patnjičim živih. U trenucima boli i patnje želimo odgovoriti dostojanstvenom šutnjom, poštovanjem prema žrtvama, vjerničkom molitvom, ljudskom blizinom, ljubavlju i pažnjom prema svima koji su pogodjeni tragedijom“ rekao je vojni ordinarij.

Nasuprot moći zla i đavlja čije je zlodjelo u svakoj opaćini i grijehu, mons. Bogdan je potaknuo sve da s osjećajima dubokog poštovanja i iskrene zahvalnosti svoj pogled usmjere na život preminulih, na njihov rad i muku, plemenitost i dobrotu; na njihovu ljubav prema obitelji, domu i domovini. „Sve je to upisano u dlan Božje ruke i u Božje srce. Čvrsto vjerujemo da su duše naših pokojnih ukorijenjene u živoga Boga i u snagu njegove ljubavi pobjednice nad smrću koja se očitovala u Isusovom križu i uskrsnuću. Dok razmišljamo o tragediji koja se događala u našoj domovini u vrijeme teške agresije na našu samostalnost i slobodu, kao vjernici i kršćani upravljamo Bogu molitvu da nam očuva cijelu Hrvatsku od svakog zla. Neka nas dobri Bog snagom svoga duha ospособi da i u najtežim životnim okolnostima budemo njegovi, da budemo njegovi vjerni suradnici na izgradnji svijeta utemeljenog na ljubavi“ poručio je zaključno u propovijedi vojni ordinarij Jure Bogdan.

Nadbiskup Puljić u pozdravnoj riječi rekao je da s posebnim plijetetom mislimo na branitelje, sve ubijene i stradale u Domovinskom ratu. „Povrijeđeni i lišeni slobode, obranu i zaštitu nalazili smo u našim crkvama i skloništima gdje smo se međusob-

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

no tješili, hrabrili, molili i plakali. Uz žarke vapaje Bogu i ljudima, bili smo spremni braniti ognjišta i slobodu svoje domovine. Molitvom, pjesmom i vapajima prkosili smo teškoj sudbini“ rekao je mons. Puljić, dodavši da su od tih dana stradanja Škabrnja i Vukovar osobito povezani duhom i molitvom. „Postali su simbolom i bolnim podsjetnikom svih žrtava koje su pale za slobodu Hrvatske. Zato u Isusovoj žrtvi na oltaru prinosimo stradanja pokojnih i živih ljudi diljem naše domovine, svih mesta koja su bila metom okupatorovog paklenog plana spaljene zemlje“ rekao je mons. Puljić. Podsjetio je i na petu godišnjicu oslobađajuće presude generala Ante Gotovine i Mladena Markača. „Tim činom završila je naša dugogodišnja muka koju smo proživiljivali ne samo u vrijeme rata i okupacije, nego i u poraću. Zato je bilo lijepo slušati našeg heroja, generala Gotovinu, kako opušteno i suvereno kaže da smo nakon agresije i okupacije dobili i onu pravnu bitku pa nam se valja okrenuti budućnosti. Vjerom okupljeni u Škabrnji i neslomljivom nadom kojom smo nadvladali sve ratne i poratne nevolje, mi se euharistijskom žrtvom okrećemo budućnosti i molimo nebeskog Oca neka nas prati svojim blagoslovom na našem putu. A svima koji su stradali, molimo neka Uskrsnuli otvoru rajska vrata i pribroji ih zboru svojih izabranih i svetih, gdje jauka i boli više neće biti“ zaključio je nadbiskup Puljić.

Škabrnju je na obljetnicu počinjenog masakra u njenom ulaznom zapadnom predjelu Ambar, kad je srpski agresor masakrirao 14 branitelja i 44 civila, uglavnom starije životne dobi, pohodilo oko 15 000 ljudi svih društvenih slojeva i generacija iz cijele Hrvatske i inozemstva, predstavnici Hrvatske vojske, policije, braniteljskih i civilnih udruga. Državno izaslanstvo predvodili su Damir Krstičević, potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane i Miljan Brkić, potpredsjednik Hrvatskog sabora. Među pridošliima su bili i general Mladen Markač te članovi Hrvatskog generalskog zbora predvođeni svojim predsjednikom, generalom Pavlom Miljavcem.

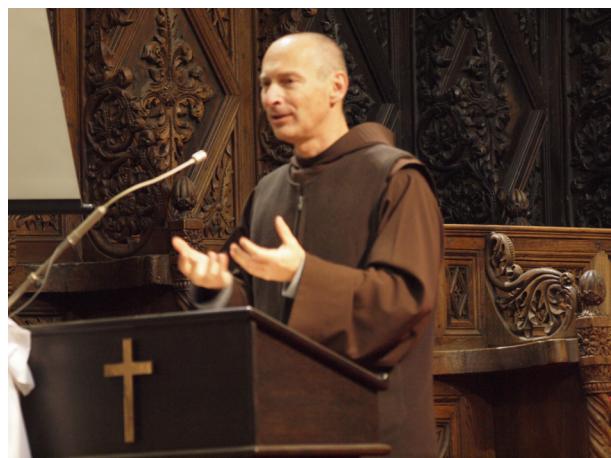
Prije mise, Ulicom 18. studenog 1991. g. prošla je Kolona sjećanja do Spomen-obilježja masovne grobnice u središtu mjesta kod OŠ Vladimira Nazora. Tu je izaslanstvo Zajednice udruga civilnih stradalnika Domovinskog rata položilo vijenac i svijeće u ime svih izaslanstava. Nakon mise održan je komemorativni skup na Trgu dr. Franje Tuđmana, potom mimohod ‘Korak po korak’ do spomen obilježja na mjesnom groblju sv. Luke gdje se molio odrješenje za pokojne. Tu su kod središnjeg križa brojna državna, civilna i izaslanstva udruga položila vijence i svijeće. U Domovinskom ratu u Škabrnji ubijeno je 86 mještana, a u poraću ih je još šestero stradalo od mina. Do temelja je bila srušena i škabrnjska župna crkva Uznesenja BDM. Na misi godišnjice škabrnjskog stradanja, u svetištu župne crkve bio je i kip Majke Božje s djetetom Isusom kojima je oboje odsječena glava, a u podnožju kipa sjekira kojom su četnici to učinili, kao znak opstalog duha u Škabrnji, koje je mons. Bogdan pokadio na početku misnog slavlja.

ZADAR: DUHOVNA OBNOVA U KATEDRALI SV. STOŠIJE – predvoditelj dr. fra Darko Tepert

Duhovnu obnovu u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je dr. fra Darko Tepert od četvrtka 16. do subote 18. studenog. Fra Darko je razlagao sadržaj temeljem misli ‘Zaista, zaista kažem vam: gledat ćete otvoreno nebo i anđele Božje gdje uzlaze i silaze nad Sina Čovječjega’ (Iv 1,51). Trodnevni suset sastojao se od fra Darkovog izlaganja, mise koju je predvodio te euharistijskog klanjanja pred Presvetim oltarskim sakramenton. Otvoreno nebo je kad osoba doživi iskustvo susreta Boga, to je Božja blizina, iskustvo Božje prisutnosti, kad vidiš Boga na djelu u svom životu, Bog koji pokazuje svoju moć, kad Bog govori, istaknuo je fra Darko. On je silan Bog – iskusili su to Abraham, Izak, Jakov, Noa, Izabrani narod na izlasku iz Egipta, proroci.

Prorok Izaija se našao u jednom trenutku u svetištu u hramu. Promatra i vidi otvoreno nebo. Vidi Gospodina. „Tako je velik i uzvišen Gospodin u svojoj moći i sili, da hram može obuhvatiti samo skute njegovih haljina. Bog je puno veći. Prorok Izaija vidi i bića koja su kod Boga, serafe u njegovoj blizini i kliču ‘Svet, svet, svet, Gospodin Bog nad vojskama’. Bog koji je toliko drugačiji i uzvišeniji od svega što svakodnevno iskušavamo u svom životu. Toliko je veći od svega što mi možemo obuhvatiti, vidjeti, osjetiti. Pred tim Bogom kažemo, ja sam jadan, grešan čovjek. To iskustvo imamo pred

Bogom, pred njegovim otvorenim nebom: iskustvo svoje malenosti, krvkosti, glinenih posuda, iskustvo svoje grešnosti. Proroku Izajiji Bog dolazi i čisti ga da bi ga mogao poslati. To Bog čini i nama. Kad imamo iskustvo njegove blizine, otvorenog neba, Bog kaže 'Ne boj se. Imaš priliku biti čist. Odazovi se na moj poziv i prihvati poslanje koje ti dajem. Prihvati ići mojim putem'. Bog je veći od svih naših kušnji" istaknuo je propovjednik.

Jakov, unuk Abrahama je video ljestve, anđele koji uzlaze i silaze a gore na vrhu tih ljestvi je Bog. „To je za njega bilo otvoreno nebo. Zato je to mjesto nazvao Dom Božji, kuća Božja, tu je Bog. Božja blizina, Božja prisutnost. Bog koji govori, koji ti daje sigurnost, kao što je tada Bog dao sigurnost Jakovu jer mu je rekao 'Opet ću ja pokazati da se moja obećanja vrše, da su moja obećanja silna, da se na mene možeš osloniti i biti siguran'. Nakon praotaca, imamo Mojsija koji dolazi pred gorući grm, vidi da grm gori, a ne izgara. Što znači taj grm i čudni prizor? Tu mu se objavljuje Bog, izgovara mu svoje sveto ime, pojavljuje se kao Bog Abrahama, Izaka i Jakova. To znači Bog obećanja, Bog koji je vjeran svemu onome što je rekao. Taj Bog ne dolazi samo zato da bi rekao 'Ja sam tu, ja sam kraj tebe, ja ti dajem snagu, spasenje'. Nego Bog dolazi da Mojsiju da neki zadatka, poslanje. Mojsije navodi pet razloga zašto on nije dobar da izvede Izraelce iz Egipta. Kaže, 'Ne znam tvoje ime. Što ću reći Izraelcima, kad mi kažu ko me šalje?'. Bog mu objavljuje svoje sveto ime. Onda kaže, 'Ma neće mi povjerovati, tko sam ja da mi povjeruju?'. Pa mu daje štap koji će postati zmija, pa opet štap. Daje mu znakove, potvrdu njegovog poslanja. Zadnje Mojsije kaže, 'Ja ne znam govoriti. Kako ću doći tamo i nešto njima reći?'. A Bog mu kaže, 'Eno dolazi tvoj brat Aron, on je brbljavac, on će govoriti umjesto tebe.'

Bog daje poslanje i daje sredstvo da se to poslanje izvrši. To je otvoreno nebo. Susret s Bogom koji

daje sigurnost, ali susret koji daje poslanje. Taj susret Boga s čovjekom može biti zahtjevan" rekao je fra Darko, navodeći daljnje primjere: kasnije Mojsije dolazi opet na Sinaj s cijelim narodom, a već je video otvoreno nebo. Kad je Bog rastvorio more da Izraelci mogu prijeći, kad je dao da gorka voda postane pitka, kad im je, kad su bili gladni, dao manu, pa prepelicu – sve je to bio znak Božje prisutnosti, znak otvorenog neba. „To je bio trenutak kad je Bog otvorio nebo. Ili kad je Izrael pobijedio Amalečane dok je Mojsije imao uzdignute ruke. I to je bio trenutak otvorenog neba za njih, jer su vidjeli Boga na djelu. Kad dolaze na brdo Sinaj, vide kako se тамо sve trese, izgleda kao vulkan, oluja je bila nad tim brdom. To je za njih bio zastrašujući prizor Božje moći i snage. Bog koji pokazuje svoju moć, to je otvoreno nebo" rekao je fra Darko.

Trenuci otvorenog neba mogu se dalje pratiti u Božjem izabranom narodu sve do proroka. Jedan od prvih velikih proroka Ilija, doživio je Boga koji mu je potvrdio svoju snagu i moć, da je na njegovoj strani, kad je pobijedio proroke i svećenike krivoga boga, boga Bala. Kad je Bog uzeo svoju žrtvu tako što je sam zapalio tu žrtvu. „S jedne strane, Ilija je video Božju snagu, da je Bog na njegovoj strani. A s druge strane, video je kako ga i dalje progone, kralj, kraljica i bježi prorok do brda Sinaj jer tu je htio susresti moćnoga Boga. Ilija je htio vidjeti na Sinaju ono što su Izraelci vidjeli nekada – htio je vidjeti Boga koji sve trese, koji je sposoban napraviti potres, koji od tog brda može napraviti vulkan, koji će učiniti da dim suklja i plamen gori. To je očekivao, moćnoga Boga, snažnoga, Boga koji je na njegovoj strani i koji će tu moći upotrijebiti protiv Ilijinih neprijatelja. A kakvog Boga susreće? Dolazi na Sinaj, skriva se u pećinu i Bog mu najavljuje 'Ja ću proći'. I prolazi potres, oganj, oluja, Bog nije u potresu,ognju ni oluji. Na kraju, Bog je u laganom lahoru, šaptu povjetarca. Ili riječi tihoj i nježnoj. To je Bog koji otvara nebo na iznenađujući način. Mi ne možemo upravljati time i reći mu kako će se pokazati. Bog odlučuje o onome što je i kako potrebno, kad je potrebno i kad je najbolje. Nema jedinstvenog i uvijek istog načina kako se Bog objavljuje. Zato je dobro razmislići o svom životu i vidjeti kako me Bog dosad iznenadio, kako nam je dosad pokazao otvoreno nebo" rekao je fra Darko, potaknuvši prisutne da promisle o svom iskustvu otvorenog neba, gdje je Bog bio prisutan, kad pogledaju unatrag u svoj život. „Da kažemo, pa tu je stvarno bio Bog. To je samo Bog mogao učiniti, tako posložiti, da bude sve dobro. Ovdje me Bog stavio na kušnju, kao Abrahama nekad, ali mi je onda pokazao da je on tu. Možda sam osjetio neki strah, nelagodu, neizvjesnost, ali

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

na kraju sam video, Bog je tu. Sjetite se tog trenutka i zahvalite Bogu za njega, jer je u tom trenutku Bog dotaknuo vaš život, promijenio ga i dao vam poticaj da idete dalje“ potaknuo je fra Darko.

Na biblijskim primjerima je pokazao kako su proroci i proroci smatrali da će Bog doći u svojoj velikoj snazi, silan i moćan, što slušamo i u došašću. Prorok Izaija govori ‘Tješite moj narod, govorи Bog vaš, govorite srcu Jeruzalema, vičite mu da mu se ropsstvo okonča. Evo dolazi Spasitelj, sada će doći’. Prorok Hagaj: ‘Ovako govorи Gospodin nad vojskama. Zamalo ja ču potresti nebesa i zemlju i more i kopno i potresti ču sve narode da dođe blago svih naroda’. Prorok Malahija kaže ‘Evo, šaljem glasnika da put preda mnom pripravi. Doći će iznenada u hram svoj Gospodin kojega vi tražite i andeo saveza koji žudite’. „Sve jake i velike slike. I svi očekuju Boga. A Bog opet iznenađuje. Dolazi kao malo dijete koje se rađa u Betlehemu. Dolazi Bog i stavlja se u čovjekove ruke. Umirovljeni papa Benedikt XVI. u enciklici ‘Svetlo vjere’ kaže da je Bog prvi vjernik, jer vjeruje čovjeku, kad se daje u njegove ruke kao dijete, čovjek. Ta vjera koju Bog ima u čovjeka na kraju završava loše. On nam toliko vjeruje, da na kraju završi na križu. Jer nam nije za vjerovati. Bog nam dolazi ranjiv, malen, on veliki postao je malen, da mene malenoga učini velikim. To kršćani slave. Velikog Boga koji želi da svatko od nas bude velik jer je prihvatio svoju malenost, krhkost, slabost, grešnost. Tako nam Bog pokazuje otvoreno nebo“ rekao je fra Darko, istaknuvši da je prava munja, grom i potres zapravo malo dijete, kako je Bog došao. „Od trenutka kad je vječna Riječ odlučila ući u tijelo Marije, od tog trenutka nebo nije nikad zatvoreno. Ako su proroci nekad imali iskustvo trenutka otvorenog neba, od Blagovijesti, utjelovljenja, nebo je ostalo otvoreno. Jer je Gospodin tu. On se utjelovio, hodao ovom zemljom. Za učenike on je cijelo vrijeme bio iskustvo otvorenog neba, dok su gledali kako izgoni zloduhe, ozdravlja bolesne, uskrišava mrtve. To je život otvorenog neba. Kad su bili na Brdu preobraženja, to je bilo otvoreno nebo u kojem su poželjeli ostati“ rekao je fra Darko, istaknuvši da je otvoreno nebo i u svakodnevici.

„Petar kaže, ‘Napravimo sjenice’. Želimo ostati u Božjoj blizini, u tom osjećaju da te Bog grli, da ti je Bog blizu, u toj sigurnosti koju ti on pruža. To je otvoreno nebo. A Isus im pokazuje da je otvoreno nebo u njihovoj svakodnevici. Jer kad su čuli glas ‘Ovo je Sin moj ljubljeni, slušajte ga’, cijelog tog spektakularnog prizora je nestalo. I gotovo sa razočaranjem evanđelist kaže, nisu vidjeli nikoga, doli Isusa samog. Samo tog običnog, svakodnevног

Isusa s kojim su hodali svakog dana. Čovjek bi rekao, bili su sretni, hodali su s njime, gledali su njega. Za njih je on bio običan, svakodnevni Isus, njihov učitelj. A ovo je prizor gdje ih je privlačio, bilo je nešto lijepo, bio je znak sigurnosti. A Isus kaže, ‘Ne, otvoreno nebo je sada, u svakodnevici’. Onda, u trenutku kad Isus umire na križu, to je otvoreno nebo. On gleda u nebo i kaže ‘Oče, oprosti im jer ne znaju što čine’. Izravna komunikacija između neba i zemlje je u tom trenu. Kad je Isus uskrsnuo i uzašao na nebo, to je otvoreno nebo. Nebo koje je ostalo otvoreno, nije zatvoreno. Silazak Duha Svetoga, čuju šum s neba, jezike kako s neba silaze. To je za učenike i dalje bilo otvoreno nebo. I tu nije stalo. Nije stalo s Isusovom mukom, smrću i uskrsnućem. Kad je kamenovan sv. Stjepan prvomučenik, on podiže pogled i vidje otvoreno nebo. Vidi Isusa kako стојi s desna Ocu. Nebo je ostalo otvoreno. BDM koja je uznesena na nebo i tako nam je pokazano koji je naš put. Nebo je otvoreno. To nam pruža sigurnost, svakome od nas može dati utjehu u životnim teškoćama, razlog da idem dalje, motivaciju, nebo koje je otvoreno“ naglasio je fra Darko.

„Sve veličanstvene prizore koje su vidjeli proroci ili Mojsije, sve je to ništa prema onome što mi vidimo svakog dana i tjedna, a to je sveta misa. Nema trenutka, iskustva u kojem bi nam Bog bio bliži, u kojem bismo mogli više doživjeti otvoreno nebo. U Poslanici Hebrejima obraća se ljudima koji su žalili za hramom u Jeruzalemu jer više nisu mogli prinositi žrtve, jer kao kršćani više nisu u tome sudjelovali. U toj poslanici im se vraća svijest u čemu sudjeluju i kaže: Krist doista ne uđe u rukotvorenu svetinju. Nije Krist ušao u hram koji je na zemlji. To je samo slika prave svetinje. Ušao je u samo nebo, da se sada pojavi pred licem Božnjim za nas. Ne da mnogo puta prinosi samog sebe kao što veliki svećenik svake godine ulazi u svetinju s tuđom krvlju. Sada se pojavio jednom, na svršetku vjekova, da grijeh dokine žrtvom svojom. To slavimo u misi. U svakoj misi zajedno s Kristom ulazimo u nebesku svetinju, u nebo. Nebo je tamo gdje je Krist, gdje je Gospodin, Bog. Na misi smo se okupili u njegovo ime. Isus izgovara riječi evanđelja, to je otvoreno nebo. Ta izgovarena riječ mijenja naš život. Bog je toliko drugačiji i uzvišeniji od svega što možemo iskusiti u životu. Toliko je veći od svega što možemo obuhvatiti, vidjeti, osjetiti. Pred tim Bogom kažemo ‘Ja sam jadan, grešan čovjek’. Iskustvo koje imamo pred Bogom, pred njegovim otvorenim nebom je iskustvo svoje malenosti i krhkosti“ rekao je predvoditelj susreta.

U svakoj misi kažemo ono što je Izaija jednom u životu doživio kao viđenje, ‘Svet, svet, svet, Gospodin Bog nad vojskama’. „Sve što su proroci doživjeli i viđenja koja su imali, svi spektakularni prizori koje su doživjeli Mojsije i narod, Abraham i Noa, ništa su prema onome što mi imamo priliku doživjeti u svakoj svetoj misi“ naglasio je fra Darko, potaknuvši prisutne da, dok slave misu, posvjestate da tada ulaze u nebo. „Nebo koje je otvoreno, koje nikad nije zatvoreno. I neće biti zatvoreno do zadnjeg dana, do posljednjeg suda, do dana našeg uskrsnuća. Bog nam pruža mogućnost da u svakoj svetoj misi uđemo u otvoreno nebo. Kad to posvjestimo i misa će nam biti slavlje, radost susreta nas međusobno i s Gospodinom. To je veliko i ne može se riječima obuhvatiti. Bog je svemoguć, silan, a opet blizak, na tvojoj strani, kad poželiš činiti dobro. I s njime njegova moć i njegova sila“ poručio je fra Darko Tepert, potaknuvši da dovijeka hvalimo Gospodina jer je ostao s nama.

Duhovnu obnovu su organizirali Teološko-katehetski odjel Sveučilišta u Zadru i katedralna župa sv. Stošije.

ZADAR: SVJETSKI DAN SIROMAHA U CARITASU ZADARSKE NADBISKUPIJE

Svjetski dan siromaha obilježen je u Caritasu zadarske nadbiskupije u nedjelju 19. studenog. Zadarski nadbiskup Želimir Puljić i djelatnici Caritasa s ravnateljem don Ivicom Jurišićem ručali su s korisnicima u Pučkoj kuhinji koja inače ne radi nedjeljom, nego se nedjeljni ručak korisnicima dijeli u subotu. Uz Dan siromaha, Pučka kuhinja je bila otvorena i u nedjelju i Prenoćište sv. Vinko Paulski zadarskog caritasa sad se otvara ranije, svaki dan od 14,00 sati. Pomoć u caritasu primaju nezaposleni, invalidi, teže bolesni, napušteni, osamljeni, stari i nemoćni. Ti faktori i dovode do siromaštva. Caritasove službe su Pučke kuhinje u Zadru i Benkovcu (više od 400 obroka dnevno), prenoćište, socijalna samoposluga, skrb o trudnicama, roditeljima, učenicima i studentima. Prioritet zadarskog caritasa zadnjih godina su zaposleni koji primaju plaću, ali je ona ispod minimuma ili je uopće ne primaju.

Prije mjesec i pol dana zadarski caritas je završio s provedbom jednogodišnjeg projekta ‘Suzbijanje siromaštva u Zadarskoj županiji podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći’ za koji je tri i pol milijuna kuna osigurao Fond europske pomoći za najpotrebitije. Ta je sredstva caritas dobio temeljem prijave na natječaj Ministarstva za demografiju, mlade, obitelj i socijalnu politiku RH u ljeto 2016. g., kad je Ministarstvo objavilo poziv za dostavu

projektnih prijedloga pod nazivom ‘Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne matrijalne pomoći’.

Stavka MD 1 odnosila se na podjelu hrane, MD 2 na podjelu osnovne materijalne pomoći. Podjeljeno je 90 paketa pelena, vlažnih maramica, zaštitnih krema, 155 školskih torbi, 112 kompleta školskih knjiga, 173 kompleta školskog pribora, 92 kompleta sportske opreme u vrijednosti od 1000 kn, 60 kompleta kuhinjske opreme, 190 kompleta tekstila za domaćinstvo, 300 paketa higijenskih proizvoda (četiri puta kroz trajanje projekta), 60 paketića bezreceptnih lijekova i dodataka prehrani (dva puta kroz trajanje projekta). Većina toga je planirana u manjem broju, ali zbog provedbe nabave kojom su postigli niže cijene od planiranih, uključili su više korisnika. Korisnici tog projekta su samci ili obitelji koje žive u siromaštву: višečlane obitelji, samohrani roditelji, umirovljenici bez podrške obitelji. Dio njih je nezaposlen, a pomoć koju primaju nije dostatna za sve potrebe. Mirovine umirovljenika su toliko niske da jedva uspiju platiti režije.

Taj je projekt uključivao i provedbu popratnih mjera. Siromaštvo se suzbija podjelom hrane, no treba potražiti i uzroke siromaštva i na njih pokušati djelovati. Zato je zadarski caritas angažirao dvije socijalne radnice, Maju Škifić i Maju Pavković, koje su u individualnom pristupu s korisnicima pokušale djelovati na rješavanju problema. Susrele su se s petsto obitelji na području Zadra, Benkovca i Kistanja. Među njima je bilo 300 korisnika pučke kuhinje, 200 obitelji korisnika socijalne samoposluge i pučke kuhinje.

Korisnike su u caritasu i u njihovim domovima informirali o mogućnostima obrazovanja i zaposlenja, povezali ih sa stručnim osobama i organizacijama na njihovom području. Najviše korisnika je u dobi između 50 i 69 godina, najmanje od 20 do 29 godina i više od 80 godina. Puno je osoba bez završene osnovne škole, tek 4 % ih je s visokom

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

stručnom spremom. Najviše je osoba s osnovnom i srednjom školom, 36 %. Zaposlenih je niti pet posto, radno nesposobnih i u mirovini je 30 %. Najviše se radi o jednočlanim i dvočlanim kućanstvima. Dosta ih je vlasnik ili suvlasnik prostora u kojem živi, imaju stan u najmu u gradskom ili državnom vlasništvu. Neki korisnici žive u podrumu, garaži, kontejneru, autu ili kod prijatelja.

Uzroci siromaštva tih korisnika su nezaposlenost, nemogućnost zaposlenja, bolest jednog ili više članova obitelji, visoka životna dob, nesposobnost za rad, male mirovine, niske plaće, visoka cijena najma stana, neriješeno stambeno pitanje, nepovoljni krediti i ovrhe, smrt supružnika ili roditelja koji su ih uzdržavali, tjelesni invaliditet, visoki troškovi brige o djetetu s teškoćama u razvoju, samohrani roditelj s malom djecom, PTSP, branitelji bez ostvarenih prihoda. Izlaz iz nepovoljne situacije vide u zaposlenju, povećanju mirovine, minimalne plaće, pravu na invalidsku mirovinu, rješenju stambenog pitanja, zdravstvenom poboljšanju ili odlasku iz Hrvatske. Pomoć im predstavlja podjela hrane i odjeće za djecu, dostava hrane za starije, nabava lijekova, školske opreme, osnovnog namještaja, ogrijeva, užine za školarce, sufinanciranje podstanarstva i režija. Svi korisnici, bez obzira na stupanj obrazovanja i radni status, nisu u mogućnosti obitelji skuhati obrok koji sadržava meso, piletinu, ribu.

Veliki dio materijalne pomoći se odnosio na opremu za školsku djecu, pa je angažiran pedagog Hrvoje Surać koji je djeci naglasio ulogu obrazovanja u borbi protiv siromaštva. Među nezaposlenima i siromašnima uglavnom su ljudi s niskom razinom obrazovanja. Dvije petine potrebite djece živi u obiteljima u kojima glava obitelji, najčešće otac, ima završenu samo osnovnu ili uopće nema završenu osnovnu školu. U 90 % slučajeva je bila situacija da su jedan ili oba roditelja tijekom cijele godine bili nezaposleni. U anketi koju je caritas proveo, 56 % djece iz potrebitih obitelji reklo je da je bilo trenutaka kad nisu imali što za jesti. Mnoga je u višečlanoj obitelji problem smještaj. Jedna djevojčica je rekla da uči od 23 sata do ponoći; njih šestero živi u jednoj sobi, imaju jedan stol gdje uče. Kad mlađa djeca napišu domaći rad, ona dođe na red u 23 sata. Na lošiju koncentraciju i školski uspjeh djece utječu i loša prehrana i glad.

ZADAR: SVEČANA VEĆERNJA UOČI BLAGDANA SV. KRŠEVANA U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Svečanu Večernju uoči blagdana sv. Krševana, zaštitnika Grada Zadra čijem je zagovoru povjeren

blagoslov rada gradske uprave, a lik tog sveca nalazi se na zastavi Grada Zadra i njegovom grbu, u četvrtak 23. studenog u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Uz vjersku dimenziju kojom se povjeravamo zaštitnicima i osjećaj koji im iskazujemo, obvezuje nas i ono što su ta odanost i poštovanje zahvaljujući svećima stvorili u našoj povijesti, rekao je nadbiskup u homiliji. Na slavlju zaštitnika misao nas vodi u prošlost i svečevu vrijeme života, ali se i pitamo što nam taj svetac danas znači, rekao je mons. Puljić, razlažući u propovijedi poticaj da nas obvezuje bogata kulturna ostavština naših svetih zaštitnika.

„Svetim zadarskim zaštitnicima Šimunu, Stošiji, Zoilu i Krševanu dugujemo puno toga što danas imamo; bogatu kulturnu ostavštinu po kojoj nas i drugi prepoznaju i cijene. Uzmite iz Zadra ono što je zaslugom tih svetaca stvoreno, što bi u gradu ostalo“ upitao je nadbiskup. „U tri tisuće godina starom Zadru koji od 4. st. ima svog biskupa, povijest je zaslugom vrijednih i marnih ljudi osobito kršćanskog nadahnuća, tijekom sedamnaest stoljeća namrla bogatu umjetničku baštinu arhitekture, slikarstva, kiparstva i zlatarstva. Naša obveza i poslanje je ne samo baštinjeno blago prenijeti mlađim naraštajima, već im pomagati riječju i primjerom da usvoje i u životu provode vrednote koje su naši sveti zaštitnici zastupali: marljivost, pobožnost, pravednost, poštenje, zdravo rodoljublje i čovjekoljublje, vjernost Božjim zapovijedima upisanima u srcu i savjesti svakog ljudskog bića“ rekao je mons. Puljić.

Uz proslavu blagdana sv. Krševana, u Zadru se četvrtu godinu održava manifestacija Krševanovi dani kršćanske kulture koji započinju u studenom, mjesecu sv. Krševana, a održavanjem raznih vjerskih, znanstvenih i kulturnih događaja odvijaju se i tijekom prosinca, do blagdana sv. Stošije. U tom

svjetlu nadbiskup je govorio o odnosu vjere i kulture, jer je to temelj kršćanske baštine te o čovjeku koji kulturu stvara, kao stvaratelju kulture. To je potkrijepio mislima sv. Ivana Pavla II.

„Na pitanje upućeno papi „kojom mjerom mjeriti čovjeka; jesu li fizičke sile, osjećaji, inteligencija mjerila koja ga određuju“, dok je papa 1979. g. bio u pohodu Poljskoj, on je odgovorio: ‘Čovjeka treba mjeriti središnjom mjerom svijesti i savjesti’. To ga razlikuje od ostalih stvorenja, po tome se manifestira kao osobito Božje stvorene. Po tome se pokazuje kao slika Boga stvoritelja“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da se „opisom čovjeka promatrano kroz prizmu svijesti i savjesti, on distancira od svih ideologija koje svoja razmišljanja o čovjeku započinju od slika stvorenih putem socijalnih, povijesnih, kulturnih, materijalnih ili političkih uvjetovanosti“.

„Svijest i savjest bitne su komponente koje određuju čovjeka i njegova djela, među kojima je i kultura. Glavne dimenzije kulture su sloboda i cjelovitost. Nešto je kulturno djelo jer je stvoreno u slobodi i odražava cjelovitost“ rekao je mons. Puljić, podsjećajući na misao sv. Ivana Pavla II. da „autentična kultura slobode izvire iz dubina duha, iz bistrine uma i iz nesebične ljubavi te izvan slobode ne može biti ni kulture“.

Važna je i cjelovitost koja na čovjeka gleda u cjelini, ne parcijalno; nego u području duha i tjele, njegovih misli, osjećaja i svega tipično ljudskoga, ali i božanskoga. „Jer čovjek je Božje stvorene, dar i slika Boga stvoritelja. Jer u čovjeku ‘drijema izvan-povijesni element koji je izvorom njegove ljudskosti’, tvrdio je Ivan Pavao II“ podsjetio je nadbiskup, upozorivši da se, nažalost, zadnja tri stoljeća, čovjeku nije pristupalo niti ga se proučavalo cjelovito. Njegovu religioznu dimenziju opisivalo se ‘nezrelim stanjem duha’ ili ‘predznanstvenim mentalitetom’. U ateizmu religiju se proglašilo ‘opijumom naroda’ (Marx) ili ‘opsesivnom neurozom’ (Freud).

„To je dovelo do totalitarnih ideoloških i političkih sustava u kojima se čovjek utopio i ‘postao dijelom materije ili anonimnim građaninom ovozemaljskog grada’. A mi nismo anonimni građani. Nismo ime i prezime. Naše ime je upisano u dlanove Božje ruke jer u nama drijema onozemaljska stvarnost. Mi nismo samo ovozemaljska stvorenja, nego odsjaj Boga stvoritelja“ naglasio je mons. Puljić.

Stoga je Ivan Pavao II. smatrao da je obrana religiozne dimenzije obrana slobode i savjesti, a religija matrica autentične kulture. Papa je rekao da je ‘povreda ljudske savjesti i otvorenosti transcend-

enciji najveći zločin kojim se može uprljati neki ideološki sustav’. „Zato je vjerovao, osobito nakon ideoloških promjena u Europi nakon pada Berlin-skog zida za kojeg je govorio da je sramni spomenik kojeg su totalitarne ideologije postavile misleći ‘Mrtva je Europa, njena religiozna baština’, da će se ‘dogoditi obnova kulture kad se znanstvena misao i snaga vjere udruže u traženju istine koju je Bog objavio čovjeku’. U tom vidu je neumorno ponavljao nužnost i potrebu da se za preobrazbu čovjeka, znanosti i kulture udruže razum i vjera, znanost i etika“ istaknuo je mons. Puljić.

Nadbiskup je izrazio radost zbog odluke europskog parlamenta da 2018. godinu proglaši Europskom godinom kulturne baštine. „Nadati se kako će i Crkva u Europskoj godini kulturne baštine moći ponuditi svoje silno blago baštinjeno i stvarano stoljećima te pokazati put obnove kršćanske kulture koja se ima dogoditi tako da ‘razum iznova zagrli vjeru, a znanost kreće u svoje pustolovine istraživanja pod ruku s etikom’. Ta prekrasna slika označava koji je to pravi put koji se može dogoditi u obnovi kulture i čovjeka. Razum u zagrljaju s vjermom i znanost pod ruku s etikom daje novu nadu i Lijepoj Našoj i Europi. Neka nas na putu preobrazbe čovjeka, znanosti i kulture pomaže naš dragi prijatelj sv. Ivan Pavao II. i naš višestoljetni zaštitnik sv. Krševan“ poručio je mons. Puljić.

U crkvi sv. Krševana iz 12. st. u središtu Zadra na poluotoku još uvijek se zadnjih godina ne slavi liturgija zbog sanacije i obnove crkve. Kad obnova završi, u tom sakralnom biseru srednjovjekovne arhitekture će se služiti liturgija, ali i organizirati kulturni događaji, koncerti, izložbe, tribine, predavanja, predstavljanja knjiga i ostalo što se događa u sklopu Krševanovih dana kršćanske kulture, rekao je nadbiskup.

U Svečanoj Večernjoj sudjelovao je i gradonačelnik Grada Zadra dr. Branko Dukić sa suradnicima. Nadbiskup je čestitao gradonačelniku i suradnicima Dan Grada. Među svećenicima suslaviteljima bili su i kanonici Stolnog kaptola sv. Stošije. Na početku Večernje nadbiskup je u prezbiterij donio relikvijar sv. Krševana i stavio ga pred oltar. Na kraju Večernje mons. Puljić njime je blagoslovio narod te su koncelebranti i puk počastili relikvijar sv. Krševana.

ZADAR: PROSLAVLJEN BLAGDAN SV. KRŠEVANA, ZAŠТИTNIKA GRADA ZADRA

Blagdan ranokršćanskog mučenika sv. Krševana, zaštitnika Grada Zadra, proslavljen je u petak 24. studenog svečanim večernjim koncelebriranim slavlјem koje je u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Sv. Krševan je bio rimski časnik koji je živio u drugoj polovici 3. st., podanik cara Dioklecijana, no bio je učenik Isusa iz Nazareta. „I nije to smatrao nespojivim. Naprotiv, kao kršćanin bio je hrabar i vrlo angažiran u vjeri i crkvenom životu svoga okruženja.

Vjeru je smatrao ne samo osobnom, privatnom stvari, nego nečim što treba i javno pokazati. Zato je u okruženju očitovao svoj stav prema Bogu čvrstom vjerom, ljubavlju prema svakom čovjeku. Krševan je sve volio, a one koji njega nisu voljeli je poštivao. Prema nositeljima vlasti iskazivao je iskreno poštovanje. Radi takvog opredjeljenja nije skrivaо da je kršćanin. No, car koji se smatrao gospodarom života i smrti svojih podanika smatrao se ugroženim, pa mu je poricao pravo na njegovo životno uvjerenje“ rekao je mons. Puljić.

Car je Krševanu ponudio položaj namjesnika u rimskoj pokrajini, uz uvjet da se pokloni i oda čast kumirima te se odrekne vjere u Isusa Krista. „Sveti Krševan nije to učinio. Naprotiv, hrabrio je progone kršćane u Rimu, a među njima je bila i sv. Stošija.

Taj dični Božji čovjek bio je kateheta vrijednoj učenicu i mučenici Stošiji. Kako je lijepo vjeru živjeti u zajedništvu, kad se možemo na nekoga osloniti, kad imamo podršku, da nas netko hrabri, podiže u teškoćama i moli za nas. Zbog toga je uslijedilo progonstvo u Akvileju gdje je Krševan stradao mučeničkom smrću, odsijecanjem glave.

No, kršćani iz toga doba nisu se bojali takve smrti“ naglasio je nadbiskup, istaknuvši da je Crkva s pravom ponosna na mučenike koji su divni Božji svjedoci i nije čudo što su upravo oni ugrađeni u temelje mjesnih Crkava.

Prvi kršćani su ih osobito častili i pohodili mjesta njihova mučeništva i grobove, smatrajući ih svetim pragovima prijelaza u vječni život. „U najtežim trenucima, mučenici znaju za koga svjedoče. Kad oproste neprijatelju, to nije ljudska moć. To je nešto Božje. Pravednik se ne boji jer zna da je Božja mudrost uz njega. Krševan se nije ničega bojao, nije podlegao zavodljivosti obećanja, nego je ostao vjeran Kristu“ poručio je mons. Puljić.

Životnu ozbiljnost i opredjeljenje za Krista i njego-

vo evanđelje pokazali su i naši brojni preci. Oni su nam namrli to što imamo, rekao je nadbiskup. „Naši preci su povezali život i svjedočanstvo. To su prenosili s koljena na koljeno i nisu se bojali. To je i naša obveza. Zahvaljujući njihovom svjedočanstvu i u teškim vremenima tudinske okupacije, oni su ostali vjerni Isusu Kristu, svojim narodnim kori-jenima i danas se time ponosimo“ naglasio je nadbiskup, dodavši da je naša obveza i poslanje baštjeno blago prenijeti mlađim naraštajima i pomoći im da kreposno žive.

Odgovor na pitanje kako su kršćanski mučenici i preci uspjeli ostati vjerni unatoč brojnim teškoćama daje i navještena Božja riječ od blagdana. Knjiga Mudrosti kaže da je Božjeg pravednika mudrost vodila pravim stazama, pokazala mu Božje kraljevstvo i obdarila ga znanjem o svetinjama. „Obdarila ga je znanjem koje ne daje ovozemaljska stvarnost. To može dati samo Božji duh. Ali njega treba isprositi. Taj dar i tu potrebu treba osjetiti.

Treba sklopiti ruke. Ima zavođenja i progona, pa neka sv. Krševan i nama pomogne ostati vjernima kako je on ostao“ potaknuo je nadbiskup, istaknuvši da Božja mudrost pravednika štiti od neprijatelja, zasjeda, daruje pobedu i spoznaju da je bogobojaznost jača od svega.

Tragom navještaja da Božja mudrost pravednika čuva od grijeha, s njime silazi u tamnicu, u okovima ga ne napušta nego mu daje vječnu slavu, nadbiskup je rekao kako zadnjih godina osjećamo prijepor koji se događa oko slavnog mučenika bl. Alojzija Stepinca. „Ali, što ga ljudi više prikazuju u lošem izdanju, Stepinac sve bolje svijetli. Bolje ga upoznajemo i cijenimo.

Tako i sv. Krševan i svaki mučenik. Prošli su kroz muke, ali ostaju svijetla zvijezda na horizontu u koju se možemo ugledati i slijediti. Kad čovjek osjeti Božju blizinu i dobrotu, nema toga što ga može slomiti“ poručio je mons. Puljić. Poželio je da nam

sv. Krševan pomogne ostati vjernima idealima kršćanskog nauka i prosvjetli nas milostima, kako bismo mogli reći Pavlovu isповједи: 'Dobar sam bio, trku završio i vjeru sačuvao'.

Prijepodne na blagdan sv. Krševana, nadbiskup Puljić je sudjelovao na svečanoj sjednici zadarskog Gradskega Vijeća u Hrvatskom narodnom kazalištu Zadar. Svake godine u toj prigodi dodijele se nagrade i gradsko priznanje, Grb Grada Zadra, zaslužnim građanima. Odlukom zadarskog gradaonačelnika Branka Dukića, Grb Grada Zadra ove je godine dodijeljen i korisnicima Prenoćišta za beskućnike 'Sveti Vinko Paulski' Caritasa Zadarske nadbiskupije koji uzgajaju poljoprivredne proizvode za Pučku kuhinju i socijalnu samoposlužu.

U propovijedi misnog slavlja nadbiskup je rekao da nagrađeni iz raznih područja društvenih djelatnosti pokazuju lijepu sliku Zadra te da je „lijepo slušati goste kako oni doživljavaju Zadar, kako cijene ono što tu osjećaju i ljudima koji u Zadru žive daju podršku da tako nastave, u suradnji i napretku u svim područjima“.

U misnom slavlju sudjelovao je i gradonačelnik Grada Zadra dr. Branko Dukić sa suradnicima. Mons. Puljić je na kraju mise puku udijelio blagoslov relikvijarom sv. Krševana kojem su vjernici nakon mise iskazali čašćenje.

ZADAR: ĐAKONSKO REĐENJE U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Na svetkovinu Krista Kralja u nedjelju 26. studenog zadarski nadbiskup Želimir Puljić u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je svečano misno slavlje za vrijeme kojeg je za đakone zaredio kandidate Zadarske nadbiskupije: Tomislava Končurata (župa sv. Lovre, Kali), Ivana Jordana (sv. Martin, Ljubač) i Luku Šustića (katedrala sv. Stošije) te brata Leopolda Ninoslava Jagešića (župa sv. Josipa, Zenica), člana benediktinske zajednice iz samostana sv. Kuzme i Damjana na Čokovcu.

„Zadarska Crkva zahvaljuje Bogu za četvoricu akolita koji su odlučili potpuno se posvetiti Božjoj službi u njegovoj Crkvi. Svako ređenje je otajstveni događaj kojeg možemo pratiti i razumjeti očima vjere. To što se događa nadmašuje naš um, oči, srce i naše ljudske sposobnosti. To je više od ljudskoga što čujemo, osjećamo i vidimo. Ređenje nas uvodi u misterij Božjeg plana s ljudima i podsjeća na Isusove riječi: 'Ne izabrate vi mene, nego sam ja vas izabrao i odredio da idete i rod donosite'“ rekao je nadbiskup Puljić, naglasivši da se to osobito osjeća u posvetnoj molitvi ređenja kad se

Crkva obraća Bogu, 'darivatelju časti, djelitelju redova i rasporeditelju službi', da milostivo pogleda na svoje sluge koji će se posvetiti za službu đakona i neka ih 'darom svoje milosti ojača za vjerno vršenje službe'. Ređenje je važan otajstveni i liturgijski događaj, a zaređenici su dar Crkvi, ređenicima, narodu, društvu i svijetu, poručio je mons. Puljić.

Poželio je da budu dar ljubavi bez koristoljublja, darivanje bez pridržaja i služenje bez uvjetovanja. Đakoni su ovlašteni dijeliti svete tajne i navješčivati Riječ Božju. „Vaše prirodno mjesto je na ambonu i za oltarom, a ne u sindikalnoj podružnici ili svjetovnoj političkoj organizaciji. Svetе knjige i sveti poslovi vaše je područje zanimanja. Nikada se svećenici političari nisu politikom posvetili, a kompromitirali su sebe i Crkvu bezbroj puta. Vi ste glasonoše velikoga Kralja. Vaša je 'politika križ Isusov',“ govorio je sveti Pio X.

Ne koristite nikada propovjedaoniku za obračun s protivnicima, a bit' će ih. Bilo ih je i bit će ih. Ali propovjedaonica nije za obračun, nego za navještaj, za utjehu, pouku, poruku, za opomenu. Budite plenimi sluge i mudri upravitelji povjerenih duša i savjesti, prijatelji djece i mladih, starih i nemoćnih. Budite Bogu zahvalni što vas je nedostojne izabrao i pozvao među svoje učenike“ poručio je nadbiskup đakonima. Istakнуvši da Isusovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta, „nema teritorija, vojske ni policije“, nadbiskup je rekao da se „ono događa u dušama onih koji prihvataju njegov zakon i zapovijedi sažete u dvije: Ljubi Boga svim srcem svojim i svom dušom svojom, a bližnjega svoga kao sebe samoga (Mt 22,37).

Isus je Kralj onih koji mu vjeruju svim svojim bićem i prihvataju njegovu vlast bez uvjeta i ograničenja“ rekao je mons. Puljić. Đakoni su vojnici takvoga Kralja i glasonoše njegovih poruka, te im je nadbiskup poželio da budu vjerni i odani Kristu koji ih je odabrao još od utrobe majke. „Neka budu ljudi molitve, rada i reda. Molite pobožno i sabrano, na misi i uz molitvu časoslova. Crkva vas šalje da budete molitelji u njeni ime. Neka vam sve u životu i

radu bude u sabranosti i radosti duha. Ne zaboravljajte dnevno krunicu i čitanje Svetog Pisma.

Molite i 'molite da ne padnete u napast' (Mt 26,41). Položili ste Ispovijed vjere i potpisali Izjavu o svojевoljnem preuzimanju obveze celibata koja je sastavni dio đakonskog ređenja. Čuvajte ljiljan čistoće i molite na tu nakanu. Neka vas prirodni i instinktivni čovjek ne prevari ili zavede. Nosite kleričko odijelo i budite spremni podnosići i poruge radi imena Isusova. Ne tražite sebe i svoje slave, već slavu Božju! Ne hvalisajte se u razgovoru, društvu, a pogotovo ne s propovjedaonice" rekao je nadbiskup Puljić u obraćanju đakonima. Poželio je da budu na visini zadataka koje im Crkva povjerava, obdarjeni poniznošću srca, postojanošću duha i pouzdanjem u Boga.

Govoreći o značenju Isusovog kraljevstva, nadbiskup je rekao da su u povijesti Izraela kraljevi bili uvođeni u službu svečanim pomazivanjem, kao što se čini kod ređenja svećenika i biskupa. „Taj čin pomazanja značio je da je time kralj bio posvećen u Božje ime upravljati Izabranim narodom. Kako je lijepo u tom činu osjetiti nešto što se u sekularnom svijetu pomalo gubi iz vida. Gubi se iz vida da ljudi koje smo izabrali, koji su postali naši predstavnici, nisu samo naši predstavnici. Nego su obvezni i u ime onoga koji vodi povijest, braniti načela, slobodu i prava ljudi, ali i Božja prava. Bojimo se samo za ovozemaljski hram, koji će se urušiti ako nema tih temelja.

Zato treba ponovno vratiti taj osjećaj onima koji vrše službu u ime naroda, da to čine u ime onoga koji je stvorio taj narod. I razvijati u njima osjećaj, vi niste samo izabrani predstavnici. Nego Bog želi da preko vas čini dobro ovome narodu" rekao je nadbiskup. U tom smislu, podsjetio je kako su gradski poglavari u prošlosti iskazivali čašćenje ruci sv. Krševana i pred njom polagali zakletvu, zazivali zaštitu i blagoslov sv. Krševana; uz pomoć njegove ruke htjeli su služiti gradu i narodu.

„Ne možemo ovozemaljsko društvo osnivati i voditi samo našim ljudskim snagama. Treba ponovno vratiti tu dimenziju, da smo svi u službi; jedni drugih, ali osobito i odgovorno ljudi i naroda, u ime onoga koji nas je sve stvorio, u ime Krista Kralja koji je gospodar svemira i ljudskih srdaca“ naglasio je mons. Puljić.

U misi su sudjelovali i roditelji, rodbina i prijatelji ređenika, njihovi sjemenišni poglavari, bogoslovi i sjemeništarci. Nadbiskup je sve potaknuo na molitvu za svećenička i redovnička zvanja. U ime đakona Zahvalu svima uputio je Tomislav Končurat.

PREDSJEDNIK HBK, zadarski nadbiskup ŽELIMIR PULJIĆ, KOMENTIRAO HAŠKU PRESUDU ŠESTORICI HRVATA IZ BIH

Predsjednik HBK, zadarski nadbiskup Želimir Puljić, u razgovoru za Hrvatski katolički radio u petak 1. prosinca, komentirao je hašku presudu šestorici Hrvata iz BiH i čin generala Slobodana Praljka. U razgovoru se osvrnuo na degradirajući položaj hrvatskog naroda u BiH i politički kontekst koji je doveo i do izrečene presude hrvatskoj šestorci. „Haška presuda šestorici Hrvata iz BiH ne uzima u obzir povijesne činjenice. Nema nikakvih povijesnih podataka ni razloga da je postojao udruženi zločinački pothvat. Ta presuda nije pravedna i ne doprinosi pomirenju! Neka ta osuda hrvatske političare učini svjesnim da Hrvate u BiH ne smiju prepustiti samima sebi nego im moraju pomoći da tamo budu i ostanu. U ovom stanju opće potresenosti, zanima me kako pomoći narodu da se ne izgubi“ potiče nadbiskup Puljić, dijeleći osobnu potresenost presudom s hrvatskim narodom u domovini i u BiH.

Predsjednik HBK smatra da je HAZU svom očitovanju glede haške presude dobro verbalizirala duh naroda: „da je osuda nepravedna, nije utemeljena na povijesnim činjenicama, neće doprinijeti pomirenju, a radi čega je taj sud ustanoavljen i u tome bi na neki način trebao pomoći ljudima. Ono što je i predsjednica RH rekla, sada nam se okrenuti budućnosti i truditi se da živimo u miru jedni s drugima, jer mi smo susjedi. Mi moramo dobro živjeti jedni s drugima, surađivati. Ali ne možemo na neistinama i na lažima pisati svoju povijest i graditi svoju budućnost“ poručuje nadbiskup Puljić.

Predsjednik HBK smatra da je glede statusa HR Herceg-Bosne jako važno naglasiti sljedeće: „Herceg-Bosna je utemeljena temeljem Ustava Socijalističke Republike BiH. Ona je formirana temeljem prava, Ustava SR BiH, koji je omogućavao samorganizaciju. Sasvim zakonito. I Herceg – Bosna je utemeljena kao zakonita tvorevina udruženih Hrvata, koji su branili svoja ognjišta, svoja mjesta i naselja. Najprije s muslimanima zajedno. Muslimani nisu bili organizirani. Njih su Srbi poklali, pobili, izgubljeni. Hrvati su se organizirali. Kad imamo to u vidu, onda ne može biti zločinačkog pothvata, kako u presudi tvrde. Hrvati su se organizirali i u toj organizaciji, nakon završetka rata, funkcionirali su još uvijek kao zajednica“ ističe mons. Puljić. Kaže da je „međunarodna zajednica obustavila rat, ali su rješenjem podjele BiH na Federaciju BiH i Republiku Srpsku učinili strašnu nepravdu Hrvata“.

timu. Hrvati su iz Republike Srpske protjerani, a u Federaciji nemaju prava. Ovo je sad prigoda da se Hrvatima pomogne. I tu hrvatska država može i mora pomoći, jer je preuzela obvezu Dejtonskim sporazumom pomoći Hrvatima da budu i ostanu konstitutivnim narodom i da ostanu u BiH. Ovo je sad poruka da se ne sele, da ne odlaze, jer kad odeš, više nemaš konstitutivnost. Ti moraš biti na mjestu, boriti se za svoja prava, biti prisutan, pogotovo kad se zna da su Hrvati kroz povijest bili važan element za BiH“ ističe zadarski nadbiskup.

„Da nije bilo Herceg – Bosne, ne bi bilo ni BiH. Mislim da toga pogotovo trebaju ibti svjesni Muslimani, jer Herceg – Bosna je spasila tisuće i tisuće Muslimana i Hrvatska je u tome jako sudjelovala. Da nije bilo Herceg – Bosne, ne bi bilo BiH, koju je Hrvatska među prvima priznala. Želimo BiH, neovisnu državu, i mi je među prvima priznajemo. Jer tamo su naša braća Hrvati koji su zaslužni da je ona spašena kao država. Da nije bilo Herceg – Bosne, ne znam kako bi se Hrvatska oslobođila i došla do neovisnosti koju je postigla. To je umreženo. I zato Hrvatska ima zaista veliku odgovornost, ali i veliku radost, zajedno slaviti dvije države, kojima su Hrvati najviše doprinijeli. To je čast i ponos jer nisu nikoga uništavali, nego su branili nešto što povijesno pripada: Hrvatskoj njezina sloboda, BiH njena sloboda i neovisnost, s bitnim stvarima, da su narodi BiH konstitutivni. Jednako Hrvati kojih nema ni 15 % sa Srbima koji je preko 30 % ili s Muslimanima kojih je preko 50 %. Svi su jednakoravni. Ali, ako bismo govorili o ravnopravnosti borbe za tu nezavisnost BiH, nisu svi ravnopravni. Tu su Hrvati malo ravnopravniji. Jer su dali svoj najveći ulog, zauzimajući se, opirući se agresiji i boreći se za nezavisnost BiH“ naglašava predsjednik HBK.

Nadbiskup upozorava: „Hrvati u BiH su obespravljeni. Nemaju pravo birati svoga predstavnika. Preko međunarodnog predstavnika nametnut im je zakon po kojem nemaju više samoupravu koju su imali. Dogodilo se i da su Muslimani birali Hrvata da bude njihov predstavnik Hrvat. Vrlo, vrlo perfidno, vrlo loše. Sve je išlo protiv Hrvata. Htjelo se obespraviti Hrvate. I učinili su to. Sad treba zaista pomoći Hrvatima da se izbore, da imaju prava što im je zagarantirano i Ustavom i Dejtonskim sporazumom – da su oni konstitutivni narod BiH. I sva prava koja imaju Srbi i Muslimani, moraju imati i Hrvati. Hrvati toga nemaju, nažalost.“

Mons. Puljić podsjeća da je Haški sud tri puta odio Hrvatsku da bude prijatelj suda. „To pokazuje da je Haški sud, nažalost, utemeljen na političkim

motivima, ustanovljen s određenim političkim ciljevima. Nije pravo sudište na kome se dokazuje, nego je haško sudište politički intonirano. Treba reći da su se ovdje, kako netko to slikovito kaže, pobila neka plemena između sebe i naše je da im pokažemo da su jednako krivi, da su svi jednako odgovorni. U haškom суду tom su presudom šestorica Hrvata stavljeni na isti stup kao i Srbi, a ne uzima se u obzir da Hrvati nisu napali ni Srbiju ni BiH, nego su bili žrtva agresije. I branili su se“ ističe mons. Puljić.

I nadbiskup se slaže s uvidom kako je presuda izrečena na Dan Republike bivše države. Znakovita poruka osude šestorke kao da je usmjerena na način da su Hrvati srušili Jugoslaviju koju je podržavao svijet. „Vi Hrvati, koji ste u Hrvatskoj i u BiH svojom zauzetošću, obronom od agresije koja je bila učinjena u ime Jugoslavije (Srbi su vrlo dobro iskoristili da brane Jugoslaviju, zapravo da stvaraju Veliku Srbiju), vi ste krivi što ste se branili, što ste se digli. Što niste pustili da Jugoslavija živi. E zato ćete na stup srama“. Nadbiskup podsjeća da Hrvatsku nisu htjeli kao državu ni kad se stvarala, morala se ostvariti vlastitim snagama. „Treba i sada ponovno vlastitim snagama, hrabrošću, mirnoćom i stabilnošću dokazati da to što se dogodilo u Haagu nije istina. Tko zna kakve su oni dobili dokaze i izjave. I naši neki su išli tamo i davali izjave. Kakve su te izjave, mi ne znamo. Ali ne isključujemo mogućnost da su oni na temelju i tih nekih izjava to progasili“ kaže mons. Puljić.

Istiće da „oni koji zastupaju tezu o agresiji Hrvatske na BiH pokazuju da im nije stalo do hrvatske slobode i neovisnosti, radi čega su ljudi ginuli. Nema konteksta u kojem se to dogodilo. Hrvati nisu išli u BiH i Srbiju niti su koga napadali. Branili su svoj dom i ideale koji svakom pripadaju. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja narodnog identiteta i vjere. U tom kontekstu cijenimo branitelje koji su se stavili na raspolaganje za obranu domovine koja je bila ugrožena“ kaže mons. Puljić.

Smatra da „hrvatski politički krugovi još nisu svjesni što su preuzeli. Predsjednik Franjo Tuđman je toga bio svjestan. Tuđman se nijednim gestom, nijednim činom, nijednim aktom nije htio mijesati u smislu kako mu podvaljuju da je s Miloševićem dijelio BiH. Tu tezu mogu podržavati samo neprijatelji Hrvatske i našeg naroda. Tuđman nikad to nije htio. Nažalost, ima i naših političara koji su to podržavali. U ratu se razgovara sa svakim. Tražiš načina kako riješiti rat. Tuđmanu podvaljuju da je htio ostvariti Banovinu Hrvatsku. To je laž i izmišljotina! Ali je bio za to i ostao je vjeran tome

IZ ŽIVOTA ZADARSKЕ CRKVE

da Hrvati u BiH imaju sva prava. I podržavao je i potpisao da će Hrvatska voditi brigu da se ta prava ostvare“ kaže mons. Puljić.

U razgovoru za HKR, mons. Puljić se osvrnuo i na generala Slobodana Praljka. „Sama činjenica geste generala Praljka je vrlo potresna. Strašno mi je žao što je to učinio. Iako cijenim i ono što su njegovi kolege izjavili: njegovu principijelnost, njegovu želju za ideale, za istinu dati svoj život. Onda i to ima neku svoju pozitivnu konotaciju, makar nikad ne odobravam taj čin i kako mi je žao da je to učinio.“

O generalu Praljku treba više govoriti, ističe nadbiskup. „On je super inteligentan čovjek. On je bio pravi strateg, razumio se u sve to. On je svoju obranu sam pisao. U Dubrovniku sam dobivao neke knjige koje je napisao, žečeći svima pokazati, ‘Evo, to je to. Tako je bilo’. I sve dokumentirano, vizualno. Nažalost, čitam da kad je to tiskao, valjda je tražio da ga se osloboди od poreza jer je to stručna literatura. Odgovorili su da je to šund literatura. Sramota naša! On je cijelovito branio i nije uspio razumskim dokazima dovesti do kraja ono što je smatrao da je istina, činjenicama. Njegov zadnji čin zaista nikako ne odobravam, jer ne može nitko sebi uzeti život. Ali treba uzeti u obzir okolnosti i reći da je to trenutak kad je čovjek razočaran. Vidio je jedino taj izlaz. Ne daj Bože da to nekome bude uzor, motiv ili povod i to treba tako shvatiti. Ne osuđivati, ali ne odobravati“ kaže mons. Puljić.

Podsjeća da je Crkva nekad to vrlo strogo sudila, ne sprovodeći samoubojice: „Ali vidjelo se da to nije najbolji pastoralni put. Jer nikad ne znaš što je bilo u pozadini da je čovjek to učinio. Pa je Crkva rekla da se sprovod vodi i radi živih“. Nadbiskup je komentirao i generalovu želju da ga se spali i da ne bude veliki pogrebni ispraćaj. „Ako bi se netko dao spaliti da se time protivi crkvenom nauku koji spaljivanje ne preporuča, ali ne prijeći se; ako netko kaže, ‘Spalite me jer ja ne vjerujem u budući život’, onda ne bi trebao biti svećenik ni crkveni sprovod. Ako je povezao spaljivanje svog tijela i da bude skroman sprovod sa svećenikom, to pokazuje da je čovjek ipak vjerovao u zagrobni život i mislim da mu ne bi trebalo uskratiti crkveni sprovod“ kaže nadbiskup. Ističe da su okolonosti generalove situacije bile zaista dramatične i da „mi u normalnom životu često zaboravljamo nenormalne uvjete i ljudi koji to proživljavaju“.

Nadbiskupa pogoda i „ravnodušna i hladna reakcija sudaca“ u odnosu na takav čin. „Uzfalila je elementarna ljudska solidarnost i suošćećanje. Ljudi koji nemaju osjećaja. Pred tobom je čovjek koji se truje,

koji se ubija. Malo stati. Pokojinku dati poštovanje. Ništa. Kao da nije ljudsko biće. Ma i kad si sudac, ti si čovjek. I kad pred sobom imаш čovjeka kojeg sudiš, ne smiješ zatomiti svoju ljudskost. Tamo je i to zakazalo“ kaže zadarski nadbiskup. Potiče kako je sad bitno sklopiti ruke na molitvu: „To daje nebesku potporu i određenu sigurnost. Treba nam terapije, mirnoće, sabranosti. A molitva tomu pomaže“.

Mons. Puljić apelira da se pomogne Hrvatima u BiH: „Teško je osjetiti se zaboravljenim. Meni bi bilo strašno teško da nam to Hrvati u BiH predbace. Ne smijemo ih zaboraviti. Ne smijemo to dopustiti jer gledajući ulog koji je dala najprije Herceg – Bosna, a onda i Hrvati koji su se borili u Hrvatskoj, u Vukovaru, Dubrovniku i svim krajevima gdje je zemlja bila ugrožena – to je veliki ulog i ne smije se dopustiti da ih se zaboravi“.

Zaključno, predsjednik HBK poručuje: „U ovakvim trenucima je važno da se ne razjedinjujemo, da se ne raspršujemo, da nas osobni, stranački ili regionalni interesi ne obuzimaju toliko da nemamo smisla za opće dobro. Ovo je trenutak misliti ne samo na opće dobro Hrvatske, nego na opće dobro hrvatskog čovjeka, u BiH i inozemstvu. Meni je bilo teško slušati u inozemstvu kad bih došao, da mi kažu, ‘Nas je Hrvatska skroz zaboravila. A kad smo skupljali pomoć, onda smo bili dobri. Sad kao da ne postojimo’. U tom kontekstu, naša diplomacija u inozemstvu mora jako staviti naglasak ne samo predstavljati Hrvatsku u toj zemlji, nego predstavljati Hrvatsku i pred narodom Hrvatima koji su u toj zemlji. Da naši ljudi osjete, ‘Hrvatska nas nije zaboravila, Hrvatska s nama računa’“ poručuje nadbiskup Želimir Puljić.

ZADAR – VUKOVAR: HUMANITARNA AKCIJA ‘VUKOVARU ZaDar’

Velika humanitarna akcija ‘Vukovaru ZaDar’ čiji je organizacijski inicijator Hrvatska katolička udruga medicinskih sestara i tehničara Zadar u suradnji s pokroviteljima Zadarskom županijom i Gradom Zadrom, uspješno je završena u ponedjeljak 4. prosinca dostavom konvoja pomoći, koja je tjedan prije prikupljana diljem Zadarske županije. Ovogodišnja pomoć u dostavi paketa hrane i higijenskih potrepština nadmašila je prošlogodišnju količinu prikupljenoga, a sve je iskrcano u vukovarski caritas. Uz tu pomoć, Zadrani su prikupili i 21 500 kn. Dodatno je Zadarska županija darovala iznos od 10 000 kn za Vukovarce u potrebi, na račun caritasa Vukovarskog dekanata.

Također, prije dolaska u Vukovar, Zadrani su

dostavili kombi pun namirnica i potrepština za potrebne u naselju Berak, gdje živi Željka Jurić s obitelji, s kojom su se Zadrani povezali. To je nekadašnja djevojčica u plavom kaputiću iz prognaničke vukovarske kolone 1991. g. S. Melhiora Biošić, počasna predsjednica HKUMST-a Zadar, zahvalila je svim dobročiniteljima i izvođačima, pjevačima, grupama i KUD-ovima svih uzrasta, koji su sudjelovali u prigodnom kulturno glazbenom programu na Narodnom trgu u subotu 2. prosinca, kad su građani još uvijek dostavljali pakete na Narodni trg i ostavljali novčane priloge. Pomoć iz konvoja pre-dala je skupina Zadrana koji su u punom autobusu doputovali u Vukovar u nedjelju 3. prosinca.

U ponedjeljak 4. prosinca, Zadrane je u Vijećnici Grada Vukovara primio i za pomoć zahvalio Marijan Pavliček, zamjenik gradonačelnika Ivana Penave koji je bio u odsutnosti. U Palači Srijem u Vukovaru pristigle sudionike akcije primili su vukovarski župan Božo Galić i zamjenik župana Damir Barna, pjevajući zajedno 'Ne dirajte mi ravnicu' i 'Vukovar, Vukovar'. „Dirnuti smo vašim dolaskom. Žitelji Zadarske županije još jednom su pokazali veliko srce pomažući vukovarske obitelji koje žive u socijalno teškim uvjetima. Više od svoje finansijske i materijalne snage, ta akcija ima snagu ljudskosti i poštovanja grada Vukovara kao grada stradanja i grada heroja. Akcije poput te pokazuju zajedništvo hrvatskog naroda, a u zajedništvu je naša budućnost“ rekao je župan Galić.

U prigodnom obraćanju u Županiji, s. Melhiora Biošić je rekla: „Sjećam se dečka koji je prije dvije godine na štakama nosio male vrećice jer je i on htio pomoći Vukovarcima. Sretna sam što smo i od rukotvorina koje su izradila djeca zadarskih dječjih vrtića, prikupili 21 500 kuna, jer će od toga novca biti plaćeni lijekovi, ogrjev, struja. Svatko na svoj način čini dobro, a najvažnije je jedinstvo. Kad smo složni, puno možemo. Ovime ne činimo dobro

samo Vukovaru nego i sebi, na taj način i odgajamo našu djecu.“

Akcijom želimo barem malo ublažiti boli i rane koje su još uvijek u srcima Vukovaraca“. S. Melhiora je istaknula kako se, „kad je u pitanju čovjek u potrebi, dobri ljudi ne umaraju, daju od sebe. Iako se akcija organizira već 22. godinu, odaziv u dostavi paketa hrane je svake godine sve veći. Vukovar se obnovio materijalno, ali ljudi su u potrebi. Sve je manje ljudi u Vukovaru koji se preplovio brojem stanovnika u odnosu na predratno vrijeme“ rekla je s. Melhiora, istaknuvši da je ta pomoć doprinos u očuvanju vrijednosti Vukovara koji je simbol stradanja u Domovinskom ratu.

Zadarski hodočasnici pohodili su i Opću bolnicu Vukovar, Ovčaru, Memorijalno groblje, Franjevački samostan. Poslijepodne adventske nedjelje, sudjelovali su u obredu paljenja prve adventske svijeće u crkvi sv. Filipa i Jakova, dirnuti sudjelovanjem vukovarske mladeži u tom obredu. Svjeću su upalili maturanti gimnazije u Vukovaru. Potom su u pratinji crkvenog zbara i brojnih vjernika ponijeli upaljeno svjetlo s prve advetnske svijeće pošavši središtem grada do dvorca Eltz, poručujući da su kršćani pozvani unositi svjetlo u tamu.

Zadarski hodočasnici posjetili su i novootvorenu kriptu u crkvi sv. Filipa i Jakova gdje su se nalazile grobnice grofova Eltz. Bili su potreseni time kako je srbijanski agresor otvarao škrinje posmrtnih ostataka tražeći zlato, misleći su da su tu Hrvati sakrili i oružje. U lubanje su četnici stavljali cigarete. Zadrani su susreli i Marijana Gubinu, autora knjige '260 dana' koji je posvjedočio svoje stradanje u Domovinskom ratu. „Samo snagom vjere čovjek može sve prebroditi. Samo čovjek koji je s Bogom i u Bogu može pronositi mir, unatoč svemu što je porživio i doživio“ rekla je s. Melhiora.

Partneri u toj akciji su OŠ Šimuna Kožičića Benje u Zadru gdje se dostavljaju svi prikupljeni paketi i odakle konvoj za Vukovar kreće te srednja Prirodoslovno grafička škola Zadar. Sponzori su Liburnija Zadar, Odlagalište Sirovina Zadar, Autoškola AS Zadar, TZ Grada Zadra, Tržnica Zadar, Udruga Propela Zadar i Hrvatsko društvo skladatelja ZAMP.

Ljudi željni pomoći Vukovarce novčane donacije mogu uplatiti izravno Caritasu vukovarskog dekanata na IBAN HR 0725000091102034879

ZADAR: DAN VOLONTERA U CARITASU ZADARSKE NADBISKUPIJE

Dan volontera prigodno je obilježen u Pučkoj kuhinji Caritasa zadarske nadbiskupije u utorak 5. prosinca, na način da su zadarski nadbiskup Želimir Puljić, zadarski gradonačelnik Branko Dukić i predstavnici Zadarske županije dijelili obroke korisnicima Pučke kuhinje. Dnevno zadarski Caritas podijeli tristo obroka, a jednom mjesечно podijeli i 450 paketa hrane. Potrebe Pučke kuhinje i socijalne samoposluge, uz Zadarsku nadbiskupiju, novčano pomažu i Zadarska županija, Grad Zadar i donatori.

„Naš dolazak predstavlja podršku radu Caritasa. Biti s korisnicima, doći i osjetiti kako je dobro činiti dobro, u duhu sv. Pavla koji potiče Korinćane da im ne dojadi činiti dobro. Veliki dio ljudi koji prima pomoć ne voli se pokazivati. Nitko ne voli biti u središtu događaja, kao onaj koji traži pomoć. Caritas to čini diskretno, nosi hranu i u obitelji. Ne dijeli hranu radi reklame, nego jer treba ljudima pomagati. Bilo mi je dragو da sam mogao biti s onima koji trebaju pomoć i s onima koji svoje vrijeme daju ljudima u potrebi“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da se nudi kvalitetna hrana dobra za zdravlje, „ali najvažnije je da se nude ljubav i pažnja“. Nadbiskup je rekao da se u tom susretu s ljudima i našali: „To su dosjetljivi ljudi, prihvatali su stanje kakvo jest, kao da kažu, ‘Hvala što nam pomažete, mi ćemo i dalje računati na vas’“, rekao je nadbiskup.

Gradonačelnik Dukić je izrazio zadovoljstvo što Grad, Županija i Nadbiskupija sudjeluju u istom projektu darujući ljude koji zbog svoje životne patnje ne mogu imati hranu i blagostanje. „Ljudima lošijeg socijalnog statusa svakodnevno pomažemo u njihovom preživljavanju. Nadam se da će ih biti sve manje i da će imati minimum potrebnoga koji svaki čovjek zaslužuje“ rekao je gradonačelnik Dukić.

Mirjana Tadić, zamjenica ravnatelja Caritasa, rekla je da taj rad ne bi bio moguć bez pomoći Grada, Županije i vrijednih volontera „koji nesebično poklanjuju dio sebe i svog slobodnog vremena kako bi pomogli drugima. Zahvalnice na njihov Dan mali su znak pažnje za sve što čine“ rekla je Tadić, zahvalno čestitajući volonterima za njihov rad.

Prije podjele obroka, mons. Puljić je trojici volontera uručio zahvalnice. To su Martina Jelinek, Božo Šimić i Žan Zaharija, koji je godinu dana korisnik zadarskog prenoćišta i pučke kuhinje, te volontira u Pučkoj kuhinji i socijalnoj samoposluzi. Martina Jelinek u caritasu volontira pet godina, svaki dan osim nedjelje, minimalno četiri sata dnevno. „Zadržalo me to što vidim da je lijepo pomagati ljudima. Pomažem u kuhinji i raznosim obroke po kućama. Nezaposlena sam, no hvala Bogu, dobro je. Volontiranje je dobro i plemenito djelo. Ljudi su zadovoljniji, sretniji kad ih posjetiš. Dosta su potišteni i tužni pa i popričam malo s njima, ne samo da im ostavim hranu“ rekla je Martina.

U Pučkoj kuhinji je bio i Josip Vidov, voditelj Volonterskog centra Zadar koji uz Međunarodni dan volontera svake godine dodijeli županijsku nagradu i priznanje zaslужnim volonterima. Dobitnik ovogodišnje nagrade ‘Volonterska ruka’ je Amerikanac Coley Joseph McDevitt, dugogodišnji prijatelj Zadra. Osobito je pomagao u radu socijalne samoposluge puneći je paketima hrane i drugim donacijama. Volontirao je i u udruzi leukemija i limfomi te pomagao pogodenima rujanskom poplavom u Zadru.

Među volonterima u podjeli obroka bili su i Šime Mršić, zamjenik zadarskog župana i Bernard Maruna, pročelnik za zdravstvo, socijalnu skrb, udruge i mlade Zadarske županije te Jagoda Surać, zamjenica zadarskog gradonačelnika.

ZADAR: SVEČANA AKADEMIJA USUSRET SVETKOVINI BEZGREŠNE, ZAŠTITNICE SJEMENIŠTA

U Nadbiskupskom sjemeništu ‘Zmajević’ u Zadru ususret proslavi svetkovine Bezgrešne, zaštitnice njihovog sjemeništa, održana je svečana akademija u dvorani sjemeništa u četvrtak 7. prosinca. Sjemeništarci su izveli scenski prikaz ‘Gdje je ljubav, onđe je i Bog’, napisan prema priči Lava Nikolajeviča Tolstoja o postolaru Martinu. Martinu su umrli supruga i sin i očajan je od tog životnog gubitka; prigovara Bogu zašto je to dopustio, da se čini kako se Bog poigrava s ljudima i ne izvršava svoja obećanja. Martin jednom začuje Božji glas kako će ga Isus pohoditi u kući. Očekuje Isusov dolazak, no Martin je ljut zašto se to nije dogodilo. Iščekujući Isusa, pohodili su ga studenti u potrebi kojem je Martin posudio novac za školovanje, siromašni čistač leda i putnik kojeg je ugostio. Kasnije Martin spoznaje da je u svima njima ugostio samog Isusa. Poruka prikaza je život blaženstava i da Isus ne odustaje od siromaha.

Zadarsko sjemenište pohodi šesnaest sjemeništarača iz Zadarske nadbiskupije, Gospicko-senjske biskupije, Mostarsko – Duvanske i Trebinjsko – Mrkanjske biskupije. Zadarski nadbiskup Želimir Puljić čestitao je sjemeništarcima kako su vjerdostojno glumački prenijeli bogate poruke i pitanja s kojima se u odnosu s Bogom čovjek susreće. Na Akademiji je bio i gospicko-senjski biskup Zdenko Križić. Zahvalio je rektoru, duhovniku, odgajateljima i profesorima koji pomažu te mlade da uzrastu u kršćane i dođu do kraja razvoja svog svećeničkog poziva.

„Neka njeguju poziv koji su primili. Jer on ne ide sam od sebe. To nije stvarnost koja se stavi u džep ili oko vrata, da ne moramo na to misliti. Poziv je dinamična stvarnost i zahtjeva suradnju. Najvažniji

ja je briga oko higijene duše. Jer neke vrijednosti se uče već sada. Ako ih se ne asimilira, postoji opasnost da se bez njih ostane. Svećenik ne može biti ako ne postane osoba duha, duhovnosti, duboke vjere, ljubavi, molitve i evandeoskih vrijednosti“ rekao je biskup Križić. Istaknuo je da „to ne znači da sjemeništarci ne žive i svoje mlađenaštvo sa svime što ono nosi, s nestalnicima pa i određenim glupostima. Ne zločestima, nego finima“.

U tom smislu, mons. Križić je naveo primjer dok je bio provincijal karmelićana, kako je bila grupa bogoslova koji su bili, ‘ne možeš im ništa zamjeriti, a ne valjaju’. „U kapeli su mogli provesti jako puno, a nisu bili tako revni za bratsko služenje, djela ljubavi. Karakteristično je bilo da su bili bez vedrine, potrebite radosti koja pripada toj dobi. Osim toga, pripada i pozivu. Tada mi je jedan stari svećenik rekao: ‘Mene zabrinjavaju ovi bogoslovi. Ne znaju praviti gluposti’. Mislio je na normalne stvari, što pripada njihovoj dobi. I činjenica je da nijedan od tih bogoslova nije ostao. To potvrđuje da se poziv ne može održati bez radosti koja je vidljiva. I bez zauzetosti rada na sebi, brige za higijenu duše i za uspostavljanje finih, dobrih odnosa“ rekao je biskup Križić.

Istaknuo je da mladi žive u zajednici koja mora odgajati osobe za solidarnost, za svijest da pored mene postoji drugi, za koga imam i određenu odgovornost. „Molitvu Očenaša Isus je naučio u množini. Jer molitva nas odgaja za solidarnost i pomaže nam da se oslobođamo egoizma. Želim mladima da se tako formiraju da bi sutra mogli biti dobri pastiri, osobe sposobne da se drugima poklanjaju, da se znaju za druge žrtvovati. Neka ih dobri Bog uz pomoć svih koji ih prate pomogne u tome, da na tom putu ustraju i da se izgrađuju u dobre ljude, dobre kršćane i dobre svećenike“ poručio je biskup Križić.

Prigodnu riječ uputio je i don Roland Jelić, rektor zadarskog sjemeništa. „Temom scenskog prikaza željeli smo još jednom svima nama posvjestiti važnost ljubavi koju Bog ima prema svakom čovjeku, ma koliko to bilo teško shvatiti u nekim situacijama našeg života. Bog je uvjek prisutan u našem životu i u životima drugih ljudi u našoj svakodnevici. Tu važnost drugoga želio je posvjestiti i papa Franjo koji je ove godine 33. nedjelju kroz godinu proglašio Danom siromaha, želeći svima poručiti da ne smijemo iz vida izgubiti da je siromaštvo u srcu evanđelja. Dok Lazar bude ležao pred vratima naše kuće, ovdje neće biti pravde ni društvenog mira“ rekao je don Roland, istaknuvši da je poruka večeri Isusova riječ: „Što god si učinio jednome od

ove moje braće, meni si učinio'.

„Boga se najbolje vidi u drugome, osobito onome u potrebi. Darivajući sebe drugima, možemo spoznati Boga. Naše sjemenište govori da Boga ima, da je on živ i poziva nas na običnim i neobičnim životnim putevima“ rekao je rektor Jelić. Zahvalio je sjemeništarcima na trudu i zajedništvu te duhovniku sjemeništa don Zvonimiru Mikuliću i don Anti Soriću koji su priredili predstavu sa sjemeništarcima.

Na akademiji su bili obitelji i prijatelji sjemeništara, Jagoda Surać, zamjenica zadarskog gradaonačelnika, Željko Lončar, predsjednik Županijske skupštine zadarke županije i Ivan Šimunić, pročelnik za školstvo Zadarske županije. Rektor je pozdravio i ravnatelje škola koje pohađaju sjemeništari: Jelenu Gulan iz Poljoprivredne, prehrambene i veterinarske škole Stanka Ožanića, Ti-homira Tomčića, Strukovna škola Vice Vlatkovića i don Antu Sorića, Klasična gimnazija Ivan Pavao II. Zadar. Zahvalio je i vanjskim suradnicima koji poučavaju sjemeništare u glazbi. To su prof. Miljenko Bajta i Luka Ljubičić te prof. Edi Obućina za pouku jezika. Tamburaški sastav sjemeništara izveo je dvije skladbe, a na kraju je za sve priređen veliki domjenak u dvorani sjemeništa.

‘POZIV NA MOLITVU ZA MIR I PRAVDU KOD NAS I U SVIJETU’ – PISMO ZADARSKOG NADBISKUPA PULJIĆA, NAKON HAŠKE PRESUDE HRVATIMA IZ BIH

Dragi svećenici, braćo i sestre u Kristu!

1. Vijest o presudi hrvatskim generalima iz Bosne i Hercegovine duboko je potresla Hrvate u BiH, kao i žitelje diljem Hrvatske koja je od početka podržavala osnivanje tog međunarodnoga sudišta, jer je bila izložena nemilosrdnoj agresiji Jugoslavenske vojske i srpskih paravojnih formacija. No, na kao što znamo na tom sudištu događali su se veliki „politički lomovi“ jer, ono je osnovano da bude „u službi politike“. A kao „politička ustanova s određenim ciljevima“, kako piše u „Haaškoj formuli“ (V. Starešina) stjecalo se dojam kako se Hrvatsku „haaškim sudom ucjenjivalo“ i vršilo pritisak. Razumljivo je onda zašto je pokojni kardinal Franjo Kuharić savjetovao odgovornima u javnom životu neka se ni pred kim „ne klanjaju i ne daju ucjenjivati“. Ni kreditima, ni obećanjima, ni ulaskom u EU. „Sloboda se ne prodaje ni za kakvo blago“, ostavili su nam stari Dubrovčani trajnu opomenu u kamenu.

Nije stoga bez temelja Hrvatska akademija znano-

sti i umjetnosti priopćila da je „presuda Haaškog suda šestorici Hrvata iz BiH nepravedna, da nije utemeljena na povijesnim činjenicama i neće pri-donijeti pomirenju, te da u ratnim događanjima u BiH s hrvatske strane nije postojao udruženi zločinački pothvat“ (Hina, 29.11.2017.). A to je znanstveno pokazao i ustavni sudac Mate Arlović knjigom „Hrvatska Zajednica Herceg Bosna“ u kojoj dokazuje kako je njezino osnivanje bilo „utemeljeno na člancima Ustava Socijalističke Republike BiH radi obrane svojih mesta i ognjišta i pružanja otpora srpskom naoružanom agresoru“. Arlović uz to razrađuje, pravno dokazuje, otklanja i pobija op-tužba da je Republika Hrvatska s vodstvom Hrvata iz BiH bila povezana „u udruženi zločinački poduhvat radi pripajanja dijela BiH Hrvatskoj“. Posebice znanstvenim argumentima obara neutemeljenu tezu da su „Milošević i Tuđman dogovorili podjelu Bosne i Hercegovine“. Tu tezu, nažalost, još uvijek ponavljaju nositelji velikosrpske politike, kao i neki ugledni predstavnici muslimana, Bošnjaka. A nas-jedaju joj i neki hrvatski javni djelatnici i novinari koji „imaju problema što se Hrvatska oslobođila“. Jer, oni je nisu ni željeli, ni sanjali; a kamo li za nju se borili i od agresije branili.

2. Razumjet ćete stoga što sam na vijest o oslobođa-jućoj presudi Anti Gotovini i Mladenu Markaču, uskliknuo „punim plućima“ (16. studenog 2012.): „Raduj se, zemljo Hrvatska, jer ovom oslobođa-jućom presudom završava tvoja dugogodišnja muka u ratu i teškom poratnom vremenu. Ovim činom konačno je završen obrambeni rat u Hrvat-skoj“. No, pri tomu sam naglasio kako „bitka za istinu, pravdu i slobodu na Haaškom tribunalu nije završena“. To se, evo, obistinilo ovom presudom šestorici Hrvata iz BiH. Neugodno nas je zatekla presuda koja ne počiva na „povijesnim činjenica-ma“, već na političkim motivima i razlozima izjed-načavanja krivnje i ne definiranja razlike između agresora i žrtve. U tom vidu osjećam kako nam je sada potrebno mirno, dostojanstveno i hrabro nastaviti svjedočiti za istinu. A uz to još jače osobno i zajednički usrdno se Bogu moliti. Kao što smo činili u tijeku rata i agresije na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, kada smo žarko sklapali ruke i čvrsto se držali zajedno.

Tada smo, naime, usprkos ogromnih patnji i stradanja imali visoki stupanj povjerenja i zajed-ništva, suradnje i solidarnosti. To je bilo okrunjeno slobodom i nezavisnošću zemlje, iako su se tomu protivili brojni svjetski političari. Tomu su najviše doprinijeli naši branitelji i generali, brojni vjerni-ci svojim molitvama i svećenici utješnim rijećima,

sakramentima, te karitativnom i duhovnom potporom. I sada kao vjernici imamo pravo i obvezu moliti se i boriti za pravdu i istinu. Preporučimo stoga u molitve uznike Hrvate u Haagu s njihovim obiteljima. Sjetimo se posebice pokojnoga generala Slobodana Praljka i njegove obitelji. Uključimo u molitve sve ranjene, nestale i ponižene diljem Bosne i Hercegovine i svijeta. Neka Gospodar povijesti i ljudskih sudsudbina daruje svoju pomoć i utjehu svima koji pate i trpe zbog nepravde, te svim progonjenima diljem svijeta udijeli pravi mir srca koji on jedino darovati može.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

KLASIČNA GIMNAZIJA IVAN PAVAO II. ZADAR DOBITNIK NAGRADE ‘DOBROTA NAS VEŽE I SPAJA’ EUROPSCHE ZAKLA- DE ZA FILANTROPIJU I DRUŠVENI RAZVOJ

Klasična gimnazija Ivan Pavao II. Zadar dobitnik je prvi put ove godine dodijeljene nagrade ‘Dobrota nas veže i spaja’ za razvoj filantropije u zajednici od strane Europske zaklade za filantropiju i društveni razvoj. Klasična gimnazija nalazi se među pet zadarskih škola koje su dobjale tu nagradu (OŠ Stanovi, OŠ Petra Preradovića Zadar, OŠ Sv. Filip i Jakov i OŠ Šime Budinića Zadar). Učenici tih škola su na jedinstveni način u zajedničkoj inicijativi sudjelovali u središnjem događanju ‘Tjedan filantropije 2017.’ u Zadru od 30. rujna do 2. listopada 2017. g.

Ta je nagrada uručena učenicima Klasične gimnazije s kojima su bili i prof. Elvira Katić i s. Viktorija Gadža u petak 1. prosinca u predvorju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Tada je održana svečanost dodjele nagrada posvećenih razvoju volontерstva među djecom i mladima te aktivizmu u zajedničkom angažmanu u zajednici temeljenom na filantropiji.

Učenici pet nagrađenih škola potaknuli su učenike da se uključe u izradu šarenog lanca dobrote pod

sloganom „Dobrota nas veže i spaja – Sami možemo učiniti malo, zajedno možemo učiniti puno“. Djeca su porukama odgovarala na razmatrano pitanje što je za njih dobrota.

U tom lancu dječje ruke ispisale su razna viđenja dobrote: Dobra djela čine dobrog čovjeka, Budi samouvjeren, Ne vrijedaj, Život nije siv, Usreći druge, Ne traži ništa zauzvrat, Svaki čovjek ima prava, Nitko nam ne može zabraniti da pomognemo, Ne osuđuj, Ne budi dvoličan, Ljubi, Voli, Učini svijet boljim mjestom, Sreća je u osmijehu, Sreća je u malim stvarima, Sve je moguće, Ono što imaš podijeli s drugim, Usreći druge, Pomozi, to ništa ne košta; Nije sve u materijalnome, Pomozi ako možeš, Budi mi prijatelj, Ne čini zlo.

Na prijedlog Europske zaklade za filantropiju i društveni razvoj i Nacionalne zaklade učenici tih pet nagrađenih zadarskih škola će napisati i ilustrirati slikovnice za djecu s filantropskom temom, s ciljem senzibiliziranja učenika i roditelja na promišljanje kojim sve načinima pomoći potrebitima.

Kreativnost zadarske Klasične gimnazije u pomašanju potrebnih potvrđuje i što su zadarski klasičari prethodne dvije godine bili dobitnici godišnje nagrade za volontерstvo ‘Otisak srca’ koju dodjeljuje Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva. Ta se nagrada dodjeljuje za doprinos dobrovoljnog angažmana učenika dobru šire zajednice, smatrajući da je volontерstvo snažan element koji doprinosi razvoju demokratskih promjena u društvu, pokazatelj je razvijenosti i socijalne kohezije u društvu. Učenici, roditelji i nastavnici zadarske Klasične gimnazije u tome su se potvrdili na državnoj razini među svega četiri srednje škole u Hrvatskoj.

Nagrada za inovativni model volontiranja mlađih u srednjih školama godinama se potvrđuje u Klasičnoj gimnaziji Zadar u kojoj djeluje volonterski klub Kapljica koji okuplja više desetaka volontera. Učenici rado, organizirano i samozatajno daruju svoje vrijeme djeci i starima u potrebi počodeći ih u zdravstvenim i socijalnim ustanovama tijekom cijele godine, diljem Zadarske nadbiskupije pa i izvan njenih granica, a ne samo prigodno za blagdane. Volontiranje je u Klasičnoj gimnaziji Ivan Pavao II. Zadar sustavno djelovanje, a ne iznimka. Ove je godine deseti put zaredom Nacionalna zaklada dodijelila nagradu ‘Otisak srca’. U tom su razdoblju nagrađeni učenici volonteri iz 79 osnovnih i 53 srednje škole u Hrvatskoj, a kroz njihov projekt volontiranja uključilo se više od 8 500 učenika.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

„Naša škola ima jako veliko srce! U pomaganju nas vode načela: Ne očekujte zauzvrat. To je čar. Bit će obogaćeni duhom i srce će vam biti na mjestu. Ne vičite na sva zvona. Djela će na kraju pokazati. Ako ste nekome odlučili pomoći, učinite to zbog toga što stvarno znate da mu je potrebna pomoći i vi ste je u stanju pružiti; a ne zato da vam se uz ime piše i dobročinitelj. Ljubav nema granica, a pomaganje je u definiciji ljubavi. Prema tome, pomaganje nema granice. Cijena se ne može staviti na pomoći. Jedini ispravni način je pomagati kroz bogatstvo srca“ poručuju učenici Klasične gimnazije Ivan Pavao II. Zadar koji, ishodišno iz bogoljublja, konkretno ostvaruju filantropsku odrednicu u svom djelovanju: biti čovjekoljubiv i davati sa srcem.

U dodjeli nagrada u Zagrebu sudjelovali su Cvjetana Plavša Matić, upraviteljica Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva koja je rekla da toga dana NSK, kao hram znanja, predstavlja ujedno i hram dobre; Enrique Aguado Asenjo, predsjednik Upravnog odbora Europske zaklade za filantropiju i društveni razvoj, izaslanica premijera Majda Burić, državna tajnica u Ministarstvu rada i mirovinskog sustava, predsjednik Upravnog odbora Nacionalne zaklade Dražen Vikić Topić i drugi.

PORUKA NADBISKUPA ŽELIMIRA PULJIĆA RAVNATELJIMA ŠKOLA ZADARSKE ŽUPANIJE

Budnim pastirima koji su bili u iščekivanju, kao i mudracima u traženju dogodio se Božić – objava Mesije i Spasitelja svijeta

1. Svoju sam ovogodišnju čestitku započeo riječima kako se budnim pastirima koji su bili u iščekivanju, te mudracima s istoka koji su iskreno Boga tražili dogodio Božić, tj. objava Mesije i Spasitelja svijeta. Rođenje Isusa Krista uistinu je osobiti događaj ljudske povijesti za koji velimo da zbio „u punini vremena“. Tada je, naime, u svijet opterećen grijehom, sukobima i ratovima sišla Ljubav, Istina, Pravednost i Svetost. Sveti Karlo Boromejski je govorio da su Božićni dani „vrijeme spasenja, mira i pomiren-

ja za kojim su čeznuli drevni patrijarsi i proroci“. I dodaje da „Crkva to razdoblje liturgijske godine oduvijek svečano slavi i zahvaljuje vječnome Ocu što nam je poslao Onoga koji će nas poštenu življjenju poučiti, priopćiti plodove krjeposti, obogatiti blagom svoje milosti i pozvati nas među baštinike vječnog života“.

Jaslice su u središtu naše pozornosti ovih božićnih dana. Tamo uz Mariju i Josipa nalazimo skupinu pastira, ovce, slamu, zvijezde i mudrace s istoka. Pastiri koji su najuočljiviji podsjećaju na ljude koji su budni i u zvijezde zagledani, te sposobni vidjeti i onkraj privida. Oni osluškuju, te u stavu klanjanja i adoracije obraćaju se Novorođenomu. Uz njih vidi-mo i mudrace s istoka koji predstavljaju lju-de koji iskrena srca Boga traže. Njihov broj i tri dara koje nose govore o „punini vremena“ i znače „zajedništvo“. I tako u tajni Utjelovljenja, koju prepoznajemo u jaslicama, očima naše duše sviće novo svjetlo Božje slave. Pa dok u božićnom djetetu spoznajemo Boga, budi se u nama čežnja za nebeskim dobrima.

Poruka biskupâ Hrvatske biskupske konferencije

2. Sigurno ste već vidjeli ili pročitali da su hrvatski biskupi uputili pismo vjernicima i ljudima dobre volje s temom: „Založiti se za temeljne vrjednote obrazovanja i obitelji“. Prateći, naime, gibanja u našem društvu, kao i rasprave o prijedlozima poboljšavanja sustava obrazovanja, zakonske pri-jedloge o borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji u „Istanbulskoj konvenciji“, biskupi su odlučili dati svoj doprinos i pridonijeti oblikovanju ispravnih stavova u donošenju odluka o osjetljivim pitanjima iz područja obitelji, odgoja i obrazovanja i općedruštvenoga života u nas. To su stvari koje zadiru kako u osobne stavove, tako i u svjetonazorske i vrijednosne postavke društva u cjelini, pa „zbog službe odgovornosti ne možemo i ne smijemo biti ravnodušni“. Upravo zbog toga biskupi ovim pis-mom „ukazuju na načela, polazišta i vrjednote koje pomažu u promicanju dobrobiti naše domovine, zaštiti dostojanstva ljudske osobe i poštivanju te-meljnih prava čovjeka i obitelji“.

Ne bih se u ovom susretu zadržavao na tekstu koji možete naći na brojnim portalima i tiskovinama, pa u miru i sabranosti pročitati i razumjeti poruku i smisao Pisma. Htio bih ipak verbalizirati razloge takvog obraćanja. Kad je papa u miru Benedikt XVI. u jednoj prigodi tumačio ulogu biskupa u Crkvi i u svijetu, upotrijebio je njemačku kovanicu koja zvuči da biskup mora biti „Lichtkraft i Richt-kraft“, što u prijevodu znači „snaga koja prosvjet-ljuje i snaga koja usmjerava“. U njemačkom zvuči

vrlo slično, a značenje je široko i komplementarno. Kada službu i zadaću biskupa, kao „navjestitelja Bože Rijeći, djelitelja svetih otajstava i odgojitelja naroda Božjega“, stavimo u kontekst spomenutog njemačkog dvorječja „prosvjetljenja i usmjerena“, spomenuto pismo dobiva svoju aktualnost i težinu.

*Svaki oblik nasilja neprihvatljiv je i suprotan učenju
Crkve*

3. Obiteljsko i svako drugo nasilje veliki je društveni problem o kojem treba javno govoriti i učiniti sve da bude iskorijenjeno. Posebice treba se založiti za suzbijanje diskriminacije i nasilja nad ženama. U tom vidu treba pozdraviti i podržati dokumente koji štite od nasilja i brane žrtvu. Ipak, upozoravaju biskupi pitanje ranjivih skupina (žena i djece) ne smije biti podložno nikakvim ideologijama. Izražena je „zabrinutost što se u međunarodnom dokumentu (čl. 3.) pojavljuju neprihvatljive definicije, prema kojima bi trebalo poimati ‘obitelj’, ‘rod’ i rodno nasilje“... Dojam je da se „potiho s nejasnim pojmovima na mala vrata uvodi rodna ideologija u naše društvo“, te „na prikriven način Konvencija uvodi novo poimanje ljudske spolnosti koje zadire u sam ustroj osobe“.

Biskupi su stoga pozvali da se o ratifikaciji Konvencije raspravi javno te u „otvorenom razgovoru razmotri sve nedoumice nekih članaka, kako bi se izbjegle dugoročne štetne posljedice, osobito u zakonodavnome i obrazovnome sustavu“. Uostalom, nastavljaju biskupi „nositelji javnih vlasti i bez ratifikacije u Saboru pozvani su u nacionalno zakonodavstvo ugraditi najviše standarde zaštite od obiteljskoga nasilja i nasilja prema ženama i djeci te promicati jednakost ljudskoga dostojanstva žene i muškarca“. Biskupi su izrazili nadu da će njihovo Pismo biti prihvaćeno „u duhu dobronamjernosti kojim je napisano“.

U reformi školstva osobita pozornost društveno-humanističkim predmetima

4. Biskupi predlažu onima koji su odgovorni za obrazovni sustav neka „dužnu pozornost posvete nastavnim uputnicima (kurikulima) za predmete u kojima je najsnažnije zastupljen identitetski značaj, misleći pritom osobito na hrvatski jezik i književnost, na povijest i zemljopis te vjeronaute. Upravo ovi predmeti izgrađuju nacionalni, kulturni i vjerski identitet mlade osobe“. Isto tako nagašeno je da „za razvoj stvaralačkoga i kritičkoga razmišljanja od iznimne važnosti je upoznati djecu i mlade s ostvarenjima ljudskoga uma i duha, osobito na području filozofije i umjetnosti“. Kritizirajući „prenaglašeno isticanje informatike i tehnologii-

je kao jezgre kurikuluma“ biskupi su mišljenja da to „neće puno pomoći u razvoju komunikacijskih vještina, a niti u poticanju neovisnoga stvaralačkog razmišljanja“.

Obrazovna reforma ovisi i o uključenosti roditelja u školski sustav, jer oni su „najodgovorniji za odgoj i obrazovanje svoje djece“ (vidi Konvenciju o pravima djeteta, čl. 2.). Stoga ih se poziva kao „prve i povlaštene odgojitelje svoje djece, da ostvare svoja prava sudjelovanjem u oblikovanju nastavnih sadržaja, osobito onih koji su povezani s njihovim vjerskim i svjetonazorskim uvjerenjima“. No, „uspjeh obrazovne reforme ovisi i o izobrazbi samih nastavnika“, pa biskupi smatraju kako „treba sve učiniti da njihov poziv bude dostoјno vrjednovan, a rad pravedno nagrađen“.

5. Božićni događaj, u povodu kojega se održava ovaj susret, ima kozmičko značenje širih razmjera. Naime, nakon što se očitovalo kraljevstvo Sina Božjega, mi smo spašeni i otkupljeni. I postali „sveti puk, narod stečen da naviješta silna djela Gospodnja“, reći će sveti Petar (1 Pt 2, 9). Iako Krist želi da ga upozna svaki čovjek, bez obzira iz kojeg plemena, puka i naroda bio, biblijska je činjenica da su ga samo dvije vrste ljudi prepoznale i radovalo se njegovu dolasku. To su bili priprosti, jednostavni i siromašni pastiri, te učeni, mudri i poučljivi kraljevi s istoka. Svima koji žele u malom Djetu prepoznati Boga, treba jednostavno, otvoreno, poučljivo i djetinje srce. A za razumjeti ga potreban je um koji ga prihvata i iskreno mu se klanja, poput mudrih kraljeva s Istoka.

Uvaženi i dragi ravnatelji! Isus nas želi i ove godine pohoditi. On dolazi ususret, zove nas i traži. Andeoski korovi su ga dopratili do ove suzne doline. Odliježe pjesma radosti i mira: Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima dobre volje! Požurimo mu ususret reći da je on mir i čežnja duše naše. I uputimo mu ponizno molitveni vapaj: Dodi, Gospodine! Jer u djetu Isusu, koga je rodila Marija, nebeski Otac je poklonio zemlji, ljudima, vremenima i narodima svoj najdragocjeniji dar: Jedinorođenoga Sina Isusa Krista, koji je s neba sišao „radi nas ljudi i radi našeg spasenja“.

Želim vam čestit Božić i mirom Božjim blagoslovjenu Novu 2018. godinu uz svako dobro i blagoslov od Gospodina!

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Zadar, 22. prosinca 2017.

ZADAR: SUSRET ZADARSKOG NADBI-SKUPA I RAVNATELJA ŠKOLA ZADARSKE ŽUPANIJE

Božićni susret zadarskog nadbiskupa Željimira Puljića i ravnatelja osnovnih i srednjih škola Zadarske županije održan je u srijedu 20. prosinca u Nadbiskupskom sjemeništu Zmajević u Zadru. Tema nadbiskupova obraćanja ravnateljima bila je (ne) odgovornost čovjeka i potreba zauzimanja biskupa i drugih odgovornih u odgojno-obrazovnom poslanju da promiču i zalažu se za istinu. „Neki pitaju što se biskupi miješaju u javni život, školstvo, obrazovanje. Kad je umirovljeni papa Benedikt XVI. govorio o ulozi biskupa, upotrijebio je dvije riječi, da su biskupi pozvani biti Lichtkraft i Richtkraft. To znači, snaga rasvjetljenja i upraviteljska snaga, koja usmjerava. Zadaća biskupa je da rasvjetljuje, da govori istinu, da se ne plaši. Papa je rekao da uloga biskupa nije samo navješćivati Riječ Božju, dijeliti svete tajne, biti odgojitelj Božjeg naroda. U teškom vremenu trebamo biti spremni na udarce sa svih strana i ne bojati se reći isitnu“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da su s tom namjerom hrvatski biskupi izdali i Pismo glede Istanbulske konvencije, da ljudima objave oprez.

„Kao odgojitelji, ravnatelji, u ovom teškom vremenu pozvani ste biti ljudi svoje savjesti, svoga uvjerenja, ljudi koji znaju dati usmjerenje. Mladost treba dati usmjerenje. Treba imati pravac i ne bojati se reći ono što imate na savjesti i u svom srcu“ potaknuo je nadbiskup ravnatelje. Istaknuo je kako je Isus došao da nam pomogne da budemo ljudi. Došao nam je objaviti punu istinu o čovjeku i istinu o Ocu koji ga je poslao. „Tu je sva ljepota, sadržaj i program našeg ljudskog života“ rekao je mons. Puljić, tumačeći prigodno i simboliku grba sjemeništa Zmajević. Olovka dolazi odozgor, a dolje ispod nje je otvorena knjiga. Iznad te knjige nalazi se druga knjiga odozgor.

„Da bi čovjek bio odgovoran, Bog mu je dao slobodu. Nije ga htio robom. Nego je htio da bude odgovoran, kao i njegova slika u prirodi. Povjeroju mu je prirodu na upravljanje. Da bi to mogao, čovjeku je potrebna otvorenost kao što je knjiga, prema nebu. Knjiga odozgor je Božja knjiga. Dok Bog dolje piše ljudsku povijest, ne može je pisati autonomno, samodostatno. Nego mora imati refleks duha Božjega. Zato je Isus spojio nebo i zemlju“ rekao je nadbiskup, žalostan zbog neodgovornosti u kojoj čovjek živi.

„Bog je obdario čovjeka razumom da spozna istinu,

a on toliko puta olako podlegne zabludama, zavodljivostima i krivim naukama. Bog je stvorio čovjekovo srce da ljubi, da živi za drugoga, da bude sretan. A čovjek je toliko ogrezao u zlu da je spremjan biti sretan kad drugoga nestane. To ne možemo spoznati ljudskim razumom, bez knjige odozgor. Bez Božje objave, bez Isusa koji nam je došao objaviti punu istinu. Zato nam je potreban stalni dosluh, stalno oslušklivanje. Isus se uzalud za mene rodio, ako nemam otvorenost i spremnost da ga slušam“ rekao je mons. Puljić. Istaknuo je kako su Spasitelja prepoznali pastiri koji su čuli, prihvatali i povjerivali da se rodio Mesija.

„Pastiri su bili prvi jer su bili budni. Oni su po noći bdjeli, osluškivali, gledali zvjezdano nebo i lako su mogli prihvati istinu anđela da podu u štalicu, lako su mogli prihvati Mesiju rođenoga. Druga skupina u kojoj se nalaze intelektualci su kraljevi, mudraci. Oni istražuju, traže, slijede zvijezdu jer su željeli pune spoznaje. Došli su u Betlehem, išli su i Herodu. Naivno su mu rekli zbog čega su došli. Herod im je rekao neka mu jave kad ga nađu. Ne da bi se i on išao Isusu pokloniti, nego je mislio, ‘Taj kralj bi mogao mene ugroziti’“ rekao je mons. Puljić, pohvalivši kraljeve kako su našli Isusa, primijeli su mu darove i poklonili mu se. „Intelektualac koji traga i onda pada na koljena jer je spoznao istinu. Isus se i danas utjelovljuje. Blago nama ako se nađemo među pastirima i kraljevima. Ako se nađemo pripriosta i ponizna srca, otvoreni prema nebu, zagledani onkraj onoga koga naslućujemo.

Dogadjaj Božjeg utjelovljenja je izvanredni događaj. Blago nama ako smo poput mudraca koji su intelektualno tražili, istraživali dok nisu našli, a onda su pali, poklonili se i obdarili Isusa simboličnim darovima. Blago nama ako Isusa susretnemo sakramentalno, jer on dolazi i želi svakoga od nas osobno obdariti u milosnom susretu isповijedi, kad kaže ‘Oprošteno ti je. Zaboravljeno ti je. Blago tebi jer želiš biti bolji. Pokaj se. Samo naprijed’.

Nahranimo se Isusovim tijelom, kako bi u životu i ovom izazovnom vremenu mogli biti na visini zadataka koje nam je Gospodin dodijelio kad nas je stvorio na svoju sliku“ potaknuo je nadbiskup, istaknuvši da možemo biti pravi Isusovi učenici kad smo s njime zajedno. Njegovo tijelo je kao prostrti stol na kojem se on dariva.

„Isus je došao da nam objavi istinu o nama i istinu o Ocu nebeskom koji ga je poslao, ali i da nam se daruje. U ovim teškim vremenima kad je puno toga destruktivno, papa Franjo je s pravom zabrinut dokle čovjek može biti nedogovoran, baš u pogledu prirode, a tek u pogledu ljudske prirode, ljudske naravi“ rekao je mons. Puljić, upozorivši na najnoviju ideologiju koja se „na vrlo podmukao način uvođi u Istanbulsku konvenciju, uvođeći u nju termine rodne ideologije koja je vrlo opasna. A sadržaj konvencije je zaštita života, protiv nasilja nad ženama i nad obitelji. Kud će ljestvi i svetiji zadatak“ rekao je nadbiskup, podsjetivši kako Crkva nije bila ni protiv cijelog Zdravstvenog odgoja, nego protiv njegovog četvrtog modula. „Ne možemo ne govoriti istinu u ime onoga koji nas je poslao i zadužio da govorimo i navješćujemo istinu“ poručio je nadbiskup Puljić i ravnateljima uputio božićnu i novogodišnju čestitku.

U ime ravnatelja, prigodnu riječ uputio je i nadbiskupu Božić čestitao Rade Šimičević, ravnatelj Gimnazije Vladimira Nazora. Govoreći o važnosti odgovornosti za prirodu, zajednicu, pojedinca, Šimičević je upozorio kako „svatko misli da je sebi dovoljan, da može živjeti po svojoj istini i po svojim pravilima“. „Uništavamo prirodu na način da se bogatimo, a kad nas zadesete elementarne nepogode, ne čudimo se zašto se to događa. Čovjek misli da je od ovoga svijeta i da mu nitko ne treba. Uništavajući sve oko sebe, uviđa da to nije tako. Medijski prostor je zagađen neistinom, sve je više ratova i nereda u svijetu. U takvoj situaciji odgajamo mlade naraštaje“ rekao je Šimičević.

Upozorio je da se rastače pojmom obitelji nekorištenjem pojmove otac, majka, dijete, nego roditelj jedan, roditelj dva. Kao i „koje se sve kombinacije žele nazvati obitelj. Stoga je izuzetno važno da je nastava vjeronauka u školama da se dobiju određene spoznaje“ rekao je Šimičević i poželio da nadbiskup svojim autoritetom i dalje promiče iskonsku sliku obitelji, da mlađi ne odlaze iz domovine koju smo dobili u krvavom Domovinskom ratu.

„U adventu su blještavilo izloga i konzumerizam, a Bog nam je ostao sam u štalici. Nismo protiv blještavila, ali ne zaboravimo iskonsku, pravu, ist-

insku vrijednost čovjeka i čuđenja zbog rođenja Boga u Isusu“ poručio je Šimičević, u želji da mons. Puljić i dalje predano, marno i odgovorno vodi Zadarsku nadbiskupiju.

Na susretu je prigodne pjesme izveo Zbor Klasične gimnazije Ivana Pavla II. Zadar, a skladbu ‘Reci Mariju’ za klavirom izveo je sjemeništarac Kristijan Pajdaković.

ZADAR: BOŽIĆNI POHOD ZADARSKOG NADBISKUPA ŽELIMIRA PULJIĆA CARITASU

Zadarski nadbiskup Želimir Puljić tradicionalno ususret Božiću pohodio je Caritas Zadarske nadbiskupije u četvrtak 21. prosinca. Najprije je susreo beskućnike u Prenoćištu sv. Vinka Paulskog koji su njegovi korisnici i prigodno ih je darovao. Trenutno je šest korisnika tog prenoćišta, što je najmanji broj u odnosu na protekle godine. „Senzibilizirali smo zajednicu za beskućnike. Pokrenuli smo projekt na obradivoj poljoprivrednoj zemlji površine od šest tisuća četvornih metara. Caritas se javio i na natječaj Zaklade Adris gdje su nam odobrena sredstva za kupnju traktora, stroja s priključcima za uspješniju obradu zemlje.

Caritas je potpisao ugovor i s Hrvatskim agronomskim društvom. Njihova udruga će zasaditri osamdeset stabala smokava na toj zemlji i stručno će nas pomagati, a korisnici iz Prenoćišta će to održavati i ubirati plodove. Od smokava ćemo raditi marmelade, džemove i plasirati ih u Pučku kuhinju zadarskog caritasa“ rekla je Mirjana Tadić, zamjenica ravnatelja zadarskog caritasa. Promjena na bolje u korištenju Prenoćišta je činjenica da sada beskućnici mogu ući u prenoćište ranije nego prije, od 14,00 sati i u njemu boraviti do 8,00 sati ujutro sljedećeg dana.

Koliko je prepoznat rad tih beskućnika potvrđuje da su ove godine dobili i nagradu Grb Grada Zadra koju im je uručio zadarski gradonačelnik Branjo Dukić uz proslavu dana Grada Zadra na blagdan sv. Krševana, zbog uspješne i plodne obrade te zemlje na Bokanjcu koju je na korištenje dala Zadarska nadbiskupija. I caritas je svakom beskućniku dodijelio priznanje za sudjelovanje u tom projektu ‘Nove vještine za nove mogućnosti’ koji je početno financiran sredstvima Ministarstva socijalne politike i mladih.

„Korisnici caritasovog prenoćišta uključeni su u rad caritasa, to obostrano želimo, uključeni su u socijalnu samoposlužu i rad na tom poljoprivrednom imanju. Oni svojim radom doprinose sman-

IZ ŽIVOTA ZADARSKЕ CRKVE

jenju stope siromaštva u našoj zajednici. Primaju, slažu i dijele robu potrebitima, a na imanju sade razne kulture, održavaju ga i plasiraju plodove u dvije caritasove Pučke kuhinje“ rekla je Tadić.

Nakon pohoda prenoćištu, nadbiskup je ostvario susret s djelatnicima caritasa predvođenih ravnateljem mr. don Ivicom Jurišićem s kojima se uvodno pomolio. Zadarski caritas se opet prijavio na natječaj za sredstva iz europskog socijalnog fonda, Fonda europske pomoći za najpotrebnije, nakon što su prošle godine uspješno realizirali dobivena 3,3 milijuna kuna za razne projekte socijalne pomoći, primarno za osobe koje nisu u državnom sustavu socijalne skrbi. Zadarski caritas je bio među trinaest prihvaćenih prijavitelja iz cijele Hrvatske te se nadaju ponovnom uspjehu na tom natječaju.

U caritasu četvrtu godinu djeluje i program rane intervencije za djecu s poteškoćama u komunikaciji. Trenutno osamdesetero djece pohađa taj program svakog dana u zadarskom caritasu, u radu s petero stručnjaka, edukacijskih rehabilitatora, logopeda. Ta djeca s prepoznatim neuro rizikom i koja imaju poteškoće u govoru dolaze na vježbe, što je velika pomoć roditeljima, jer ta djeca u najranijoj životnoj fazi nisu drugdje obuhvaćena u zdravstvenim i socijalnim ustanovama, da im je osigurana fizio-terapeutika pomoć. U caritasu tu pomoć roditelji i djeca dobivaju besplatno. U bolnici se na logopeda čeka i do godinu dana, a caritasovi terapeuti s tom djecom i roditeljima redovito rade tremtane i postižu odlične rezultate. Taj projekt pomažu Grad Zadar i Zadarska županija. Terapijski program s jednom obitelji traje oko godinu dana, jedanput do dva puta tjedno. Pomoć u caritasu dobivaju djeca s Downovim sindromom, neurorizična djeca, ranije rođena djeca, djeca s jezično govornim poteškoćama i oni koji u izloženosti utjecaju velikog korištenja tehnologije i medija mogu dobiti i simptome autizma. Taj program prevenira da djeca kasnije ne pohađaju specijalni vrtić, specijalne škole, čime se cijeli sustav rasterećuje od kasnijeg pružanja pose-

bne pomoći.

U prostoru caritasa djeluju i službe komuna Cenacolo i Zajednice Ivan XXIII. Roditelji i mladi tu dolaze tjedno na razgovor i kolokvije za ulazak djece u komune i pripremu. Caritas nudi višemjesečni program i za maloljetnike u raznim teškoćama, djecu i mlade koji eksperimentiraju s drogama.

U razgovoru s djelatnicima caritasa, istaknuto je kako caritas godinama radi na sprječavanju nasilja nad ženama i kroz svoja savjetovališta. Mons. Puljić je ukazao na opasnosti rodne ideologije koja ulazi u sve pore našeg društva. Nadbiskup je upozorio da ne postoji svijest političara o njenim pogubnim posljedicama. Istaknuo je da se ignoriranjem medija u osvrtu na poruku hrvatskih biskupa u svezi Istanbulske konvencije postižu rezultati, a ta ideologija napreduje baš zato i jer ima moć u medijima, pod izlikom naprednog stava i slobode pojedinca. No rodna ideologija nije došla iz svijeta znanosti, nego politike i od strane stručnjakinje za jezike koja se počela baviti čovjekom i antropologijom, rekao je mons. Puljić.

Boravak u caritasu nadbiskup Puljić je zaključio susretom s roditeljima piginulih hrvatskih branitelja s kojima je i ručao u Pučkoj kuhinji, a prethodno im se prigodno obratio. „Bog je htio doći propatiti, trpjeti kako bi shvatio muku čovjeka i djjelio je s nama. Bog je darovao svoga Sina da pokaže kako i patnja ima smisla. Usprkos gubitku svojih bližnjih, osobito djeteta, što ste vi doživjeli, postoji shvaćanje da tu nije kraj. Isusov dolazak je osmislio i takve trenutke. Nismo otpisani, Božja smo djeca i Bog nas vodi“ rekao je mons. Puljić, dodavši da logika svijeta ide za onim što nije cilj života.

„Isus je došao da nas utješi, ohrabri i da snagu. Važno je da ga svatko osobno susretne i doživi milost, poput pastira koji su u Isusu prepoznali Boga. Prepoznali su ga jer su bili otvoreni, budni i pogleda prema gore, prema nebu. Jer čovjek je po prirodi okrenut prema dolje, zemlji“ rekao je nadbiskup, istaknuvši da Bog dolazi i po sakramantu ispovijedi, za što s naše strane treba poniznosti i otvorenosti.

Mons. Puljić je svima poželio blagoslovjen Božić i da otvorena srca dožive Boga. Za roditelje piginulih branitelja prigodan božićni program izvela su djeca 3. raz. iz zadarske OŠ Šimuna Kožičića Benje, kojima je mons. Puljić čestitao na kreativnosti i zahvalio što su darovali svoje vrijeme i talent u pohodu caritasu.

ZADAR: 'FRITULIJADA' ZADARSKOG CARITASA ZA POMOĆ SIGURNOJ KUĆI ZA ŽENE

Humanitarna akcija Fritulijada pod geslom 'Fritule vruće za obnovu Sigurne kuće' namijenjena obnovi Sigurne kuće u Zadru u brizi za žene i djecu, žrtve nasilja, održana je u petak 22. prosinca na Narodnom trgu u Zadru. Fritulijada je zajednički projekt kojeg ostvaruje više ustanova: Caritas Zadarske nadbiskupije, Udruga socijalnih radnika Zadar, Volonterski centar Zadar, Dom za odrasle osobe Sv. Frane Zadar, Dom za odgoj djece i mladeži Zadar, Dom za odrasle osobe Zemunik, Dom za starije i nemoćne osobe Zadar, Hoteliersko-turistička i ugostiteljska škola Zadar, Srednjoškolski đački dom Zadar, Poljoprivredna, prehrambena i veterinarska škola Stanka Ožanića, Udruga Put i Prirodoslovno-grafička škola Zadar.

U dva vikenda koliko se Fritulijada održala na Narodnom trgu, kad su ljudi dobre volje kupnjom fritula ostavljali priloge za Sigurnu kuću, prikupljeno je više od deset tisuća kuna. Mirjana Tadić, zamjenica ravnatelja zadarskog caritasa, najavila je da će se akcija provoditi do 9. ožujka 2018. g. na način da će se u nadolazećem vremenu lobirati i tražiti sredstva od donatora da se prikupi što više novca kako bi se učinio veći zahvat u Sigurnoj kući koja treba renoviranje.

Sklonište za žrtve obiteljskog nasilja 'Mala kuća' djeluje pri udruzi Duga na tajnoj adresi u Zadru deset godina. Kapacitet prihvata je jedanaest osoba. Kuća je uvijek puna. Trenutno u njoj borave četiri žene i šestero djece u dobi od 2,5 do 12 godina. Žene su u dobi od 22 do 48 godina. Najstarija gospođa koja je bila u kući imala je 77 godina. U većini slučajeva žena se vrati primarnoj obitelji ili se uspije samostalno odvojiti i živjeti udaljena od nasilnika. Žene u Sigurnoj kući ostaju tri mjeseca, šest mjeseci ili godinu dana. Maksimum boravka u kući je godinu dana, uz dozvolu nadležnog ministarstva za izvanredne situacije. Žene uglavnom ostaju od šest do devet mjeseci.

U zadarskoj Sigurnoj kući radi stručni tim od tri djelatnice: pravnica, psihologinja i socijalna radnica. One pomažu ženama naći posao, sudjeluju u pronalasku stana za vrijeme po izlasku iz kuće, osigavaju im odjeću, obuću, higijenske potrepštine i sve potrebno. Upućuju ih na liječnički pregled, ohrabruju i pomažu, razgovaraju, savjetuju i čine sve da se osjećaju sigurno i zaštićeno. Kuća dobiva glavarinu iz Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, a najveću pomoć prima-

ju od Upravnog odjela socijalne skrbi Grada Zadra i Zadarske županije.

Nedavno je sigurna kuća u Zadru od Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku dobila donaciju od 35 000 kuna s čime su uredili dvije prostorije i obnovili namještaj u kući, oštećen od prokišnjavanja. Tijekom zadnjih deset godina dosta toga u kući je dotrajalo. Novcem od Fritulijade uredila bi se još jedna prostorija u kući kako bi boravak korisnicima bio što ugodniji, a i potreban je za prijem i rješavanje kratkoročnih kriznih situacija.

„Dođu nam žene s vrećicom u ruci i s uglavnom dvoje djece, i u ponoć, noću. Nemaju ništa i potrebne su razne potrepštine za njih i djecu. Krizne intervencije radimo u prostoriji udruge Duga, budemmo na usluzi dok ih se ne smjesti. Trebao bi nam još jedan stan od 60 četvornih metara gdje bismo mogli smjestiti te osobe kad je hitno, na par dana, a u Sigurnoj kući nemamo mjesta“ rekla je Gordana Markulin Ježina, koordinatorica Male kuće. Istaže da bi im trebao i još jedan stručni tim kako bi mogli imati noćna dežurstva u kući. Zbog nemogućnosti noćnog dežurstva i u nedostatku stručnog tima, Sigurna kuća u Zadru ne prima trudnice i djecu mlađu od godinu dana. Inače su zadarske djelatnice Sigurnu kuću uređivale s velikom ljubavlju te ih je pohvalilo i Ministarstvo kako zadovoljavaju potrebne kriterije.

Nakon djelovanja Centra za socijalnu skrb i policije, Sigurna kuća je treća u nizu pomoći ženama žrtvama nasilja. Trenutno je jedna korisnica iz Zadra u toj kući, a ostale žene su iz drugih dijelova Hrvatske. Praksa je da žene odlaze u Sigurnu kuću u drugi grad, izvan svoga mjesta življenja, jer se tako osjećaju sigurnije u zaštiti od nasilnika. Poučen uspjehom iz prethodnih akcija, zadarski caritas će i ovaj put uložiti dodatne napore da ishodi novčana sredstva za obnovu Sigurne kuće.

ZADAR: BOŽIĆNO ČESTITANJE ZA-DARSKOG NADBISKUPA, KLERA, RE-DOVNIŠTVA I DJELATNIKA USTANOVA NADBISKUPIJE

Božićno čestitanje zadarskog nadbiskupa Željimira Puljića, svećenika, redovnika i redovnica te djelatnika u središnjim ustanovama Zadarske nadbiskupije održano je u subotu 23. prosinca u Salonu Nadbiskupskog doma u Zadru. Prigodnu riječ prisutnima i u ime svih božićnu čestitku nadbiskupu uputio je mons. Josip Lenkić, generalni vikar i kancelar Zadarske nadbiskupije. U svom je obraćanju mons. Lenkić upozorio na pojavu „razornih osvajača javnog prostora i p(r)oroka zaborava“ koji su doprinijeli tome da je „posvuda zavladao svjetovni, beznačajni advent, advent pod narkozom“.

„Udružio se s potorošačkim mentalitetom u kojem su reklame novi evandeoski ulomci, a spasenje se traži u kupovnoj moći. Uvozi se prerađeni advent i prerađeni Božić, komercijalni Božić sa snažnim naglaskom na potrošnji i površno shvaćenom darivanju. Razvija se javno ozrače opoganjene Božića bez Boga“ upozorio je mons. Lenkić, istaknuvši da je „Božić sve prisutniji u javnosti, ali je sve manje božićne radosti na licima kršćana, kao i nastojanja da se po nama kršćanima Božja riječ utjelovi u sve pore života“.

Generalni vikar je naglasio da raste ozrače u kojem se podilazi naporima oko izvanjskoga, a gubi se sluh za ono čime nas Božić iznutra hrani, mijenja i potiče na putu našeg rasta u vjeri. „U ubrzanim društvenim promjenama, a mnogi će u njima iščitavati djelovanje Zloga, došlo je do oblikovanja želja i stremljenja drugačijih od stremljenja naših predaka. Iz godine u godinu svjedočimo kako svjetovni advent postaje ulična ‘liturgija’ koja nam poručuje da nas sekularizacija nije mimošla“ upozorio je mons. Lenkić.

Nasuprot tome, kršćanski Božić daruje radost i bogatstvo, vraća Krista Božiću. „Božić je bogat ne po kupovnoj moći, nego po Bogu koji iz ljubavi prema nama čovjekom posta. Božić stvari je nestvaran, virtualan, prazan i prolazan. To je razina religiozne, pasivne i površne vjere koja nije svjedočki prisutna i djelatna u stvarnosti. Ona ne susreće Emanuela, Boga s nama, već je zatvorena u prošlost. Darovani kršćanski Božić, Božji Božić, radosni je događaj koji nas zahvaća i po djelotvornoj ljubavi čini prisutnim svjedocima Betlehemskog Djeteta u svakodnevnom životu“ rekao je mons. Lenkić, istaknuvši da je u Božiću utemeljeno čovjekovo dostojanstvo.

Božić je jedno od središnjih, najvećih otajstava naše

vjere pred kojim prigibamo koljena i priznajemo njegovu neizrecivu uzvišenost i nedohvatljivost. Svjetlo istinsko jedni su primili, drugi ne. „Božić nam svjedoči da se Bog ne odriče čovjeka, unatoč tome što se čovjek često odriče Boga“ poručio je generalni vikar.

Ususret Trećem nacionalnom susretu hrvatskih katoličkih obitelji u Solinu u rujnu 2018. g., mons. Lenkić je govorio i o Svetoj Nazaretskoj obitelji kao uzoru, jer je i ona doživjela mnoge situacije kao i mi, ali je ostala trajno zajednica vjere i molitve, života i ljubavi. „Sam Bog je izabrao obitelj kao mjesto svoga rođenja, rasta i sigurnosti. Samim time je posvetio svaku obitelj i učinio je Božjom institucijom, zaštitio jakim moralnim propisima kao ogradiom da se obitelj, unatoč nevoljama, može održati i sačuvati“ rekao je mons. Lenkić, smatrajući tragičnim da je obitelj najviše u krizi upravo na području zapadne, kršćanske civilizacije.

„Neka otajstvo Božića, neizrecive Božje ljubavi, zahvati našu dušu i srce, pameti i savjesti, naše obitelji, župe i sve vjernike. Nadahnjimo se na primjeru Svetе nazaretske obitelji koja neka nam bude uzor u molitvi i angažmanu, kako bismo, užajamno se posvećujući i životom svjedočeći radost evanđelja, bili istinski znak nade i zalog budućnosti Crkve i društva u našoj domovini Hrvatskoj, te se hrvatskom narodu pokaže svjetlica budućnost“ zaključio je mons. Lenkić.

Nadbiskup Puljić je rekao da je Božić veliko otajstvo koje pokazuje da „Bog nije zaboravio čovjeka, nije ga otpisao nego je pojurio s nebeskih visina da mu bude na pomoć u ovoj suznoj dolini. Pred tim otajstvom ne možemo ostati hladni. No, Božji dolazak će biti uzalud ako Boga osobno ne doživim, susretim. One noći u Betlehemu prepoznali su ga i prihvatali obični pastiri s jednostavnom, poniznom dušom te mudraci koji su, s istoka vođeni zvjezdom, istražujući svojim umom, poklonili mu se i prinijeli darove.“

Neka svatko od nas u tom otajstvenom događaju doživi taj susret, da nas Bog obdari umom koji istražuje, pita i ponizno pada pred jaslicama. Klanjajmo se Bogu koji je među nas došao da jednostavnim, pastirskim srcem osjetimo blizinu Boga i zahvalimo mu što je došao među nas“ rekao je nadbiskup Puljić i svima poželio čestit Božić te svakim blagoslovom obdarenu Novu godinu.

ZADAR: BOŽIĆNA MISA U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Isus je najdragocjeniji Božji dar i poklon ljudima, a božićni dani su vrijeme spasenja, mira i pomirenja, rekao je mons. Puljić u propovijedi svečanog misnog slavlja koje je predvodio u katedrali sv. Stošije u Zadru na Božić u pondjeljak 25. prosinca. Isus se rodio usred tihe, svete noći, te je uz takvo ozračje na taj „nezaboravni, veliki dan u povijesti ljudskog roda“ nadbiskup Puljić istaknuo: „Tišina i šutnja, dakle, pomažu ljudima otkriti Božje lice u djetetu Isusu. Budući da je svijet obolio od buke i galame, mir i tišina potrebni su nam danas kao zrak i voda, ako želimo Boga susresti, doživjeti i osjetiti. I Knjiga Mudrosti, kada govori o Božjem silasku, kaže: ‘Dok je mirna tišina posvuda vladala i noć brzim tijekom stigla do sredine svoga puta, jurnula je tvoja svemoguća Riječ s nebesa, s kraljevskog prijestolja’ (Mudr 18, 14-15). To pokušavamo našim ljudskim umom dokučiti i shvatiti. Mir i tišina, ljubav, radost i povjerenje, glavna su obilježja velike božićne liturgijske svetkovine“ poručio je mons. Puljić.

Rođenje Isusa Krista, Spasitelja i Otkupitelja svijeta osobiti je događaj ljudske povijesti koji se dogodio u punini vremena, kad je u svijet opterećen grijehom, sukobima i ratovima sišla Ljubav, Istina, Pravednost i Svetost, rekao je nadbiskup. Istaknuo je da božićna čitanja o tom otajstvenom Božjem dolasku na zemlju po evanđelju po Ivanu vodi na početke stvaranja, ‘U početku bila je Riječ’. „Božja riječ koja oduvijek postoji na Božić nam govori o počecima. Božja Riječ po kojoj je sve stvoreno se utjelovila te je u vremenu i prostoru postala čovjekom, što na Božić svečano slavimo. I Poslanica Hebrejima počinje riječju početak, ‘Početak poslanice Hebrejima’, u kojoj piše: ‘Mnogo puta i na mnogo načina, Bog je govorio ocima po prorocima. A ovoga trenutka progovori nam po svome Sinu’“ rekao je mons. Puljić, potaknuvši da pohodimo jaslice u kojima se dočarava taj evanđeoski događaj koji ima svoju trajnu poruku i vječno značenje.

Istaknuvši da se u božićnom događaju očitovalo kraljevstvo Sina Božjega po kojemu smo spašeni, zbog čega taj blagdan ima kozmičko značenje šir-

ih razmjera, nadbiskup je istaknuo značenje pastira u mudraca koji su prepoznali Spasitelja svijeta, čime je njihovo duši sinulo novo svjetlo Božje slave. „Pastiri predstavljaju ljude koji su budni i zaledani u zvijezde. Oni su sposobni vidjeti i onkraj privida, te se u stavu klanjanja obratiti Novorođenom djetetu u jaslama. Mudraci predstavljaju ljude koji istražuju i propituju, poput znanstvenika i istraživača. Oni su sposobni čitati i znakove vremena. Zvijezda koja ih je vodila bila je itekakav znak vremena: ‘Nešto se događa. Podjite’. S povjerenjem su krenuli iz dalekih krajeva i dali su se voditi. Ali su i svojim umom istraživali i propitivali“ rekao je mons. Puljić. Istaknuo je da je poruka jednostavnih i siromašnih pastira te učenih, mudrih i poučljivih kraljeva s istoka: „Ako želimo u malom Djetetu prepoznati Boga, treba nam jednostavno, otvoreno, poučljivo i djetinje srce. Za razumjeti ga potreban je um koji ga prihvata, darove donosi i iskreno mu se klanja, poput mudraca s Istoka“.

„Utjelovljeni Isus želi nas pohoditi u našim domovima i priključiti se našem obiteljskom zajedništvu. Požurimo mu ususret reći da je on mir i čežnja naše duše. Uputimo mu ponizno molitveni vapaj ‘Dođi, Gospodine Isuse’ potaknuo je mons. Puljić, poželjevši da nam Isus daruje priprosto i jednostavno srce pastira i mudri, poučljivi um kraljeva, kako bi Božji mir, koji nam je Isus darovao po Duhu Svetome, zavladao u srcima i savjestima ljudi, obitelji i naroda.

ove godine pohoditi u našim domovima i priključiti se našem obiteljskom zajedništvu. On i ove godine dolazi ususret, zove nas i traži. Andeoski korovi su ga dopratili do ove naše suzne doline. Odliježe pjesma radosti i mira: Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima dobre volje! Požurimo mu ususret reći da je on mir i čežnja duše naše. I uputimo mu ponizno molitveni vapaj: Dođi, Gospodine! Jer u djetetu Isusu, koga je rodila Marija, nebeski Otac je poklonio zemlji, ljudima, vremenima i narodima svoj najdragocjeniji dar: Jedinorođenoga Sina Isusa Krista, koji je s neba sišao „radi nas ljudi i radi našeg spasenja“.

BOŽIĆNA ČESTITKA MONS. JOSIPA LENKIĆA O. NADBISKUPU I DJELATNICIMA

Preuzvišeni oče nadbiskupe Želimire, poštovana braćo svećenici, redovnici i redovnice, poštovani djelatnici u središnjim ustanovama naše Nadbiskupije. Na početku ovoga našega duhovnoga zajedništva u predbožićnom ozračju iskreno Vas pozdravljam i izražavam ono što svi osjećamo u hodu prema blagdanu Božića.

Božić nas iz godine susreće s bogatom kulturnom baštinom, osobito neizostavnom snagom božićnih pjesama u kojima se, gotovo nevjerljivim skladom, izriče božićno otajstvo. Sve su te pjesme nadahnute Evandeljem pa su, možemo slobodno reći, prepjevano Evandelje. Izriču duboke i lijepo osjećaje, koje je narod doživljavao u božićno vrijeme... Međutim, s demokratskim promjenama na društvenu scenu pristigli mnogo razorniji osvajači javnog prostora i p(r)oroci zaborava. Posvuda je zavladao svjetovni advent, beznačajni advent, 'advent pod narukozom'. Udržio se s potrošačkim mentalitetom u kojem su reklame novi evanđeoski ulomci, a spasenje se traži u kupovnoj moći. Uvozi se prerađeni advent i prerađeni Božić, komercijalni Božić sa snažnim naglaskom na potrošnji i površno shvaćenom darivanju. Razvija se javno ozračje opoganjene Božića bez Boga. Božić je sve prisutniji u javnosti, ali je sve manje božićne radosti na licima kršćana, kao i nastojanja da se po nama kršćanima Božja riječ utjelovi u sve pore života. Čini se kako raste ozračje u kojem se podilazi naporima oko onoga izvanjskog, dok se gubi služ za ono čime nas Božić iznutra hrani, mijenja i potiče na putu našeg rasta iz vjere. U ubrzanim društvenim promjenama - a mnogi će u njima iščitavati djelovanje Zloga - došlo je do oblikovanja željâ i stremljenja drugačijih od željâ i stremljenja naših predaka. Iz godine u godinu svjedočimo kako svjetovni advent postaje ulična 'liturgija' koja nam poručuje da nas sekularizacija nije mimošla.

Kršćanski Božić daruje radost i bogatstvo, vraća Krista Božiću. Božić je bogat ne po kupovnoj moći, već po Bogu koji iz ljubavi prema nama čovjekom posta. Božić stvari je nestvaran, virtualan, prazan i prolazan. To je razina religiozne, pasivne i površne vjere koja nije svjedočki prisutna i djelatna u stvarnosti. Ona ne susreće Emanuela, Boga-s-nama, već je okrenuta i zatvorena u prošlost. Darovani kršćanski Božić, Božji Božić, radosni je događaj koji nas zahvaća i po djelotvornoj ljubavi čini prisutnim svjedocima Betlehemskega Djeteta u svakodnevnom životu. U Božiću je utemeljeno čovjekovo dostojanstvo. Spominjemo se jednog od središnjih, najvećih otajstava naše vjere - 'Riječ tijelom postade i nastani se među nama' - otajstva pred kojim prigibamo koljena i priznajemo njegovu neizrecivu uzvišenost i nedohvatljivost. Upravo na svetkovini Spasiteljeva rođenja liturgija donosi riječi Ivanova Proslova o izvoru i nosivim snagama svega što je Isusovim rođenjem započelo na putovima Božjega hoda s nama ljudima. Riječ je o naglasima koji podvlače ono što se ne troši, gubi ili odumire, već se svaki put životvorno dariva čovjeku u trenucima naše otvorenosti Bogu. 'Svetlo istinsko koje prosvjetljuje svakog čovjeka dođe na svijet; bijaše na svijetu, i svijet po njemu posta, i svijet ga ne upozna'. To 'Svetlo istinsko', kako kaže Proslov - dopire do svih ljudi, potiče ih na suradnju i čini propusnim za djelovanje Božjega Duha. Jedni ga primiše, drugi ne. I za jedne i za druge se kaže da su njegovi. Božić nam tako svjedoči da se Bog ne odriče čovjeka unatoč tome što se čovjek često odriče Boga.

Sam Bog je izabrao obitelj kao mjesto svoga rođenja, rasta i sigurnosti. Samim time i posvetio svaku obitelj i učinio ju Božjom institucijom i zaštitio jakim moralnim propisima kao ogradiom da se obitelj, unatoč mnogim nevoljama, može održati i sačuvati. Kako danas govoriti o obitelji, kada obitelj više nije nešto primarno i kada se čovjeka sve više ističe kao jedinku koja može činiti štograd hoće i kada ne postoji više nikakve norme ponašanja? O obitelji možemo govoriti vrlo dramatično pa ponavljati u beskraj već dobro poznate jadikovke o krizi obitelji, o sebičnosti, o manjku smisla za žrtvu, o rastavama, ukratko o brodolomu suvremene obitelji. Nije li znakovito i tragično da je obitelj najviše u krizi upravo na području kršćanske, zapadne civilizacije?! A

roditelji zbog mnoštva obveza pre malo vremena posvećuju djeci i njihovu odgoju, pa im u dušu sjeda negativni medijski 'odgoj'.

Može li nam Sveta Obitelj biti danas uzor? Znamo, doživjela je ta ista, Sveta Obitelj, cijeli niz životnih situacija koje i mi na svoj način doživljavamo, ali ostala je trajno zajednica vjere i molitve, života i ljubavi. Neka to isto izmoli i dadne i našim obiteljima. Vratimo čvrste ograde u obitelj po uzoru na Svetu nazaretsku obitelj i pokazat će se hrvatskom narodu svjetlija budućnost.

Pred nama je Treći nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji u Solinu, u rujnu 2018. Od presudne je važnosti što kvalitetnija i cjelovitija priprava, kako ona u obiteljima tako i ona u župama. Nadahnjujmo se na primjeru Svetе nazaretske obitelji, koja neka nam bude uzor u molitvi i angažmanu oko priprave, kako bismo, uzajamno se posvećujući i životom svjedočeći radost evanđelja, bili istinski znak nade i zalog budućnosti Crkve i društva u našoj domovini Hrvatskoj.

Neka otajstvo Božića zahvati našu dušu i srce, pameti i savjesti, naše obitelji, župe i sve vjernike - ono otajstvo po kojem je Bog 'radi nas ljudi postao čovjekom', a to je otajstvo neizrecive Božje ljubavi.

Preuzvišeni oče Nadbiskupe, pozdravljujući Vas s izrazima poštovanja, u ime svih ovdje nazočnih, kao i onih, koji zbog pastoralnih obveza ili prostorne udaljenosti naše Nadbiskupije danas fizički ovdje nisu s nama, želim Vam čestit Božić te blagoslovljene božićne i novogodišnje blagdane i dane!

Zadar, 23. prosinca 2017.

mons. Josip Lenkić, generalni vikar

IZ ŽIVOTA GIMNAZIJE

Tradicionalni božićni susret djelatnika, učenika i njihovih obitelji Klasične gimnazije Ivan Pavao II. Zadar održan je u sportskoj dvorani te škole u četvrtak 21. prosinca. Na susretu su sudjelovali mnogi podupiratelji gimnazije i zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Glazbeno – meditativna večer ‘Zovem se ljubav’ sastojala se od izricanja duhovnih, poetsko meditativnih tekstova koje je čitalo četvero učenika, uz projekciju prigodnih fotografija.

Među ostalim, na otočkom kaljskom narječju predstavljena je meditacija ‘Dobro jutro, Božiću’. Između meditacija bivša učenica Klasične gimnazije, glazbenica Tea Vidaić, izvela je božićnu pjesmu u pratnji svoje gitare, na različitim jezicima.

Prigodnu riječ uputio je ravnatelj gimnazije mr. don Ante Sorić. „Ima nešto toplo i veliko u svetkovini rođenja Gospodina Isusa Krista što nas nosi Bogu, što nas ponovno vraća Gospodinu, Betlehemu i Riječi. Na Božić smo zahvalni Bogu što je sišao među nas. Zahvalnost Bogu uči nas da budemo zahvalni i ljudima. Vrijeme došašća je vrijeme priprave i zahvalnosti, kad moramo reći Hvala dragim i dobrim ljudima koji se brinu i oko gimnazije kao odgojno-obrazovne institucije“ rekao je mr. Sorić.

Stoga je zahvalio nadbiskupu Puljiću na prisutnosti, „što mu je stalo, što želi školu budućnosti, na očinskom, pastirskom savjetovanju. Osjećamo se snažnije, jače i sigurnost dok ste s nama“ rekao je don Ante. Zahvalio je i don Rolandu Jeliću, rektoru sjemeništa Zmajević na dobro ostvarenoj suradnji u svemu što čine za dobrobit djece.

„Hvala svim djelatnicima škole i učenicima na trudu, bivšim učenicima i roditeljima, obiteljima. Ova večer je lijepa jer su obitelji učenika zajedno s djelatnicima škole. Postoje privatni susreti, informacije, duhovne obnove, ali je božićna večer tradicionalno lijepa jer se okupe obitelji učenika i djelatnika“ rekao je don Ante, istaknuvši da je Božić događaj susreta.

„U školskom životu je lijepo kad su roditelji prisutni i zajedno s nama. Cilj i svrha je susret s roditeljima. Odgoj može biti cjelovit, pravi, ljudski i kršćanski ako su uključeni roditelji, obitelji,

dakle, mjesto gdje se Bog utjelovio i gdje se i danas utjelovljuje“ rekao je ravnatelj Sorić zahvalivši i prof. Elviri Katić na pripremi sadržaja tog susreta i radu s učenicima, kad su prisutne „zamisli nad životom, stvarnošću, nad jaslicama, odveli su misli prema Betlehemu“.

Božićnu skladbu na violinu i klavijaturi izveli su gimnazijalci, brat i sestra Lovre i Ana Kardum.

Nastupio je i Zbor Klasične gimnazije Ivan Pavao II. Zadar pod vodstvom prof. Grge Ivkovića.

Njemu je ravnatelj Sorić osobito zahvalio, kako je samozatajan, „ne čuje ga se, a napravi čudo.“

„Prof. Grgo odvaja svoje slobodno vrijeme i vodi zbor gimnazije. Dobrovoljno daje svoje talente i vrijeme, daje ono više. Bogu sam zahvalan što tog čovjeka imam u školi. Stavljam ga i sebi kao primjer i ostalima. Kako je lijepo dati nešto od sebe i investirati u najveće bogatstvo, a to su djeca. Hvala mu na trudu, zalaganju, sve se to plodonosno vidi“ rekao je mr. Sorić.

Zahvalio je i profesorima koji će ovih dana volonterski držati pripremu za državnu maturu te svima koji su sudjelovali u dobivanju nagrade za volonterski rad kojeg je Gimnazija dobila na nacionalnoj razini, kao škola koja u društvu uspješno promiče volontarijat.

„Klasična gimnazija je nešto više. Od svih djelatnika tražimo malo više i to se uvijek isplati, jer se ulaže u najveće, djecu. Svima blagoslovjen Božić i Nova Godina, da gimnazija daje još više od sebe, od svoga slobodnog vremena i darova koje nam je Bog darovao“ poželio je ravnatelj Sorić.

Nadbiskup Puljić je rekao da je ta večer bila duhovna priprema za blagoslov gimnazije i učenika, u zahvalnosti za blagodat što je Bog došao k nama, u našoj čežnji za nebeskim dobrima.

„Isus dolazi da nas obogati, da nas učini ljudskima, da probudi u nama iskonsku čežnju, ljubav i odanost prema njemu. Božić je osobiti obiteljski događaj. Gimnazija je velika obitelj i povezana je s obiteljima koje šalju djecu u školu i očekuju blagoslov“ rekao je mons. Puljić, istakнуvši da je blagoslov kojeg je uputio blagoslov budućnosti učenika i profesora koji daju što imaju te zajednici koja se ponosi imenom Ivana Pavla II. i pronosi pozitivne vibracije.

Prije blagoslova navješteno je evanđelje s poticajem da budemo sol i svjetlo svijeta. „Isus je došao da nam pomogne biti braća i sestre koji ćemo jedno drugoga pomagati. Učitelji i učenici neka se upućuju u nauk istine i prianjaju uz Krista učitelja“ rekao je nadbiskup Puljić i svima poželio blagoslovjen Božić i Novu godinu.

Nakon susreta održana je tombola (Do)živi ljubav koju su priredili učenici škole. Izradili su razne prigodne artikle čijom se prodajom pomažu njihovi kolege učenici u potrebi

SADRŽAJ

SVETA STOLICA	5
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	
Sjednica Vijeća HBK za kulturu i crkvena kulturna dobra	14
Poruka biskupa Hrvatske biskupske konferencije	15
Poruka biskupa Petanjka pomorcima i ribarima o blagdanu sv. Nikole biskupa 2017.	20
ZADARSKA NADBISKUPIJA	
Svetkovina Svih Svetih podsjeća nas na one koji su stigli pred prijestolje Jaganđevo	24
Spomen svih vjernih mrtvih	25
Blagdan blaženog Serafina Kodića	26
Sveti Nikola Taveliću, moli za nas!	28
Ne može se mržnjom pobjediti mržnju!	30
Blagdan sv. Krševana	32
Neka đakoni, koji će odsada služiti Crkvi, budu dar narodu i svijetu!	33
Prva nedjelja Došašća - Bdijte i molite!	35
Marija - početak boljeg svijeta	37
Misa polnoćka	38
Božićna misa	39
ODREDBE	41
KRONIKA	51
RAZRJEŠENJA I IMENOVANJA	52
IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE	53
PASTORALNI PRILOG	88
IZ ŽIVOTA GIMNAZIJE	90
SADRŽAJ	92